

TURINYS

Pratarme	Psl.
Pučiamieji lietuvių muzikos instrumentai	5
Doc. St. Pallulis	7

PUČIAMUJŲ INSTRUMENTŲ MUZIKA Skudučiai

1. Kieme žalia žolelė	43	
2. Sode lapai	43	
3. Sode obuoliai	44	
4. Lineliai	44	
5. Dijūta kalmeli	44	
6. Aje ḡi kokia	45	
7. Lioi šokēla ¹	303	45
8. Nesakyk, Adomėl	45	
9. Sito gegutėlė	46	
10. Šieno du kupečlu	46	
11. Steno du kupečiai	46	
12. Pempé kuoduota	47	
13. Perluti, rytata	47	
14. Salavijas	47	
15. Šalavijas	48	
16. Gegutė	48	
17. Be vardo ir be žodžių	48	
18. Staudžia laukai	49	
19. Ei varne, varne	303	49
20. Dobillas	49	
21. Dobilio penki lapai	50	
22. Ažuolėlis	50	
23. Ažuolėlis	51	
24. Tu sese	51	

¹ Pirmas skaičius turinyje žymi teksto puslapį, antras — gaidų puslapį.

25. Lapė	52	
26. Apynėlis	52	
27. Oželis	304	53
28. Tindi rindi riuška	305	53
29. Lioi žalia rūta	53	
30. Svirtis sviro	54	
31. Svirtis sviro	54	
32. Darže rūtytė	54	
33. Du žaliu berželiu	55	
34. Du žali berželiai	55	
35. Du žali berželiai	56	
36. Eltinė	56	
37. Aviža	57	
38. Polka	57	
39. Dudutis	58	
40. Antis tupi ant klausinių	58	
41. Ančių tupi trys pulkal	58	
42. Girioj gegulė kukavo	59	
43. Bitytė sode, sodauja	59	
44. Adata	60	
45. Tututū	60	
46. Skurdutė	61	
47. Kukorka I	61	
48. Ridikas	62	
49. Šešiose	63	
50. Atžagarinė	64	
51. Kukorka II	65	
52. Be vardo	66	
53. Kūl̄j kepė	67	
54. Trijuos	68	
55. „Trijuos“ po du kartus	69	
56. Tutučio šokis	72	
57. Kvepas drūtesnis už unutūj	73	
58. Atžagarinė	74	
59. „Ridikas“ arba „Intakas“	76	
60. Penkiiese	77	
61. Penkiaglasė	79	
62. Intapas	81	
63. Intytis	81	
64. Šumka	82	
65. Skurdutė	83	
66. Bakšėnų „Untytė“	85	

67. Tututūtutulis	86
68. Skudutis	88
69. „Skudutis” po du kartus	91
70. Devenių „Untytė”	95
71. Devenių „Untytė” po du kartus	98
72. Gintautų „Untytė”	103
73. Gintautų „Untytė” po du kartus	104
74. Untutis	107
75. Skitis, katel	109
76. Skitis, katef	110
77. Skitis, katel	111
78. Skitis, katel	111
79. Girsteikiškių „Katė”	112
80. „Katė” arba „Toli katė”	113
81. Likalaukčių „Katė”	113
82. Šalnių „Katė”	114
83. Bakšenų „Katė”	115
84. Šalnių „Intakas”	116
85. Meilūnų „Intakas”	117
86. Žilvitis	119
87. Tytytitiut	120
88. Maršas	121
89. Tututis	122
90. Bakšenų „Tututis”	123
91. Septynglasė	125
92. „Septynios” arba „Untytė”	127
93. „Untytė” atverstinė	129
94. Buvo dūda Vilniuj	132

Ragai

95. Ridikas	134
96. Intitis	136
97. Skurdutė	138
98. Skudutis	140
99. „Skudutis” po du kartus	143
100. Svilijų „Untytė”	147
101. Savučių „Untytė”	150
102. Pagurių „Untytė”	152
103. Maršas	154
104. Devenių „Untytė”	155
105. Devenių „Untytė” po du kartus	158

106. Remeiklių „Intakas”	163
107. Meilūnų „Intakas”	164
108. Šalnių „Intakas”	165
109. Trišaklių „Intakas”	167
110. Kadaru „Intakas”	169
111. Šalnių „Katė”	171
112. Likalaukčių „Katė” I	172
113. Likalaukčių „Katė” II	173
114. Toli katė	173
115. Skits, škits, katel	174
116. Meilūnų „Katė”	175
117. Tytytitiut	176
118. Gegutė	177
119. Gegutė	179
120. Svyruoklė	180
121. Buvo dūda Vilniuj	181

Ragas-daudytė

122. Ragas miške	182
123. * * *	182
124. Ustovas Ignasius triūba	183
125. Augo sode obelėlė	183
126. Augo sode obelėlė	183
127. Dui, dui, dui da	305 184
128. Snaudaliė snaudžia	184

Daudytės

129. Ei rūta, rūtele	185
130. Gegutė	185
131. Gegutė	185
132. Gegutė	186
133. Šile gegele kukavo	186
134. Tatatol lakštutė	187
135. Ažuolėlis	187
136. Lioi liepa	187
137. Ziba du perleliai	188
138. Katinėlis	188
139. Katinėlis	189
140. Ryto, rytelio	189
141. Küpolio rožė	190
142. Labas vakaras	305 190
143. Jei dagilio, dagilio	191

144. Mūsų brolių žali kiemeliai	191
145. Lelijėlė	192
146. Našlaitė	192
147. Goštautytė	306 192
148. Obelytė, tūta	193
149. Obelyt gražuolyt	306 193
150. Obelyt gražuolyt	193
151. Obelyt gražuolyt	194
152. Sadūto tūto	194
153. Sadūto tūto	195
154. Tūtoi sadūto	195
155. Sadūto tūto	195
156. Atjoja raitų pulkelis	196
157. Aušreliė žvaigždele	196
158. Balti dobillėliai	197
159. Jei čuladytė	197
160. Buvo dūda Vilniuj	307 198
161. Lioj šokėla	198
162. Lioj šokeila	198
163. Paminrodyk, ožell	199
164. Uogel bruknel	199
165. Tu, svoteli, ridulio	200
166. Buvioso, Jurgel	200
167. Vakar pyniau veiniką	200
168. Ko siūdi, ko liūdi?	201
169. Jei dagil, dagilėl	201
170. Apynėlis augo	202
171. Apynėli, tadauja	309 202
172. Pasidarė genys alų	310 203
173. Obelėlė nendrelė	203
174. Martelė	204
175. Aviža	204
176. Aviža	205
177. Lenkiav rataj	205
178. Dilis meilnyčia	205
179. Trišakių „Katal“	206

Ožio ragas

180. Litu, litu, litauku	206
181. Savučių pirmoji	207
182. Savučių antroji	207
183. Antano Savickėlio pirmoji	207
184. Antano Savickėlio antroji	207

185. Konstantino Aršeno	208
186. Daunorlių plemenio	208
187. Svilų laukuose	209
188. Varlė pupose	209
189. Teresyte duktteryte	310 209
190. Ruoškis, sesute	210
191. Melodija moterims priekliti	210
192. Šeimintinkės aplojojimas	210
193. Melodija karvėms iš girių užsaukti	211
194. Piemenų maršas	211
195. Piemenukų maršas	211
196. Kerdžiau, remenčiau	212

Svilpa

197. Atvažiuoja Liucė	311 212
198. Du namuos, su kapuos	311 212
199. Keibišky pas tėtušį	312 213
200. Arielkyte, dylio	312 213
201. Senelis ganė aveles	313 213
202. Mikita	313 214
203. Mergelės, mergytėlės	313 214
204. Labas rytas, uošvelei	314 214
205. Ziba žibinycia	314 215
206. Oi tu, moteriške	314 215

Lumždelis

207. * * *	215
208. * * *	216
209. * * *	216
210. * * *	216
211. * * *	217
212. * * *	217
213. Piemenų tirliavimas	218
214. Tirliavimas	218
215. Ralio	315 219
216. Ralio karvytę	315 219
217. Ralio, mano jautis	316 219
218. Ašai viena ganiau	316 220
219. Ralio, ésk, karvytę	317 220
220. Baubralio!	317 220
221. Ralio, ralula!	221
222. Aš vienas ganiau	318 221

223. Ralio, dar valio	222		
224. Ralio, raliutyt i	222		
225. Stokit, gulkit, galvijéliai	223		
226. Lido karvelę	318	223	
227. Rido, karyte	224		
228. Avytés mano	224		
229. Lopšiné	318	224	
230. Keibišky pas tétuši	225		
231. Teresyte duktertye	225		
232. Tadeušas paleistuvis	225		
233. Tadeušas paleistuvis	225		
234. Dil, dil melnykas	226		
235. Sidir vidir žolynėlis	319	226	
236. Labas rytas, uošvele	319	226	
237. Prisédó sesilių pilnas suolas	320	226	
238. Nedélios ryta	321	227	
239. Eisim, broliai, pažiūrėtų	321	227	
240. Aš viens sūnaitis	322	227	
241. Augau pas tévelj	228		
242. Gériau alutj	322	228	
243. Važis malavotas	228		
244. Ant kalnelio vaikščiodama	323	229	
245. Taip gražai slaudžia	323	229	
246. Užaugo berželis	323	230	
247. Po sodelj, po gojelj	324	230	
248. Sią naktele per naktytélę	324	230	
249. Mes trys broliukų	231		
250. Mes, du broliukai	325	231	
251. Mes, du broliukai	325	231	
252. Tu, karveli méllynasai	232		
253. Strazzdas	326	232	
254. Ei tu, tu, tu, strazzdelli	326	232	
255. Pasvydo, pasvydo	326	233	
256. Kiškis	327	233	
257. Morčiaus ménuso stojas	327	234	
258. O gi gražus, gražus tolimasis dangus	234		
259. Seniau žmonés iš malonés	328	235	
260. Dabar svietas prapičnesnis	329	235	
261. Kur prapuołé tas keletis?	235		
262. Rašklau sode obuoléli	329	236	
263. Kaip tik saulelė sniegą nušildé	330	236	
264. Kanapéle séjau	330	236	
265. Atsimink, bernužéli		331	237
266. Kolei gyvas gyvensiu			237
267. Jaunas bernužéli		332	237
268. Ar čia visi sugulę?			238
269. Ką gi aš tau, strelčiuk, padoriau?		333	238
270. Oi klebone, klebone			239
271. Žadéjau, ketinau davaatkéle būti		335	239
272. Pavasarį mergaitės			239
273. Sakyk, ko liüdi		336	240
274. Išariau takelius			240
275. Kai mes važiavom		338	240
276. Mūsų éalies jaunikaičiai			241
277. Už miško, miškelio		340	241
278. Po naujaus meteliais			241
279. Atein mielas rudenélis			242
280. Pražydéjo aguonéle			242
281. Sią naktele per naktele			242
282. Kas ten rékia, kas ten klykia?			243
283. Aš padainuosiu daimų daimele		340	243
284. Polka „Man žadéjo“			243
285. Mangaryka			244
286. Polka			245
287. Kadrilius			245
288. Padispanas			247
289. Vestuvinis maržas			249
		6. Lumzdeliai	
290. Eilém susédom			250
291. Tututui, obeléle			251
292. Tatatol, obeléle		341	251
293. Lioi, lioi žalavija			251
294. Tūtoj, sedūta			252
295. Siūlinio, dölinio			252
296. Mes buviemo, tūto			252
297. Mes buviemo, tūto			253
298. Lioi žalia rūta		341	253
299. Našlaitélé			253
300. Gegutélė sodeley kukavo			254
301. Ciutyte rūtele			254
302. Svoč, svoč, pasgodokim			255
303. Atvažiuok, močiute			255

304. Dijūta kalneli	256
305. Dijūta kalneli	256
306. Dijūta kalneli	257
307. Dobilio, totata	342 257
308. Lioj bajoraitė	257
309. Tu, avinėlė	258
310. Apynėlis	258
311. Svirtis sviro	259
312. Valioj pieva, pievytėle	259
313. Oi ryti, rytelj	260
314. Čigonėlis	260
315. Vestuviniš maršas	261
316. Beržytės polka	262
317. Polka „Nedėlios rytelj“	263
318. Trop, tropo lylio	263
319. Rimo, rimo tūlo	264

Birbynė

320. Čiru, čiru	342 265
321. Rūta	265
322. Susiversiu daug nytelii	343 265
323. Čia tavo, čia mano	265
324. Turėjo senelės baltą oželį	344 266
325. Puikus bernukas kiauleles ganė	346 266
326. Numirė Palūšis	346 267
327. Padiečninkas — turgauninkas	346 267
328. Svetelis	268

Mišrieji ansambliai

329. Avinėlis	268
330. Dilis	347 269
331. Oželis	349 270
332. Obelėlė	349 271
333. Snaudalėlė	349 272
334. Leilja	350 273
335. Ančių tupi trys pulkeliai	350 274
336. Siratos giesmė	350 276
337. Gaspadoriška giesmė	351 277
338. Nepaimti dievo cūdai	351 279

339. Buvo dūda Vilniuj	281
340. Buvo boba Vilniuj	282
341. Ratas rato nepaveja	283
342. Paklausykitė, draugelės	351 284
343. Kukavo, burkavo	352 285
344. Paséjau kanapę	353 287
345. Svočiule pumpure	289
346. Mano mašas	290
347. Pypkės	354 290
348. Kūmas eina	354 292

Bandūrėlis

349. Trandipolka	293
350. Būčiaus Juozapo trandipolka	293
351. Padainuosim mes sustoja	355 294
352. Atjojo bernelis	355 294
353. Šešelyvos jaunos panelės	356 294
354. Žaliai darže aš buvau	356 295
355. O jūs, medžiai, ižuolėliai	357 295
356. Aš užaugau raškažėly	357 295
357. Augo sode serbentai	358 296
358. Kaip tos rožės gražiai žydi	358 296
359. Apynėlis	359 296
360. Stovi žirgelis	360 297
361. Sesiu jaunuolėl	360 297
362. Oi sesutėle, ką sudūmojai?	360 297
363. Atein šaltas rudenėlis	298
364. Tu, bernuži, širdis mano	298
365. Ką tu čia juodą, ilgą ištakėi?	298
366. Nusibodo man gyventi	361 299

Paažkinimai

Skudučių ir ragų komplektai, St. Paliulis	365
Pastabos	379
Sutrumpinimai	380
Metrikos	381

Say!

Lietuvių liaudies instrumentinė muzika

PUČIAMIEJI INSTRUMENTAI

Sudarė ir paruošė
S. PALIULIS

VALSTYBINĖ GROŽINĖS LITERATŪROS LEIDYKLA
VILNIUS * 1959

PRATARMĖ

Lietuvių liaudis sukūrė ne tik daug ir įvairios dainuojamosios tautosakos: ji paliko nemaža ir instrumentinės muzikos kūrinių. Tačiau instrumentinės muzikos iki šiol nedaug tebuvo paskelbta. Ja ir domėtis pradėta labai vėlai. Lyginant su liaudies dainomis, kurios platesniu mastu pradėtos skelbti XIX a. pradžioje, spausdintų liaudies instrumentinės muzikos kūrinių pasirodė tik XX a. pradžioje — beveik visu šimtmečiu vėliau. Tačiau dar iki šiol instrumentinės lietuvių liaudies muzikos kūrinių arba pastabos apie instrumentinę muziką buvo spausdinami ne specialiuose leidiniuose, bet kartu su dainuojamaja tautosaka. Vienas iš svarbesnių leidinių, kuriame greta liaudies dainų išspausdinta nemaža instrumentinės muzikos, yra A. Sabaliausko „Lietuvių dainų ir giesmių gaidos“ (1916 m.).

Neturime taip pat ir stambesnių teorinių darbų šioje srityje. Pirmasis kiek plačiau su lietuvių liaudies instrumentine muzika bei instrumentais 1904 m. periodinėje spaudoje supažindino A. Sabaliauskas. Žymiai vėliau raše Z. Slaviūnas ir kiti.

Turint galvoje nepaprastai didelę muzikinės lietuvių liaudies kūrybos pažintinę ir idėjinę-auklėjamą vertę, jos rinkimu bei spausdinimu ypač pradėta rūpintis tarybinės santvarkos metais. I tautosakos rinkimo darbą stengiamasi įtraukti kuo daugiau besimokančio jaunimo, surinktoji medžiaga tvarkoma ir tyrinėjama mokslo įstaigose. Lietuvos KP X suvažiavime buvo pabrėžta, kad reikia paspartinti lietuvių liaudies meno, tautosakos rinkimo bei įvertinimo darbą. Šis rinkinys yra pirmasis bandymas sukaupti vienoje knygoje daugiau instrumentinių lietuvių liaudies kūrinių, padaryti juos lengviau prieinamus mokykloms, plačiajai visuomenei, mokslo ir meno darbuotojams.

Rinkinyje sukaupta apie keturi šimtai pučiamujų instrumentų muzikos kūrinių. Dalis jų paimta iš spausdintų leidinių, kita — iš asmeninės šios knygos sudarytojo užrašymų.

Knygoje muzikos kūriniai suskirstyti pagal instrumentus ir žanrus: a) sutartinių, b) šokių, c) liaudies dainų, atliekamų įvairiais instrumentais, melodijos. Ten, kur galima, išskiriami vieno, dviejų, trijų instrumentų ir instrumentinių ansamblių įgrojimai.

PUČIAMIEJI LIETUVIŲ LIAUDIES MUZIKOS INSTRUMENTAI

Lietuviai liaudis iš senų senovės vartojo įvairius pučiamuosius muzikos instrumentus: skudučius, ragus (triūbas, trimitus), daudytės, ožio raga, lumzdelius, birbynes, švilpas ir kt. Šiai muzikos instrumentais liaudis per šimtmečius yra sukūrusi didelį muzikos lobyną, tačiau ne visas jis išliko iki mūsų laikų. Sprendžiant iš mus pasiekusios medžiagos, kuri užrašyta beveik jos nykimo stadijoje, lietuvių liaudis, nors ir vargo prislegta, pasižymėjo didele muzikos meile, kūrybingumu ir muzikalumu.

Instrumentinės muzikos tyrinėtojams, žinoma, nepakanka vien užrašytų muzikos kūrinių. Jiems svarbu žinoti ir apie pačius tos muzikos kūrėjus — autorius ir atlikėjus — gyvus žmones, kurie tą muziką kūrė, puoselėjo, saugojo ir mums paliko. Instrumentinės muzikos tyrinėtojui svarbu žininti taip pat ir instrumentus, kuriais liaudies muzikantai grodavo, kaip juos dirbdavo, derindavo, kaip pati liaudis žiūrėjo į savo muziką, kaip ją vertino, kiek plačiai buvo paplitęs vienas ar kitas muzikos kūriny.

Taigi čia nors trumpai paliesime tuos klausimus, pasidalindami daugiausia iš liaudies pasisemtomis žiniomis. Pradėsime nuo skudučių.

Skudučiai — vienas iš populiausiu ir liaudies mylimiausiu muzikos instrumentų. Tai paprastas ir primitivus pučiamasis instrumentas, susidedas iš keleto įvairaus ilgio dūdelių, teišduodančių po vieną garsą. Tokia dūdelė, tinkamai nudrožta ir pritaikyta pūsti, vadinasi *skudutis*. Keletas tokų skudučių, tam tikru būdu suderintų, sudaro skudučių komplektą. Juo groja, tikriau skudučiuoja, ne vienas žmogus, bet keletas: du, trys, keturi, penki, šeši, o kartais ir daugiau.

Panašų muzikos instrumentą pažista, gal būt, visos tautos. Antikinėje Graikijoje žinomas buvo muzikos instrumentas *syriks*, arba Pano

fleita. Tai keletas arba kelionika dūdelių (iki 13), išdėstyti pagal ilgumą ir surištų į vieną eilę. Tos dūdelės, matyt, buvo nendrinės, nes ir pats žodis *syrinks* graikiškai reiškia nendrę. Instrumentu pūtė vienas žmogus. Panašų instrumentą turėjo kinai, jį vadino *shao*.

Rusų tauta senovėje turėjo muzikos instrumentą, vadinamą *cevnica*. Manoma, kad jis buvęs panašus į graikų Pano fleitą. Vėliau minėtą instrumentą pradėta vadinti *kuvička*. Tai penkios įvairaus ilgumo nendrinės dūdelės. Jos nebuvovo surištos, derinimas nežinomas; jomis grodavęs irgi vienas žmogus.

Paminėti kitų tautų muzikos instrumentai iš dalies primena mūsų skudučius. Tačiau tarp lietuvių skudučių ir čia suminėtuju svarbiausias skirtumas yra tas, kad lietuvių skudučiai neraišiojami, jais skudučiuoja ne vienas žmogus, tuo tarpu kitų tautų surištais „skudučiais“ tegali groti vienais žmogus. Vienas žmogus, grodamas kad ir egiptenė fleita (18 dūdelių), vis dėlto tepagros vienbalsę melodiją. Tuo tarpu penki žmonės, skudučiuodami įvairiai suderintais skudučiais, išgauna daugiausią muziką ir nepaprastai spalvingą harmoniją.

Skudučiai kai kuriose Lietuvos vietovėse buvo ir kitaip vadinti. Birženuose sakoma *skurdutės*. Kai kurie vabalninkėnai, arčiau Biržų (Baibokai), vadindavo *skurdūčiais*, apie Rimšę — *skuduciais*. XIX a. viduryje kai kur žmonės ir *skudais* vadindavę¹. Dar kiti skudučius *daudytėmis* arba *daudytomis* (Baibokai) vadindavo. Žymus Meilūnų kaimo (Vabalninko vls.) skudutininkas M. Lapienė pasakė: „Seniau skudučius vadindavo ir daudytėm. Daudytėm gražiau, lagadniau būdavo.“ Yra duomenų, kad ir *tutučiais*, *tūteklemis* kai kas vadindavo.

Skudučiai dirbami iš įvairios medžiagos. Lengviausia pasidaryti iš skėtiniu (tuščiaviduriu) augalų: builio, garšvos, nendrės. Kai kas tokius skudučiams dirbtį tinkamus augalus vadindavo dar rūkmedžiu, skudutmedžiu, skudučio kambliu arba tiesiog skudučiu. Tačiau iš minkštų augalų (builio ar garšvos) padarytas skudutis nepatvarus. Išdžiūvęs jis deformuojas, pakeičia toną, suskyla ir netinka naudoti. Dažniausiai skudučius lietuvių dirbdavo iš kieto medžio: uosio, klevo ar šaltakšnio. Yra žinių, kad būta ir metalinių (skardinių) skudučių.

¹ Žr. Tautosaka iš Kossarzewskio „Lituanikos“. — Tautosakos darbai, III t. 1937, 117 psl.

Skudučiai daromi įvairiai. Skėtiniai augalai, pavyzdžiu, builis, garšva, supiaustomi pagal bamblius. Bamblys būna skudučio dugnu, o kitas galas iš abiejų pusų įkypai nupiaunamas.

Dirbant medinius skudučius, geriausia tinkta lygus medelio kamienas, 3—4 cm diametro. Medelis supiaustomas i tiek dalių, kiek norima komplekty turėti skudučių. Kiekvienoje medelio atkarpoje išgrežiama skylė, bet ne iki galo. Paliekama kokio centimetro ilgio neišgręžta dalis — skudučio dugnas. Paskui vamzdelis apdrožiamas, apdailinamas, pučiamasis galas iš abiejų pusų įkypai nupiaunamas — ir skudutis padarytas. Jis duos tam tikrą vieną garsą. Belieka skudučių komplektą suderinti.

Skudučiai derinami, kiek pastebėta, dvejopai: nuo aukštųjų tonų ir nuo žemųjų. Prieš derinant pirmiausia išmėginami dar nederinti skudučiai ir sudedami pagal garso aukštumą.

Derinant nuo aukštųjų tonų, imama pora trumpų skudučių ir vienu iš jų pučiama, pavyzdžiu, *tititititititut*¹ — pirmoji „Untytės“ partija. Antruoju skudučiu pučiama *tititititit* ir klausoma, ar derinasi su pirmuoju, ar tinkamas tarp jų intervalas. Jei nesiderina, tai derintojas antrajį skudutį trumpina iki tol, kol jis visai tinkta „Untytės“ antrajai partijai pūsti. Pagal antrajį skudutį derinamas trečiasis, pučiant kvepo partiją, ir t. t. Suderinus penktąjį skudutį su ketvirtuoju, parenkamas jam ir *pildėčkas*, arba *spiegas*: imamas trumpiausias nederintas skudutis ir drauge su penktuoju pučiama *unytės* partija. Priderintasai spiegas visada išeina aukštesnis už pirmajį (pustonių, tonų, kartais ir daugiau).

Derinant nuo žemųjų tonų, imama pora ilgiausių skudučių. Jie tarp savęs soderinami, atitinkamai vieną iš jų patrumpiniant. Pagal pastarąjį derinamas trečiasis ir t. t. Ir šiuo būdu derintojas vis pučia atitinkamu skudučiu tam tikrą melodiją, dažniausiai taip pat iš „Untytės“ maršo.

Vienokiu ar kitokiu būdu soderinės skudučius, derintojas dar kartą kiekvieną skudutį patikrina, lygindamas ne tik su gretimu, bet ir su kitais, atidžiai klausydamas intervalų tarp skudučių. Derinimo metu meistras dažnai pasikviečia ir daugiau pūtėjų, duoda jiems tam tikras partijas pūsti, o pats iš šalies klausosi, kaip skudučiai „taria“, tai yra derinas.

¹ Plačiau žr. šio leidinio 14 psl.

Skudučių dūdelių ilgis maždaug 10—20 cm. Skylės gręziamos dažnai ne vienu grąžtu: ilgieji skudučiai — storesniu, trumpieji — plonesniu. Kartais skudučių skylės išdeginamos karšta gelezimi. Tokius skudučius lengva pūsti, ir jų tonas švarus. Suderinti skudučiai paženklinami dažniausiai ramteliais: pirmasis skudutis, arba tititiūtitiut, vienu ramteliu, antras (tiūtitiūt) — dviem, trečiasis (kvėpas) — trim ir t. t. Jei komplekste yra spiegas (pridėčkas), jis žymimas išramtėtu kryželiu. Ramtėjami skudučiai drūtgalyje, dažniausiai nepragrežtoje skudučio vietoje. Būna skudučių ir be ramtelio. Tokiai atvejais atskiri skudučiai numeruojami.

Zinomas yra dar dvejopas skudučių dirbimo ir derinimo būdas. Jei aprašytuosius skudučius pavadinime pirmojo tipo skudučiais, tai antrojo ir trečiojo tipo skudučiai dirbami kiek kitaip. Skudučių skylės išgręziamos, nepaliekan dugno. Gaunamas abiem galais kiauras vamzdelis. Vienas galas atitinkamai nudrožiamas ir pritaikomas pūsti, į antrąjį galą įkišamas laikinas derinimo kamštis. Derinant ne piaustomas skudutis, bet atitinkamai pastumiamas į priekį arba atgal derinimo kamštis. Suradus reikiama toną, pagal derinimo kamštį nupiaunamas skudutis, išmušamas derinimo kamštis ir tvirtai įkalamas tokio pat ilgumo pastovus kamštis — skudučio dugnas. Tokie skudučiai, kaip ir pirmojo tipo, būna pastovaus derinimo.

Trečiojo tipo skudučiai dirbami panašiai kaip antrojo. Prisidirbama reikiamas medinių vamzdelių skaičius. Vienas jų galas pritaikomas pūsti, o kitame gale įkišamas *slankiojamasis kamštis* iš minkštos elasticos medžiagos (kamščiamedžio, gumos). Reikiama suderinėti skudučių komplektą, slankiojamasis kamštis skudutuje ir paliekamas. Skudutis pagal jį netrumpinamas, nupiaunamas, kaip antrojo tipo.

Toki skudučių komplektą galima matyti Vilniaus Istorijos-etnografijos muziejuje, įgytą 1907 m. Žilių km., Panemunėlio vls., Rokiškio aps.¹ Šio tipo skudučiai patogūs tuo, kad kiekvienu atveju juos galima lengvai perderinti ir gauti naujų tonų.

Kaip matyti iš šio leidinio medžiagos, skudučių komplektai suderinti daugiausia ne pagal diatoninę gamą, bet gana įvairiai. Tarp gretimų skudučių pasitaiko įvairių intervalų: mažųjų ir didžiųjų sekundų, tercijų, net kvartų. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad skudučių dirbėjai

¹ Tokio tipo komplektas, jau dabartinės gamybos, yra eksponuojamas Visasajunginėje Žemės ūkio parodoje (LTSR paviljone).

jų gal ir nederindavo: koks atsitiktinai skudutis pasidarydavo, tokį ir vartodavo. Tačiau seni, prityrę skudutininkai, derindami skudučius, laikėsi tam tikros sistemos. Jie, kaip teko pačiam matyti, kartais gana ilgai ir rūpestingai derindavo, drožinėdavo skudučius, vietoj per trumpo ir sugadinto skudučio gręždavo ir dirbdavo naują, ieškodami reikiamo tarp skudučių intervalo.

Klausimas, kaip derindavo skudučius, kokios sistemos ar dermės laikėsi skudučių derintojai, žinoma, yra labai įdomus. Juk nuo skudučių tam tikro suderinimo pareina kūrinio harmonija ir iš viso jo grožis. Taigi skudučių derinimo problema šios muzikos tyrinėtojams yra viena iš svarbiausių. Tuo tikslu knygos paaškinimuose aprašomas didesnis komplektų skaičius, nurodant jų suderinimą. Jų tarpe bus ir tokį komplektą, kuriai pagrotų muzikos pavyzdžių nėra įrinkinyje, jų nepavyko gauti. Bet šiuo atveju mums buvo svarbu paskelbti tyrinėtojams bent jų derinimą. Kaip tokio ar kitokio derinimo skudučiai skamba, kokia skudučiuojant susidaro harmonija, galima bus patirti tokiu komplektu skudučiuojant iš kitų užrašytus kūrinelius (žr. Skudučių komplektus).

Skudučių skaičius komplektuose įvairus. Koks galėtų būti tipingas, tradicinis komplektas, iš kiek skudučių — sunku pasakyti.

A. Sabaliauskas rašė, kad pagrindinių skudučių komplekte yra penki, bet didesnėms kompozicijoms vartojuamos dar trys dūdelės¹. Iš tikruju, senesnių žmonių tvirtinimu, penkių skudučių būtinai reikėdavo. Daugiau, kaip jie sakydavo, galėjo būti, galėjo ir nebūti.

Vis dėlto daugiausia užtikta šešių skudučių komplektų, ypač apie Biržus. Šešis skudučius vartojo tokie žymūs biržėnų skudutininkai, kaip M. Klibas (XXI sk.), J. Krisikėnas (XXII sk.), K. Burbulis (XXIV sk.), šeši skudučiai buvo taip pat ir Rimkuškių komplekte. Vabalninkėnuose šešis skudučius turėjo abu Zizonių komplektai (VI ir XV sk.), skudutininkas A. Latvėnas (XIII sk.) ir Jonas Davidonis (XI sk.). Aštuonis skudučius vartojo vabalninkėnai (I sk.) ir papiliočiai (III sk.).

Penkių skudučių komplektą yra turėjęs Biržų Davidonis (V sk.), Žilių kaimo (XVIII sk.), o taip pat kupiškėnų skudutininkai. Kai kurie pandėliečiai irgi nelabai pasigesdavo šešto skudučio, išsiversdavo su

¹ Zr. A. Sabaliauskas. Lietuviai dainų ir giesmių gaidos. 1916, VII pusl.

penkiais (VIII sk.). Galimas daiktas, kad seniau skudutininkai tevartojo penkis pagrindinius skudučius, vėliau prie penktojo (untytės) pridėjo spiegą (pridėčką) ir dar vėliau priderino kuldukus.

Kiekvieno komplekto skudutis turėdavo tam tikrą vardą. Vabalninkėnuoje skudučių vardai dažniausiai būdavo tokie: 1. *tititiūtititut*, 2. *titūtitūtitut*, 3. *kvepas*, 4. *untutis* (untitas, untikas), 5. *untytė*, 6. *kuldukas* (ūkas) *pirmasis*, 7. *kuldukas* (ūkas) *antrasis*. Pats trumpiausias skudutis „Untytėje“ vartojoamas su penktuoju arba šeštuoju skudučiu untytės partijai pūsti, vadinas *spiegas*.

Birženai skudučius taip vadindavo: 1. *pirmoji*¹, 2. *antroji*, 3. *trečioji*, 4. *kvepas* (kvepalė), 5. *spiaudalė* (buldukas), 6. *untytė*. Trumpajį skudutį kai kur vadindavę *untytės pritarėja*.

Salamiestėnai vartojo šiek tiek kitokius skudučių vardus: 1. *tututis* (tututis), 2. *tūtutututis*, 3. *kvapas* (dzūchas, dūchas, ūchas), 4. *ūntutas*, 5. *untyta*, 6. *kuldukas pirmasis*, 7. *kuldukas antrasis*. Patį trumpiausią, jei toks būdavo, *spiegu* (spiegiuku) vadindavo.

Kupiškėnuose teko girdėti tokius vardus: 1. *tututis*, 2. *ūtututūtis* („griebk apačion“), 3. *Iakys*, 4. *ūntutis*, 5. *untytis*, 6. *bosas*. Jei būdavo dar už pirmąjį aukštesnis, vadindavo *spiegu* (špiegu).

Gana savotiški skudučių vardai, pandėliečių vartojo: 1. *skudutis*, 2. *totatao* („griebk apačion“), 3. *kvapola*, 4. *unt skudučio*, 5. *užtarytolas*. Pats trumpiausias — *prie užtarytojo*.

Papiliečiai kuldukus *kuldokais* vadindavo, o trečią skudutį (kvėpą) — *kvapa* arba *kvapola*.

Apžvelgę skudučių vardus, mes matome, kad daugelis jų yra gana keisti, pavyzdžiu, tititiūtititut, tūtutututis ir t. t. Šiuos vardus skudučiai yra gavę nuo savo partijų, kurios jais atliekamos svarbiausiam skudučių kūrinje — „Untytėje“. Žmonės seniau mokėsi skudučių muzikos be natų, tik iš klausos. Garsų ilgomui ir pauzoms pažymėti jie vartodavo tam tikrus skiemenis ir žodžius, imituojančius pučiamąjį motyvą. Sakydavo: „Tu pūsk pirmuoju skudučiu ti-ti-tiū-ti-tiut, aš antruoju pūsiu tiū-ti-ti-tiūt, o jis trečiuoju skudučiu kvepuos a-pu, a-pu, aa-pū“ ir t. t.

¹ Pirmoji (moter. gilm.) todėl, kad jie skudučius skurdutėmis vadindavo.

Nuo savo partijos pirmasis skudutis gavo vardą tititiūtititut, antrasis — titūtitūtititut, trečasis — kvepas.

Kvepo partijos skiemenis a-pu, a-pu, aa-pū atitinka natų ženklus taip: a — aštuntinė pauza, pu — aštuntinė nata, aa — ketvirtinė pauza, pū — ketvirtinė nata. Kai skudučiuodavo sutartines arba dainas, tai tokį ritminį skiemenu nevertodavo: ten juos atstodavo sutartinės arba dainos žodžiai.

Panašiai muzikantai mokydavosi ragus ir daudystes pūsti. Šiame leidinyje kūrinelių pradžioje žymimi atskirų partijų ritminiai skiemens.

Skudučių repertuaras buvo gana įvairus: skudučiuodavo speciniai skudučiams sukurtus kūrinius, sutartines ir skudučiais pritardavo kitiems muzikos instrumentams arba dainoms.

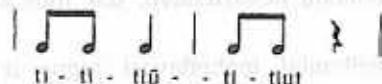
Iš specialiųjų skudučių kūrinelių populariausias buvo „Untytė“. Jos vienokį ar kitokį variantą skudučiuodavo visame skudučių krašte. Tik tas pats kūrinys kai kur kitaip buvo vadinas. Birženai vadino „Skurdute“, apie Pandėlį — „Skudučiu“, apie Kupiškį „Tutūtis“, arba „Tututütütütis.“ St. Valackas vadino „Septynglase“, D. Vaitiekūnas — tiesiog „Maršu“. Tačiau „Untytės“ vardas buvo žinomas beveik visame skudučių plote.

„Untytė“ pūsdavo dažniausiai penki žmonės. Jei skudučių komplekte penki skudučiai, kiekvienas turėdavo po vieną skudutį. Jei komplektas iš šešių skudučių, tada vienas, paprastai vadovas, turėdavo du skudučius, untytę ir spiegą, ir jais pūsdavo untytės partiją. Jei komplektas iš aštuonių skudučių, tada reikėdavo dar šešto pūtėjo, kuris turėdavo taip pat du skudučius ir pūsdavo kulduku partiją.

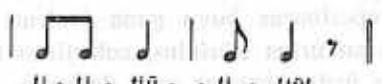
Skudučiuoti „Untytė“, kaip ir kitus dalykus, pradėdavo ne visi kartu. Vabalninkėnuose, pavyzdžiu, pradėdavo pirmieji du, antrame takte atsiliaipdavo kvepas, trečiame takte istodavo untutis, untytė, kuldukai, ir visi tėsdavo savo partijas jau be sustojimo. Baigdavo pūsti visi kartu, vadovui davus ženkla. Apie Pandėlį, pirmajam pradėjus, antrame takte istoja ne kvepas (kvapola), bet untutis (unt skudučio). Birženai „Untytė“ („Skurdute“) pradeda taip: pirmasis savo dviejų takų melodiją supučia vienas, trečiame takte istoja antrasis, ketvirtame takte,

pirmųjų dviejų pauzėje, išstoja kvepas ir penktame takte — untutis (spiaudalė) ir untytė.

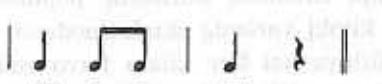
„Untytės“ pirmojo, antrojo pūtėjo, kvepo ir untučio partijos bėvelk visame skudučių krašte vienodos. Pirmojo ritminis motyvas:

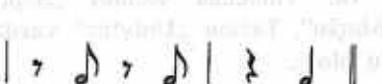
kai kur:

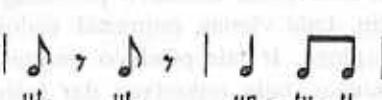
antrojo:

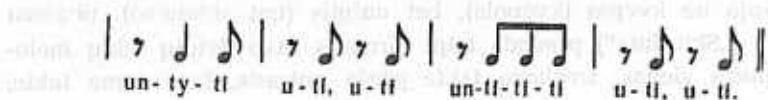
kvepo:

untučio:

Untytės partija, ypač jei pučiamas dviem skudučiais (su spiegu, arba užtarytoju), gana įvairi. Vienu skudučiu pučiant, jos ritminis motyvas dažniausiai toks:

Bet ir dviem skudučiais pučiant, šis ritminis motyvas vyrauja. Tiesa, pandėliečiai į šią partiją įneša daug naujų motyvų, juos įvairiai kombinuoja, dažnai nustelbdami ir pagrindinį motyvą (Gintautų „Untytė“). Minėtų motyvu pradedama ir Devenių „Untytė“. Tuo būdu nurodytą motyvą untytės partijoje reikia laikyti pagrindiniu, tipišku. Jo melodijai skudutininkai turi ir tam tikrus žodžius, pavyzdžiu:

Untytė ut, ut,

Untinėlis ut, ut.

Vabalninkas

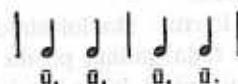
arba

Untytė, untis sana,

Untinėlis primicana.

Suvainiškis

Kuldukų partiją pučia šeštas žmogus dviem ilgaisiais skudučiais. Jos ritminis motyvas paprastas, dažniausiai toks:

Turimomis žiniomis birženai ir pandėliečiai kuldukų nevartodavo. Jie sutinkami vabalninkėnų ir papilio skudučių komplektuose. K. Daugys (Kadarai, Papilio vls.) apie juos pasakė: „Kaip babinas primušdavo. Slabnesniams pūtėjui juos duodavo.“

Ta pati „Untytė“ kai kuriose vietose buvo skudučiuojama dar dviem būdais: *atverstinai* ir *po du kartus*.

Atverstinai (žr. „Atverstine Untytė“) skudučiuojant, aukštųjų skudučių partijas pūsdavo žemaisiais skudučiais, o žemujų — aukštaisiais. Taip antai, pirmojo skudučio, arba *titititititut*, partiją pūsdavo antruoju kulduku (7-ju skudučiu), antrają partiją (*tititititut*) — pirmuoju kulduku

(6-ju skudučiu), kvepą — untyte (5-ju skudučiu) ir t. t. Untytės spiego skudutininkai nekeisdavo. Tik vadovas ji pūsdavo ne su penktuoju arba šeštuoju, bet su trečiuoju skudučiu. Paskudučiavus „Untytę“ paprastuoju būdu ir tuo pat, pasikeitus skudučiais, atverstinių susidarydavo išpūdis, tarsi būtų skudučiuojamas naujas kūrinėlis.

„Untyte“ po du kartus skudučiuodavo pandėliečiai. Po du kartus vadindavo todėl, kad kiekvienos partijos pirmajį taką pakartodavo:

Po karta:

Po du kartus pandėliečiai pūsdavo dar „Skudutį“, „Trijuos“, tik „Katės“ taip neskudučiuodavo.

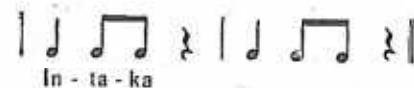
Skudučiavimą po du kartus skudutininkai laikydavo sunkesniu. „Jei prasilavinę pūtėjai, tik tada galima po du kartus“ — pasakė Juozas Bičiūnas. Tačiau tokį skudučiavimo būda jie labiau vertino.

Greta „Untytės” visame skudučių krašte buvo žinoma „Katė”. „Katė” turi daugybę variantų. Jau pats kūrinio pavadinimas nevienodas. Biržėnai, vabalninkėnai vadindavo „Škits, katel!”, „Papūskim, Škits katę”, — sakydavo jie. Pandėlietciai — „Tol katė” arba „Katė”. Salamies-tėnai, kupiškėnai ir jiems artimesni vabalninkėnai vadindavo „Kate”.

Birženuose „Škits kate“ pūsdavo trys žmonės šešiais skudučiais. Kiekvienas pūtėjas turėdavo po du skudučius; kitur keturi penki žmonės.

Būdinga, kad kai kas (birženai) „Katēs” partijas vadindavo savitais vardais: 1. Skits, kate! 2. Tol katē, 3. Am, kate! Jie sakydavo: „Tu pūsk „Škits, kate!” Aš pūsiu „Tol katē”, o jis — „Am, kate!”

Prie pagrindinio skudučių repertuaro reikia priskirti ir „Intaką“. „Intaką“ skudučiuodavo penki žmonės šešiais skudučiais. Būdinga, kad tame trys žmonės pučia tą patį ritminį motyvą:

tik ne visi kartu. Penktasis pučia untytės pagrindinį motyvą. Kokių nors ypatingų žodžių šiam kūrinui žmonės neturėjo. Meilūnų kaimo M. Lapienė aiškino, kad pirmasis ir antrasis pučia žodži *Intakas*, trečiasis — *tarė*, ketvirtasis kvépuoja *a-pu*, *aa-pū*, penktasis pučia *untytę*.

„Intaką“ žinojo ir birženai, papiliečiai, bet skudučiuoti jau buvo pa-miršę. Jų geriausiai išlaikė vabalninkėnų skudučiavimo centrai — Sal-nai ir Remeikiai.

Šalia paminėtų kūrinių, žinomų beveik visame skudučių krašte, atskiros apylinkės turėjo savo repertuarą. Birženuose skudučiuojama buvo „Atžagarinė“, „Kukorka“, „Ridikas“, „Skurdutė“ (ne „Untytės“ tipo), „Sietučio“ ir kiti dalykai, kurie dažnai ir vardo neturėdavo. „Atžagarinę“ skudučiuodavo keturi žmonės šešiais skudučiais. „Kukorkos“ yra du variantai: „Kukorka pirmoji“ ir „Kukorka antroji“. Jos viena nuo kitos skiriasi tuo, kad „Kukorkoj antrojoj“ kiekvienos partijos pirmasis taktas pakartojamas du kartus (tik pirmosios partijos ritminis motyvas kiek skirtinas). Kai kas „Kukorką antrają“ vadindavo „Atžagarine“ (K. Burbulis).

Vabalininkėnai skudučiuodavo dar „Šešiose“, „Kvepas drūtesnis už untutį“, „Penkiaglašę“, „Tytytitiut“, „Tytytiūtit“, „Ridiką“, „Eitinę“, „Kapotinę“. Salamiestėnai — „Gegutę“ (penkiese), „Buvo dūda Vilniuj“, „Tututūtututi“, „Šumka“ ir kitus dalykus, kartais neturinčius pavadinimo. Kupiškėnai pūsdavo gana originalų „Žilvitį“ (penkiese), „Tututį“ (skirtingą nuo „Untytės“), „Tututū“, „Penkiese“, „Polką“. Papiliečiai — „Intitį“, „Intapą“, „Dudutį“, „Žilvitelį“. Pandėliečiai pūsdavo „Skudutį“, „Inkatą“, „Trijuose“, „Untutį“, „Kuli kepė“, „Saduto“. Apie Ukmerge skudučiuodavo „Adatą“. Gardino srity yra užrašytas „Tutučio šokis“, skudučiuojamas trijų žmonių penkiais skudučiais.

Šalia šio specialaus skudučių repertuaro buvo skudučiuojamos ir sutartinės, ypač keturinės, rečiau trejinės ir kitos. Sutartines skudučiuodavo dažniausiai du žmonės penkias skudučiais. Vienas turėdavo du skudučius, antras tris. Jei sutartinės muzika reikalaudavo, tai ir abu turėdavo po tris skudučius. Keturines buvo stengiamasi skudučiuoti taip, kaip jos yra giedamos.¹ Todėl, prieš skudučiuojant sutartinę, vadovas rūpestingai atrinkdavo iš komplekto tinkamus tai sutartinei skudučius ir padalydavo pūtėjams.

Skudučiuojant trejines, pirmasis skudutininkas pūsdavo vien pirmąjį trejinės dalį, o antrasis — antrąjį. Kadangi sutartinei ne visada pavykdavo parinkti tinkamo tono skudučius, tai giedamos ir skudučiuojamos sutartinės dažnai skambėdavo skirtingai.

Ne visos sutartinės skudučiuojamos. Ir iš skudučiuojamųjų sutartinių vienos labiau mégstamos, kitos ne taip. Pavyzdžiui, „Du žali berželiai”, „Gegutė”, „Sieno du kupečiu”, „Sadūto tūto”, „Šalavijas” skudučiuojamos beveik visame skudučių krašte. Daugelis tų pačių sutartinių ir skudučiuojamos, ir daudytémis pučiamos, ir lumzdeliai tirliuojamos.

Skudučiais pritardavo kai kurioms liaudies dainoms ir laluškoms. Tokiais atvejais skudučiai atlikdavo tam tikro akompanimento vaidmenį. Būdinga, kad tas skudučių akompanimentas dažnai sudarytas iš tam tikrų tradicinių ritminių motyvų, skudutininkams gerai žinomų. Pavyzdžiui, „Oželis” — labai paprasta ir trumpa laluškos melodija, tercijos apimties. Skudučiais jai pritaria keturi žmonės: pirmasis pučia skudučiu c² pirmąjį „Untytės” partiją (tititiūtitiiut), antrasis skudučiu g¹ — antrąjį „Untytės” partiją (titūtitiiut), trečasis skudučiu e¹ — kvepo partiją ir ketvirtasis skudučiu c¹ — untutę.

Skudutininkai rasdavo būdų ir sudétingesnėms melodijoms pritarti. Skudučių krašte labai populiar A. Strazdo „Siratos glesmė”. Rin-

¹ Kalbant apie instrumentinę ir vokalinę liaudies muziką, šiame leidiny, kaip etnografiniame, vartojama ir liaudies terminologija. Vietiniai žmonės, sutartinių kūrėjai ir jų atlikėjai, sutartines (dviejines, trejines, keturines) vadina *giesmėmis*, ne dainomis, ir nesako *sutartinę dainuotim*, bet *sutartinę giedosim*. Iš to seka ir kiti terminai: *sutartinių giesmininkas*, *giedotojas*, *prieglesnis* ir t. t.

Liaudyste žinoma ir *sutartinės dainos* sąvoka. Sutartinės dainos savo muzika ir atlikimui labai skiriasi nuo sutartinių giesmių. Sutartines dainas, žinoma, ne gieda, bet dainuoja.

kinyje dedamas vienas jos variantas su skudučiais: pritaria du žmonės trimis skudučiais. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, lyg būtų ir sunkoka vien iš klausos atlkti tokias pritarimo partijas, kurios nėra paralelės giedamajai melodijai ir kurių ritmas skirtinges. Tačiau įsigilinę matome, kad ir ši pritarimą skudutininkai yra pasiėmę iš savo turimo, gerai žinomo arsenalo. Pirmojoje melodijos pusėje (1—6 taktais) vienas (skudučiu d¹) sinkopuoja untytės partiją, tik, kaip sakoma, po du kartus. Antras (skudučiais fis¹ ir g¹) pučia pirmąjį „Untytės” partiją (tititiūtitiiut) po du kartus, trečią taktą paimdamas kitu skudučiu. Antrojoje melodijos dalyje (7—11 taktais) skudutininkai atlieka irgi tą pačių partijų fragmentus.

Kiek plačiai skudučiai buvo paplitę Lietuvoje senovėje, maža teurime žinių. Ar skudučiavo seniau žemaičiai, sūduviai, kol kas pėdsakų neužtikta. Žinoma tik, kad aukštaičiai skudučiavo daug didesniame plote, nekaip tas, iš kurio čia pateikiama medžiaga. XIX a. antrojoje pusėje skudučiuota dar Pasvallo, Panevėžio, Ukmergės, Utenos, Zarasų apylinkėse ir visame plote iš šiaurė nuo šių vietovių. Skudučių muzikos užfiksuota ir pietų Lietuvoje, buvusioje Gardino gubernijoje. Kad ta Gardino medžiaga užrašyta iš lietuvių, abejonių nekelia. Klausimas tik, kiek plačiai ji ten buvo vartojama, ar nebus tai koks atsitiktinis reiškinys. Šis klausimas laukia platesnių tyrinėjimų.

Pastebėta yra, kur sutartinės giedamos, ten skudučiai, daudytės ir ragai buvo vartojami. Tarp šių muzikos rūšių senovėje bûta glaudaus ryšio.

Kai susidomėta šia muzika, kai pradėta ji užrašinėti, skudučiai buvo išsilaike tiktais nedideliam Lietuvos plote — Vabalninko, Biržų, Rokiškio, Kupiškio apylinkėse. Vakarais, ypač prieš šventes, visas šis kraštas, galima sakyti, buvo paskendęs liaudies muzikos garsuose. Vienur skudučiuodavo, kitur ragais atsiliepdavo. Ir aidėdavo nuo sodžiaus iki sodžiaus tam tikras muzikinis dialogas, kaip toje sutartinėje pasakyta:

Skamba, skamba kankliai,
Atataria vamzdžiai.
Gieda, gieda marčios,
Atataria mergos.

Tačiau skudučių muzika iš šio ploto toliau nebeplito. Ir čia dešimtmetis po dešimtmecio ji nyko, užleisdama vietą armonikai ir kitiem fabrikų gamybos muzikos instrumentams.

Skudučių muzika ir šiaurės rytų Lietuvoje, matyt, būtų visai išnykusi, jei ja nebūtų susidomėjusi iš liaudies kilusi intelligentija, moksleivija, jei ji nebūtų laiku parėmusi ir palaikiusi jos.

XX a. pradžioje Biržų krašte atsirado nemaža intelligentų. Užtenka paminėti tokius vardus, kaip J. Janonis, K. Binkis, B. Sruoga, St. Daigilis, A. Sabaliauskas. Tokių intelligentų bei moksleivių skalčius kasmet vis daugėjo, ir jie nenutraukė ryšių su liaudimi: atostogų metu parvykdami į savo gimtajį sodžių, bendravo su sodiečiais, domėjosi jų kūryba. A. Sabaliauskas, J. Janonis ir kiti pirmieji pradėjo rinkti Biržų krašte tautosaką. Jie taip pat domėjosi liaudies muzika, mokėsi iš senelių skudučiuoti, organizavo viešus pasirodymus.

A. Sabaliauskas dar spaudos draudimo laikais (1904 m.) išspausdino straipsnį „Sutartinės ir mūsų muzikos inrankiai“. Cia jis pirmas apibūdino nuostabų lietuvių liaudyje radinį — sutartines ir lietuvių liaudies muzikos instrumentus: skudučius, ragus, daudytės, kankles, lumzdelius, birbynes, ožio ragą, kūlinę su ūku. Jis kvietė lietuvius susidomėti šiomis liaudies kultūros vertybėmis.

Vietinės intelligentijos rūpesčiu 1906 m. rugpjūčio 6 d. Biržuose buvo suorganizuotas pirmas lietuviškas vakaras. Scenoje šalia lietuviškų choro dainų, vaidinių, deklamacijų pasirodė skudučių ir ragų ansambliai. Tie ansambliai buvo susidare iš pačių sodiečių, žymesniųjų liaudies muzikantų M. Klubo ir J. Krisikėno vadovaujami. Ir programą jie atliko ne naujai išmokta, bet tradicinę, iš savo tévų bei senelių paveldėtą. Skudutininkas K. Burbulis, taip pat prisidėjęs prie vakaro surengimo, pasakojo: „Aš tada teturėjau 15 metų. Ragus dirbom pagal senelių nurodymus. Benosiškio Vaitaitis ragus padirbo, Klibus ir Krisikėnas juos suderino. Jie išnyko kar (1914—1918 m.—S. P.) metu. Dalis jų Biržų muziejuje. Mano paties darbo skudučiai yra Biržų muziejuje.“

Apie ši Biržų vakarą su skudučių bei ragų pasirodymu sužinojo ir platesnė visuomenė. Jis buvo aprašytas lietuvių dienrašty¹. Tačiau apie instrumentinės muzikos pasirodymą ten pasakyta gana santūriai:

¹ Vilniaus žinios, 1906 m., Nr. 179.

„Paskui išėjo ragų ir skudučių chorai, kurie pagriežė vidutiniškai senovės lietuvių sutartines giesmeles ir karišką maršą — „Untytę“. Bet ši muzika, kaip originališka, gali turėti istorišką vertę, o ne muzikališką.“

Tai bus bene pirmas skudučių ir ragų pasirodymas scenoje.

1910 m. vasarą Lietuviai mokslo draugijos visuotiniame susirinkime Vilniuje A. Sabaliauskas skaitė paskaitą apie lietuvių tautinę muziką ir muzikos instrumentus. Instrumentams demonstruoti jis buvo atsivežęs M. Paliulį (I sk.). Si paskaita supažindino lietuvius intelligentus su liaudies instrumentinės muzikos pagrindais. Ji buvo išspausdinta Lietuvių mokslo draugijos žurnale¹.

Pirmais imperialistinio karo metu daug lietuvių intelligentų ir moksleivių evakavosi į Rusijos gilumą. I Petrogradą pasitraukė ir A. Sabaliauskas su savo tautosakos rinkiniais. 1916 m., prof. A. R. Niemi ir kitų padedamas, jis išspausdino rinkinį, pavadinį „Lietuvių dainų ir giesmių gaidos“. Šis leidinys labai svarbus sutartinių tyrinėtojams, jis pirmas supažindino taip pat ir su skudučių, ragų, švilpos muzikos pavyzdžiais.

To karo metu skudučiai suskambėjo ir už Lietuvos sienų, Rytuose. Voroneže buvo įsisteigusi lietuvių moksleivių draugija „Skudutis“. Ji 1918 m. pavasarį surengė viešą vakarą, kurio programe buvo ir skudučių muzika.

Buržuazijos valdymo metais Lietuvoje skudučiais ir jų muzika rūpinosi tik pavieniai asmenys: mokytojai, moksleiviai, studentai. Atskirų mokytojų ir mokinjų iniciatyva skudučiai 1920—23 m. suskambėjo Panevėžio, 1926 m. Biržų, 1928 m. Raseinių gimnazijoje, vėliau studentų pavasario šventėje Kaune, Anykščių ir kitose mokyklose. Buržuazinė vyriausybė šitam kultūriniam darbui neskyrė nei dėmesio, nei lėšų.

Kaip ypatingą nuopelną, populiarinant skudučius, reikia pažymeti mokytojo Jono Švedo veiklą. 1936 m. jis išleido pirmą skudučių vadovę, pats sukūrė skudučiams daug naujų kūrinių, organizavo jaunimo skudučių orkestrus, įsteigė skudučių dirbtuvę, kur buvo gaminami 30-ties skudučių komplektai, chromatiškai sunderinti nuo d ligi g², — dešimties žmonių orkestrui. Skudučių muzika pradėta sieti su choro ir

¹ Lietuvių tauta, II t. 1 kn., 1911, 96—108 psl.

solo dainavimu, su kitais lietuvių liaudies instrumentais (kanklėmis, lumzdeliais, birbynėmis) arba liaudies šokliais. Iš tokių mèginimų ilgai- niui išaugo pajègus liaudies muzikos ansamblis.

Tarybiniais laikais liaudies muzika susilauké ypatingo dëmesio bei paramos, ir Valstybinis dainų ir šokių liaudies ansamblis, TSRS liaudies artisto kompozitoriaus J. Švedo vadovaujamas, pasidaré vienu iš geriausių ir originaliausių Tarybų Sajungoje.

Tarybinè santvarka Lietuvoje sudaré palankiausias sàlygas lietuvių liaudies muzikai tyrinéti ir ugdyti. Vilniaus Valstybinéje konservatoriuje įsteigta Lietuvių liaudies instrumentinës muzikos katedra. J. Švedo vadovaujama, ši katedra per keletą metų paruošé nemaža kvalifikuotų liaudies muzikos specialistų. Pokario laikotarpiu jie sukûrē gausų ir naujų skudučių repertuarą.

1949 m. pasirodè skudučių pjesių rinkinys „Skudučiai“—repertu- ras 1950 m. dainų šventei. 1954 metais išéjo naujas skudučių pjesių rinkinys, kur idéta 26 nauji kûriniai, o 1955 m.—dar vienas skudučių muzikos rinkinys, pavadinis „Untyté“ (18 kûrinių).

Iš metų į metus skudučių muzika Lietuvoje augo. Ypač padaugėjo skudučių ansamblų skaičius, ruošiantis 1950 m. jubiliejinei dainų šventei.

Jubiliejinéje dainų šventéje dalyvavo keli šimtai skudutininkų, ir jie čia pirmą kartą pasirodè su visai atskira programa. Pùlikà stebino ir žavéjo skudučių orkestro grandioziskumas, kai jie sutartinai ir darniai skudučiavo tokiu dideliu kolektyvu, tokiais paprastais instrumentais. Toks reiškinys pirmas pasaulyje koncertu istorijoje.

Po sèkmingo pasiromyto jubiliejinémis dienomis skudučių muzika nenutilo. Ji augo, plétési, tobuléjo. 1955 m. į Respublikinę dainų šventę Vilniuje suplauké jau apie 900 skudutininkų iš 46 meninës saviveiklos kolektyvų. Vien iš Panevéžio pedagoginës mokyklos atvyko 84 asmenų skudučių ansamblis, várzybose laiméjës pirmają vietą.

Šie faktai parodo, kad tik dabar, tarybinéje santvarkoje, lietuvių liaudies muzikos instrumentus ir jų muziką vél galima buvo sugražinti liaudžiai. Kapitalizmo sàlygomis jie baigë nykti. Siandien jie skamba visoje Lietuvoje. Skudučiai, kaip nacionalinis lietuvių liaudies muzikos instrumentas, pasidaré plačiai žinomas ir už mûsų respublikos ribų.

Ragai. Šalia skudučių lietuvių liaudyje labai populiarùs buvo ragai. Taip vadino biržénai, papiliočiai, pandéliečiai medinius trimitus. Vabalninkénai, kupiškénai šiuos instrumentus vadino *triūbomis*, o salamiesténai kartais sakydavo *dûdytos*. S. Daukantas rašo, kad tokius medinius trimitus (triùbas) vadindavë *sutartiniais* „nuo to, jog vieni triùbijo, o kiti atlieptinai dainavo sueimuose“¹. Komplekte ragų bûdavo pa- prastai penki. Trimituodavo dažniausiai penki žmonës ir kiekvienas turédavo po ragą. Yra duomenų, kad ir didesnis žmonių skaičius (iki aštuonių) kartu pûsdavo ir gražiai sutardavo², tačiau užrašytos muzikos neturime.

Ragai buvo dirbami iš kieto medžio: uosio, blindies, klevo, guobos, beržo. Meistras parinkdavo nešakotą medį, 8—10 cm skersmens, ir supiaustydavo į penkis gabalus, maždaug 50—110 cm ilgumo. Paskui pagal rago (trimito) formą nudroždavo, apdailindavo ir išilgai per pusę perplaudavo arba, dar geriau, perskeldavo. Tada abi puses išskaptuodavo, vél sudédavo, keliose vietose stipriai surišdavo, plyšelius išvažomis už- kituodavo, rago paviršių sudegutuodavo, plonai linais apsukdavo ir apvyniodavo beržo tošimi. Tošis prieš vyniojant bûdavó mirkoma karštame vandenye. Ataušdama ji tvirtai suverždavo ragą.

Kad geriau bûtų pritaikytas prie lùpù pučiamasis galas (mundšukas), ragas bûdavo perskeliamas ne iki galo; prie laibgalio buvo paliekami kokie 5 cm neperskelti. Šioje vietoje medij iki pusës meistras užplaudavo piükliu skersai ir nuskeldavo tik iki užpiovimo. Neperskeltą dalį grąžtu pragrézdavo ir pritaikydavo pûsti.

Kai kur meistrai, ragus dirbdami, ieškodavo kreivo medžio, kad medinis ragas bûtų panašentis į gyvulio. Eiskudžių vyrai (Pandélio apyl.) turéjë tokius kreivus ragus. Vienas iš Eiskudžių ragų pûtéjų Ikamas Silvestras aiškino: „Visi keturi ragai buvo pakreivi, tik kvapola tie- sesnë. Užtarytojas du balsus turédavo, beveik metro ilgumo, pariestas.“ Galimas daiktas, kad sénovéje, kai Lietuvos giriose buvo taurų ir stumbrių, šiam reikalui buvo vartojamí gyvulų ragai.

Kartais kai kuriie ragai turé davë ir skylycių „balsui“ afmainyti. Skylutës nedidelës, gréblinio grąžto,—aiškino K. Klimka iš Mlčiùnų (Pandélio vls.).

¹ Simonas Daukantas. Rinktiniai raštai. 1955, 204 psl.

² Zr. A. R. Niemi rankraščius. LTR 626(224).

Kartais ragai būdavo dirbami vien iš tošles arba kitos medžio žievės. Tokie ragai nepatvarūs. Jų komplektą nėra išlikusių. Žinomi tik paskiriai ragai. Jais pūsdavo dažniausiai piemenys. Vargu ar juos kas derindavo ir kolektyviai triūbuodavo.

Kaip buvo padirbtai lietuvių trimitai (ragai) senovėje, aprašė S. Daukantas: lietuvių linksmybės įrankiai „buvo ilgos, iš trijų skilų¹ sudėtos, apvalaus medžio triūbos, nukamienios² ir truputį pakumpusios, per pusantro sieksnio ilgos, stipriai sukiybos, nukaištost³ ir laibai tošemis nuvyturtos, kurias vadino trimitais, jog iš trijų dalių buvo sudėtos".⁴

Ragus muzikantai derindavo panašiai kaip skudučius. Derintojas paskiriai ragais pūsdavo, pavyzdžiu, „Untytės“ partijas ir klausydavo, ar dera. Kartais pasikviesdavo ir daugiau pūtėjų, kad jie pūstų, o jis galėtų iš šalies paklausyti, kaip ragai dera. Juo ragas trumpesnis, juo jo tonas aukštesnis. Ilgaisiais ragais galima buvo išgauti po du garsus. Šalnių ragų pūtėjai tvirtino, kad „visom triūbom imdavę po du balsus“, pačiu ilguoju — kartais net tris.

Suderintų ragų skalės gana įvairios. Svilių triūbos (XXXII rk.), Biržų ragai (XXXIV rk.), Dirvonakių ragai (XXXVI rk.) buvo sederinti didžiosiomis sekundomis, kitų komplektų derinimas gana įvairus (žr. ragų komplektus).

Ragų vardai kaip ir skudučių įvairose vietose buvo kiek skirtini. Biržėnai ragus vadino: 1. *pirmasai*, 2. *antrasai*, 3. *kvepas*, 4. *spiaudalė* ir 5. *untytė*. Pandėliečiai ir jų kaimynai papiliečiai — 1. *pirmasai* (pradžnikas), 2. *antrasai*, 3. *kvapola* (kvapa), 4. *untutis* (funtutis) ir 5. *užtarėjas* (užtarėjas). Vabalninkėnai — 1. *pirmoji* (triūba), 2. *antroji*, 3. *kvepas*, 4. *untutis* (untitas) ir 5. *untytė*. Salamiestėnai: 1. *tututūtututulis* (tututis), 2. *tūtutututulis* (tūtatas), 3. *kvapas*, 4. *untutas* ir 5. *untyta* (untykė). Kupiškėnai: 1. *tūtutis*, 2. *ūtutututulis* („griebk apačion“), 3. *lakys*, 4. *untutis* ir 5. *untytis*.

Ragų repertuaras panašus į skudučių, bet yra ir skirtumo. Beveik nėra duomenų, kad sutartinės būtų buvusios ragais pučiamos. Maža pėdsakų, kad ir dainoms ragais būtų pritarinėjama. Matyt, garsi ragų muzika nelabai derindavosi su vocaline. Tačiau pačias dainas

¹ pliauskų; ² pamažu smailėjančios; ³ nuskusta žievė

⁴ Simonas Daukantas. Rinktiniai raštai. 1955, 204 psl.

žmonės ragais pūsdavę (Šalnai), kartais dviem, trim ragais palydédavę armoniką (Dusetos); patiemis ragams kai kur pritardavę būgnai¹.

Turint galvoje, kad ragais galima pamiti ne po vieną garsą, bet po du ir tris, tai nors ragų pūtėjai tik penkis ragus vartodavo, bet įvairių garsų galėdavo gauti daugiau nekaip skudučiais.

Visi ragų ansambliai mokėdavo „Untytę“, jos vienokį ar kitokį variantą. Visi pūsdavo vienaip ar kitaip „Katę“, populiarus buvo „Intakas“.

Atskiros apylinkės šalia šio bendrojo repertuaro turėjo ir savo. Biržėnai pūsdavo „Skurdutę“, „Ridiką“. „Skurdutę“ yra „Untytės“ variantas, pučiamas penkiais ragais. Kiekvienu ragu imdavo tik po vieną garsą ir atlikdavo tipiškus „Untytės“ partijų ritminius motyvus. „Ridiką“ pūsdavo keturi žmonės keturiai ragais. Ilgasis ragas (untytė) čia nedalyvaudavo. Trečiasis ragas imdavo du garsus. Antrasis garsas kvinta aukščiau gausdavo.

Vabalninkėnai pūsdavo „Tytytitiut“, „Svyruoklę“, „Buvo dūda Vilniuj“, „Sarkakojį“, „Kvepą“ (3 ir 5 žmonės). Salamiestėnai — „Gegutę“, keturiai ir penkiai ragais; kupiškėnai — „Žilvitį“; papiliečiai — „Intitę“, „Sadūto tūto“ keturiai ragais, „Inkatą“, „Intapą“; pandėliečiai — „Untytę“ po du kartus, „Skudutį“ po kartą ir po du kartus.

Cia mes kalbėjome apie ragų muziką, užsilkusią ir užrašytą šlaures rytų Lietuvoje, tame, kaip sakoma, „skudučių ir giesmių“ krašte. Iš kitų Lietuvos vietų užrašytos ragų muzikos neturime. Senovėje ragai (trimitai), galimas daiktas, buvo paplitę ir visoje Lietuvoje. Juos mini rašto paminklai.

Vienas pirmųjų Lietuvos istorikų A. Rotundas savo veikale „Paskalbėjimas lenko su lietuviu“ (1564 m.) mini trimitus, kaip lietuvių liaudies mégstamus muzikos instrumentus. Su trimitu muzika senovės lietuviai ant Neries kranto atvykę pasitiki savo kunigaikščio Kerniaus. „Ir kai jis važiavo į savo valdas, žmonės — tos pačios giminės ir kalbos kaip ir jis — džiaugdamiesi valdovo atvykimu, išėjo, išskubėjo jo pasveikinti ir sustojo ant Vilijos kranto su ilgaus trimitais, kuriuos ligi šio-

¹ Žr. A. R. Niemi. Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimai. — Mūsų tautosaka, VI t. 1932, 63 psl.

jei valstiečių tarpe girdime (mano pabrankta,— S. P.),— jie savo išvaizda primena romėnų lazdas arba krivūles.”¹

XVI a. italų keliautojas A. Gvagninis, aprašinėdamas (1578 m.) lietuvių buitį, sako: „Taip pat jie turi ilgokas medines dūdas (trimitus) ir, pūsdami jas, išgauna įvairių keistų ir nedarnių garsų, o kartais vienas žmogus pučia vienu metu dvi dūdas, iš ko susidaro atitinkama harmonija.”²

Tai, kad ir žemaičiai mediniais trimitais pūtę, patvirtina Simonas Stanevičius ir Simonas Daukantas. Pastarasis „Dainų žemaičių” rinkinio (1846 m.) prakalboje duoda įdomių žinių apie žemaičių jaunimo muzikos pamégimą. Vienas 137 m. senelis 1834 m. jam pasakoja, kad seniau jaunimas kiekviena šeštadienio vakarą rinkdavęs iš vieną kiemą ir nuo saulės nusileidimo iki jos patekėjimo dainuodavęs dainas, „kurių vieną posmą medinėmis triūbomis, vadinanomis trimitais, pūtę, antrą posmą dainavę. Tas yra dar stebuklingiau, jog, pagal jo (amžiną atilsį) pasakojimą, moteriškosios i triūbas pūtusios, o vyriškieji dainavę”.³ S. Daukantui buvo nuostabu, kad moterys trimitus pūsdavo. Tačiau pakankamai turime duomenų, kad ir šiaurės aukštaičiuose moterys ir skudučiuodavo, ir ragus pūsdavo. Mergaičių triūbavimas net sutartinėse yra apgiedotas:

Titili tatatoi,
Kas tai gražliai triūbijo?
Titili tatatoi,
Obelaukio mergaitės.⁴

Vakarų aukštaičių dainose taip pat minimos triūbelės, „trimitėlės”: brolielai aukštais kalneliais valkščioje, aukso triūbelėmis triūbavę.⁵ Su „garsiom trimitėlėm” Ožkabalių apylinkėje (Suvalkijoje) mylimą mergele prikeldavę.⁶

¹ Lietuvijos literatūros istorijos chrestomatija. Vilnius, 1957, 34 ps.

² Lietuvos TSR istorijos šaltiniai, I t. Vilnius, 1955, 241 ps.

³ Simonas Daukantas. Rinktiniai raštai. 1955, 255 ps.

⁴ A. R. Niemi ir A. Sabaliauskas. Lietuvijos dainos ir giesmės šiaurė. ūtinėje Lietuvoje. Helsinki, 1911, Nr. 90.

⁵ Žr. A. Juška. Lietuviškos dainos. II t. Vilnius, 1954, Nr. 953.

⁶ Ožkabalių dainos. I t. Shenandoah, Pa., 1902, 176 ps.

Tokie muzikos instrumentai, kaip ragai (trimitai), žinomi buvo ir pietų Lietuvoje (žr. fotonuotrauką „Dzūkų piemenys”), tik ką ir kaip pietiečiai trimituodavo — neturime žinių.

Senovėje, kol nebuko fabriko gamybos metalinių pučiamųjų instrumentų, ragai galėjo būti vartojami įvairiais atvejais. Simonas Daukantas, aprašinėdamas senovės lietuvių papročius, sako, kad „tomis triūbomis skatinome kareivius į kovą kariaudami, pūtę aukas dievams aukaudami, nabaštikus laidodami”.⁷ Isigilinę išlikusią ragų muziką, su S. Daukanto tvirtinimu mes visiškai sutinkame. Juk ragais, kaip ir skudučiais, pūsdavo ne vien stovėdami, bet ir eidami. Beveik visas ragų bei skudučių specialusis repertuaras yra griežto, pastovaus ritmo, maršo tempo. Žymus kupiškėnų ragų pūtėjas D. Vaitiekūnas pasakė: „Mūsų berniokai net Raguvon buvo nuėjė triūbuodami. Kad pučia per miestą eidami, tai didelė žmonių minia paskui sekā.”⁸ Tatai galėjo būti dar XIX simtmetyje.

Sprendžiant iš ragų muzikos pobūdžio, jos harmonijos, instrumentų tembro, sukeliamos nuotaikos, ragų muzika galėjo būti naudojama ir senovės kulto reikalams. Kas ragų muziką yra girdėjęs, ypač iš tolo, tas, be abejonių, sutiks su taiklia šios muzikos charakteristiką, kokią duoda S. Daukantas: „Tų trimitų balsas yra graudžiai malonus, daugiau rūstus nekaip linksmas, keliąs klausantiems aitį ir gailesį, kursai savo gausmu, graudingumu lyginosi su šios dienos varinėmis karo triūbomis.”⁹

Vėlesniais laikais gyvą ragų muziką girdėjęs šiaurės aukštaičiuose tautosakos rinkėjas A. Sabaliauskas straipsnyje „Sutartinės ir mūsų muzikos inrankiai” irgi panašiai aptaria: „Kiek aš pats atsimenu ir visi, kas girdėjo ragus pučiant, negali atsigražiuoti jais, ypatingai klausant tykiame vasaros vakare už kelių varstu, dar ir iš už miško... Ir dabar, už triūbijus ragui, nubunda visas mano prigimimas ir pakyla nepaprasti jausmai, kuriuos galečiau egzaltacija pavadinti, ir atsimena gegužės ryto pievų įvairumas ir mirgėjimas rasoje, ir rudens girių ūžimas...”

⁷ Simonas Daukantas. Rinktiniai raštai. 1955, 204 ps.

⁸ Žr. Meno saviveikla. 1957, Nr. 3, 24 ps.

⁹ Simonas Daukantas. Rinktiniai raštai. 1955, 205 ps.

Mūsų laikų žmonės pasakoja, kad ragais pūsti pradėdavę pavasarį artoojai. Išeidami į laukus arti, jie išsinešdavę ir ragus. Kai artojai ir arkliai pavargdavę, vyrai sustodavę kokiam pusvalandžiui ir pūsdavę.

Ragais pūsdavo ir naktigoniai. M. Palulis (I sk.) pasakojo, kad bernai, jodami nakties, išsinešdavo po triūbą. Naktį, arklius ganydami, prie laužo triūbuodavę. Ryto metą, raiti grįždami namo, supūsdavę ir prikeldavę sodžių iš miego.

Šiaurės aukštaičiuose buvo paprotys, kad per didesniąias pavasario šventes merginos gindavo ryto, o piemenys iki pusryčių galėdavo pamiegoti. Galvijus gindavo labai ankst, tik švintant, todėl merginoms būdavo progos susitikti su grįžtančiais iš naktigonės bernais. Žymiausia sutartinių giesmininkė Ona Smilgienė pasakoja: „Kitokart mergos nedėlioje po šeštinui, sekminėse ir devintiny gydavo ryto, o vėl berniukai atsiliepdavo su ragais, skudučiais, su lumzdeliais.”¹

Ragais pūsdavo ir skudučiuodavo pavasarį per vadinamąjį piemenų šventę, kuri kopiškėnų vadina m e l s t u v ē m i s . Ji vykdavo dažniausiai sekminią antrą dieną. Piemenys iš anksto, vaikščiodami pakiemais, rinkdavo s a m b a r i u s : miežių, maisto. Iš miežių pasidarydavo alaus. I pokylį moterys ateidavo „ratuotos”: su sūriais, kiaušiniais, dešromis. Vyrai pasirūpindavo degtinės. Pokylis vykdavo kokiam klojime ar daržinėje. O. Smilgienė sako: „Suveidavo dideli ir maži, ypač jaunumė, tą dieną ir visą naktį valgydavo, gerdavo, dainuodavo, giedodavo, šokdavo, skudučiuodavo ir ragus pūsdavo.”²

Apie Kupiškį per melstuves sugindavę vienuolika sodžių bandą į vieną vietą, prie Girvalakių kalno ir ezerėlio. Melstuvii dalyviai jaučius leisdavę imčių, ragais pūsdavę, skudučiuodavę net iki 25 skudučių kartu.

Joninių ir petrinių šventės taip pat nepraeidavę be ragų ir skudučių. Skudučiuodami žmonės išeidavę parugėn, kur ant kalno, aukštame medyje, uždegdavo stebulę. Visą naktį jaunimas dainuodavo, šokdavo, skudučiuodavo ir ragais gausdavo.

Ragai būdavo vartojami ir per šienapiūtę. Pievos paprastai būdavo toli nuo sodžiaus. Piovėjai, vykdami šienauti, pasiimdavo ragus. Darbo pertraukų metu, ypač vakare, vieni šienpoviai suvaliuodavo, kiti, išsi-

rinkę vietą kur nors paupy arba prie ežero, pagiry, kad geriau skambėtų, ragais „nudroždavo“. Pandėlietis K. Tručinskas, žymus skudutinininkas, kanklininkas ir ragų pūtėjas, pasakė: „Toli girdėdavos. Pūsdavo Eiskudžiai už miško, kokie 8 km, bet pas mus, Paguriuose, gerai girdėdavos. Jie ir mus girdėdavo.“¹

Ragai bei skudučiai buvo vartojami ir daugeliu kitų atvejų: per rugiapiūtę, īvairių darbų talkose, galima sakyti,— kiekvienu atveju, kai tik susirinkdavo daugiau žmonių, ypač jaunimo. Bet nereikėdavo ir tokį susirinkimą. Šeštadienio ar švenčių vakarais išeidavo ragų pūtėjai kur į sodžiaus galą ar į pakluonę ir užgausdavo. Už kelių kilometrų jiems atsiliepdavo kito sodžiaus ragų muzika.

Iš turimų žinių atrodo, kad sodžiai, tarp kurių buvo geras susiskimas, ragų neturėdavę. Ragais žmonės pūsdavę tokiose vietovėse, kurios yra toliau nuo miesto, nuo didelio kelio, tarp pelkių, miškų, už sunkiai pereinamos upės ir t. t. Nuotolis tarp tokį vietovių tiesiai, oro linija, dažniausiai siekdavo 5–7 km. Jos yra išmėtytos po visą šiaurės rytu Lietuvos kraštą. Atrodo, kad seniau buta kažkokiu ragų pūtimo centrų tam tikrose vietose ir tam tikru atstumu. Pavyzdžiu, netoli Vabalninko toks ragų pūtimo centras buvo Salnai — sodžius kiek toliau nuo vieškelio, tarp pelkių; čia ragais pūtė dar ir XX a. pradžioje.

Už 6, km nuo Salnių, už pelkių ir miškų, gausdavo Remeikių triūbos (iki 1936 m.)². Vėl už 6 kilometrų, tarp pelkių ir miškų, garsėjo Tuitodvario — Bakšėnų vyrai, kurie pūtė dar ir 1924 m. „dūdytomis“.

Už Salamiesčio pietvakarių kryptimi, už 5 km nuo Tuitų — Bakšėnų, randame Likalaukių ir Stuburų sodžius. Likalaukiai buvo ragų pūtėjų centras. Iš tų senųjų pūtėjų 1932 m. radau tik senelį Domininką Vaitiekūną (XII sk.), kuris tebeturėjo skudučius, bet ragų jau neturėjo. Likalaukiai toli nuo vieškelio, užkampyje, prisilaude prie Pyvesos upės ir jos pelkių. Antroje pusėje Pyvesos, ant kalniuko, yra didelis Stuburų sodžius. Stuburų ragų pūtėjams vadovavo vienas iš seniausių muzikantų — Matuzevičius. Iš Likalaukių į Stuburus tiesiai pora kilometrų. Tačiau per pelkes, miškus, upę nebuvo jokio kelio. Aplinkui, pro Salamiestį, susidarydavo apie 10 km. Todėl Stuburai

¹ A. R. Niemi ir A. Sabaliauskas. Lietuviai dažnos ir giesmės. Nr. 449.
² Ten pat. Nr. 456.

¹ Nuo Pagurių iki Eiskudžių tiesiai, oro linija, apie 5 km.

² Pro Remelkius vieškelis nutestas vėliau.

su Likalaukiais galėjo dažniau bendrauti tik, kaip sakoma, oro keiliu — ragų muzikos garsais.

I priešingą pusę nuo Tuitų — Bakšėnų (Šiaurės rytų kryptimi), už 5 km, prie Alizavos miestelio, yra Petrošiškių sodžius. Ten irgi turėta ragų.

Nuo minėtųjų Šalnių į šiaurę, už 5 km, ragais gausdavo ir skudučiuodavo Sviliai. Šią muziką jie išlaikė iki 1926 m., iki žymiausio liaudies muzikanto St. Valacko mirties. Iš Svilių ragų ir skudučių muzika nukeliavo į Savučių vienkiemį. I šiaurę nuo Svilių ragus pūsdavo Kulteliuose, toliau Dirvonakiuose, o į rytus nuo Dirvonakių ragais, skudučiais ir kanklémis garsėjo Šimpeliškių sodžius.

Toliau maždaug tokiais pat atstumais sekė Rudénai, Gajūnai ir už Biržų girių, Latvijos pasienyje, prie Nemunėlio,— Virškupėnai.

Jei nuo Svilių eitume rytų kryptimi, tai beveik tokiais pat atstumais už Agluonos ir Apaščios upių, už pelkių ir didelių miškų, rastume Kadaru ragų pūtėjus. Už 4—5 km, toli nuo gero kelio, kaip sala tarp pelkių, garsėjo Dukurniai (ragais, skudučiais, kanklémis). Vėl už pelkių ir miškų, už didelio Biržų — Pandėlio vieškelio,— Pagurių ragų pūtėjai.

Nuo Dukurnių į šiaurę ragus pūsdavo Myliškiuose, nuo Pagurių į šiaurę placiai garsėjo Eiskudžių ragų pūtėjai ir Gaigalų skudučininkai.

Štie 5—7 kilometrų atstumai tarp ragų pūtėjų, matyt, ne atsitiktinis reiškinys. Juk tame tarpe irgi yra gyventojų, sodžių, kartais ir didelių. Tačiau ragų ansamblių juose nerasta. 5—7 km — tai toks atstumas, per kurį ragų muzika dar gerai girdėti. Todėl galima manyti, kad senovėje ragų muzika tarnavo ne vien meno reikalams, bet galėjo būti naudojama ir praktiškai, pavyzdžiu, karos ir kitokias signalizacijai. Ragų garsais buvo labai greitai ir toli pranešti apie pavojų, apie besartinantį priesą.

Kaip skudučiai, taip ir ragai kapitalizmo sąlygomis baigė nykti. Tik iš liaudies kilę inteligenčiai ėmė jais domėtis. 1906 m. Biržų lietuvių vakare ragai buvo pademonstruoti scenoje. Vėliau vieno kito moksleivio, mokytojo iniciatyva jie buvo atgaivinti sodžiuje, kur tebebuvo ragų meistrų ir tos muzikos mokovų. 1930 m. ragų muzika susidomėjo ir ją bandė užrašinėti atskiri studentai humanitarai. 1933 m. Vilkijos stalius Gerulaitis padirbo ragų komplektą, kuriuo moksleiviai pradėjo

mokytis pūsti. Tačiau ragų gaivinimas sunkiau vyko nekaip skudučių. Viena, ragams beveik nebuvovo spausdinto repertuaro, antra, pačius instrumentus sunkiau buvo pasidaryti. Be to, šia liaudies muzika valdantieji sluoksniai visai nesidomėjo. Ją rinko, gaivino, propagavo tik paskiri entuziastai, dažniausiai mokytojai.

Tarybiniais laikais yra visi galimumai tradicinę ragų muziką atgaivinti plačiu mastu, padaryti ją masine. Sis klausimas keliamas ir spaudoje. Meno saviveiklos kolektyvai laukia pirmiausia repertuaro. Reikia manyti, kad mūsų rinkinys iš dalies patenkins jų lūkesčius, bet reikėtų, kad jis paskatintų kompozitorius kurti naujus šios rūšies kūrinius.

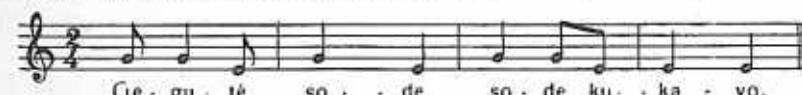
Daudytės. Šiaurės rytų aukštaičiuose daudytėmis vadinta ilgus metinius ragus (trimitus). Nuo ragų daudytės skiriasi svarbiausia tuo, kad yra ilgesnės ir duoda ne po vieną, bet po keletą natūralių garsų. Pati trumpiausia daudytė yra ilgesnė už ilgiausią ragą (untytę). Daudyčių ilgis maždaug 1,4—2,30 m. Antra, daudytės visuomet būdavo tiesios, o ragai kartais tyčia buvo dirbami kreivi.

Komplektą sudarydavo dažniausiai dvi daudytės, ir jomis pūsdavo du žmonės. Tačiau yra duomenų, kad daudytėmis tam tikrus dalykus pūsdavo ir daugiau žmonių, net iki penkių (žr. iš V. Pašakarnio užrašytą „Kate“ Nr. 179).

Daudytes meistrai dirbdavo panašiai kaip ragus ir iš tos pačios medžiagos, o derindavo iš klausos, pagal kokios nors sutartinės melodiją. Viena (ilgesniaja) daudyte derintojas pūsdavo, pavyzdžiu, „Gegutės“ patarėjo partiją:

Antra (trumpesniaja) daudyte leškodavo užtarėjo melodijos:

Jei gaudavo ne tokius tonus, bet žemesnius, tada antrąją daudytę trumpindavo, kol gaudavo reikiamus tonus.

Vilkijos stalias Gerulaitis 1933 m. padirbo daudytės, kurios davė tokius natūralius tonus:

Vadinasi, trumpoji daudytė buvo a derinimo, ilgoji — g derinimo. Tarp jų buvo didžiosios sekundos intervalas. Pirmoji daudytė buvo 1,51 m ilgio, antroji — 1,69 m. Jos tiko sutartinėms pūsti.

Yra žinių, kad daudytės buvo derinamos ir kitokiais intervalais: primos, kvartos. Pavyzdžiu, pandeliečiai sutartinę „Pasidare, čiuto” pūsdavo primos derinimo daudytėmis, tai yra vienabalsėmis. Apie sutartinių daudytčiavimą ir jų derinimą M. Paliulis yra taip pasakęs: „Sitas giedotines ir su daudytėmis gledodavo. Jos (daudytės, — S. P.) tarytum vienabalsės.”

Sutartines „Svirtis sviro” ne tik skudučiuodavo, lumzdžiuodavo, bet ir daudytėmis pūsdavo. Daudytėmis kai kurias iš jų galima atlikti tikta tada, kai daudytės suderintos kvartos intervalu: V. Našlénienės sutartinę (Nr. 318) — daudytėmis e ir a, E. Savickienės (Nr. 30) — daudytėmis c ir f.

Daudytėmis pūsdavo arba daudyciuodavo dažniausiai keturines ir šoktines sutartines du žmonės dvieim daudytėm. Daudyciuodavo kai kurias ir trejines, tik ne kanoniskai, bet kaip keturines arba dvejines. Tačiau ne kiekvieną sutartinę daudyciuodavo. Ir daudycių pūtėjai turėjo nusistojusi tam tikrą repertuarą, kuris įvairiose apylinkėse šiek tiek skyrėsi savo turiniu ir atlikimu. Gana plačiai daudyciuodavo šias sutartines: „Gegutė”, „Sadūto tūto”, „Lioi šokeila”, „Obelyt gražuolyt”, „Dagilėlį”, „Apynėlį”, „Ažuolėlį” ir kt.

Vieną daudytę arba triūbą (ragą) turėdavo skerdžiai (ustovai). Jie gausdavo ankstį rytą, žadindami šeimininkes, pūsdavo ir šiaip, galvijus ganydami ir piemenis prižiūredami. Susitikę dviem sodžių skerdžiai savo daudytėmis kartais ir sutartinę supūsdavo.

Daudytės, kaip ir ragai, seniau buvo, matyt, plačiai Lietuvoje žinomas. Jas mini ir senesnieji raštų šaltiniai. Lepneris savo veikale („Der Preusche Litauer”, 1690 m.) rašo, kad lietuviai turėti plačius trombonus, „kuriuos jie vadina „trūba”. Ji išskaptuota iš pušies, jos antras

galas kiek platesnis ir apvalus, kaip trūbos, aplinkui apvyniota tošimi ir ilgumo bus sieksnio. Du vyru pučia tuo pačiu metu kiekvienas į tokią pat trūbą, kurios duoda stiprą garsą.”¹

S. Stanevičius 1829 m. dainų rinkinyje yra idėjos vieną sutartinę, „Apynėli, taiduja”, ir aiškina taip: „Yra tai viena iš dainų sutartinių, kurios nesenai Žemaičiuose iš mados ir tikslo išėjo. Jų palaikai Lietuvos dar užsiliko. Prie tų dainų būdavo trimitai arba ilgos trūbos statinės iš medžio, kurios vėl, kaip ir dainos, sutartinėmis vadinos. Tos trūbos dabar néra pažįstamos ir nuo senųjų tiktaj atmenamos.”² Reikia manyti, kad tie S. Stanevičiaus minimi trimitai — „sutartinės” buvo daudycių tipo instrumentai primos derinimo.

Daudycių pavyzdžių galima pamatyti Lietuvos muziejuose: Panevėžio kraštotoiros, Kauno Valstybiname M. K. Čiurlionio vardo dailės muziejuje, Mokslo akademijos Istoriniame-etnografiniame muziejuje. Jų ilgis įvairus — nuo 1,43 m iki 2 m. Tačiau muziejuose eksponuojamų daudycių ir medinių ragų derinimo patikrinti negalima — jie yra perdžiūvę ir begarsiai.

Buržuazijos valdymo metais daudytės baigė išnykti. Neskaitant minėtojo Vilkijos komplekto, kuriuo mokėsi mokiniai sutartines pūsti, niekas jau daugiau daudycių nedirbo. Ir liaudyje jų sunku buvo rasti. Po vieną daudytę dar kai kas turėdavo, bet ir ją vartodavo tik šiaip solo pasitrimituoti. Ansamblių jau niekas nesudarinėdavo, sutartinių nebetrimituodavo.

Kad daudytės anksčiau išnyko nekaip skudučiai ir ragai, svarbiausia priežastis, atrodo, bus ši: pagrindinis daudycių repertuaras paskutinėje jų gyvavimo stadijoje buvo sutartinės. Sutartines giedodavo moterys, jas trimituodavo vyrai. Nykstant sutartinėms, — pritilo ir daudytės; nebevartojamos jos sugedo ir liko užmirštos. Jei moterys, prisiminusios jaunas dienas, dar užtūtuodavo sutartinę, tai vyrai daudytėmis jau nebeatsiliepdavo. Tuo tarpu skudutininkai ir ragų pūtėjai šalia sutartinių turėjo savo specialų repertuarą, kurį jie labai vertino ir uolai saugojo.

Šių dienų liaudies muzikos ansambliai daudycių neužmiršo. Jas var-

¹ A. R. Niemi. Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimai. — Mūsų tautosaka, VI t. 1932, 160 psl.

² Simonas Stanevičius. Dainos žemaičių. 1954, 127 psl.

toja bendrame ansambluje drauge su skudučiais, lumzdeliais, kanklėmis. Tačiau daudytės dar nesijaučia savo vietoje. Ansambliuose jos vaidina tik pagalbinį vaidmenį, kai tuo tarpu ir jos galėtų prabili savo „gimtają kalbą“. Be to, joms ankšta salėse, joms reikėtų plačios erdvės. Papildžius komplektą bent iki penkių daudycią, gamtos sąlygose jos galėtų duoti gerą, originalų koncertą ir be kitų instrumentų pagalbos. Daudytės laukia iš muzikų naujų kūrinių savo tradicijų rėmuose.

Ožio ragas. Šis liaudies muzikos instrumentas buvo daromas iš tikro rago. Jo padarymas labai paprastas. Rago viršinę meistras nupiaudavo, išgremždavo Jame mundštuką, aplygindavo, stiklu nuskusdavo, išvalydamo, ir juo galima buvo gauti vieną stiprą garsą. Norėdami gauti daugiau garsų, pūtėjai rage išgręždavo arba pradegindavo keletą skyliucių — nuo dviejų iki penkių, ilgame rage kartais ir daugiau.

Ožio ragų reikėdavo didelių, nes didesnį ragą lengviau pūsti ir Jame galima daugiau skyliucių išgręžti. Ragų ilgis dažniausiai svyruodavo tarp 30—40 cm.

Būdavo ir kitokių ožio ragų — su viršunėje įtvirtinta atskirai padaryta birbyne (Pagurai). Tokiais ragais lengviau pūsti ir tirliuoti.

Ožio ragų skalės įvairios. M. Paliulio trijų skyliucių ožragis turėjo tokius garsus: e¹, f¹, g¹, a¹; J. Musniko keturių skyliucių ožragis — f¹, g¹, a¹, b¹, c².

Ožio rago repertuarą sudarydavo specialūs tirliavimai ir sutartinių, dainų, šokių melodijos. Būdingiausia ožragio (ir lumzdelio) muzika yra tirliavimai. Jie pasižymi greitu tempu, melodijos lankstumu ir įvairumu. Daug kartojimų, variacijų. O vis dėlto tie tirliavimai néra kokie pakriki motyvai ar improvizacija, bet išbaigtai ir pastovūs kūrinėliai. Žodžių, dainos teksto tirliavimai neturi. Tai gryna instrumentinė muzika. Tirliavimai dažnai ir pavadinimų neturėdavo. Atlikėjai juos vadindavo paprastai tuo vardu, iš ko jie tą tirliavimą būdavo išmokę. Tirliavimai žadina giedrą ir džiuginančią nuotaiką, ypač kada jie girdimi iš tolo ryta, kur tarp miškelii. Ožragis šiaip jau solinis instrumentas, bet sutartines, dainas ir šokius vyrai pūsdavo kartais ir dviem ožragiais, jei jų garsai derindavosi.

Ožio ragas — suaugusių piemenų ir skerdžių instrumentas. Savo skardžiu tirliavimu skerdžius ar piemuo ne tik džiugindavo, ramindavo

klausytojus, bet ir pranešdavo savo kaimo žmonėms, kur yra tuo metu jų banda. Be to, prie rago muzikos ir banda buvo pripratusi. Ožragiu tirliuojant, karvės ramesnės būdavusios, geriau ēsdavusios, o išsisklaidžiusias po mišką galima būdavę nesunkiai sušaukti (žr. Nr. 193).

Ožragio muzikantai ypač pasireikšdavo per melstuvės. Šios piemenų šventės metu piemenys grodavo ožio ragu daugiausia šokius ir dainas. Stai koki įspūdį klausytojams paliko kupiškėnų skerdžius (apie 1865 m.): „Ustovas visados būdavo ir piemenų baliaus muzikantas. Jis grodavo paprastu savo ožragiu su keturiomis skylutėmis, kuriuo ir kasdien groja pas bandą. Bet kai jis gerai užgroja, tai ne bet kokia muzika galėtų susilyginti, net kelintame kaime girdeti. Visokius šokius ir dainas gali pagroti.“¹

Kai kur ožio ragus *tirlitais* vadindavo. „Katrie turim tirlitus, suveikim, pasigrajisim, pasitirliuosim“ — sakydavę piemenys (Alizava). Panašius muzikos instrumentus lietuviai dirbdavo ir iš kitų gyvulių ragų: jaučio, avino. Tik jaučio ragą reikėdavę suploti. Nesuplotame „netardavę“ (nesiderinę) skylutės.

Ožio ragą pamatyti galima beveik kiekviename mūsų respublikos kraštotoiros muziejuje. Panašų muzikos instrumentą žino ir kitos tautos.

Lumzdelis (vamzdelis) yra fleitų grupės muzikos instrumentas. Jis daromas dvejopai: iš žilvičio (karklo, drebulės) žievės ir iš medžio. Lengvaiusia pasidaryti iš žilvičio pavasarį, kai jis atkutęs, kai lengvai nusiuima nuo jo žievė. Nupiaunama žalio medžio lazdelė norimo ilgio be šakelių. Jos žievė atsargiai padaužoma iš visų pusų, tada ji atšoka ir lengvai nusimauna nuo medelio. Tuo būdu gaunama žievės tūtelė. Viename tūtelės gale įkišamas nuskeltas kamštis, paliekant siaurą angelę orui. Prie kamščio tūtelėje (ties angele) išpiaunama keturkampė skylutė, vienas jos krašteliis truputį įlenkiamas į vidų ir gaunama dūdelė. Pučiant ji duoda vieną garsą, su perpūtimais galima gauti ir daugiau. Bet tai dar ne lumzdelis. Kai išpiaunama keletas skyliucių ir gaučiami keli garsai, tada dūdelė pavirsta lumzdeliu.

Mediniai lumzdeliai dirbami iš drūtmedžių, tik jų skyle reikia išdegininti, išgręžti arba išsukti ir kruopščiai išvalyti. Garsui sustiprinti ant lumzdelio galio kartais užmaunamas ragas. Žievės lumzdeliai, kol nesu-

¹ B. Buračas. Kupiškėnų sekminės. — Tautosakos darbai, III t. 1937, 101 psl.

džiūvę, paprastai duoda švaresnius ir švelnesnius garsus negu mediniai, bet mediniai juos pralenkia patvarumu. Kaip kitų medinių instrumentų, taip ir medinių lumzdelių vidus prieš pūtimą paskalaunamas vandeniu.

Lumzdelių ilgis maždaug 20—40 cm. Skylučių būna nuo trijų iki aštuonių.

Lumzdelių skalės nevienodos. St. Valacko (II sk.) keturių skylučių lumzdelis davė tokius garsus: c², d², e², fis², gis²; M. Paliulio (I sk.) trijų skylučių lumzdelis, jo paties dirbtas,— h¹, c², d², e², antrasis, keturių skylučių,— des², d² es², e², f². J. Davidonio (XI sk.) penkių skylučių — d², es², f², g², a²c¹. J. Gudelio (gim. 1866 m., gyv. Pyragių km., Kupiškio vls.) du lumzdeliai buvo vienodai suderinti. Jie turėjo po aštuonių skylutes: septynios buvo priešakinėje dalyje ir viena užpakalinėje. Jų skalė — b¹, c², d², e², f², g², a², b², c³. Lumzdeliai buvo dar caro laikais dirbtai. Juozo Vaitiekūno (gim. 1902 m., gyv. Kupiškyje) aštuonių skylučių lumzdelio skalė tokia: dis², e², f², g², a², h², cis³, d³, f³; šešios skylutės buvo priešakinėje dalyje, septintoji (prie galo) — kiek į kairį šoną ir aštuonoji — užpakalinėje dalyje.

Lumzdelio repertuaras panašus į ožio rago: 1. tirliavimai, 2. raliaivimai bei ridavimai ir 3. sutartinės, dainos, šokiai.

Tirliavimai atliekami solo, vienu lumzdeliu. Juo tirliuojamos beveik tos pačios melodijos kaip ir ožio ragu, tik tempas dar greitesnis. Melodijose daugiau melizmų, ypač trelių. Klausant gero lumzdžiuotojo, atrodo, kad jis iš savo paprasto instrumento išgauna maksimumą. Natūraliai ženklaus beveik neįmanoma visų tirliavimo niuansų išreikštį.

Sutartinės pučiamos dviem trim lumzdeliais, dainos, šokiai — ir vienu, ir keliais lumzdeliais, turinčiais daugiau skylučių. Šiaurinėje Lietuvos dalyje (Vabalninkas, Biržai, Rokiškis) daugiau buvo paplitęs tirliavimas, raliaivimas, labiau į pietus (Salamiestis, Kupiškis, Dusetos) — kitokia lumzdelių muzika.

Lumzdelius dirbdavo ir jais grodavo daugiausia augesni piemenys ir skerdžiai. Lumzdeliai irgi gražiau skamba gamtoje. Tirliavimai skirti visiems pasiklausyti. Bet savo globotiniams — jauteliams, karvytėms, avytėms — piemenys lumzdžiuodavo raliaivimus. Kad karvė greičiau pieną atleistų ir jo daugiau duotų, melžėjos melždamos, kaip žinoome, riduodavo. O kad ir piemenėlio dallai žalmargė pleno pridėtų, jis

lumzdeliu jai pariduodavo. Piemenų lumzdeliai labai raminamai veikdavo gyvulius. Ne veltui žmonės apie piemenis sakydavo:

Kas turėdavo lumzdelį ar raga,
tam nereikdavo neštis botago.

Lumzdeliai mėgdavo koncertuoti ir naktigoniai. Poetas K. Aleknavičius 1861 m. išleistame eiléraščių rinkinyje sako:

Naktigoniai už upelio
Siaudžia gražiai ant ragelio,
Karklo lumzdeliai jie lumzdžiuoja
Ir skudūčiai skudūčiuoja.¹

Lumzdeliai tirliuoti ir sutartines lumzdžiuoti mėgdavo ir pagyvenę žmonės.

Ypač yra pagarsėję salamiestėnų ir kupiškėnų lumzdžiuotojai. Salamiestėnai — Pilypas Savickas, Domininkas Vaitiekūnas ir Juozas Žekonis trim lumzdeliais pūsdavę įvairias dainas ir šokius. Kalėdų rytą jie trys Salamiesčio bažnyčioje lumzdeliai grojo, vargonams pritariant.

Liaudies muzikantai lumzdelių vartodavo ir prie kitų muzikos instrumentų: skudūčių, smuiko, armonikos. Lumzdelis prisiderindavo ir prie vočelinės muzikos — sutartinių, dainų.

Mūsų liaudies muzikos ansambliuose lumzdeliai vaidina irgi didelį vaidmenį.

Švilpa. Šiaurės aukštaičių vadinamoji švilpa yra dabartinės skersinės fleitos prototipas. Dusetiškiai ją vadindavo dūda. Ji daroma iš žilvičio, karklo, drebulės žievės. Žievė nuimama panašiai kaip lumzdeliams, bet ta žievės tūtelė turi būti daug ilgesnė, apie 60—70 cm. Jei lygios be šakų ilgos lazdos nerandama, tai tada švilpos vamzdis sumauustomas iš kelių dalių. Storasis vamzdžio galas užkišamas kamščiu ir prie jo šone išpiaunama skylutė su aštriomis briaunomis. Prie vienos briaunelės švilpéjas prideda suglaustas lūpas, pučia orą, ir instrumentas duoda garsą.

Švilpa jokių skylučių daugiau neturi. Švilpéjas viena ranka laiko švilpos pučiamajį galą prie lūpų, o kita ranka, horizontaliai ištiesia,

¹ Lietuvių poezija. XIX amžius. Vilnius, 1955, 263 psl.

laiko švilpos laibgalį ir pirštu dangsto jos vamzdį. Perpūtimo būdu gau-nama daug įvairių švelnių garsų.

Zymiausias mums žinomas švilpos muzikantas buvo St. Valackas. Jis turėjo pasidirbęs ir metalinę švilpą. Kaip švilpos meistras, jis būdavo kviečiamas ir scenoje pasirodyti.

Švilpos repertuaras buvo įvairios dainos, dažniau humoristinės, šokiai.

Birbynė — muzikos instrumentas iš liežuvėlinių grupės. Ją dirbdavo iš žalio alksnio, žilvičio. Skyles, kaip lumzdeliu, meistras negreždavo, bet ją išsukdavo; vieną skyles galą užkimšdavo ir prie jo išpliaudavo ploną liežuvėlį. Apžiojus birbynės galą drauge su jos liežuvėliu ir pučiant, gaunamas vienas aštrus garsas. Norint turėti daugiau garsų, iš-piaunama keletas skylučių.

Birbynės paprastai trumpesnės už lumzdelius. Skylučių jos turi nuo trijų iki šešių. Birbynų skalės įvairios.

Birbynes dirbdavo ir jomis grodavo dažniausiai piemenys. Jų re-perтуaras beveik tokis, kaip ir lumzdeliai: tirliavimai, dainos, šokiai, ta-čiau raliaivimai, o juo labiau ridavimai birbynėmis nebūdavo atliekami.

Birbynėmis grodavo ir suaugę žmonės. Kartais dvieim trim birbynėm sutarydavo. Birbyne muzikantas pritardavo armonikai, smuikui, o per vestuves — apgiedamojo pobūdžio sutartinėms, šiaip satyrinėms dainoms ir lojimams.

Bandūrėlis yra savotiškas muzikos instrumentas. Prie pučiamujų jo priskirti negalima. Jis padaromas taip: paimama storos storos vielos apie 18 cm, ties jos viduriu kietai pritvirtinama plona plieninė plokšteliė kokių 8 cm ilgio ir 0,5 cm pločio. Viela sulenkiamai suspaustos pasagos pavidalu. Tą instrumentą muzikantas įsideda į burną, sukanda dantimis taip, kad plieninės plokšteliės galelis būtų kiek išlindęs. Pirštu užgau-nant plokštelię galą, ji virpa ir, burnos viduje rezonuodama, duoda tam tikrą garsą. Lūpas į šonus judinant, galima gauti kokių tik nori garsų. Bandūrėlio muzika nėra garsi. Bandūrėliu grodavo arba, kaip sakydavo, kankliuodavo įvairius šokius, dainas. Tai dažniausiai paauglių, pusbernių muzika,—tokių, kurių neįsileisdavo suaugęs jaunimas į savo pasilinksminimus. Jie ruošdavo atskirus pasilinksminimus ir juose skambindavo bandūrėliu.

Bandūrėlis XX a. pradžioje buvo plačiai vartojamas Kupiškio, Va-balninko, Biržų, Pandėlio apylinkėse. Apie 1902 m. bandūrėliu kankliuo-davo Baibokų kaimo Vaitiekūnas. Bandūrėlijam nukaleęs kalvis Cibas.

Apie 1905 m. bandūrėliu skambinės salamiestėnas Jonas Žalinke-vičius, 1918—20 m. — Svilių Ernestas Vadlūga, Petras Valackas ir kiti.

Bandūrėliu skambindavo ir prie kitų muzikos instrumentų — kanklių, lumzdelio. Minėtasis Baibokų Vaitiekūnas pasakė: „Laučkela turėjo lumz-delį. Jis ant lumzdelio, aš ant bandūrėlio — grodavom dviese.“

Kai kur bandūrėlij vadindavo *bindurėliu* (Šalnai), o kartais ir *dambreliu*. K. Donelaičio „Metuose“ minimas kažkas panašaus į bandū-relij: „Lauras su pirštu dambrelį skambino pūsdams.“ Pūtimas, žinoma, prie garso išgavimo čia neprisideda, bet, iš šalies žiūrint, taip atrodo.

Prie pučiamujų muzikos instrumentų priklauso ir *dūda*. Ją vadina dar Labanoro dūda, kūline, kūline su ūku, dūda ragine, murenka. Ši instrumentų plačiai žino ir kitos tautos. Vokiečiai vadina *Sackpfeife*, rusai — volynka. Lietuvoje seniau dūda buvo plačiai paplitusi, ypač La-banoro apylinkėse, ir dainose apdainuota. Ją pamatyti galima kiekvie-name didesniame etnografiniame muziejuje. Bet dūdos muzikos pavyz-dių nėra užrašyta, todėl jos plačiau ir nebeminėsim.

Sodžiaus jaunimas, ypač paaugliai, kaip muzikos instrumentų dažnai vartodavo *šukas*: pridėdavo ploną popierėlį (dažniausiai rūkomajį) prie šukų, prispausdavo lūpomis ir dainuodavo įvairiausias melodijas. Gau-davosi savotiško tembro, panašaus į smuiko su birbynėle, muzika. Kitur vietoj popierėlio prie šukų priglausdavo ploną tošelę (Mažeikiai). Ve-lykuškių (Dusetų vls.) Jonas Girčys pasakė: „Su grebenėm kai grodavo, tai nors ir šok.“

Vélesniais laikais paauglių tarpe pradėjo smarkiai plisti *vargonėliai* (lūpinė armonikėlė). Bet tai jau visiems žinomas fabriko gamybos mu-zikos instrumentas, su lietuvių liaudies tradicijomis nieko bendro ne-turis.

* * *

Šiame straipsnyje plačiau palietėme tuos pučiamuosius muzikos instrumentus, kuriems turėjome užrašytų muzikos pavyzdžių. Dėl vietos stokos čia negalima buvo apibūdinti instrumentų technikos, duoti pla-

tesnės muzikantų — kūrėjų ir atlikėjų — charakteristikos, iškelti mokyti mosi tuo ar kitu instrumentu metodų. Maža čia tepasakyta, kaip įvairūs klausytojų sluoksniai vertino instrumentinę liaudies muziką, visai, žinoma, nenagrinėta pati muzika.

Dalį papildomų etnografinių žinių apie atlikėjus, vietoves ir kita skaitytojas ras paaiškinimuose. Muziką išnagrinėti paliekame specialistams muzikologams. Šių eilučių autorius, kaip tautosakos rinkėjas ir liaudies muzikos mėgėjas, jautė pareigą pirmiausia paskelbti savo ilgai rinktą rečią medžiagą ir apsaugoti ją nuo išnykimo, kartu pasidalinti su skaitytojais kai kuriomis etnografinėmis žiniomis. Jis jausis laimingas, jei šis rinkinys, kartu ir jo darbo dalelė, prisiđės prie gilesnio mūsų liaudies kultūrinio gyvenimo pažinimo.

Ta proga tebūnie leista išreišksti padéką mano mokytojui prof. A. Kancauskui, J. Čiurlionytei, doc. Z. Slaviūnui už patarimus ir paaiškinimus, sudarinėjant rinkinį. Ypač reikia pareikšti viešą padéką tam dideiliam būriui liaudies menininkų, kurių vardai rinkinyje paminėti ir nepaminėti, kurie šios muzikos tradicijas puoselėjo, išsaugojo ir mums paliko.

Doc. St. Paliulis

PUČIAMUJŲ INSTRUMENTŲ MUZIKA

1

KIEME ŽALIA ŽOLELĖ

Vabalninkas

d=84

Kie - - ml ža - - lia žo - - - la - - la.
Kie-mi žal' žo - la - la, ly - - la.

2

SODE LAPAI

Salamiestis

d=96

So - - di, so - di lo - pa! so - di, so - di lo - pa!
So - di lo - pa!, ly - - lio, lo - pa - la - liat, ly - - lio.

5

DIJÜTA KALNELI

Salamieslis

d=96

The musical score consists of two staves of music for voice and piano. The top staff is for the voice, starting with a quarter note followed by an eighth note. The lyrics are: "Dijüta kol-nalii, Dijüta ber-ze-li, Tu-to, Di-jü-to, tū-to, Di-jū-to". The bottom staff is for the piano, featuring eighth-note patterns throughout.

6

ALE GI KOKIA

Salamisestis

$\text{♩} = 84$

2
 $\frac{2}{4}$ A - - lio gl ko - - - kia.
 $\frac{2}{4}$ i - tu na - o to - - - kia.

7

LIO! ŠOKĖLA

Vabalininkas

d-96

2/4

Šo - ke - la šo - - ko, trin - kė - la trin - - ko.

3/4

Lio! šo - - - - ke - - - - la, lio! trin - - - - kė - - - - la,

8

NESAKYK, ADOMĖL

Vabalninkas

$d=104$

Ne - sa - kyk, A - do - mėl, but - - lio,
če ve - ry - ka girgž - da, bul - - lio.

Bui - ly - - le, bui - la - - la, bui - - lio.

9

ŠILO GEGUTĖLĖ

Biržai

d=104

Ši - - lo ge - gu - tėl' ku - ka - vo.
Ši - lo ge - gu - tėl' ku - ka - vo, ly - lio.

10

ŠIENO DU KUPECIU

Nem. Radviliškis

d=96

Šie - - no du ku - - pe - - čiu.
Du ku - - pe - - čiu šie - - - no.

11

ŠIENO DU KUPEČIAI

Vabalninkas

d=90

Šie - - na du ku - - pe - - čiai, Šie - - na du ku - - pe - - čiai.
Du ku - - pe - - čiai Šie - - na, du ku - - pe - - čiai Šie - - na.

12

PEMPĖ KUODUOTA

Vabalninkas

d=84

Pem - - pė kuo - duo - ta, ge - - ne - - lis mar - gas.
Pem - pė kuo - duo - - ta, ge - ne - lis mar - - gas.

13

PERLUTI! RYTATA

Vabalninkas

d=112

Per - lu - ti, ry - - ta - ta, per - lu - ti, to - - ta - ta.
Per - lu - tėl', ry - ta - to, per - lu - tėl', ta - ta - to.

14

SALAVIJAS

Vabalninkas

d=96

Lioł, lioł Ša - la - vi - jas, ly - - liu - le, pa - la - vi - jas.
Ša - la - vi - jo, ly - - lio, pa - la - vi - jo, ly - - lio.

15

SALAVIJAS

Vabalninkas

J=90

Liol, liol Ša - la - vi - jo, pa - - la - - vi - jo, ly - lio.
Ša - la - vi - ja, ly - - lio, pa - la - vi - ja, ly - - lio.

16

GEGUTĖ

Salamiestis

J=96

Ge - gu - ta so - - di, so - di ku - ko - vo.
Ge - gu - ty - - ta so - di, so - dë - ly ku - ko - vo.

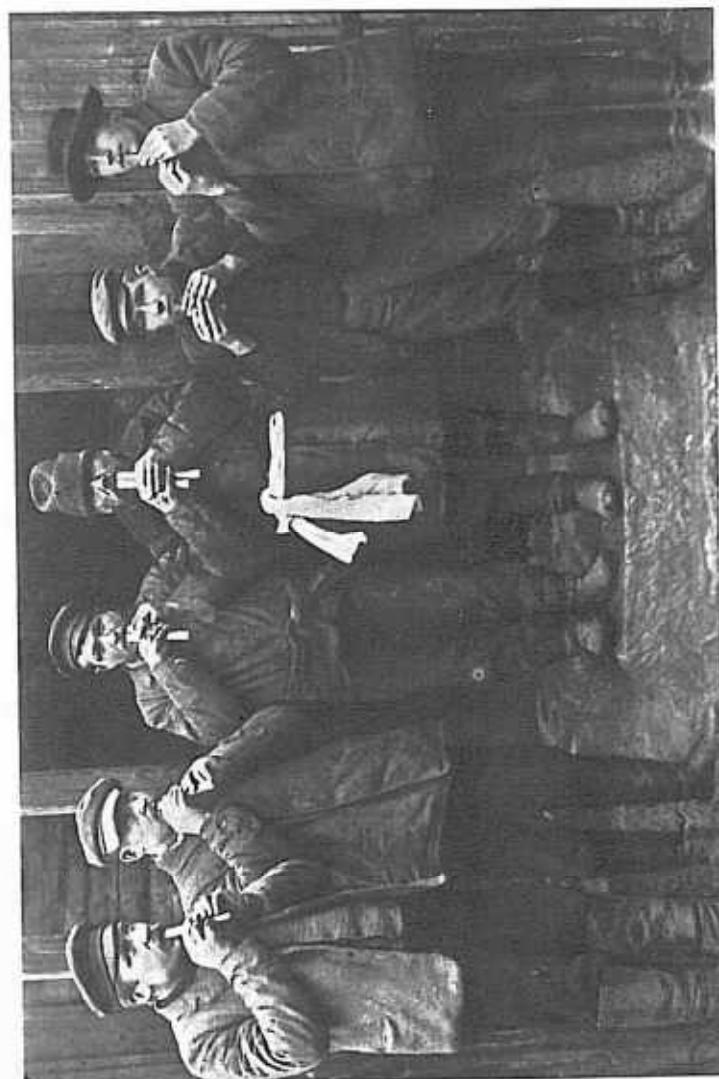
17

BE VARDO IR BE ŽODŽIU

Salamiestis

J=84

Be - vardo ir be - žodžiu, be - vardo ir be - žodžiu,
Be - vardo ir be - žodžiu, be - vardo ir be - žodžiu,

Jasiškū (Nem. Radviliškis) skudutininkai apie 1913 m.

18

SIAUDŽIA LAUKAI

Salamiestis

J=96

Siau - džia, siau-džialau-kai, siau - džia lau- ke - la - liai.
Siau-džialau-kai, ly - - lio, siau-džia lau-ke - la - - liai.

19

EI VARNE, VARNE

Vabalninkas

J=96

Ei var - ni, var - - ni, tu juo - da - - spar - - ni.
Čio - - to ta - ia - to, čiu - - to ta - ta - to.

20

DOBILAS

Vabalninkas

J=108

Do - - bi - lio, to - - ia - ta, to - - ta - ta.
Do - , bi - lēl, ta - ta - to, ta - ta - to.

21

DOBILIO PENKI LAPAI

Vabalininkas

A musical score for two voices. The top voice has lyrics: "Do - - bi - lio pin - ki lo - pal do - bi - la - lio pin - - ki." The bottom voice has lyrics: "To do-bilio". The tempo is marked as 80. The music consists of two staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp. The notes are primarily eighth and sixteenth notes.

22

AZUOLELIS

Papillary

A musical score for two voices and piano. The top voice part is in treble clef, 2/4 time, and A=84. The lyrics are: U - - žuo - li, u - žuo - läl, kar - - py - - ti, U - - žuo - - läl', kar - pyt', kar - - - py-. The bottom voice part is also in treble clef, 2/4 time, and A=84. The lyrics are: kar - py - ti, kar - py - - ti la - pé - liat. The piano part is in bass clef, 2/4 time, and A=84. The lyrics are: - ti lo - pat, kar - - py - - - ti lo - pat.

23

AZUOLELIS

Vabalininkas

A musical score for three voices (Soprano, Alto, Bass) in 2/4 time at a tempo of 84 BPM. The vocal parts are written in soprano, alto, and bass clef. The lyrics are: U-zuo-li, u-zuo-fel, dal ciu-to; U-zuo- - - - - li, dal ciu-; li-lu-la, dal ciu-to, li-lu-la; to ly-lio, dal ciu-to, ly-lio.

24

TU SESE

Papilys

A musical score for two voices, soprano and basso. The soprano part starts with a melodic line: eighth note, eighth note, eighth note, eighth note, eighth note, eighth note. The basso part begins with a eighth note, eighth note, eighth note, eighth note, eighth note, eighth note. The lyrics 'Tusseuse' are repeated twice by the soprano, followed by 'jau-no-ly - ta.' The basso part continues with 'Tusse-siu', followed by 'jau-no-ly - ta.'

25

LAPÈ

Papilys

d=84

Lo --- pa, lo - pa - - la, žal - ta - ka - - sa - - la,
Tu, lo - pa, lo - pa - la, tu, žal - ta - ka - - sa - - la.

Čiu - - to ta - ta - to, čiu - - to ta - ta - to.
Ei čiu - ta, to - - ta - ta, čiu - ty - ta, to - - ta - ta.

26

APYNÉLIS

Pandėlys

d=90

Ap-vy - né - lis au - - go tē - vė - lio pa - - kluo - néj.
Pul - - ko, pul - - ko, pul - - ko, pul - - ko.

pul - - ko - - ra - ti, pul - - ko, pul - - ko - - ra - ti.

27

OŽELIS

Pandėlys

$\text{♩} = 90$

28

TINDI RINDI RIUŠKA

Pandėlys

$\text{♩} = 96$

29

LIOI ŽALIA RUTA

Pandėlys

$\text{♩} = 80$

30
SVIRTIS SVIRO

Salamiestis

$\text{♩} = 72$

Svir-tis svi-ro unt dar-že-lio.
Rūt rū-ta, ly - lio.

31
SVIRTIS SVIRO

Vabalninkas

$\text{♩} = 72$

Svir-tis svi-ro unt var-te-lio.
Trop, tro-po ly - - lio.

32
DARŽE RŪTYTĖ

Biržai

$\text{♩} = 108$

Dar - že rū - ty - tė, dar - že mē - ty - tė.
Dar - že rū - /ty - - tė, dar - že mē - ty - - tė.

Čia - - to čiu - ty - tė, čiu - - to čiu - ty - tė.
Čia - to čiu - ty - - tė, čiu - to čiu - ty - - tė.

33
DU ŽALI BERŽELIU

Biržai

$\text{♩} = 73$

Du ža - liu ber - že - liu kal - ne - ly už - au - go.
Čia - - to, čiu - - to, čiu - to ly - - lio.

34
DU ŽALI BERŽELIAI

Pandėlys

$\text{♩} = 84$

Du žo - liūs ber - že - liai kal - na - ly už - au - go.

35

DU ŽALI BERŽELIAI

Biržai

d=84

36

EITINĖ

Vabalininkas

d=96

56

37

AVIŽA

Salamiestis

A - vi - ža mol - da - la, aš ta - vi pa - se - - juoči
Do - bi - lo pia - ki lo - pal, do - bi - lä - lie trys la - pė - lit.

38

POLKA

Kupiškis

d=120

57

39
DUDUTIS

Papilys

40
ANTIS TUPI ANT KIAUŠINIŲ

Papilys

41
ANČIŲ TUPI TRYS PULKAI

Papilys

42
GIRIOJ GEGULĖ KUKAVO

43
BITYTĖ SODE, SODAUJA

44

ADATA

Taujénai

A musical score for three voices. The top voice (soprano) has lyrics 'A - da - ta, a - da - ta, a - da - ta, a - da - ta,' with a fermata over the last note. The middle voice (alto) has lyrics 'A - da - tè - le, a - da - tè - le, a - da - tè - le, a - da - tè - le.' The bottom voice (bass) has lyrics 'Tu, tu, tu, tu, tu, tu, tu, tu.'

45

TUTUTU

Sakamtestis

46

SKURDUTÉ

Biržai

四

行

47

KUKORKA I

Birzai

Soprano: Dut, ut un - ti - ti - dut,
Alto: Dut, ut un - ti - ti - dut,
Bass: Dut, ut un - ti - ti - dut,

48

RIDIKAS

Vabalninkas

62

49

SEŠIOSE

Vabalninkas

Musical score for 'Un - ti - ty' by G. F. Handel. The score consists of three staves. The top staff is in 2/4 time, treble clef, and has lyrics 'TI - TI - TI - TI -' and 'ti - ti - ti'. The middle staff is also in 2/4 time, treble clef, and has lyrics 'ut, ut' and 'un - ti - ti - ti - lut, ut'. The bottom staff is in 2/4 time, bass clef, and has lyrics 'Un - - ty - - II' and 'un - - ti - ti - II'. The tempo is marked as 96.

A handwritten musical score for three voices: Soprano, Alto, and Bass. The music is in common time. The Soprano part uses eighth-note patterns. The Alto part uses quarter notes and eighth-note pairs. The Bass part uses quarter notes and eighth-note pairs. A dynamic instruction 'ff' is written above the Bass staff.

A handwritten musical score for three voices (Soprano, Alto, Bass) in common time. The score consists of three staves. The top staff (Soprano) has a treble clef and includes measures 1-4. The middle staff (Alto) has a treble clef and includes measures 1-4. The bottom staff (Bass) has a bass clef and includes measures 1-4. Measures 5-8 are indicated by vertical ellipses.

69

ATŽAGARINĖ

Biržal

d=80

Music score for 'Atžagarinė' featuring three staves of music. The first staff is in 2/4 time, the second in 2/2, and the third in 3/4. The key signature changes between staves. The tempo is marked *d=80*.

Mykolas Palutis (1848—1940) — vienas iš žymiausių Vabalninko epylinkės liaudies muzikantų.

Sutartinės gledotoja Elzbieta Bratėnaitė (gim. 1852), Zizonių km., Vabalninko vls.

KUKORKA. II

Biržai

J=96

Ti - ti - - ti, ti - ti - - ti, ti - ti - ti.
 - - -
 ut, ut, - -
 - - -

ut, ut, un - ti - ti - ti.
 - b - p - b - p - b - p - b - p
 - b - p - b - p - b - p - b - p

ut, ut, un - ti - ti - ti.
 - b - p - b - p - b - p - b - p
 - b - p - b - p - b - p - b - p

BE VARDÖ

81570

Ti - ti - tiu, *ti - ti - tiu,* *ti - tiut,*

ut, ut,

un - ti - ti - tiut.

KÜLİ KEPE

Pandelys

A handwritten musical score for three voices (Soprano, Alto, Bass) in common time. The tempo is marked as 90 BPM. The Soprano part has lyrics 'Kü-ij ke-pt., lo - - ia - ia.' The Alto part has 'Uf., uf., Bl.'. The Bass part has 'Tü - - ü - - - ü - tu - ü!'. The music consists of three staves with corresponding lyrics below each staff.

54

TRIJOOS

Kvetkai

d=90

Tu - tu - tū, sku - du - tū, Tiu tiu, un - ta - hū
Aa - pū. A - pū, a - pū, aa - pū.
A - pū - pū - pū, aa - pū, pu - pū - pu - pu, sa - pū

68

55

"TRIJOOS" PO DU KARTUS

Kvetkai

d=90

Tu - tu - tū, tu - tu - tū, sku - du - tū, Tiu, tiu,
Aa - - pū, A - pū, a - pū,

69

Handwritten musical score for three voices. The vocal parts are written on three staves with treble clefs. The lyrics are written below the notes. Measures 5-8:

A - pu - pu - pu,

Handwritten musical score for three voices. The vocal parts are written on three staves with treble clefs. The lyrics are written below the notes. Measures 9-12:

a - pu - pu - pu, aa - - pu. Pu - pu - pu - pu, pu - pu - pu - pu, aa - - pu.

Handwritten musical score for three voices. The vocal parts are written on three staves with treble clefs. Measures 1-4:

TUTUČIO ŠOKIS

KVEPAS DRŪTESNIS UŽ UNTUTI

Vabalninkas

d=96

Tiū - - tiū - - tiū - tiut
0 ut, ut.
ut, ut un - - ti - ti -
Un - ty - ti, ut

-tiut, ut un - - ti - ti - -tiut.
ti - ti - ti - ti, ut ty - - ti - ti.

58

ATŽAGARINĖ

Biržai

d=36

Tiū - tiū - -tiū - tiū, tiū - tiū - -tiū - tiū.
ut., ut., ut., ut., ut., ut.,
un - ty - ti - ti - -tiū, ut.
Un - ty - ti - ti - -tiū, ut.

un - ty - ti - ti - -tiū, ut.

59

"RIDIKAS" ARBA "INTAKAS"

Blīžāt

$\text{♩} = 96$

Ti - ti - tiū - - ti - tiut.
Ut, ut un - ti - ti - tiut, ut.

ut - - ti - ti - tiut.

Ta - ta - - to, sku - du - ti,
Ut, ut, ü - - ü - ü - ü.

60

PENKIESE

Pandēlys

$\text{♩} = 96$

ü, ü, ü, ü.

Musical score for two voices. The top voice has lyrics: "- tut.", "Un-ty - - la, u - ti, u - ti, un-ty-čiu-kas u - ti, u - ti."

Musical score for two voices, continuing from page 78.

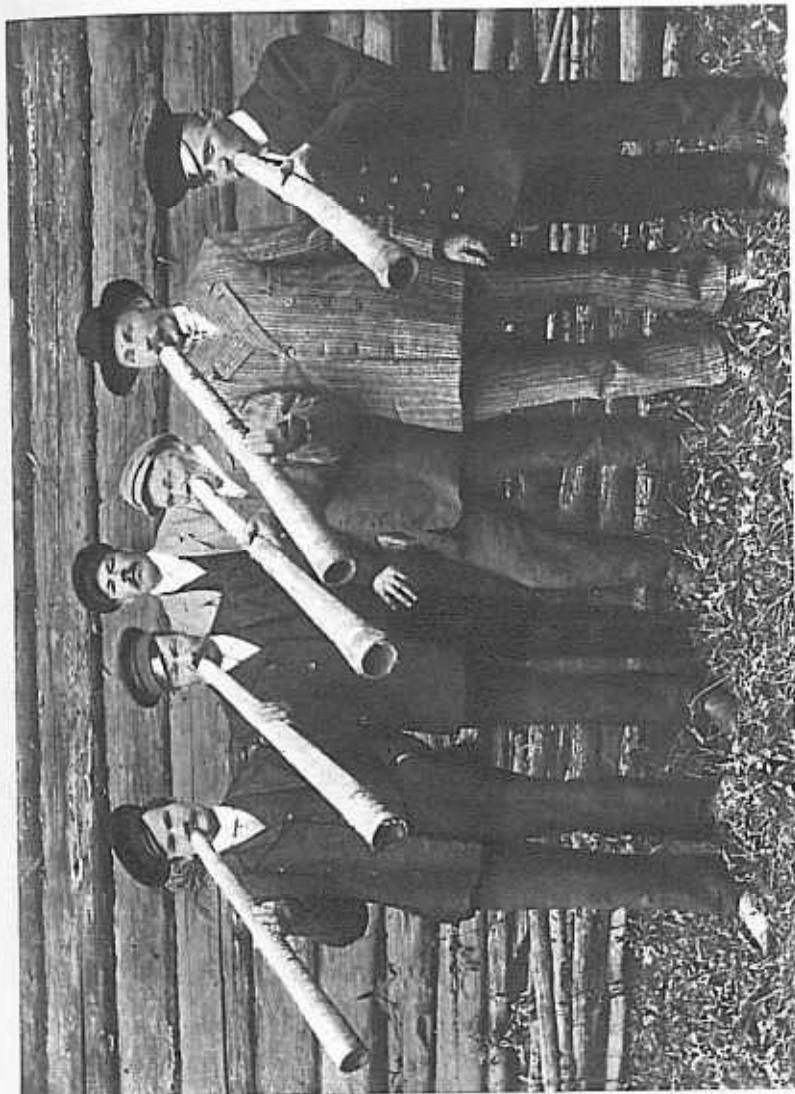
PENKIAGLASĖ

Vabalninkas

J = 96

Ti - ti - ti - ti - ti - ti,
 (b) ut, (b) ut, (b) ut, (b) ut
 Ut, ut, un - - ti - ti,
 Ty - - ti - ti, ut.

- tut, ut, un - - ti - ti, un - ty - - ti, ut

Dirvonakių (Biržų vls.) ragačių piltėjai apie 1912 m.

62

INTAPAS

Papilys

63

INTYTIS

Papilys

6*

61

ŠUMKA

Salamlestis

♩ = 108

Ta - - tu Tū -
Tū tu-tu-tu-tu.
Un - ty - ta, tū - - tū.
Tū - tū.

Un - ty - ta, u - tu-tu-tu.
u - tu-tu-tu.

SKURDUTĖ

Biržai

♩ = 96
Ti - ti - tiō - Tīō - - ti - ti - - tiōt.
— —
— —
— —
— —

ut, ut.
ut, ut.
un - - ti - ti - - tiat, ut -
un - - ti - ti - - tiat, ut, ut.

Handwritten musical score for two voices. The top two staves are in common time (indicated by 'C') and the bottom two staves are in 2/4 time (indicated by '2'). The music consists of eighth-note patterns.

66
BAKŠENŲ „UNTYTĖ“

Salamfestis

d=96

Tu-tu-tū - - tu-tut.
Tu - tu - tu - tut.
Ut, ut, ut
Ut, ut, ū - tu-tu-tut, ut
Un-ty - - ta, ut, ut, un-ta-ta-ta, -

ū - - tu-tu - tut.
ut, ut

TUTUTUTUTUTIS

Salamilestis

♩ = 96

Tu-tu-tū - - tu-tut.
 Tū - - tu-tu - - tūt.
 Ut, ut, un - tu-fl
 Aa pū.
 A- pu, a-pu, aa - - pū.
 Un-ty- - ta, ut, ut,
 un - ta - ta - ta, ut, ut.

Kvetka

Kvetkal

$\text{♩} = 96$

The musical score consists of two systems of music. The first system, in common time, includes lyrics in both Czech and English. The lyrics are:

- Tu - tu - tū, sku - du - tl.,
- Griebk a - pa - - čion,
- Un - - tu - ti,
- tu, tu, un - - tu - ti,
- Aa - - pū.
- A - pu, a - pu, aa - - pū.
- Tū, tū u - tu - ū.

The second system, in common time, continues the melody without lyrics. The lyrics from the first system are repeated at the end of the page:

- Tu - tu - tū
- u - tu - ū,
- tu - - tu - tu
- u - tu - ū,

Handwritten musical score for four voices. The score consists of two systems of music, each with four staves. The vocal parts are arranged as follows: Treble clef (top), Alto clef (second from top), Bass clef (third from top), and Tenor clef (bottom). The key signature is A major (no sharps or flats). The time signature is common time (indicated by a 'C'). The vocal parts sing homophony. The lyrics are written below the bottom staff of the first system.

tu - tu - tu - tu u - tu - a:

69
"SKUDUTIS" PO DU KARTUS

Kvetkai

J = 96

Tu - tu - tō, tu - tu - tō, sku du - ll,
To - - ta - ta.
- - - - -
Un - tu - ll, tiu, tiu.
Aa - - pū, A-pu, a-pu.
To, tō,

to - - ta - ta to.
tiu, tiu, un - - tu - ll.
a - pu, a - pu, aa - - pū.
tō, tō, u - tu - ll, Tu - tu - tō, tu - tu - tō.

u - tu - a

Tu-tu-tu-tu, tu-tu-tu-tu u - tu - a.

70
DEVENIU „UNTYTÉ”

Kvetkal

d=96

Tu - tu - tū, sku-du-tū.
To - ta - ta - to.
Un - tu - ti, tiu, tiu, un - tu - ti.
Aa - pū. A - pu, a - pu. aa - pū.
Un-ty - - le, u - li, u - ti.

71

DEVENIU „UNTYTĖ” PO DU KARTUS

Kvetkai

♩ = 96

Tu - tu - tū, tu - tu - tū, sku-du-li.
To - ta - ta,
Un - - tu - ti. Tiu, liu,
Aa - pu. A - pu, a - pu,
Un - ty - - te,

to - - ta - ta - - to.
liu, liu. un tu - li.
a-pu, a - pu. aa - - pū.
un - ty - - te, u - li, u - ti. Un - ti - nē - lis, un - li - nē - lis

u - ti, u - li, Ti - li, li - li, li - li, li - li, li - liut.

A handwritten musical score for four voices. The music is in common time, with a key signature of one flat. The vocal parts are written on four staves, each with a treble clef. The lyrics "Ty, ty ty, ty ti-tut." are written below the fourth staff. The notation consists of various note heads and stems, with some groups of notes connected by horizontal lines.

100

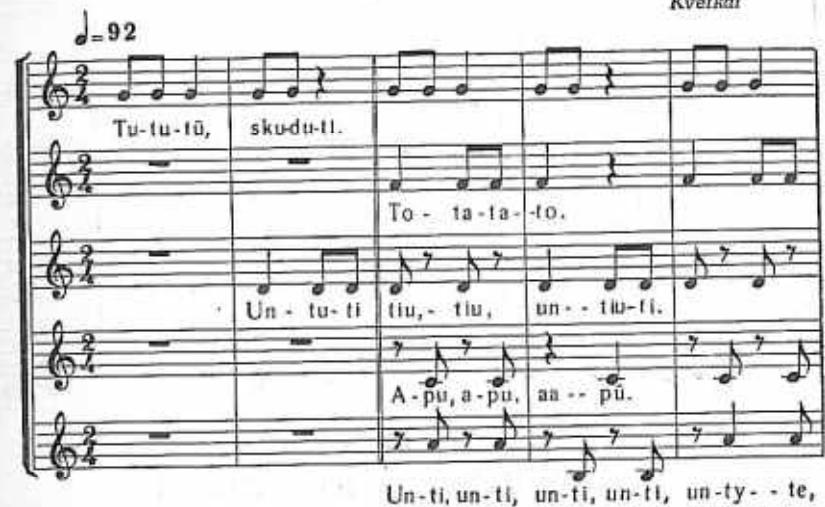
A handwritten musical score for four voices, continuing from page 100. The music is in common time, with a key signature of one flat. The vocal parts are written on four staves, each with a treble clef. The lyrics "Ty, ty ty, ty ti-tut." are written below the fourth staff. The notation consists of various note heads and stems, with some groups of notes connected by horizontal lines.

101

GINTAUTU "UNTYTĖ"

Kvetkai

A musical score for 'Gintautu' in common time (indicated by 'C'). The tempo is 92 BPM. The lyrics are:

Tu-tu-tū, sku-du-ti.
To - ta - ta - to.
Un - tu - ti tū, - tū, un - - tū - ti.
A - pu, a - pu, aa - - pū.
Un - ti, un - ti, un - ti, un - ti, un - ty - - te,

A continuation of the musical score for 'Gintautu', showing five staves of music. The style remains consistent with common time and a mix of quarter and eighth note rhythms.

73

GINTAUTU „UNTYTÉ“ PO DU KARTUS

d=96

Kvetkal

Tu - tu - tū, tu - tu - tū, sku-du - ll.
-

To - - ta - ta.

Un - - tu - ll. Tiu, tiu.

A - pu, a - pu,

Un - ll, un - ll,

104

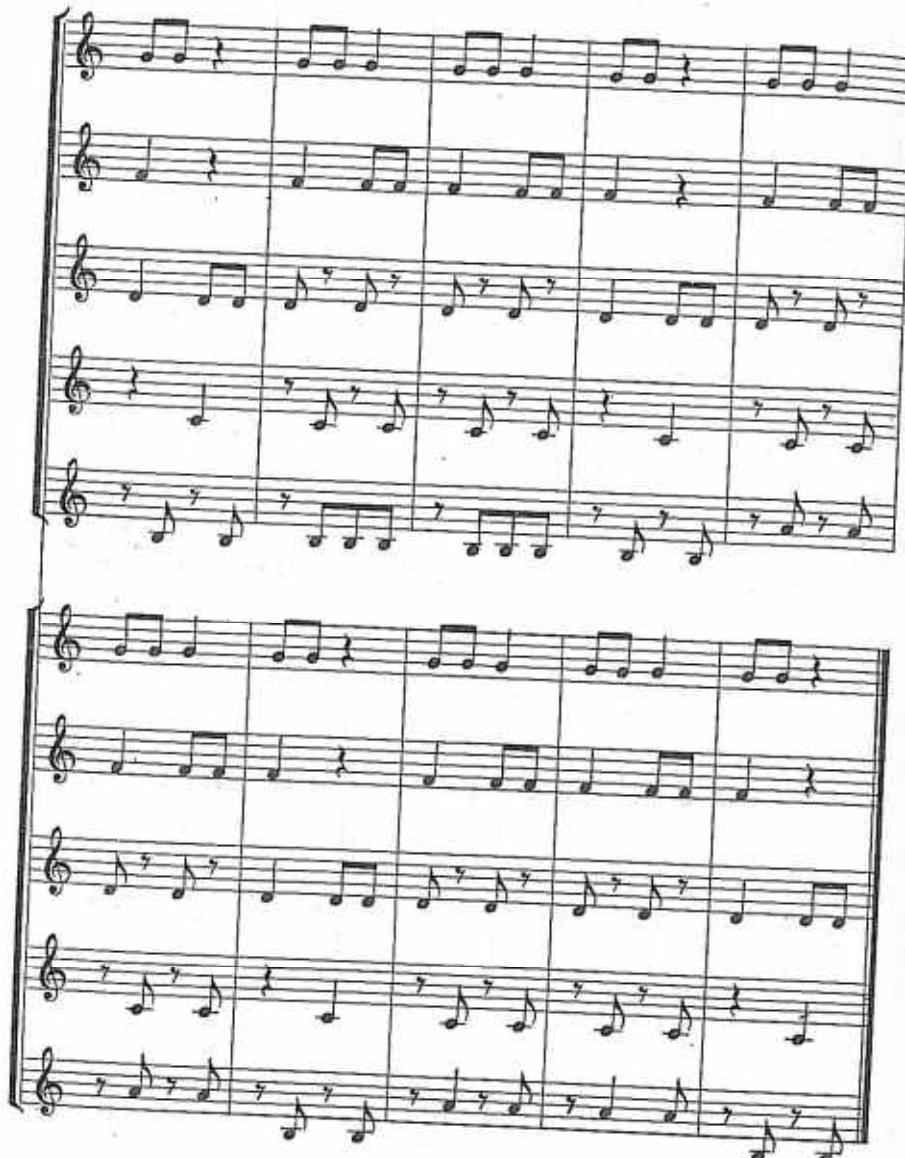
to - - ta - ta - to.

tiu, tiu, un - - tu - ll.

a - pu, a - pu, aa - - pū.

un - ll, un - ll, un - ll, un - ll. Un - ty - te, un - ty - - te, un - ll, un - ll.

105

106

74

UNTUTIS

Pandėrys

J-96

A musical score for four voices. The tempo is indicated as J-96. The lyrics are:

Tu - tu - tū - - tu - tut.
Ut, ut, un - - tu - ll.
Aa - - pū. A-pu, a-pu, aa - - pū.
Un-ty - - ta, u - - ta..
Tu - - - tu - - tūt.

A continuation of the musical score for four voices. The lyrics are:

u - - ta, u - - ta.

107

108

75

ŠKITS, KATE!

*Břížat*A handwritten musical score for two voices (Soprano and Alto) in 3/4 time. The tempo is marked as $d=96$. The lyrics are: Škits, ka-té! Tol' ka-té. Am., ka-te. Am., ka-te. The vocal parts are on three staves, with the first two staves for Soprano and the third for Alto.

109

76

ŠKITS, KATE!

Biržai

96

Škits, ka-te!
Tol' ka-fé.
Am, ka-te!

77

ŠKITS, KATE!

Vabalninkas

96

Škits, ka-te!
Ka-fé to-li.
Ka-lé.
Ka-te.

78

ŠKITS, KATE!

Vabalninkas

96

Škits, ka-te!
Škits, ka-te!
Skits, ka-te!

79

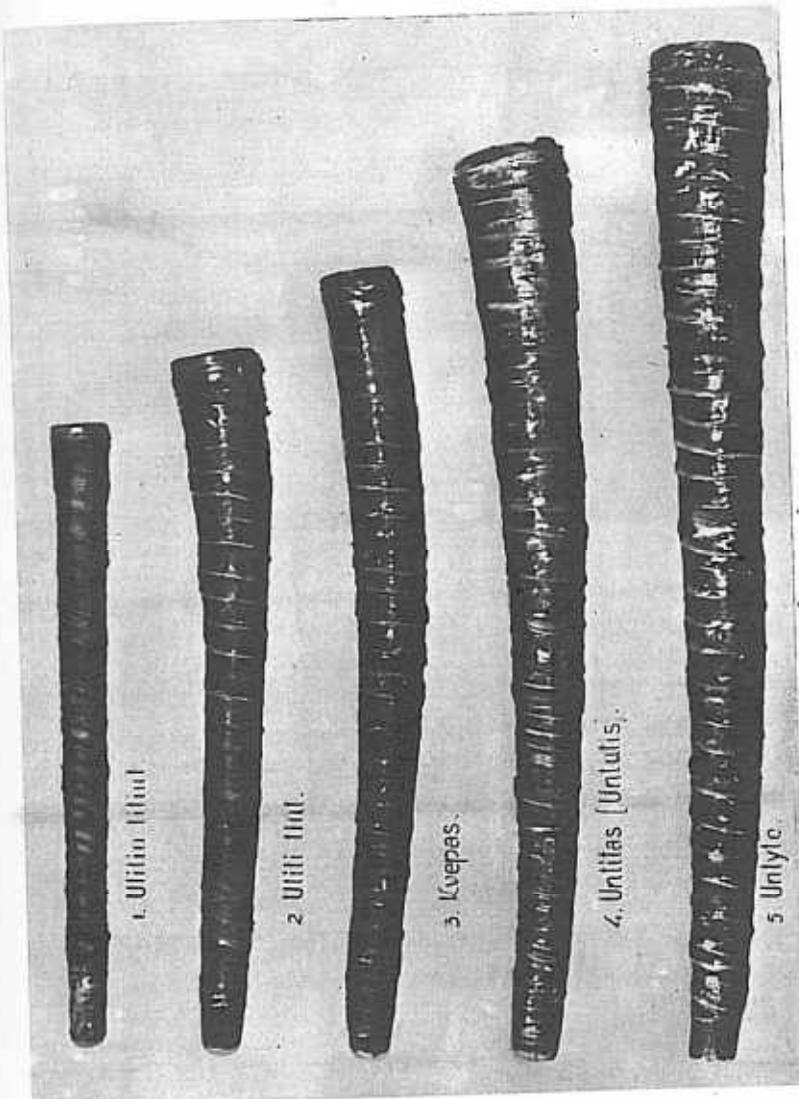
GIRSTEIKIŠKIŲ „KATĖ“

Pandėlys

J=90

Ka-ta-ka-ta.
Yr - ka-ta.
A-pu-a-pu-as - pū.
Yr ka-ta, nér ka-tas.

112

80
"KATĖ" ARBA "TOLI KATĖ"

Kvetkai

d=90

Tol'ka-tė, Tol' ka-tė.
Un-tu-ti, ih.
A-pu,aa-pū.
U-li,u-li,u-li.

81
LIKALAUKIŲ "KATĖ"

Kupiškis

d=90

—
—
—
—
ut, ut

82

SALNIU „KATĖ“

Vabatninkas

d=84

Ka-té
Tiu.
Un-ty - - ti,

ut,
un - II - II - II,
ut,
ut,

114

83

BAKŠENU „KATĖ“

Salamieslis

d=84

Ka-ta
ü
ü

115

84

ŠALNIŲ „INTAKAS“

Vabalninkas

♩ = 90

Sheet music for Šalnių „Intakas“. The music is in 2/4 time, treble clef, and consists of five staves. The lyrics are: In - ta - ka, In - ts - ts, In - ts - ts, Un-ty - ti, ut, ut, un-ti. The tempo is indicated as ♩ = 90.

Sheet music for Šalnių „Intakas“. It features two staves of music, labeled 1. and 2., in 2/4 time, treble clef. The lyrics are: In - ta - ka, In - ts - ts, In - ts - ts, Un-ty - ti, ut, ut, un-ti.

85

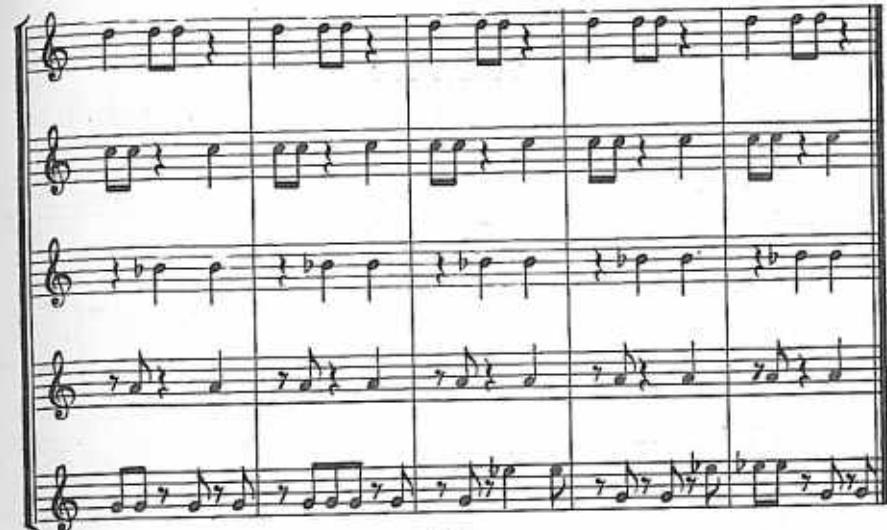
MEILŪNU „INTAKAS“

Vabalninkas

♩ = 90

Sheet music for Meilūnu „Intakas“. The music is in 2/4 time, treble clef, and consists of five staves. The lyrics are: In .. ta - ka, In .. ta - ka, Ta - - ré, Aa - pū, a-pu,aa - pū, Uny - te, u - ti, u - ti, un(i - ti - ti). The tempo is indicated as ♩ = 90.

117

86
ŽILVITIS

Kupiškis

d=96

Žil-vi-til
Tu-tu, tu
Tu, tu
Tu, tu
ut, ut

87

TYTYTITIUT

♩=90

Vabalninkas

Ty - - ty - - ti - titut.
Ti tr, tr - ti
Tiā,
Tiā.
Un - ty - - ti.

tut.
tiā
ut.
un - ti - - ti - ti,

120

88

MARŠAS

Kupiškis

d=96

Tu - tu - - tū - - - tu - - tat.
- - -
- - -
- - - (b) ut,
- - - (b) ut, ut,
- - - ut, ut,
- - - un - ty - - ti.

tut.
(b) ut,
(b) ut, (b) ut,
- - - tu - lu - - tut.
ut, ut, un - ti - - ti,
ut, ut, ut, ut.

121

89

TUTUTIS

Kupiškis

♩ = 84

Musical notation for 'TUTUTIS' in Kupiškis style, page 89. The music is in common time (indicated by '2') and consists of two staves. The first staff uses a treble clef and the second staff uses a bass clef. The lyrics are: Tu-tu-tū - tu-tūt, Tu-tu-tū - tu-tū-tū, Tū, tū, tū, Aa - pu-pū, A - pu, a-pu, aa - pū, Tu, tu, tu-tut, Un-ty - - ta, ū - - ta, un-ta-ta-ta.

Continuation of musical notation for 'TUTUTIS' in Kupiškis style, page 89. This section continues the melody from the previous page, consisting of two staves of music with a treble clef and a bass clef, featuring eighth and sixteenth note patterns.

122

90

BAKŠĒNU "TUTUTIS"

Kupiškis

♩ = 84

Musical notation for 'BAKŠĒNU "TUTUTIS"' in Kupiškis style, page 90. The music is in common time (indicated by '2') and consists of four staves. The lyrics are: Tu - tu - tū, tu - tū - - tū, Tu - tu - tū, - tu - tū - - tū, Tū, tū, - tū, Aa - - pu-pū, A - pu, a-pu, aa - - pū, Tū, tū, tu-tut, Un-ty - - ta, ū - - ta, Un-ty - - ta, ū - - ta.

Continuation of musical notation for 'BAKŠĒNU "TUTUTIS"' in Kupiškis style, page 90. This section continues the melody from the previous page, consisting of four staves of music with a treble clef and a bass clef, featuring eighth and sixteenth note patterns.

123

124

91
SEPTYNGLASĖ

Vabuvininkas

J=96

Ti - ti - tiū - - ui - tiū.
Tiū - ti - tiū - - tiū.
U ut, ut U.
Ut, ut un - - ti - ti.
(b) Un - ty - - ti, (b) Ut, ut.
(b) (b) (b) (b) (b) (b) (b)
U. D. U. U.

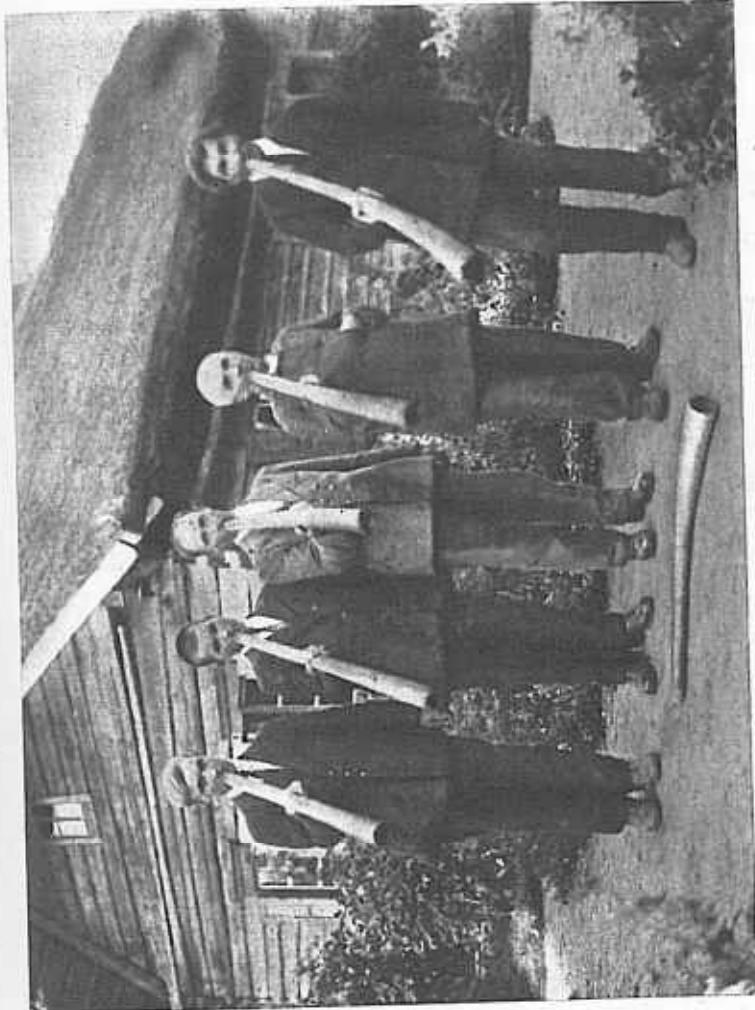
un - ti - ti - ti, (b) Ut, ut, (b) Ut, ut.
(b) (b) (b) (b) (b) (b) (b)
un - ti - ti - ti, (b) Ut, ut, (b) Ut, ut.

125

Handwritten musical score for two staves. The top staff consists of six measures of music for three voices (Soprano, Alto, Bass) in common time, treble clef, and B-flat key signature. The bottom staff consists of six measures of music for three voices (Soprano, Alto, Bass) in common time, treble clef, and B-flat key signature. The music includes various note heads, rests, and dynamic markings like 'ut.' and '(b)'.

Musical score for a band, consisting of two staves of music. The top staff uses a treble clef and the bottom staff uses a bass clef. The music includes various rhythmic patterns and rests. Some notes are marked with '(b)' below them.

128

Salomleštenu ragu piltėjai 1924 m. (entras iš dešinės St. Eloris, vadovas)

93
„UNTYTĖ“ ATVERSTINĖ

Vabalninkas

J=80

6

7

Handwritten musical score for six voices. The music consists of four measures. The first measure has two eighth notes in the top voice. The second measure has two eighth notes in the middle voice. The third measure has two eighth notes in the bottom voice. The fourth measure has two eighth notes in the bass voice.

Handwritten musical score for six voices. The music consists of four measures. The first measure has two eighth notes in the top voice. The second measure has two eighth notes in the middle voice. The third measure has two eighth notes in the bottom voice. The fourth measure has two eighth notes in the bass voice.

Handwritten musical score for six voices. The music consists of four measures. The first measure has two eighth notes in the top voice. The second measure has two eighth notes in the middle voice. The third measure has two eighth notes in the bottom voice. The fourth measure has two eighth notes in the bass voice.

BUVO DŪDA VILNIUJ

Vabalninkas

d=84

The musical score consists of eight staves of music for a choir. The lyrics are written below each staff:

- Staff 1: Bu-vo, bu-vo,
- Staff 2: u-ta, u-ta,
- Staff 3: Gal bu-vo, gal ir ne.
- Staff 4: U-ta, u-ta, un-ty - ta.
- Staff 5: Bu-vo dū-da Vil - - nauj.
- Staff 6: Un-ty - ta, u-ta, u-ta, un-ta-ta-ta, u-ta, u-ta.
- Staff 7: Bim
- Staff 8: bam

The continuation of the musical score on page 94 consists of eight staves of music. The lyrics are:

- Bro - lyt, ne - ži - nau, aš na - mie ne - bu - vau.
- kaipne - bu - vo.
- ū - - ta - ta.
- (empty staff)

RIDIKAS

Biržai

$\text{♩} = 96$

Ti - ti - tiū - ti - tiut.

Ut, ut un - - ti - ti -

-tiut, ut un - - ti - ti - tiut.

INTITIS

Papilys

♩ = 66

Music score for INTITIS, featuring four staves of music in common time (♩ = 66). The vocal line consists of short notes and rests, with lyrics written below each staff.

Tü - tu-tu - - tü.
 Tü. U - ti, u - ti ü - - ü.
 Ut, ut, un - - tu - ti.
 In - - ti - ti u - ti - tü,
 un - ty - - ti u - ti - tü.

Music score for INTITIS, featuring four staves of music in common time (♩ = 66). The vocal line consists of short notes and rests, with lyrics written below each staff.

Papilys

SKURDUTĒ

d=96

Biržai

A musical score for two voices. The top line shows 'ut, ut.' with a melodic line consisting of eighth and sixteenth notes. The bottom line shows 'Ty - ti' with a melodic line consisting of eighth and sixteenth notes.

A handwritten musical score for five voices, consisting of five staves. The top staff uses a soprano C-clef, the second staff an alto F-clef, the third staff a tenor G-clef, the fourth staff a bass F-clef, and the bottom staff a bass C-clef. The music is divided into measures by vertical bar lines. The first measure contains four eighth-note chords. The second measure contains three eighth notes followed by a quarter note. The third measure contains two eighth notes followed by a quarter note. The fourth measure contains a single eighth note followed by a quarter note. The fifth measure contains a single eighth note followed by a quarter note. The sixth measure contains a single eighth note followed by a quarter note. The seventh measure contains a single eighth note followed by a quarter note. The eighth measure contains a single eighth note followed by a quarter note.

A handwritten musical score for five voices, consisting of five staves. The top three staves are in common time and G clef, while the bottom two are in common time and F clef. The music includes various note heads, stems, and rests, with some notes having vertical lines extending downwards.

SKUDUTIS

 $d=72$

Kvetkai

Tu-tu - - tū, sku-du-tl.
To - ta - ta - - to.
Tū, tū u - tu - 0.
Un - - tu - ti. Tiu, tiu, un - - tu - ti.
Aa - - pū. A-pu, a-pu, aa - - pū.

Tu - tu - tu - tu, u - tu - 0, Tu - - tu - tu u - tu - 0.

Kvetkai

Tu-tu-tū u - tu - 0.

A handwritten musical score for four voices, consisting of four staves. The top staff uses a soprano C-clef, the second staff an alto F-clef, the third staff a bass G-clef, and the bottom staff a tenor C-clef. The music is divided into measures by vertical bar lines. The first measure contains two measures of rests. The second measure contains two measures of eighth-note patterns: the soprano and alto play eighth notes, while the bass and tenor play sixteenth-note pairs. The third measure contains two measures of eighth-note patterns: the soprano and alto play eighth notes, while the bass and tenor play sixteenth-note pairs. The fourth measure contains two measures of eighth-note patterns: the soprano and alto play eighth notes, while the bass and tenor play sixteenth-note pairs.

A handwritten musical score consisting of five staves, each with a treble clef. The music is divided into measures by vertical bar lines. The first staff contains six measures of eighth-note patterns. The second staff contains four measures, with the last measure ending on a double bar line. The third staff contains five measures, with the last measure ending on a double bar line. The fourth staff contains four measures, with the last measure ending on a double bar line. The fifth staff contains five measures, with the last measure ending on a double bar line.

99

„SKUDUTIS“ PO DU KARTUS

Kvetkal

tu, tu, u - tu - u.
 tlu, tlu, un - - tu - ll.
 a - pu, a - pu, aa - - pu.

Handwritten musical score for four voices (SATB) on five-line staves. The music continues from page 144, measures 5 through 8. The top voice (Soprano) has eighth-note pairs. The second voice (Alto) has eighth-note pairs and sixteenth-note patterns. The third voice (Tenor) has eighth-note pairs and sixteenth-note patterns. The bottom voice (Bass) has eighth-note pairs and sixteenth-note patterns.

144

Handwritten musical score for four voices (SATB) on five-line staves. The music begins at measure 9. The top voice (Soprano) has eighth-note pairs. The second voice (Alto) has eighth-note pairs and sixteenth-note patterns. The third voice (Tenor) has eighth-note pairs and sixteenth-note patterns. The bottom voice (Bass) has eighth-note pairs and sixteenth-note patterns.

10*

145

Handwritten musical score for four voices (SATB) on five-line staves. The music continues from page 145, measures 10 through 13. The top voice (Soprano) has eighth-note pairs. The second voice (Alto) has eighth-note pairs and sixteenth-note patterns. The third voice (Tenor) has eighth-note pairs and sixteenth-note patterns. The bottom voice (Bass) has eighth-note pairs and sixteenth-note patterns.

A musical score consisting of five staves of music. The staves are in common time and G major. The vocal parts include soprano, alto, tenor, bass, and a lower bass part. The music features various rhythmic patterns such as eighth-note pairs, sixteenth-note groups, and quarter notes.

146

A continuation of the musical score from page 146, showing five staves of music. The vocal parts are soprano, alto, tenor, bass, and a lower bass part. The music continues the rhythmic patterns established in the previous section.

100

SVILIŲ „UNTYTĖ”

Vabalninkas

d=72

A musical score for page 147 featuring lyrics for the song "SVILIŲ „UNTYTĖ”". The music is in common time and G major. The lyrics are:

Ti - II - II - - II - II.
II - II - II - - II - II.
- - - - - - - - - -
Un-ty - - te, u - ti, u - ti,
U, u, u, U.
Ul, ul, un - - ti - ti.

147

Musical score page 148 featuring four staves of music in G major. The lyrics are:

un li - nè lis u - li u - li.
Tut ut un - - li - li.

Musical score page 148 featuring four staves of music in G major.

Musical score page 149 featuring four staves of music in G major.

Musical score page 149 featuring four staves of music in G major.

SAVUČIŲ „UNTYTĖ“

Vabalninkas

♩ = 72

Musical score for Savucių "Untytė". The score consists of two staves of music in 2/4 time, key signature of one sharp (F#), and tempo of 72 BPM. The lyrics are written below the notes:

TI - TI - TI - - - TI - TI.
TI - TI - TI - - - TI.
- - - UT, UT UN - - TI - TI.
UN - TY - TI, U - TI, U - TI.
O ut, ut, a

The music features eighth-note patterns and rests.

Continuation of the musical score for Savucių "Untytė" on page 151. The score continues with two staves of music in 2/4 time, key signature of one sharp (F#), and tempo of 72 BPM. The lyrics are written below the notes:

TI - TI - TI - - - TI - TI.
TI - TI - TI - - - TI.
- - - UT, UT UN - - TI - TI.
UN - TY - TI, U - TI, U - TI.
O ut, ut, a

The music features eighth-note patterns and rests.

PAGURIU „UNTYTE”

d=72

Pandėlys

Tu-tu-tū - - tu-tut.
Ta - - ta-ta - - to.
Un - - tu-ll
Tiu, tiu, un - - tu-ll.
Tū, tū tu-tut.
Pa-ku, pa-ku, paa - kū.

103

MARŠAS

 $\text{J}=66$

Kupiškis

Tu-tu-tū - - - tu - tū.
ut, ut, ut, üt.
ut, ut, ü - - tu - tu.
Un-ty - - ti, ut, ut,
- tut.
un - ti - ti - ti, ut, ut.

154

Tu - tu - tū, sku-du-ti.
To - - ta - ta - to.
Un-ty - ta u - ti, u - ti,
Un - tu - ti, Thu, thu un - tu - ti.

104

DEVENIU "UNTYTĖ"

Kvetkal

Tu - tu - tū, sku-du-ti.
To - - ta - ta - to.
Un-ty - ta u - ti, u - ti,
Un - tu - ti, Thu, thu un - tu - ti.

155

105

DEVENIU „UNTYTĖ” PO DU KARTUS

Kvetkai

d=72

Tu - tu - tū, Tu - tu - tū sku - du - ti.
 To - - ta - ta, to ta - ta - - to.
 - - - - - - - - - - - -
 Un - - fu - ti, Tu, Tu,
 - - pū. A - pu, a - pu.

158

un - ty - - ta u - ti, u - ti un - ti - nè - lis, un - ti - nè - lis
 tū, tū un - - tu - ti.
 a - pu, a - pu, aa - - pū.

u - ti, u - ti.

159

160

161

161

162

106

REMEIKIŲ „INTAKAS“

Vabalininkas

A musical score page showing five measures of music. The key signature is one sharp (F#). The time signature changes between 2/4 and 3/4. Measure 1: Treble staff has a bass note, then eighth notes. Bass staff has eighth notes. Measure 2: Treble staff has eighth notes. Bass staff has eighth notes. Measure 3: Treble staff has eighth notes. Bass staff has eighth notes. Measure 4: Treble staff has eighth notes. Bass staff has eighth notes. Measure 5: Treble staff has eighth notes. Bass staff has eighth notes. Roman numerals I through V are placed above the staff lines to indicate specific performance techniques.

A continuation of the musical score from page 166. It shows five more measures of music. The key signature changes to one flat (B-flat). The time signature remains 2/4. Measure 1: Treble staff has eighth notes. Bass staff has eighth notes. Measure 2: Treble staff has eighth notes. Bass staff has eighth notes. Measure 3: Treble staff has eighth notes. Bass staff has eighth notes. Measure 4: Treble staff has eighth notes. Bass staff has eighth notes. Measure 5: Treble staff has eighth notes. Bass staff has eighth notes.

163

107

MEILŪNU „INTAKAS”

VabaInjinkas

$\text{♩} = 72$

In - ta - ka
In - ta - ka
In - ta - ka, ta - - ré.
tiū, tiū, tiū.
In - - in - - ts - ts.

164

108

ŠALNIŲ „INTAKAS”

VabaInjinkas

$\text{♩} = 72$

In - fa - ka
In - fa - ka
In - fa - ka
In - ts - ts, In - ts - ts
Un - ty - ti, Un - ty - ti, ut, ut, un - ly

165

Musical score page 166 featuring two staves of music. The top staff consists of five lines of music with quarter notes and eighth notes. The bottom staff also consists of five lines of music with quarter notes and eighth notes. The lyrics "u - ll. u - ll, u - ll-ll, u - ll, u - ll." appear at the end of the second staff.

TRIŠAKIU „INTAKAS”

Vabalninkas

Musical score page 167 featuring three staves of music. The top staff has a tempo of 72 BPM. The lyrics "In - ta - kas" appear in the first and second measures. The middle staff has a tempo of 74 BPM. The lyrics "In - ta - kas" appear in the first and second measures. The bottom staff has a tempo of 74 BPM. The lyrics "Un - ty - te, In - - či - čikš" appear in the third and fourth measures.

Musical score page 167 featuring three staves of music. The top staff consists of five lines of music with quarter notes and eighth notes. The middle staff consists of five lines of music with quarter notes and eighth notes. The bottom staff consists of five lines of music with quarter notes and eighth notes. The lyrics "u - ll, u - ll, u - ll-ll, u - ll, u - ll." appear at the end of the bottom staff.

168

110

KADARU „INTAKAS”

Papilys

A musical score page featuring lyrics and a tempo marking. The tempo is indicated as $\text{♩}=70$. The lyrics are:

In - - ta - kas		
-	in - - ta - kas	
-	-	in - -
-	-	

169

A musical score for four voices (SATB) in common time. The top staff begins with a quarter note followed by eighth notes. The second staff starts with a half note. The third staff begins with a quarter note followed by eighth notes. The fourth staff starts with a half note. The lyrics "ta - kas" appear under the third staff, and "Un - ty - - ta, u - ta, u - ta, un - ta - ta - ta, u - ta, u - ta." appear under the fourth staff.

170

A musical score for four voices (SATB) in common time. The top staff begins with a quarter note followed by eighth notes. The second staff starts with a half note. The third staff begins with a quarter note followed by eighth notes. The fourth staff starts with a half note.

111

SALNIU „KATÉ”

Vabdninkas

A musical score for four voices (SATB) in common time, marked with a tempo of 72 BPM. The lyrics "Ka - té", "Ka - té", "Tiū.", and "Un - ty - - tiū." are written below the staff.

171

112

LIKALAUKIŲ „KATĖ“ I

Kupiškis

$\text{♩} = 72$

Ka-ta

Tu

Tū

Tu-fu

Tū

Tu-fu

Ut, ut,

un-ty - - ta.

113
LIKALAUKIŲ „KATĖ“ II

Kupiškis

$\text{♩} = 72$

Ka-ta

Tu

Tū

Ut, ut,

un-ty - - ta.

114
TOLI KATĖ

Kvetkai

$\text{♩} = 72$

Tol' ka-ta.

Un- tu-ti

U-li, u-li, u-li

A-pu,aa-pū.

115

SKITS, SKITS, KATE!

Altzavva

d=72

Skits, skits, ka-ta!

Ka-ta, ka-ta tol?

Ü, ü, ü

Un-y-a, u-la, u-la, u-la-la-la

To, tü.

A handwritten musical score for four voices. It features five staves. The first three staves are in treble clef, and the last two are in bass clef. The music is in common time. The lyrics "u - ta, u - ta." are written below the fourth staff.

174

116

MEILŪNU „KATĖ”

Vabaliinkas

A musical score for three voices. The top part is labeled 'Vadoninkas' and has a tempo of $d=72$. The lyrics are: 'Ka - té', 'Ka - té', 'Tii., tii., tii - ti.', 'Un - ty - ti.', 'ut, ut, un - ti - ni - ti', 'ut, ut.' The bottom part consists of six single notes, each with a duration of two measures.

A handwritten musical score for five voices, consisting of five staves. The top four staves are in common time and G clef, while the bottom staff is in common time and F clef. The music includes various note heads, stems, and rests, with some notes grouped by vertical lines.

117
TYTYTHIUT

Vabalninkas

$\text{♩} = 72$

Ty - ty - - ti - tiut.
Ti - ti, ti - ti - tiut.
Tiö, tiö.
Un - ty - - ti, ut, ut, un - ti - ti - ti

Tiö, Tiö

118
GEGUTĒ

Salamlestis

$\text{♩} = 66$

Ge-gu - - fa so - - di, so - - di
so-de-ly
-fa so - di, so - - di, so - di
so-de-ly ku-ka - - vo

Musical score for page 178, featuring two staves of music. The lyrics are:

ku - ka - - vo so - de - ly
so - di ku - ka - - vo, so - de - ly.

119
GEGUTÉ

Salamiestis

$\text{J}=66$

The music consists of four staves of music. The lyrics are:

Ge-gu - - ta so - di
Ge-gu - - ta, So - di ge-gu - ta.
-- vo, so - - di ku-ka - - vo.
Ku-ka - - vo, so-de-ly ku-ka - - vo.

So-de-ly ku - - ku, ku - - ku, ku - - ku.

120
SVYRUOKLĖ

J=66

Vabālninkas

Ti - ti - tiū - - ti - tiut.
Tia - - ti - ti - tiut.
Tia.
Svy-ra - - vo, a - - tiū a - tiu-tiu-tiu.
Tia.
tiut, tiut, tiū.
Ti - ti. U - ti, u - ti, u - - ti - ti.

121
BUVO DŪDA VILNIUJ

Vabālninkas

J=66

Gal - bu-vo, gal ne-bu-vo.
Bu-vo dū-da Vil - - niu.

122

RAGAS MIŠKE

Biržai

123

* * *

Vabalninkas

124

USTOVAS IGNAŠIUS TRIŪBA

Vabalninkas

125

AUGO SODE OBELĖLĖ

Vabalninkas

126

AUGO SODE OBELĖLĖ

Vabalninkas

127

127

DUI, DUI, DUI DA

Vabalninkas

d=72

128

SNAUDALÉ SNAUDŽIA

Vabalninkas

d=72

184

129

EI RŪTA, RŪTELE

Papily

130

GEGUTĖ

Vabalninkas

131

GEGUTĖ

Biržai

185

132

GEGUTĖ

Vabalninkas

J=72

Ge-gu - ta so - di, so - di ku - ko - vo.
Ge-gu - ty - ta so - di, so - de - ly ku - ko - vo.

133

SILE GEGELE KUKAVO

Vabalninkas

J=66

Ši - li ge - ge - la ku - ka - va,
Ši - li ge - ge - la ku - ka - va, ly - lia,
tra - ki ber - že - liai svy - ra - va,
tra - ki ber - že - liai svy - ra - va, ly - lia.

186

134

TATATOI LAKŠTUTĖ

Vabalninkas

J=72

Ta - ta - toi, lakš - tu - te, ta - la - toi, lakš - tu - te.
Lioi lakš - tu - - ty - - te, Lioi lakš - tu - - ty - - te.

135

AŽUOLÉLIS

Vabalninkas

J=66

U - žo - la - lis au - go le - ve - lio pa - kluo náj
Lioi u - žo - la - - lis, Lioi, už - si - - au - - go

136

LIOI LIEPA

Vabalninkas

J=72

Lioi lie - pa, Lioi eg - la, Lioi, kur tu
Lioi lie - pa, Lioi eg - la, Lioi, kur tu.

187

A musical score for two voices. The top voice has lyrics "au - - gal," "liol," "kur tu," and "au - - gal?" with corresponding musical notes. The bottom voice has lyrics "- jei au - - gal," "liol," "kur tu - - - jei au - gal?" with corresponding musical notes. The music consists of two staves with a treble clef and a common time signature.

137

Vabalninkas

Vabalninkas
 ♩ = 66
 Zi - bu du per - - - té - - litai,
 Zi - bu - du per - té - - litai, ly - - - lio,

138

KATINÉLIS

Vabalninkas

A musical score for two voices. The top voice part is in G major, 2/4 time, and the bottom voice part is in G major, 3/4 time. The lyrics are: Tu, ka-li-né li žeb-ra-bur-né li. The bottom part continues with: Tu, ka-li-nai, ei tu-to, ka-li-né li, ei tu-to.

188

139.

KATINÉLIS

Kvetkal

A musical score for 'Tukatli' in 2/4 time, key signature of B-flat major. The vocal line consists of two parts: a soprano part and a bass part. The soprano part starts with 'Tu, ka-tli- - nè - - ll' and continues with 'žeb - - rá-bur - nè - - ll.' The bass part begins with 'Oí tū - - ta,' followed by 'tū - - loi,' and concludes with 'ly - - lia, ly - - loi.' The music features eighth-note patterns and rests.

140

RYTO, RYTELIO

Papiliys

A musical score for two voices, Treble and Bass, in 2/4 time. The Treble part has lyrics 'Ry - - to.' and 'ry - te - lio.' The Bass part has lyrics 'Ry - - to.' and 'ry - - to.' The music consists of eighth-note patterns.

189

141

KŪPOLIO ROŽĖ

Papillary

142

LABAS VAKARAS

Vabalninkas

143

JEI DAGILIO, DAGILIO

Papiliys

144

MŪSU BROLELIŲ ŽALI KIEMELIAI

Papillae

145

LELIJÉLÉ

Papiliys

J = 66

Le - li - jél, le - li - jél, le - li - jél, ta - ta - to.
liol le - li - - jé - - le, liol ta - ta - tel - - je.

146

NAŠLAITÉ

Vabalninkas

J = 66

Naš-loi - ta rū - - ta, kas lau-ké - ly volkš - te?
Naš - lai - - fa - - la, liol ža - lia rū - - ta.

147

GOŠTAUTYTÉ

Vabalninkas

J = 72

Goš - lau - ta rū - - ta, kas lau - ké - ly volkš - te?
Goš - tau - - ty - - ta, liol ža - lia rū - - ta.

Ragų pūtėjai — Motiejus Bičiūnas (1859—1932) ir Elzbieta Bičiūnenė (1861—1931), Devenių km., Kvetkų apyl.

148

OBELYTE, TŪTA

Salamiestis

J = 66

A - be - ly - te, tū - ta, tū - a - va ly - lio.
Tū - tū, a - be - lyt, tū - tū, a - be - lyt.

149

OBELYT GRAŽUOLYT

Vabalninkas

J = 66

A - be - lyt gra - žo - lyt, tu - to ly - lia.
A - - be - ly - - tē - la, tu - to ly - - lia.

150

OBELYT GRAŽUOLYT

Papilys

O - be - lyt gra - žu - lyt, tū - to ly - lio
Lio! o - be - ly - - te, tū - - tol,

tū - to, tū - to ly - lio, tū - to.
tū - to, ly - ly - - tē - - le, tū - to ly - lio.

151
OBELYT GRAŽULYT

Biržai

O - be - lyt gra - žu - lyt, čiū - to - ly - lio.
O - - be - ly - - tel, čiū - to ly - - lio.

152
SADUTO TUTO

Salamiečis

sa - dū - to tu - - to, sa - dū - to tū - to.
Tū - - to sa - dū - to, tū - to sa - dū - to.

153

SADUTO TUTO

Vabalninkas

sa - dū - to tū - to, sa - dū - to tū - to.
Tū - - to sa - dū - to, tū - - to sa - dū - to.

154
TUTOI SADUTO

Vabalninkas

Tū - - to sa - dū - to, tū - - to sa - dū - to.
Sa - dū - to tū - - to, sa - dū - to tū - - to.

155
SADUTO TUTO

Papilys

sa - dū - to tū - to, sa - dū - to tū - to.
Tū - to sa - dū - to, tū - to sa - dū - to.

156
ATJOJA RAITŪ PULKELIS

Papilys

157
AUŠRELĖ ŽVAIGŽDELĖ

Papilys

158
BALTI DOBILÉLIAI

Papilys

159
JEI ČIULADYTĖ

Papilys

160
BUVO DŪDA VILNIUJ

Papilys

d=72

161
LIOI ŠOKĖLA

Vabalninkas

d=84

162
LIOI ŠOKEILA

Vabalninkas

d=84

163
PAMINRODYK, OŽELI

Papilys

d=96

164
UOGEL BRUKNEL

Biržai

165
TU, SVOTELI, RIDULIO

Pandėlys

$d=72$

Tu, svoteli, ri-du-lia.
Trys bi-čiu, do--bi-lia.

166
BUIVISO, JURGEL

Papilys

Bui-vi-so Jur-gel, bui-vi-so, tū-to.
Bui-vi-so, Jur-ge-li, bui-vi-so, tū-to.

167
VAKAR PYNIAU VAINIKA

Papilys

Va-kar py-niau vai-ni-ka, ne-ne-šio-jau, ly-lia.
Ku-ka-li, ku-ka-fel, ku-ka-li, ku-ka-fel.

168

KO SIÜDI, KO LIÜDI?

Papilys

Ko siü-di, ko liü-di, goš-tau-10
Ko siü-di, ko liü-di, goš--tau-

rü-te-le, goš-tau-to rü-te-le?
tel rü-to, goš--tau--tel rü-to?

169

JEI DAGIL, DAGILEL

Papilys

Jei da-gil, da-gi-lēl, kal-ne au-go, da-gi-lia.
Lio-dagil, -le-is, ligi, kal-ne aü--go.

170

APYNÉLIS AUGO

Pandėlys

J=66

Ap-vy - nè - lis au - go tē - vè - llo pa - kluo - naj.

Pul - ko, pul - ko rai - to, pul - ko rai - to - lā - li.

171

APYNÉLI, TADUJA

Viduklė-Eržvilkas

A-py - nè - li, ta - du - ja, pū - ro - nè - li, ta - du - ja,
kur tu au - gal, ta - du - ja, ir už - au - gal, ta - du - ja?

Ta - da - ri - le - li, ta - du - ja, ža - lia rū - te - li, ta - du - ja

202

172

PASIDARĘ GENYS ALŪ

Kvetkai

J=72

Pa-si-do-ra, čiū-to, ge-nys o-luj, čiū-lo.

Čiū - to, čiū - toj, ly - lio, ly - lio.

173

OBELELĖ NENDRELĖ

Nem. Radviliškis

O - be - - - lè - lè nend - - - ré - - - lè,

O - be - lè - lè nend - - - lè, ly - - - lio,

o - - be - - - le - lè nend - - - ré - - - lè,

pa - si - gè - ręs ber - ne - - lis, ly - - - lio.

203

174
MARTELÉ

Pandėlys

175
AVIŽA

Biržai

176
AVIŽA

Vabalninkas

177
LENKIAU RATA

Vabalninkas

178
DILIO MELNYČIA

Vabalninkas

179

Vabalninkas

D=66

Škits, ka-te!

Škits, ka-te, škits!

Am, ka-te!

Tol' ka-té.

180

Vabalninkas

A musical score for a single melodic line. The tempo is marked as $d=102$. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (indicated by a '2'). The melody consists of six notes: a quarter note on the first line, followed by two eighth notes on the second line, a half note on the third line, another half note on the fourth line, and finally a quarter note on the fifth line. The lyrics "Li - tu, li - tu" are aligned with the first two measures, "li - tau" with the third measure, and "— ku." with the fourth measure.

205

181

Vabalninkas

A musical score for two voices. The top staff is in treble clef, 2/4 time, and A=102 tempo. The bottom staff is in bass clef. Both staves feature eighth-note patterns with sixteenth-note grace notes. Dynamic markings 'tr' (trill) appear at various points, notably after a measure repeat sign and between measures. The vocal parts are separated by a vertical bar.

182

Vabalninkas

—84 tr —

Vabalninkas

tr tr

183

ANTANO SAVICKÉLIO PIRMOJI

Vabalninkas

184

Vabalininkas

A handwritten musical score consisting of two staves. The top staff begins with a treble clef, a '2' indicating a time signature, and a tempo marking 'd=84'. It contains a series of eighth-note patterns. The bottom staff begins with a treble clef and a '2' indicating a time signature. It also contains a series of eighth-note patterns. The score is written on five-line staff paper.

207

185

KONSTANTINO ARŠENO

Vabalninkas

$\text{d}=108$ *tr tr tr*

tr

186

DAUNORIŲ PIEMENIO

Vabalninkas

$\text{d}=96$ *tr tr tr*

tr *tr*

tr tr tr

Dzukų piemynys Senovės dienonoje (Merkinė, 1995 m.)

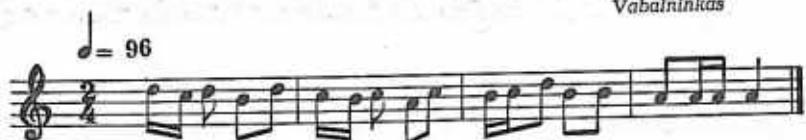
187

SVILIŲ LAUKUOSE

Vabalninkas

188

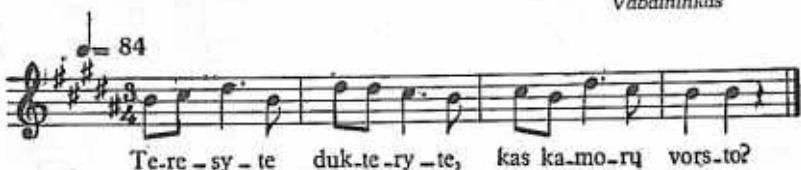
VARLĖ PUPOSE

Vabalninkas

Var - la pu-pos', var - la pupos', ru - pū-žiu-kas ru - gie-noj.

189

TERESYTE DUKTERYTE

Vabalninkas

Te-re - sy - te duk-te - ry - te, kas ka-mo - ru vors-to?

190

RUOŠKIS, SESUTE

Vidiškiai

191

MELODIJA MOTERIMS PRIKELTI

Vidiškiai

192

ŠEIMININKĖS APLOJOJIMAS

Vidiškiai

210

193

MELODIJA KARVĒMS IŠ GIRIOS SUŠAUKTI

Vidiškiai

194

PIEMENŲ MARŠAS

Simkaičiai

195

PIEMENUKŲ MARŠAS

Vidiškiai

211

196

KERDŽIAU, REMENČIAU!

Simkaičiai $\text{♩} = 144$

197

ATVAŽIUOJA LIUCĖ

Vabalninkas $\text{♩} = 72$

At - va - žiuo - ja Liū - cę, ū...

198

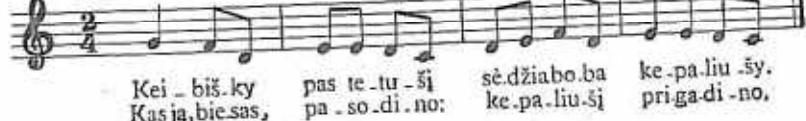
DU NAMUOS, DU KAPUOS

Vabalninkas $\text{♩} = 96$

Dunamuos, dukapuos. Du duonų rai-ko, du ši.ki.nes kra-po.

199

KEIBIŠKY PAS TETUŠI.

Vabalninkas $\text{♩} = 168$ Kei - biš - ky, pas te - tu - ši, sè.džia - bo - ba ke - pa - liu - šy.
Kas ja, bie - sas, pa - so - di - no, ke - pa - liu - ši priga - di - no.

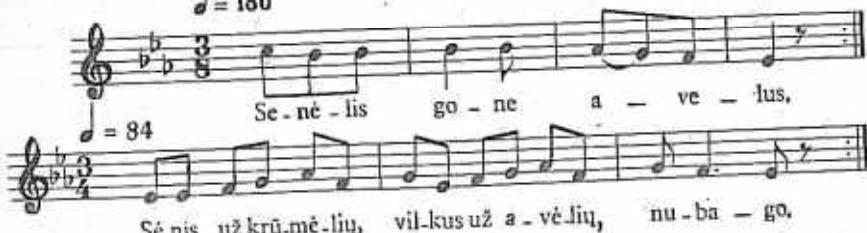
200

ARIELKYTE, DYLO

Vabalninkas $\text{♩} = 108$ A - riel - ky - ta, dy - lio, yokar buvai jau - joj, dy - lio,
na - ba - gy - ta, dy - lio, šian - dei mono sau - joj, dy - lio.

201

SENELIS GANĘ AVELES

Vabalninkas $\text{♩} = 180$ Se - né - lis go - ne a - ve - lus.
Sé-nis už krū-mé-liu, vil-kus už a - vé-liu, nu - ba - go.

202

MIKITA

Vabalninkas

d = 120

Mi — ki — ta, Mi — ki — ta! Mi — ki — ta
žir.nius sé — jo, Mi — ki — tie — né iš — a — kė — jo

203

MERGELĖS, MERGYTÉLÉS

Vabalninkas

d = 96

Mer.gel.jas, mer.gy.ta.jas, pi-so.re.lis nu.mi.re

204

LABAS RYTAS, UOŠVELE!

Vabalninkas

d = 140

Lo — bas ry — tas, uoš — va — la, ju — dab — ro!
Ar lau — ki sve — té — liū, ju — dab — ro? Ta — ta — to.

214

205

ŽIBA ŽIBINYČIA

Vabalninkas

d = 108

Zi — ba ži — bi — ny — čia, Zi — ba svo — čia,
ži — ba svo — čia, gry — čia.
ži — ba svo — čia, ži — ba pa — ti svo — čia.

206

OI TU, MOTERIŠKE

Vabalninkas

d = 108

Oi tu, mo.te — riš — ke, ar ne.matei kiš — kio?
Kiš.kis ru.pi unt dir.vo.no nuo.gas.be ži — po — no.

207

* * *

Vabalninkas

d = 120

tr Ta — ta — to. *tr*

215

208

* * *

 $\text{♩} = 126$

Vabalninkas

209

* * *

Vabalninkas

 $\text{♩} = 160$

210

* * *

Biržai

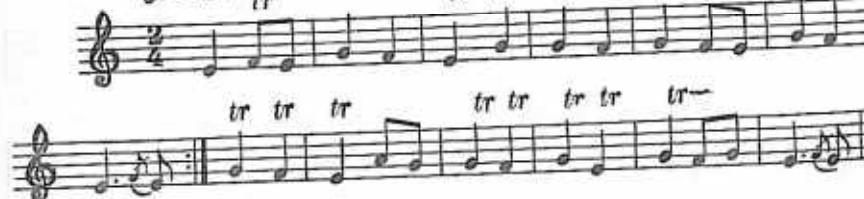
 $\text{♩} = 192$

216:

211

* * *

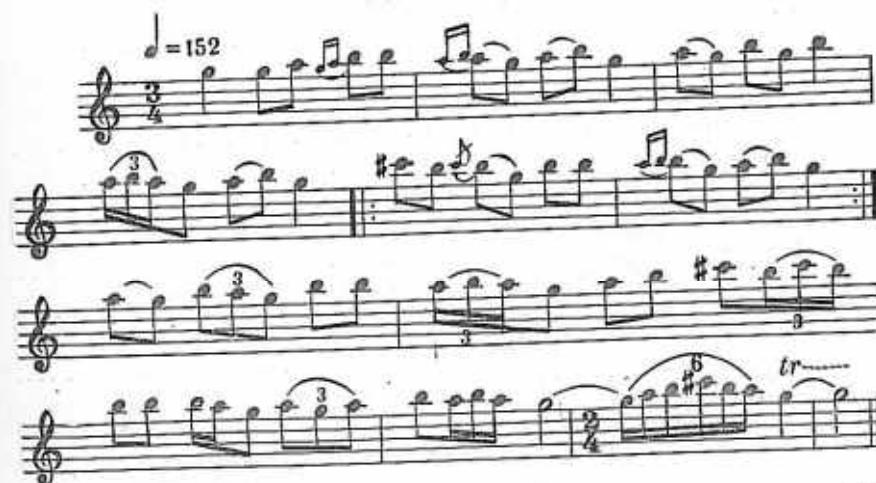
Vabalninkas

 $\text{♩} = 192 \quad \text{tr} \quad \text{tr tr tr tr tr} \quad \text{tr tr}$

212

* * *

Vabalninkas

 $\text{♩} = 152$

217

213

PIEMENŲ TIRLAVIMAS

VabaIninkas

d = 138

214

TIRLAVIMAS

Simkaičiai

d = 92

218

215

RALIO!

Dusetos

d = 96

216

RALIO KARVYTE

Alizava

d = 90

217

RALIO, MANO JAUTIS

Suostas

219

218

AŠAI VIENA GANIAU

Papilys

$\text{♩} = 92$

A-šeи vie-na ganiau, ra-lio, vie-na va-ri-né-jau, ra-lio, niekas ne-pa-dé-jo, ra-lio.

Ral - ra - lio, ra - lio! *glissando* U - - - - -

219

RALIO, ĖSK, KARVYTE

Nem. Radviliškis

$\text{♩} = 88$

Ra-lio, ēsk, karvyte, radio, po kelmyne, radio, ne-sk pienelio, radio,

po puo_dy_nę, radio, radio! U - - - - - ul! *glissando*

220

BAUBRALIO!

Pandėlys

$\text{♩} = 90$

Baub_ra_lio! Kar_vy_tā_las mo_no, baub_ra_lio.

Cia_ža lia pie_va_la, baub_ra_lio.

220

221

RALIO, RALIULA!

Vabalninkas

$\text{♩} = 84$

AŠ VIENAS GANIAU*Vabalninkas*

$\text{♩} = 102$

221

223

RALIO, DAR VALIO

Deltuvor

$\delta = 100$

A musical score for two voices, soprano and basso. The soprano part is in treble clef, 3/4 time, and the basso part is in bass clef, 3/4 time. The soprano sings 'Ra - dio, dar va - dio, kar - vy - tes' and 'ma - no.' The basso sings 'Ra - dio, dar va - dio, as - iu - mis ga - nau'. The music consists of eighth and sixteenth note patterns.

224

RALIO, RALIUTYTI

Vabalnukas

= 96

Vuoaminkas

d = 96

Radio, raliu_ty — u, radio, eikščio_nai, radio,
eikš, se_su_ty — tc, ra_ho, eikš, pa_dék mangany — ti radio, gal-
vi_jé_lius pa_van_ky — ti, ra_hio, radio, ū — ū!
Ra_hio, a_sei viena ga_nau, radio, vie_na va_rí_né — ju,
ra_hio, se_su_té ne_spé_jo, radio, ra_hio, ū — ū!
ra_hio, rú_te_lę ra_vé_jo,
ra_hio, vai_ni_ké_dj py_né,
ra_hio, antgalve_les dé_jo,
ra_hio, bažny_té_lén e_jo,

225

STOKIT, GULKIT, GALVIJELIAI

Kupiškis

105

A musical score for voice and piano. The key signature is A major (two sharps). The tempo is marked as 132 BPM. The music consists of four staves of five measures each. The lyrics are in Spanish and are repeated in each section:

Sto-ki, gul-kit, gal-vi-jé-liai, gu-lio — ry-cio,
jau pa-var-go pie-me-né-liai, gu-lio — ry-cio.
At-si - gu - lé gal-vi - jé - liai, gu-lio — ry-cio,
pa-sil-sé - jo pie-me-né-liai, gu-lio — ry-cio.

226

JUDOKA KARVELE

Allzava

86

Musical notation for the section "Li - do" of the song. The notation consists of a treble clef, a 5/4 time signature, and a melody line with lyrics: Li - do kar - va - ſi, li - do. The melody includes eighth and sixteenth note patterns.

227

RIDO, KARVYTE

Papūlys

$\text{♩} = 84$

Rido, kar-vy - te, ri - do, ri - do, žal - e gy - te, ri - do

228

AVYTĖS MANO

Biržai

A - vy - tės mano, ri - do, gra - žiosios ma - no, rido,

sti - klo a - ky - tės, ri - do, šil - kų vil - ny - tės, ri - do,
stri - nuko - jy - tės, ri - do, šaukš - tų au - sy - tės, ri - do.

229

LOPŠINĖ

Pandėlys

$\text{♩} = 60$

Ly - lia, ly - lia, ma - žu - tē - li.

Kerdžius su ožragiu (Kupiškio apyl.)

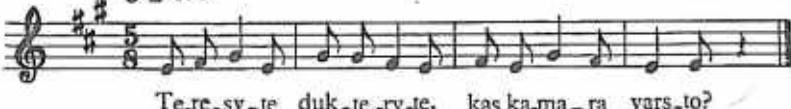
230

KEIBIŠKY PAS TETUŠI

Vabalninkas $\text{d} = 184$

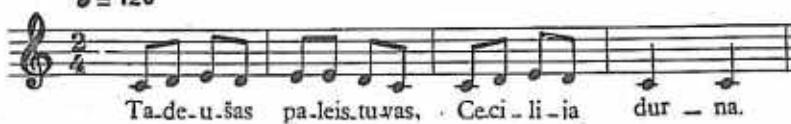
231

TERESYTE DUKTERYTYE

Vabalninkas $\text{d} = 176$

232

TADEUŠAS PALEISTUVIS

Vabalninkas $\text{d} = 126$

233

TADEUŠAS PALEISTUVIS

Vabalninkas $\text{d} = 168$

234

DIL, DIL MELNYKAS

 $\text{♩} = 160$

Vabalninkas

235

SIDIR VIDIR ŽOLYNĖLIS

 $\text{♩} = 120$

Vabalninkas

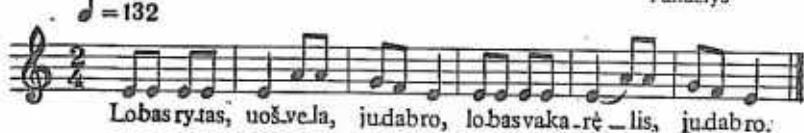

236

LABAS RYTAS, UOŠVELE!

 $\text{♩} = 132$

Pandėlys

237

PRISĒDO SESIULIŲ PILNAS SUOLAS

 $\text{♩} = 60$

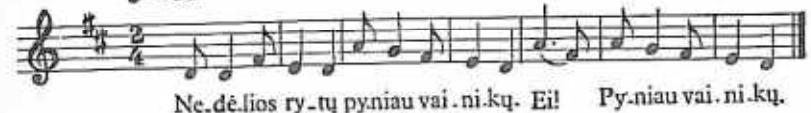
Pandėlys

238

NEDĒLIOS RYTA

Vilkija

 $\text{♩} = 96$

239

EISIM, BROLIAI, PAŽIŪRĘTU

Vabalninkas

 $\text{♩} = 72$

240

AŠ VIENS SŪNAITIS

Vabalninkas

 $\text{♩} = 66$

241

AUGAU PAS TĒVELI

Vabalninkas

$\text{♩} = 96$

Au-gau pas té - ve — li kai - po jau - ni - kai - tis.
Te - tu . ſio a - pie — koj vaikš - čio) kaip po - naitis.

242

GĒRIAU ALUTI

Vabalninkas

$\text{♩} = 84$

Gē - riau a - lu - ti, sal - du mi - du - ti,
par vi - su nak - te - ī be - u - lio - da - mas.

243

VAŽIS MALIAVOTAS

Vabalninkas

$\text{♩} = 96$

Va - žis ma - lia - vo - tas, žir - gas pat - ka - vo - tas;
nieks taip gražiai ne .va - žia .vo, kaip ma.no bro.la - lis, kaip mano bro.lalis.

244

ANT KALNELIO VAIKŠCIODAMA

Vabalninkas

$\text{♩} = 72$

Unt kal - ne - lio vaikš - čio - da - ma, a - vy - tē -
uō - gy - tē - las run - kio - da - ma,
- las ga - ny - da - ma, sa - vo Jo - niu - ko lauk.dama.

245

TAIP GRAŽIAI SIAUDŽIA

Vabalninkas

$\text{♩} = 60$

Taip gra - žiai siau - džia tra - ki bi - ti - né - lis,
taip, gra - žiai jo - ja rai - tu - ju pul - ke - lis,
taip, gra - žiai jo - ja rai - tu - ju pul - kelis.

246

UŽAUGO BERŽELIS

Vabalninkas

J = 90

Už - au - go ber - že - lis ža - lioj lun - koj,
ber - že - lios ša - ke - las ža - lioj pie - voj.

247

PO SODELIJ, PO GOJELI

Vabalninkas

J = 90

Po so - de - li, po go - je - li
jau. na pa - ny. tē — la uo - ge - las rin - ko.

248

SIĄ NAKTELĘ PER NAKTYTĘLĘ

Vabalninkas

J = 60

Šiu nak-te - li par nakty - tē - li aš mie - gelio ne - mie - gojau.

249

MES TRY S BROLIUKU

Pandėlys

J = 108

Mas trys do — bro.liu.ku, bi.liu.ku. Ly lia, do — bi - liu - ku.

250

MES DU BROLIUKAI

Vabalninkas

J = 66

Mes du bro.liu.kai, ne tē - vē - lios sū - nē - liai, ka.raliaus žal - nie. rē - liai,
kaip rai - te - liu - kai,

251

MES DU BROLIUKAI

Biržai

J = 78

Mes, du bra - liu - kai, a - bu ne - že -
- no — ti, už - si - rū - kij po ci - ga - rū.
1. 2. traukiam kaip ba - go — ti, traukiam kaip ba - goti.

252
TU, KARVELI MĖLYNASAI

Vabalninkas

$\text{♩} = 84$

Tu kar - vel mē - ly - na - sai, kur nu skri - si,
kar - ve - ū - el mē - ly - na - sai,
ti pa - la - si, sa - vō mie - los ne - be - ra - si.

253
STRAZDAS

Vabalninkas

$\text{♩} = 96$

Ei tu, tu, tu, straz-de - li, tu - jei mundrus paukš - te li,
I. 2.
kur tu tu, pé - jai laz_dy_nu krū_mi, laz_dy_nu krū_mi?

254
EI TU, TU, TU, STRAZDELI

Pandėlys

$\text{♩} = 96$

Ei tu, tu, tu, straz-de - li, tu - jei mundrus paukš - te - li,
o kur tu tu - pé - jai laz_dy_nu krū - mi?

255
PASVYDO, PASVYDO

Vabalninkas

$\text{♩} = 84$

Pasvy_da, pasvy_da, aušros žvaigžde pasvyda, pasvyda,
ir gai_de_hai pragy_da, pragy_da.

256
KIŠKIS

Vabalninkas

$\text{♩} = 96$

Sē - di kiš - kis pil - kas po e - žia,
pri - ē - djs lig va - liai sau mie - žiu,
po e - žia, O me - din - čiai ne - re - gē - ja,
sau mie - žiu, kad kiš - kis te.nai tu-pē - ja spa - kai - niai, spa - kai - niai.

257

MORČIAUS MĒNUO STOJAS

Vabalninkas

J = 60

258

OI GI GRAŽUS, GRAŽUS TOLIMASIS DANGUS

Vabalninkas

J = 72

234

259

SENIAU ŽMONĖS IŠ MALONĖS

Vabalninkas

J = 90

260

DABAR SVIETAS PRAPIČNESNIS

Pandėlys

J = 72

261

KUR PRAPUOLE TAS KELELIS?

Dusetos

J = 96

235

262

RAŠKIAU SODE OBUOLĖLIJ.

Vabalninkas

$\text{♩} = 96$

Raš-kiau so-dj o-buo-la-li, pa-ma-čiau bi-ta-li,
sé-dau grai-tai už sta-la-li, pa-jé-miau plunksna-li.

263

KAIP TIK SAULELĖ SNIEGA NUŠILDĖ

Antazavė

$\text{♩} = 96$

Kaip tik sau-la-lä snie-gū nu-šil-de,
dir-vas ir pie-vas kviet-kū pri-pil-de.

264

KANAPĖLĖ SĒJAU

Pandėlys

$\text{♩} = 72$

Ka-na-pä-li sè-jau unt mo-rių kraš-té-li.
Ok vi-jo ka-na-pi-jo, unt mo-rių kraš-té-li. // té-(lio).

265

ATSIMINKI, BERNUŽELI

Pandėlys

$\text{♩} = 84$

At-si-min-ka, ber-nu-žé-li, so-vo-jau-nas die-nas,
kai-u-li-o-jai ir voikš-čio-jai tu-pasma-ni vie-nas, viens.

266

KOLEI GYVAS GYVENSIU

Vilkija

$\text{♩} = 120$

Ko-lai gy-vas gy-vin-siu, ma žu vy-žu ne-pi-n-siu:
ir ko-ja-las nu-ša-la, ir vei-de-lis nu-ba-la.

Trak, trak, tra-ra-rak, trak, trak, tra-ra-rak

267

JAUNAS BERNUŽELI

Kupiškis

$\text{♩} = 96$

Jau-nas ber-nu-žé-li, tu-ma-ni my-lä-jai,
o ant ru-de-né-li pui-ka-vot pra-dé-jai

268

AR ČIA VİSI SUGULĘ?

Pandėlys

d = 96

Is - eik, mie.la mo - ti.na.la, at.kelk dvo-ro var - ie - lius.

269

KA GI AS TAU, STRIELČIUK, PADARIAU?

Kupiškis

d = 108

238

270

OI KLEBONE, KLEBONE

Pandėlys

d = 96

271

ŽADĖJAU, KETINAU DAVATKĖLE BŪTI

Pandėlys

d = 96

272

PAVASARI MERGAITĖS

Alizava

d = 96

239

273
SAKYK, KO LIŪDI?

$\text{♩} = 72$

Alizava

Sa - kyk, ko liū - di, pa - na - la,
ko smūt - ni toms - tos šir - da - la;

Ar tau šir - di spau - džia, sa - kyk mon.
ar kas kal - bom plau - džia,

274
IŠARIAU TAKELIUS

$\text{♩} = 108$

Alizava

Iš - a - riau ta - kė - lius par ly - gius lau - kė - lius,

pa - ma - čiau pa - na - ū, ke - la - liu ei - nunčių.

275
KAI MES VAŽIAVOM

$\text{♩} = 96$

Alizava

Kai mas va - žio - vom par Svi - lių lau - kų,

šim - tų šim - tai gul - biu, un - čių po u - pė - lius plau - ko,

Muzikantai su lumzdeliais (Pyragių km., Kupiškio vls.)

276

MŪSŲ ŠALIES JAUNIKAIČIAI

Alizava

d = 96

Mū-sų ša-lies jau-ni-koi-čiai ap-si-tai-si kaip po-noi-čiai.
Liū — li, ai liū — li, ap-si-tai-si kaip po-noi-čiai.

277

UŽ MIŠKO, MIŠKELIO

Pasvalys

d = 84

Už miš - ka, miš - ke - lia, už ža - lia ! go - je - lia,-
nér mū - sū ša - la - kēj, enat - ly - vū pa - ne - liū.

278

PO NAUJAIS METELIAIS

Biržai

d = 96

Po nau - ja - is me - te - liais už - ra - še sū - ne - li.
Smūt - ni jo tē - ve - liai par vi - sus me - te - lius.

279
ATEIN MIELAS RUDENĖLIS

Biržai

$\text{♩} = 96$

At.ein mielus ru.de.nélis, ne.spakainus ber.nu.žélis.
At.va.žia.vo star.si.na, so.din man'ant ve.ži.mo.

280
PRAŽYDĘJO AGUONÉLĖ

Biržai

$\text{♩} = 102$

Pražy.dé.jo a.guo.né.la dat.žé.ly, dar.žé.ly,
su.sukro.vé sau rau.do.nu žie.de.li, žie.de.li.

281
ŠIA NAKTELE PER NAKTELE

Biržai

$\text{♩} = 96$

Šių nak.te.li per nak.te.li mie.go ne.mie.go - jau,
nau - jo - joj stai.ne.féj žir - ge - li bal.no - jau.

282
KAS TEN RÉKIA, KAS TEN KLYKIA?

Biržai

$\text{♩} = 100$

Kas ti rē.kia, kas ti kly.kia, net lau.ke.lis plyš - ta?
Ar ne mū.su tē.tu.žé.lis iš kar.čia.mos griž - ta?
O aš vie.na pa.si.lik.siu, sirg.da.ma, sirg.da.ma.
kaip ga.lė.dam'pa.si.tik.siu,

283
AŠ PADAINUOSIU DAINU DAINELĘ

Vilkija

$\text{♩} = 96$

Aš pa - dai - nuo - siu dai - nu dai -
ne - li, aš dai - nu ber - nu - želis.

284
POLKA „MAN ŽADEJO“

pabalskas

$\text{♩} = 112$

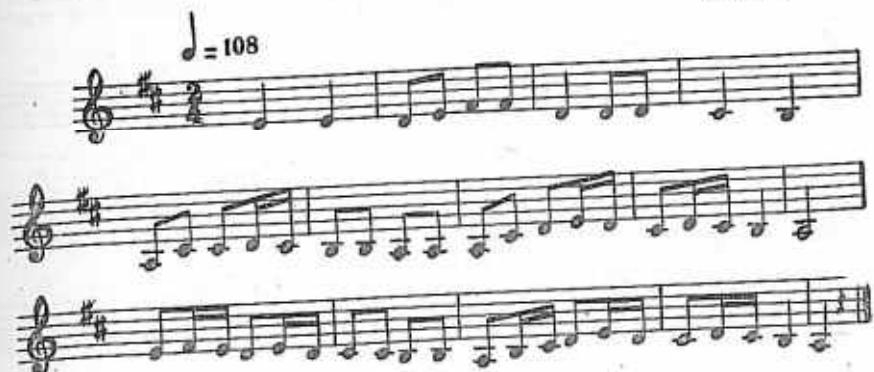

285

MANGARYTKA

Pabaikas

244

286
POLKA*Pabaikas*287
KADRILIJUS*Pabaikas*

245

246

288
PADISPANAS

Pabalskas

247

289

VESTUVINIS MARŠAS

Pabalkas

290
EILĖM SUSĖDOM

Vabalninkas

d=108

Ei - liom su - sè - dom, ei - liom su - sè - dom.

Ei - liom su - sè - dom, ly - lio, bro - liel su mar - čiom, ly - lio.

291

TUTUTUI, OBELĖLE

Kupiškis

J=96

Tu-tu - tui, o - ba - lä - la.
— —
Liol tu-tu - - tut, ly - lio.

292
TATATOI, OBELĖLE

Papilys

J=96

Ta - ta - tol, o - ba - lä - la, liol ta - ta - - tol, ly - lia.
— —
Ta - ta - tol, o - ba - lä - la.

293
LIOI, LIOI ŠALAVIJA

Vabalninkas

J=120

Lioi, lioi ša - la - vi - ja, ly - lu - te, pa - la - vi - ja.
— —
— —

Ša - la - vi - ja, ly - - lioi, pa - la - - vi - je - li,
— —
— —

294
TŪTOJ SADŪTA

Vabalninkas

d=120

Tū - toj sa-dū - ta.
Sa-dū - to tū - to.

295
SIŪLINO, DŪLINO

Vabalninkas

d=96

Siū - li - no, dū - li - no, té - vas sū - nu u - gl - ne.
Ol tū - ta, ol tū - ta, ol tu - - te - la, tū - to.

296
MES BUVIEMO, TŪTO

Vabalninkas

d=96

Mes buvie - mo, tū - to, tryss - e siū - liu, tū - to.
Tū - - ta, tū - to, bi - la ra - tu - to.

297
MES BUVIEMO, TŪTO

Salamieslis

d=96

Masbu - vie - mo, tū - to, tryss - e stū - liu, tū - to.
Tū - ta, tū - to, bi - la ra - tu - to.

298
LIOI ŽALIA RŪTA

Vabalninkas

d=144

Lioi ža - lia rū - ta.
Rū - ty - ta - la ža - lio - ji.

299
NAŠLAITĖLĖ

Vabalninkas

d=144

Naš - loi - ta rū - ta, kas lau - kē - ly volks - ie?
Naš - lai - - té - - la, lioi ža - lia rū - ta.

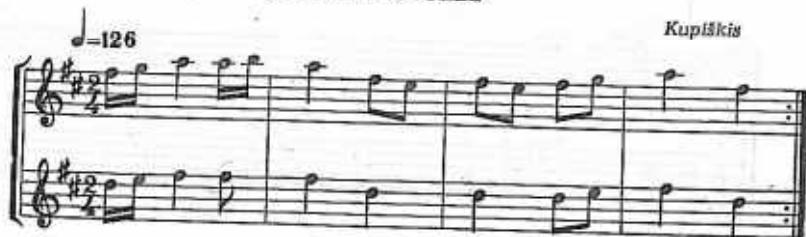
300

GEGUTĒLĖ SODELY KUKAVO

*Kupiškis**d=84*

301

ČIŪTYTE RŪTELE

*Kupiškis**d=126*

302

SVOČ, SVOČ, PASGODOKIM

*Kupiškis**d=116*

303

ATVAŽIUOK, MOČIUTE

*Kupiškis**d=96*

304
DIJŪTA KALNELI

d=96

Alzava

Di - jū - ta kol - na - li, Di - jū - ta kol - na - li,
 Di - ju - to kol - na - li, Di - ju - to kol - na - li.

305
DIJŪTA KALNELI

d=96

Alzava

Di - jū - ta kol - na - li, Di - jū - ta kol - na - li,
 Kol - na - li Di - jū - to, kol - na - li Di - jū - to.

Stanislovas Valackas (1834—1926) su šviliu apie 1907 m.

306
DIJŪTA KALNELI

Vabalninkas

d-96

Di-jū - ta kol - na-li.
Kol-na - li Di-jū-ta:

307
DOBILIO, TOTATA

Vabalninkas

d-126

Do - bi - lio. to - - ta - ta.
- -

Do - bl - iai, ta - ta - - - tol, ta - ta - tol.

308
LIOI BAJORAITE

Vabalninkas

d-120

Lioi ba-jo - - rej - ta.
Ba-jo - rol - - ta, ly - lio.

309
TU, AVINÉLI

Salamlestis

d=96

Tu, a - vi - - nè - li žeb - ra-bur - - nè - li.

Ai tu - to, ba - tu - to, ai tu - to, ba - tu - to.

310
APYNÉLIS

Salamlestis

d=96

Ap-vy - nè - lis au - - go tè - vè - lio pa - - kluo - - naj.

Pul - - ko, pul - - ko, pul - - ko, pul - - ko.

311
SVIRTIS SVIRO

Pandėlys

d=96

Svir-tis svir-ro unt var - té - lių. Trop, tro - po ly - liol.

312
VALIOJ PIEVA, PIEVYTÈLÈ

Kupiškis

d=80

313

OI RYTA, RYTELI

d=116

Kupiškis

314

ČIGONELIS

d=76

d=136

Kupiškis

315

VESTUVINIS MARŠAS

d=176

316
BERŽYTĖS POLKA

$\text{d}=138$

Kupiškis

316
BERŽYTĖS POLKA

$\text{d}=138$

Kupiškis

Fine

D.c. al Fine

317
POLKA „NEDÉLIOS RYTEL“

Kupiškis

$\text{d}=128$

317
POLKA „NEDÉLIOS RYTEL“

Kupiškis

$\text{d}=128$

318
TROP, TROPO LYLO!

Vabalninkas

$\text{d}=108$

318
TROP, TROPO LYLO!

Vabalninkas

$\text{d}=108$

Svir-tis svi-ro unt rū-tē-lių. Trop, tro-po ly - - lio!

Svir-tis svi-ro unt rū-tē-lių.

Ir iš - lau - že iš šak - né - lių.
Trop, tro-po ly - - liot
Svir-tis svi-ro unt rū - tē - lių. Trop, tro-po ly - - liot

319

RIMO, RIMO TŪTO

Vabalninkas

Ri-mo, ri-mo tū-to, ri-mo, ri-mo tū-to. Su - tar - jie-la, su - tar - jie-la.
Ri-mo, ri-mo tū-to, ri-mo, ri-mo tū-to.

Su - tar - jie-la, su - tar - jie-la.
Ri-mo, ri-mo tū-to, ri-mo, ri-mo tū-to. Su - tar - jie-la, su - tar - jie-la,

264

320
CIRU, CIRU

Vabalninkas

Ci - ru, ci - ru, duok pl - - pi - ry.

321

RŪTA

Vabalninkas

Rū - ta lin - - ga, ly - - lia.

322

SUSIVERSIU DAUG NYTELIJ

Vabalninkas

Su - si - vēr - siu daug ny - tē - lių, švill bīr.

323

CIA TAVO, CIA MANO

Vabalninkas

Cia ta - vo, ēta ma - no, su - dé - sim
a - ble - ju, bus tik mü - - su dve - ju.

265

324

TURĖJO SENELIS BALTA OŽELI

Allzava

♩ = 108

Tu - ré - jo se - nè - lis bol - tū o - žé - li,
kle - tom plu - tom pē - nia - mū, iš - rū - giā - lam gir - džia - mū.
Gra - - ji - ca * sva - jo - mi triu - bam, ig - ra - ji - ca za - lu - bam,
pad ga - rom no kap - ka siz - dro - ve slo - vy jed - na.

325

PUIKUS BERNIUKAS KIAULELES GANÈ

Biržai

♩ = 198

Pui - kus ber - niu - - kas kiau - la - ius ga - ne ir at - si.
Ol ly - lia, ly - lia, ol ly - lia, ly - - lia, ir at - si.
- du - - sa, — ol die - vi ma - na. Ol die - vi mana.

266

326

NUMIRĖ PALŠIS

Vabalninkas

♩ = 162

Nu - mi - re Pal - šis, nu - - go - - jo,
kurs po baž - - ny - - čias la - klo - jo. Duok,die - vi,
pa - ka - ju, šlo - ki to - - ki - ro - ju tam
Pal - - - šiu. Duok,die - vi, pa - ka - ju,
šlo - ki to - - ki ro - ju tam Pal - - - šiu.

327

PADIELNINKAS-TURGAUNINKAS

Vabalninkas

♩ = 120

Pa - diel - - ny - - kas - tur gau - - ny - - kas.
Ei tū - to, tū - tol, ei ly - lio, ly - liot.

267

328

SVOTELIS

Pandėya

d=108

Tu, svo-tél aukš-tas, loli-bas.
Trys bi-čiu, do - bi-llo.

329

AVINÉLIS

Altzava

d=96

Tu, a-vi - nè - - li
žeb - ra-bur - nè - - li.

330

DILIO

Vabalninkas

d=102

R. Di - - lio, di - - lio, gruž - - tas, gruž - - tas,
ip. Gruž - tas, kal - - das, kir - - vis, mo - - no,
ip. Kir - - vis
mo - - no,
DI - - lio.
Di - - - - lio.
Tiū, tiū.

di - - - - lio. di - - - - lio. di - - - - lio. di - - - - lio. tar-boj to-vo.
di - - - - lio. di - - - - lio. di - - - - lio. di - - - - lio. tar-boj to-vo.
di - - - - lio. di - - - - lio. di - - - - lio. di - - - - lio. tar-boj to-vo.
di - - - - lio. di - - - - lio. di - - - - lio. di - - - - lio. tar-boj to-vo.

331
OŽELIS

Vabaininkas

J=96

Tī - tī - tī
Tī - tī - tī
Tī - tī - tī
U - ti, u - ti,
Tas o - že - lis, tprunki tprun-ka.
ti - tīt.
ti - tīt.
ti - tīt.
uu - - ty.
ut, ut, un - tu - ti.

332
OBELĒLĒ

Salamiestis

J=96

Tu - - tol,
Un - ty - - ta,
Ut, ut, un - - tu - ti.
Ut, ut, ut.
o - ba - lā - la, tu - - tol, kur už - au - gal?
u - ta, u - ta, un - ta - ta - ta, u - ta, u - ta.

SNAUDALĖLĖ

Pandėlys

d=96

Tu, tu un - - tu - ti.
A - pu, a - pu, aa - - pū.
Un - ly - - ta,
la snau - džia, ko - de - la - - - li po - - šo.
u - ta, u - ta, un - ta - ta - ta, u - ta, u - ta.

Kūlinė su ūku (Labanoro dūda)

d=120

Tos vie-nos

To - - ta - ta, to - - ta - ta to.

A - pu, a - pu, a - pu, a - pu, aa -- pu.

O - - u.

le-li-jos

pin-ki lo-pai

Ly - - liu-ta, ly - - liu-ta, ly - - lia.

ANČIŲ TUPI TRYŠ PULKELIAI

Salamieštais

♩ = 108

Un-čiu lu-pli trys pulkė-liai, un-ty - ta, un-ta - la.

Un - - ty - ta, un - - ty - ta, un - ty - - ta, un - ta - la.
un - ty - - ta, un - ta - la. Un - - ty - ta, un - - ty - ta,

Un - - ty - ta, un - - ty - ta, un - ty - - ta, un - ta - la.
un - ty - - ta, un - ta - la. Un - - ty - ta, un - - ty - ta,
un - ty - - ta, un - ta - la. Kat - ru šaus - ma mas un - ta - li,
un - ty - - ta, un - ta - la. Kat - ru šaus - ma mas un - ta - li.
Un - - ty - li, un - - ty - li, un - ty - - li, un - ta - li.
un - ty - - li, un - ta - li? Un - - ty - li, un - - ty - li.

336

SIRATOS GIESMĖ

♩=96

Vabalninkas

Ak, bē - - dos ma - - no, kia - pa - tai,
Ti - ti - tiū, ti - ti - tiū, ti - tiut.
Un-ty - - te, un - ty - - te, u - ti, u - ti,
kur pa - - si - - dē - - siu be tur - tu? Kur al - - siu,
un - ti - nē - lis, un - ti - nē - lis, u - ti, u - ti,
nu - al - - siu, vls bē - - das ai - ra - - siu dēl sa - vi.

276

337

GASPADORISKA GIESMĖ

Vabalninkas

♩=96

Tiū - - ti - tiū tiut.
Un-ty - - te, u - ti, u - ti, un - ti - ti - ti, u - ti, u - ti,
u - ti, u - ti oo.

Jau sau - la - la ote - - ka, gal - li ra - sa krim - ta,
kei - kl - tes, val - ke - - liat, die - ne - la jau švin - ta,
oo.

277

Kel - - kl - - tes
 vi - si gral-tai, iš dū - mo,
 sku-bin - kl - tes lau - - kan gral - tai, iš dū - - mo.

338
NEPAIMTI DIEVO CŪDAI

Vabalininkas

d=96

Ti - li - liū - - ti - tiut.
 Un-ty - - te, u - li, u - li, un-li-né - lis, u - li, u - li.

Ne - pa - im - li die - vo cū - dai, ne - vle - no - di žmo-nių bū - dai.

Nér unt svie-to tos a - sa - bos kat - ro vi - siems pa - si - da - bos.

Nér unt svie - - to tos a - - - sa - - - bos,

kat - - - ro vi - - - siems pa - - - si - - - da - - - bos.

280

339
BUVO DŪDA VILNIUJ

Dusetas

d=96

Bu-vo, bu-vo,

Ar be-bu-vo, ar be ne?

Bu-vo dū-da Vil - niuj.

Tu, kiš-ke-li, na-ba-gé-li.

kalp ne-bu-vo.

Bu-vo dū-da Vil - niuj.

Tu, kiš-ke-li, na-ba-gé-li.

281

340

BUVO BOBA VILNIUJ

Vabalninkas

d=96

Bu-vo bo-ba VII - niuj.
Ar bu-vo, ar ne-bu-vo?
Kad ir bu-yo, ne ku go - vo.

Ot ber - žé - II, ber - žé - II.

282

341

RATAS RATO NEPAVEJA

Salamieštis

d=96

Ro-tas ro-to
Kadir bu-vo, ne-kü go-vo.
Bu-vo dü-da VII - niuj.
Bam, bam, bam....

ne-po-vë - ja.
Kadir pa-vis, ne-kü da-ris.

283

PAKLAUSYKITE, DRAUGELĖS

Pandėlys

d=96

Ut, ut,
un - tu - ti.
Un-ty - ta,
u - ta, u - ta,
un-ta - ta - ta,
u - ta, u - ta.
U - ta, u - ta,
uu - ta.

Pa - klausy - ki - ta, drau - gè - las, vle - vèr - sè - lio dai - nuš - kè - las.
In - ta - - kas.
In - - - ta - kas.
In - - - ta - kas.

čir, vir, vir, vir,
vie - ver - se - lis, kaip su tav'mon links - ma diena.

KUKAVO, BURKAVO

Pandėlys

d=144

In - ta - - kas.
In - - - ta - kas.
In - - - ta - kas.

Ku - ko - vo,
 ol ly - lia,
 ku - ko - vo
 ol ly - lia,
 so - di ge -
 ol ly - lia,
 - gu - ta,
 ly - lia.

 mis - li - jau, kad šeu - kē ma - ni mo - tu - ta,

344
PASĒJAU KANAPĘ

Pandėlys

d=96

Ut, ut, un - - tu - ll.
 Un-ty - ta, u - ta, u - ta, un-ta-ta-ta, u - ta, u - ta.
 U - ta, u - ta, uu - taa.

Pa - sē - jau ka - no - - - pl. rū - ta, unt mo - riū kran -

tě - - - lio, rū - - ta. Oi ža - luo - ja
 rū - ta, rū - ta, vě - jě - lis pu - - čla.

345

SVOČIULE PUMPURE

Pandėlys

J=96

Svo - čiu - la pumpu - ra, graži ta - vo
 A - pu, a - pu, aa - pū.
 Tu-tu-tū - - tu - fut
 Tū - tū, tū - tū.
 Tu, tu, un - tu - ti.

ke-pu-ra. A - pu, a - pu, aa - - pū.

346
MANO MAIŠAS

J=96

Vabalninkas

Ma-na mai-šas, ma-na mai-šas.
Koksai bu-vę ta-va mai-šas?
Su spur-ge-liai, u - ti, u - ll.
Tiu, tiu, su spur-ge-liai, Tiu, tiu, Tiu, tiu.
Sto - ras pa-kul-ni-nis. Sto - ras, sto - ras.

347
PYPKĖS

J=96

Pandėlys

— — — —
— — — —
— — — —
Ut, ut, un - tu - ti.
Un - ty - - ta, u - ta, u - ta, un - la - ta - ta, u - ta, u - ta.
U - ta, u - ta, uu - ta.

Se - niau pyp-kos mē - džio dirb-tos, vo - riu ap - so - din - - tos

o pa - juos - ly ša - bel - do - ūslus kalp ir brost - va švin - - to.

348
KŪMAS EINA

J=96

Pandėlys

Ut, ut, un - tu - ti.
Un - ty - ta, u - ta, u - ta, un - ta - ta - ta, u - ta, u - ta.
U - ta, u - ta, uu - taa.

Kū - mas al - na par gry - - čiu, kū - ma ver - da kruo - py - - čiu.

Čiu - ta - - la, čiu - ly - - la, čiu - ta ly - - lia ly - - lioj.

349
TRANDIPOLKA

Vabalninkas

J=120

Ty - lia bambam, ty - lia bambam, ty - lia li - ta bambam bambam.

350
BŪČIAUS JUOZAPO TRANDIPOLKA

Vabalninkas

J=120

351

PADAINUOSIM MES SUSTOJE

Vabalninkas

d=84

Pa - dal - nuo - sim mes su - sto - ji, ol,
kaip paukš-te - liai ža - liam go - jy, ol, ol, ol,
kaip paukš-te - liai ža - liam go - jy, ol, ol, ol.

352

ATJOJO BERNELIS

Vabalninkas

d=96

At - jo - jo ber - ne - lis par ly - glus - lau - ke - lius,
iš - eik, pa - ny - té - la, at - kelk jam var - te - lius.

353

ŠCESLYVOS JAUNOS PANELĖS

Vabalninkas

d=96

Šes - ly - vos jau - nos pa - ne - las žy - di kap dar - ži rū - te - las.
Kož - nas unt jas mel - liai žiū - ri ir už cnat - ly - vas jas turi.

354

ŽALIAM DARŽE AŠ BUVAU

Vabalninkas

d=100

Ža - liam dar - ži aš bu - vau. To - dri - ta, aš bu - vau.

355

O JŪS, MEDŽIAI, AŽUOLĖLIAI

Kuprelžiklis

d=96

O jūs, mē - džiai, ū - zo - la - liai, ko ne - ba - ža - liuo - ja?
Kom nu - tol - dat ža - liai šo - kas, ko ne - ba - mir - guoja?

356

AŠ UŽAUGAU RAŠKAZĖLY

Vabalninkas

d=84

Aš už - au - gau raš - ka - žé - ly pas sa - vo tè - ve - - li
ir nu - jo - jau unt u - pe - li pluk - dy - ti žir - ge - - li o

357

AUGO SODE SERBENTAI

Vabalninkas

J=120

Au - - go so - - di ser - bin - tai.
Au - go so - di, šir - - de - la, ser - bin - tai.

358

KAIP TOS ROŽĖS GRAŽIAI ŽYDI

Vabalninkas

J=96

Kaip tos ro - žes gra - žiat žy - di, me - džiai svy - ruo - - ja.
Tik aš vie - na nu - si - mi - nus, kad e - su vie - - na

359

APYNĖLIS

Vabalninkas

J=108

Ap - - vy - - né - - li žo - - lia - - sal,
ap - - vy - - né - - li gro - za - - sal,
ta - vi so - di so - di - - no, man'ma - člu - te au - gi - no.

360

STOVI ŽIRGELIS

Vabalninkas

J=102

Sto - vi žir - - ge - lis kie - ml pa - bal - no - tas,
sto - vi žir - - ge - lis kle - ml pa - bal - no - tas, ka - ma - nè - lam
i - ža - bo - - tas, ka - ma - nè - lam i - - ža - - botes.

361

SESIUL JAUNUOLĖL

Biržai

J=102

Se - siul jau - no - fēt, ku tu pa - mis - li - - jai?
Dėl ta jau - na ber - nu - žé - lia vi - sus nu - tro - - ti - - jai. - - tijai.

362

OI SESUTĖLE, KĄ SUDŪMOJAI?

Dusetos

J=120

Oi se - siu - tė - la, ką su - dū - mo - jat, kad val - ni - kė - li pr - a - u - lia - vojai.
Ai ly - lia, ly - lia, al ly - lia, ly - lia, kad val - ni - kė - li pr - a - u - lia - vojai.

363

ATEIN ŠALTAS RUDENĖLIS

Biržai

d=84

A - tein šal - tas ru - de - nē - lis, pa - liek smūt - nios pa - ny - té - las.
Pra - ded plrš - lai pas - jas - jot ir pa - so - gas da - ži - not.

364

TU, BERNUŽI, ŠIRDIS MANO

Biržai

d=84

-Tu, ber - nu - ži, Šir - dis ma - no. -Kas ti bu - va, kad ir - è - jan.
tu su - è - del die - nas ma - no.
Ok džium! Bi - le im - li ne - ža - dè - jau, ti - ri - ri - ri - ram.

365

KA TU ČIA JUODA, ILGĄ IŠTRAUKEI?

Biržai

d=120

Pirmoji paklausė

-Ku tu či juo - du, jil - gū iš - trau - kei?
Antroji atsakė
-Cit, se - siul, ne - sa - kyk, ir tau pu - sì duosiu.

366

NUSIBODO MAN GYVENTI

Vabalninkas

d=120

Nu - si - bo - da man gy - vin - ti unt šia bal - ta svie - ta,
kad ne - vier - nial ap - si - rin - ka šir - dis ma - na mie - lu.

T E K S T A I

LIOI ŠOKĖLA

Keturinė

<i>Rinkinys</i>	<i>Patarimas</i>
Sokėla šoko, Trinkėla trinko. ¹	Lioi šokėla, Lioi trinkėla!
Kodel nešokči, Kodel netrinkėči,	Lioi šokėla, Lioi trinkėla!
Sesiulių mazgotu, Brolių abliavotu?	Lioi šokėla, Lioi trinkėla!

EI VARNE, VARNE

Keturinė

<i>Rinkinys</i>	<i>Patarimas</i>
— Ei varne, varne, Tu juodasparni,	Čiūto tatato, Čiūto tatato.
O kur tu laskojai Svetimoj šalaléj?	Čiūto tatato, Čiūto tatato.

¹ Cia dedam i teksta tik tą nespausdinę kūrinę, kurių žodžių yra daugiau, nekalp po natomis parašyta. Kūrinį numeraciją ta pati, kaip ir galiou.

TINDI RINDI RIUŠKA

Tindi rindi riuška,
Kas ti miški briuška?

 Meška riešučiauja,
Vilkas šienų pjauna,

 Kiškėlis nabagėlis
Ba kepuras šoka,

O lapyta nabagyta
Šaukštelius mazgoja,
Koši gatavoja.

Ais pas ponaitj,
Gaus kepuraitj.

 Ais pas panyti,
Gaus kepuryti.

OŽELIS

— Aik, ožel, undenio,
Oželiuk, undenio.

 — Aš bijau vilko.
— Nebijok vilko.

 Su vien ragel simka,
Su kit atsiginka.

 Su kojélam patrepsék,
Su ragéliu pabarškék.

 Aš ajau par dvaréli,
Sutikau tijūnų.

 Jaunos marčios po verdingi,
Sanos bobos po skatikų.

Čiūto tatato,
Čiūto tatato.

 Čiūto tatato,
Čiūto tatato.

 Čiūto tatato,
Čiūto tatato.

DUI, DUL, DUI DA

Dui, dul, dul da.
Visi mani stumda.
Kad ne vaikai, kad ne pati,
Neičia namo gultų.
Vaikai maži, pati graži,—
Kad kas neprigultu.

LABAS VAKARAS

Dvejinė

— Labus vakarus,
Judabra totata,
Vakarėlis,
Judabra totata.

 — O ko jūs ieškot,
Judabra totata?
Ko žvalgaujat,
Judabra totata?

¹ Giesmininko pastaba: „Dar ne visa. Toliau giedama, kaip broialis numirė, kaip ji sumynė, kaip jis kraujuos gulėjo ir t. t.“

— Bernėliu ieškom,
Judabra totata,
Bernuželiu,
Judabra totata.

— Spékit vardėli,
Judabra totata,
Vardalali,
Judabra totata.

— Antanas¹ vardu,
Judabra totata,
Antaniukas,
Judabra totata.

Giedotojos paaikinimas:

Ateina iš už durų dvi giedodamos. Kieno varda išstartas, tas slesiasi. Jos ieško. Kai jos pasako tokį vardą, kokio vakaruškoj néra, tai sidaras tas mergas lupa.

147

GOŠTAUTYTĖ

Keturinė

Užtarimas

Goštauta rūta,
Kas laukėlių voikšte?
Goštauta rūta,
Kas darži žydėjo?

Patarimas

Goštautyta,
Lioi žalia rūta.
Goštautėla,
Lioi žalia rūta.

149

OBELYT GRAŽUOLYT

Keturinė

Užtarimas

Abelyt gražolyt, tuto lylia.
Abelyt gražolyt, tuto lylia.

Patarimas

Abelytėla, tuto lylia,
Gražolytėla, tuto lylia.

¹ Bile koks vardas (giesm. past.).

160

BUVO DÜDA VILNIUJ

Kapellja

Rinkinys

D. Tek' martela, lylio,

Patarimas

- A. Buva düda Vilnėj.
B. Ar buva, ar nebuva?
C. Ar tiesa, ar netiesa?

Par dvareli, lylio.

- A. Buva düda Vilnėj.
B. Ar buva, ar nebuva?
C. Ar tiesa, ar netiesa?

Kū neš' marti, lylio.

- A. Buva düda Vilnėj.
B. Ar buva, ar nebuva?
C. Ar tiesa, ar netiesa?

Tekédama, lylio?

- A. Buva düda Vilnėj.
B. Ar buva, ar nebuva?
C. Ar tiesa, ar netiesa?

Neš' martela, lylio.

- A. Buva düda Vilnėj.
B. Ar buva, ar nebuva?
C. Ar tiesa, ar netiesa?

Dovanélas, lylio.

- A. Buva düda Vilnėj.
B. Ar buva, ar nebuva?
C. Ar tiesa, ar netiesa?

— O kam duosi, lylio,

- A. Buva düda Vilnėj.
B. Ar buva, ar nebuva?
C. Ar tiesa, ar netiesa?

Dovanélas, lylio?

- A. Buva düda Vilnėj.
B. Ar buva, ar nebuva?
C. Ar tiesa, ar netiesa?

— Duos' anytai, lylio,

- A. Buva dūda Vilnėj.
- B. Ar buva, ar nebuva?
- C. Ar tiesa, ar netiesa?

Dovanélas, lylio.

- A. Buva dūda Vilnėj.
- B. Ar buva, ar nebuva?
- C. Ar tiesa, ar netiesa?

Neprijeme, lylio,

- A. Buva dūda Vilnėj.
- B. Ar buva, ar nebuva?
- C. Ar tiesa, ar netiesa?

Anitėla, lylio.

- A. Buva dūda Vilnėj.
- B. Ar buva, ar nebuva?
- C. Ar tiesa, ar netiesa?

Išrugoja, lylio,

- A. Buva dūda Vilnėj.
- B. Ar buva, ar nebuva?
- C. Ar tiesa, ar netiesa?

Iškolioja, lylio.

- A. Buva dūda Vilnėj.
- B. Ar buva, ar nebuva?
- C. Ar tiesa, ar netiesa?

Storai verpta, lylio,

- A. Buva dūda Vilnėj.
- B. Ar buva, ar nebuva?
- C. Ar tiesa, ar netiesa?

Minkštai austai, lylio.

- A. Buva dūda Vilnėj.
- B. Ar buva, ar nebuva?
- C. Ar tiesa, ar netiesa?

171

APYNĖLI, TADUJA

— Apynėli, taiduja,
Pūronėli, taiduja,

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

Kur tu augai, taiduja,
Ir užaugai, taiduja?

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

— Tėvo sodne, taiduja,
Pažiogrely, taiduja.

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

— Eiva, seja, taiduja,
Nuraškyva apyni.

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

Nuraškyva apyni,
Padaryva alutį.

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

Padaryva alutį,
Paprašyva tetuši.

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

Pasigérės tetušis,
Pažadėjo dukrelę.

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

Pagiriomis tetušis,
Pasigailo dukrelės.

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

— Gržk, dukrele, iš kelio,
Sodink rūtas daržely.

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

— Aš negrišiu nuduota,
Nežels rūta paskinta.

Tadaryleli taiduja,
Žalia rūtelė, taiduja.

PASIDARĘ GENYS ALU

Trelinė

Pasidora, čiūto,	Susikvieta, čiūto,
Genys olę, čiūto.	Visus paukščius, čiūto.
Čiūto, čiūtoj,	Čiūto, čiūtoj,
Lylia, lylioj.	Lylia, lylioj.

Tik nėkvieta, čiūto,
Paladālas, čiūto.
Čiūto, čiūtoj,
Lylio, lylioj.

TERESYTE DUKTRYTE

— Teresyte duktryte, Kas kamorų vorsto?	— Mamutyta širdolyta, Žalių mėdžių dirbta.
— Mamutyta širdolyta, Eina bernai moltu.	— Teresyte duktryte, Ko dukrela verkia?
— Teresyte duktryte, Ko lovala girkžda?	— Mamutyta širdolyta, Vystyklių reikia.

ATVAŽIUOJA LIUCĖ

Atvažiuoja Liucė, — ū,
Par Kupiškio tiltu, — ū,
Su vežimu miltu, — ū.
Tiltas sutrinkėjo, — ū,
Miltai išbyréjo, — ū.
Eikit, zenkiai, simtū, — ū,
O mergos laižytu, — ū.

DU NAMUOS, DU KAPUOS

Du namuos, du kapuos.
Du duonų raiko, du šikines kraipo.
Du prie pečium, du prie svečium.
Du išėjo sétų, dujai akétu.
Dujai artų, dujai šunų kartu.
Dujai kiaulų turi, dujai duria, du nepasiekia.
Dujai jukų valgo, dujai malkas skaldo.
Du žabus kapoja, du sutūpį kakoja.
Du melnyčioj mala, du kalvėj kala.
Du žuvų gaudio, du paukščius šaudo.
Du grybes rauna, du krepšiuos krauna.
Du stalioriai, du malioriai.
Du lentas piausto, du iš namų neišsikrausto.
Du tartyčias pielavoja, du grabus maliavoja.
Du šliaučiai, du kriauciai.
Du ponai, du čigonai.
Du kunigai, du ubagai.
Du pypkas kūrija, du pektų mūrija.
Du bažnyčioj, du pivinycioj.
Du arielkų geria, du parėjį namo, vainų kelia.
Du kalba poterius, du parėjį namo, išvaiko moteris.

Du iš vaisko atvažiavo, du Amerikon išvažiavo.
 Du tupi, du klūpi.
 Du gazietas pašo, du neišlenda iš maišo.
 Du gazietas skaito, du ūsus raito.
 Du sėlskoj pisoriais rašo, du, ištiesj runkas, duonos prašo.
 Du išsimokino dailidėm, du čiužinėja su slidėm.
 Du linus jau rauna, du šienų tebepiauna.
 Du kviečius piauna, du vežimus krauna.
 Du neše neša, du vežte veža.
 Du džiauna jaujon, du bezda saujon.
 Du Gineišių¹ lauke, du kaip vilkai kaukia.
 Du rūros neužrakia.
 Dujai veja virvelas, dujai rauks rūrelas.

199

KEIBIŠKY PAS TĒTUŠI

Keibišky pas tatuši
 Sėdžia boba kepaliuši.
 Kas jų, biesas, pasodino:
 Kepaliušių prigadino.

200

ARIELKYTE, DYLIO

Arielkyta, dylio,	Arielkyta, dylio,
Nabagyta, dylio,	Nabagyta, dylio,
Vokar buvai jaujoj, dylio,	Vokar éjai par dūdus, dylio,
Šindei mono saujoj, dylio.	Šindei par mono zūbus, dylio.

Arielkyta, dylio,	Arielkyta, dylio,
Nabagyta, dylio,	Nabagyta, dylio,
Vokar buvai kubiluos, dylio,	Vokar buvai unt ardū, dylio,
Šindei mono viduriuos, dylio.	Šindei tarp mono duntų, dylio.

¹ Gineišiai — sodžius prie Pandėlio.

201

SENELIS GANĖ AVELES

Senėlis gone avelus,	Pošauke ponus tijūnų,
Senėlis gone avelus.	Pošauke ponus tijūnų.
Sénis už krūmeliu,	Pcšauke tijūnų,
Vilkus už avéliu,	Otnesé bizūnų
Nubago.	Tam vilku,

Soke vilkėlis — neliausiu,	Ploke vilkėli unt dvoro,
Soke vilkėlis — nellausiu.	Ploke vilkėli unt dvoro.
Soke — nepaliausiu,	Nuploke unt dvoro,
Avelus išpjausiu	Išmete par tvorų
Tam ponu.	Kaip vogi.

Baga vilkėlis par laukų,	
Baga vilkėlis par laukų.	
Nubago unt krūmus —	
Tinoi jonai rūmus,	
To vilko.	

202

MIKITA

Mikita, Mikita,	Mikita žirnius séjo.
Mikita, Mikita.	Mikita, Mikita.

Mikitienė išakéjo.	
Mikita, Mikita.	

203

MERGELĖS, MERGYTÉLÉS

Mergelas, mergytalas,
 Pisorélis numire.
 Par laukėli, par gojeli
 Jo künėli nuveže.

LABAS RYTAS, UOŠVELE!

— Lobas rytas, uošvala, judabro!
 Ar lauki svetėlių, judabro?
 Ar duosi dukrai, judabro.
 Ar skirsi dalači, judabro,
 Broliukui draugeči, judabro,
 Ir aukštų kraitelj, judabro tatato?
 — Iš kur esat, svetėliai, judabro,
 Iš kokios ponijos, judabro?
 Iš kokio dvarėlio, judabro?
 Ar slaukus bernėlis, judabro?
 Ar tolus kelalis, judabro tatato?
 — Salamiesčio ponijos, judabro,
 Kasalkausko dvarėlio, judabro.

ŽIBA ŽIBINYČIA

Žiba žibinyčia,
 Žiba svočios gryčia.
 Žiba svočia, žiba svočia,
 Žiba pati svočia.
 Žiba svočia, žiba svočia,
 Žiba pati svočia.

Žiba žibinyčia
 Ir svočios spadnyčia.
 Žiba svočia, žiba svočia,
 Žiba pati svočia.
 Žiba svočia, žiba svočia,
 Žiba pati svočia.

OI TU, MOTERIŠKE

Oi tu, moteriške,
 Ar nematei kiškio?
 Kiškis tupi unt dirvono
 Nuogas, be žipono.

Visas supašytas,
 Sunų sudraskytas,
 Atsisėdžiunt kelmėlio,
 Savi kutinėja.

Savi kutinėja,
 Aplink dairinėjas:

— Gal iš bolos toks gražumas
 Mono prigimimo.

Ausytalas stočios,
 Akytalas pločios,
 Kad uždatų kas karūnų,
 Būčia karaloitis.

Dvorų valdžiavočia,
 Nieko nebijočia,
 Nors šiu mielų vasarači
 Ramiai pauliočia.

Vėjas sušlamėjo,
 Lopai sučiužėjo,
 Tas kiškėlis nabagėlis
 Miškan nugurnėjo.

RALIO!

Raliavimas

Ralio!
 Ralio tu, karvyte, ralio,
 Ralio tu, žalmargyte, ralio.
 Ėski po dirvonus, ralio,
 Neški pienelio po užbonų, ralio.
 Ganau po žalių girelių, ralio.
 Aš be tavų negaliu gyvinti, ralio.
 Kur tu prapulsi, ralio?

Kur tu nustosi, ralio?
 Aš tavy nerasiu, ralio,
 Žaliojoj girelėj, ralio.
 Kai jau atrasiu, ralio,
 Pradžiugs širdelā, ralio,
 Nuraminsi mani, ralio.
 Ralio tujei, karvyte, ralio,
 Ralio, žalmargyte, ralio.

RALIO KARVYΤĘ

Raliavimas

Ralio karvytę, ralio,
 Ralio žolojų, ralio,
 Ėsk, karvyta, po kelmynį, ralio,
 Néšk pienelio po puodynį, ralio.
 Ėsk, karvyta, po dirvoni, ralio,

Néšk pienelio po užbonų, ralio.
 Ganau po trokų, ralio,
 Radau berniokų, ralio,
 Gul'jis nebegyvas, ralio,
 Skruzdėlių apmyžtas, ralio.

RALIO, MANO JAUTIS

Raliauvimas

Ralio, mana jaučis,
Ralio, kaip ponaitis,
Ralio, moka arti,
Ralio, ir akėti,
Ralio, vagelas vagoti,

Ralio, bernelius vežioti.
Ralio, tė berneliai,
Ralio, girtoklėliai.
Ralio, ralio!

AŠAI VIENA GANIAU

Raliauvimas

Ašei viena ganiau, ralio.
Viena varinėjau, ralio.
Niekas nepadėjo, ralio.
Sesiula nespėjo, ralio,
Rūtelas ravėjo, ralio.
Brolalis nespėjo, ralio,
Lovečėj gulėjo, ralio.
Ral-ralio, uu!

* * *

Mano juodys, ralio,
Kiaurapuodis, ralio.
Mano laukys, ralio,
Par marelas plaukis, ralio,
Du šimteliu davis, ralio,
Panelj vadavis, ralio,
Ir trečių pridėjo, ralio,

Panelj regėjo, ralio.
Ral-ralio, uu!

* * *

Išginiou ritelia, ralio,
Atradou bernelj, ralio,
Lazdinų krumeli, ralio.
Sake, artojėlis, ralio,
Šiena pjovejėlis, ralio.
Ral-ralio, ralio, uu!

* * *

Skumbéja miškellai, ralio,
Sesiulių balseliai, ralio.
Gegutes kukava, ralio,
Sesiulas raliava, ralio.
Ral-ralio, ralio, uu!

RALIO, ĖSK, KARVYTE

Raliauvimas

Ralio, ēsk, karvyte,
Ralio, po kelmyni,
Ralio, nešk penelia,
Ralio, po podynij.
Ralio, ēsk, karvyte,
Ralio, po dirvonu,
Ralio, nešk penelia,
Ralio, po uzbonu.
Ralio, man karvyte širma,
Ralio, dos penelia pirma,
Ralio, man karvyte žala,

Ralio, man penelia žada.
Ralio, ralio, uu!
* * *

Ralio, ašei viena ganiou,
Ralio, niekas nepadėja.
Ralio, sesiula nespėja,
Ralio, vainikėlių pyne,
Ralio, bažnitėlėj eja.
Ralio, ralio, uu!

BAUBRALIO!

Raliauvimas

Baubralio!
Karvytālas mono, baubralio,
Cia žalia pievala, baubralio,
Žalia pievytāla, baubralio,
Boltas dobilālis, baubralio.
Ēska, karvytāla, baubralio,
Po žolių pievali, baubralio.

Baubralio!
Eskita, jautėliai, baubralio,
Nuvargot par dienų, baubralio,
Arei juodų žemėj, baubralio,
Dabar atsilėksi, baubralio.
Ēski dobilāli, baubralio,
Numaldyk širdaļi, baubralio.
Arei juodu žemėj, baubralio,
Mon uždirbai duonų, baubralio.

AŠ VIENAS GANIAU

Raijavimas

Ralio!
Ašei vienas ganiau, ralio,
Vienas varinėjau, ralio,
Niekas man nepadėjo, ralio.
Brolalis nespėjo, ralio,
Žirgelį balnojo, ralio,
Unt panelį jojo, ralio,
Panelį dabojo, ralio.
Ralio, uul!

Ralio!
Ašei viena ganiau, ralio,
Viena varinėjau, ralio,
Niekas man nepadėjo, ralio.
Sesiula nespėjo, ralio,
Rūtelas ravėjo, ralio,
Vainikėlių pynė, ralio,
Unt galvelas déjo, ralio,
Bažnytėlan éjo, ralio,
Kalbelių kaibéti, ralio,
Zmonelių žiuréti, ralio.
Ralio, uu!

LIDO KARVELE

Lidavimas

Lido karvači, lido,
Lido žalojų, lido.
Lido karvyti, lido,
Lido žalojų, lido.
Lido lidala, lido,
Lido, karvala, lido.

LOPŠINĖ

Lylia, lylia, mažutéli,
Lylia, lylia, brolutéli,
Lylia, lylia, mik miegelio.
Lylia, lylia, ko nemiegi?
Lylia, lylia, ko tu réki?
Lylia, lylia, cit, neverki,
Lylia, lylia, neraudoki.

SIDIR VIDIR ŽOLYNÉLIS

Sidir vidir žolynélis
Vidur girios augo.

Juodos uogos, balti žiedai,
Net šakelas linko.

Ir atéjo trys panelas
Tų uogélių rinktų.

Ir atjojo trys kazokai
Tų panélių imtų.

Ir paklause kazokéliai,
Kuo panelas vardu.

— Viena Ona, antra Pana,
Trečia Marijona.

Ir paklause kazokéliai:
— Ku, panelas, dirbat?
— Vienos siuvam, kitos rašom,
Visos gailiai verkiam.

Ir paklause kazokéliai:
— Ko taip gailiai verkiai?
— Kad palikom be motutés
Visos našlaitélas.

— Nebeverkit, panytélas,
Mes jum nepamesma:
Šitam, kitam rudenély
Namo parsivešma.

LABAS RYTAS, UOŠVELE

Zaldimas

Dvi ateina iš oro, lygai pirštas, ir dainuoja:
— Lobas rytas, uošvela, judabro,
Lobas vakarélis, judabro.

Dvi iš bûrlo kambary jas klausia:
— Iš kur esat, svetéliai, judabro?
Iš katros šalalas, judabro?
O kokio ponulio, judabro?
— Iš tos pačios šalalas, judabro,
To paties ponulio, judabro,
Pono Pandéliečio, judabro.
Ar duosta dukrali, judabro?
Ar skirsta dalači, judabro?

— Tai slaukus ponulis, judabro,
Tai duosma dukralj, judabro,
Tai skirsma dalalj, judabro.
Eisma pašokiema, judabro,
Lylia, patrapsiema, judabro.
Sutarém sasalj, judabro,
Už jauno bernélio, judabro.
Tai gavo mergialj, judabro,
Broliukui draugialj, judabro.

Ir eina šokti.

Dainuotojos paaikinimas: Tos keturios atsitraukia. Tada vėl eina dvi pro duris ir taip pat dainuoja, tik kito pono vardą mini. Dažniausiai minédavo Onuškio poną Komarą, Ratkūnų Kamarauską. Keturiros dainuoja, bet ne keturiós. Abidvi vienu balsu dainuoja.

237

PRISÉDO SESIULIŲ PILNAS SUOLAS

Prisado sesiulių pilnas suolas,
Oi lelijelių pilnas suolas.
— Kur jums, sesiulas, gaidžiai giedojo,
Oi lelijélas, gaidžiai giedojo?
— Aukštam svirnely gaidžiai giedojo,
Oi lelijélas, gaidžiai giedojo.
— Kur jums, sesiulas, dienala aušo,
Oi lelijélas, dienala aušo?
Kur jum, sesiulas, broliai lydėjo,
Oi lelijélas, broliai lydėjo?
— Par didžių laukelių broliai lydėjo,
Oi lelijélas, broliai lydėjo.
— Kur jums, sesiulas, saula tekéjo,
Oi lelijélas, saula tekéjo?
— Rütelių daržėly saula tekéjo,
Oi lelijélas, saula tekéjo.

238

NEDÉLIOS RYTA

Nedélios rytu Pyniau vainikų,
Pyniau vainikų. Mečiau Dunojun.
Eil! Eil!
Pyniau vainikų. Mečiau Dunojun.

239

EISIM, BROLIAI, PAŽIŪRÉTU

Eisim, broliai, pažiūrétu,
Koks vėjelis puč.
Pučia rytu, pučia pietu.
Pūs ir vakaréliu.
Pučia rytu, pučia pietu.
Pūs ir vakaréliu.

Trijų valsčių bernužéliai
Vienu keliu joja.
Trijų valsčių bernužéliai
Vienu keliu joja.

Ar mum joti, ar mum stoti,
Ar pulkelio laukti?
Ar mum joti, ar mum stoti,
Ar pulkelio laukti?

Ir prijojo uošvés dvarų,
Vartai užrakinti.
Ir prijojo uošvés dvarų,
Vartai užrakinti.

— Išeik, miela uošvytėla,
Atkelk man vartelius.
Išeik, miela uošvytėla,
Atkelk man vartelius.

— Mažos mano dukterėlas,
Ne darbinykėlas.
Mažos mano dukterėlas,
Ne darbinykėlas.

Nei audéjos, nei verpėjos,
Nei šieno grébėjos.
Nei audéjos, nei verpėjos,
Nei šieno grébėjos.

— Man nereikia audéjelas,
O nei verpėjelas,
Tik man reikia jaunuolėlas
Galvelai priglausti.
Tik man reikia jaunuolėlas
Galvelai priglausti.

AŠ VIENS SŪNAITIS

Aš viens sūnaitis pas tetuši augau,
Aš viens sūnaitis pas tetuši augau,
Kaip girelėj užaželis,
Kaip girelėj užaželis.

Stovi žirgelis kiemi pabalnotas,
Stovi žirgelis kiemi pabalnotas,—
Reiks man joti unt vainelas,
Reiks man joti unt vainelas.

Stovi sesiula prie mano šalalai,
Stovi sesiula prie mano šalalai.
Stovėdama gailiai verkia,
Stovėdama gailiai verkia.

Neverk, sesiula, balta lelijėla,
Neverk, sesiula, balta lelijėla,—
Kaip išjosiu, taip atjosiu,
Kaip išjosiu, taip atjosiu.

Kad neatjosiu — karaliūm pastosiū,
Kad neatjosiu — karaliūm pastosiū
Vilniaus miesti, Varšuvėlėj,
Vilniaus miesti, Varšuvėlėj.

GÉRIAU ALUTI

Gériau alutj, saldų midutj,
Par visų naktelj beuliodamas.

Pragériaus žirgū ir kamanélus,
Su jaunom panelam beuliodamas.

ANT KALNELIO VAIKŠCIODAMA

Unt kalnelio vaikšciodama, Ti, kur teka šaltinėlis,
Uogytėlas runkiodama, Skraido pilkas vanagėlis,
Avytėlas ganydama, Ti aš avelas ganysiu,
Savo Joniuko laukdama. Ti tu mani aplunkysi.

Šit ateina, nebetoli,
Ginsiu avelas nemolia,
Ir įpilsiu pieno bliūdū,
Valgysma uogas abudu.

TAIP GRAŽIAI SIAUDŽIA

Taip gražiai siaudžia	Atjok, jaunikaiti,
Traki bitinėlis,	Pas mano téveli,
Taip gražiai joja	Gausi sau mergaiti
Raitujų pulkelis.	Ir aukso žiedeli.
Taip gražiai joja	Gausi sau mergaiti
Raitujų pulkelis.	Ir aukso žiedeli.

UŽAUGO BERŽELIS

Užaugo berželis žalioj lunkoj,
Berželio šakelas žalioj pievoj,
Berželio šakelas žalioj pievoj.

O kas tų berželj nukirs, nukirs,
Berželio šakelas surinks, surinks,
Berželio šakelas surinks, surinks?

Broliukai berželj nukirs, nukirs,
Sesiulas šakelas surinks, surinks,
Sesiulas šakelas surinks, surinks.

PO SODELI, PO GOJELI

Po sodeli, po gojeli
Jauna panytėla uogelas rinko.
Po sodeli, po gojeli
Jauna panytėla uogelas rinko.

Surunkiojo, sujieškojo,
Jaunų bernuželį prisiviliojo.
Surunkiojo, sujieškojo,
Jaunų bernuželį prisiviliojo.

Viliojo, viliojo, prisiviliojo,
Aukso žiedelį jam dovanojo.
Viliojo, viliojo, prisiviliojo,
Aukso žiedelį jam dovanojo.

ŠIA NAKTELE PER NAKTYTÈLÈ

— Sių naktelį par naktytēlį
Aš miegelio nemiegojau.

Aš miegelio nemiegojau,
Unt žirgelio parrymojau.

Panytėla mano jaunoji,
Ar nejunti, kad aš atjojau?

— Juntu, juntu, kaip nejuntu,
Iš miegelio nepabundu.

— Gailiu, gailiu, kaip negailiu,
Labjau galliu bernuželio.

— Panytėla mano jaunoji,
Kur man dėti bérų žirgelį?

— Laisk žirgelį rūtų darželin,
Tegul éda žalias rūtelas.

Tegul éda žalias rūtelas,
Tegul skina diemedelį.

— Panytėla mano jaunoji,
Ar negallia žalių rūtelius?

Tegul durniai dirba,

MES, DU BROLIUKAI

Mes, du broliukai,
Kaip raiteliukai,
Ne tévelio sūnéliai —
Karaliaus žalnieréliai.

Tai gailiai verké
Mono paneła,
Po dvorą vaikščiodama,
Runkelas gniaužydama:

— Mono bernelis,
Rūtų kvietkėlis,
Kur aš nakvos' naktele,—
Girdžiu šalim vainela?

MES, DU BROLIUKAI

Mes, du braliukai,
Abu neženoti,
Užsirūkį po cigarą,
Traukiam kaip bagoti.
Užsirūkį po cigarą,
Traukiam kaip bagoti.

Mes, du braliukai,
Žemelei kedenam,
Del sau bulbų prisikasi,
Ugnelei kūrenam.
Del sau bulbų prisikasi,
Ugnelei kūrenam.

Mum nereikia turtų,
Anei jokia dvara,
Bil tik rüksta iš panosés
Galiukas cigara.
Bil tik rüksta iš panosés
Galiukas cigara.

Kaip tik inžinieris
Praded pilvi šokti,
Tad jau žinom, kad jau reikia
Eit kilbasų vogti.
Tad jau žinom, kad jau reikia
Eit kilbasų vogti.

Tegul durniai dirba,
Del sau turtus krauna,
Mes abudu susipratij
Galim tinginiauti.
Mes abudu susipratij
Galim tinginiauti.

Ir lietus užėjo,
Praded smarkiai lyti,
Mes abudu susikibj
Traukiam unt patiltj.
Mes abudu susikibj
Traukiam unt patiltj.

STRAZDAS

- Ei tu, tu, tu, strazdeli,
Tujei mundrus paukšteli,
Kur tu tupėjai lazdynų krūmi,
Kur tu tupėjai lazdynų krūmi?
Ar lazdynus auginai,
Ar riešučius brindinai,
Ar kalnely uogas sirpinai,
Ar kalnely uogas sirpinai?
— Nei lazdynus auginai,
Nei riešučius brindinai,
Nei kalnely uogas sirpinai,
Nei kalnely uogas sirpinai.
Cirškiu, giedu, linksminu,
Artojėli raminu,
Aš jam giedu savo giesmelas,
Aš jam giedu savo giesmelas.
- Ei tu, tu, tu, strazdelli,
Čilbek, mielas paukšteli,
Paklausysma tavo giesmeliu,
Paklausysma tavo giesmeliu.

EI TU, TU, TU, STRAZDELI

- Ei tu, tu, tu, strazdelli,
Tujei mundrus paukšteli,
O kur tu tupėjai lazdynų krūmi,
O kur tu tupėjai lazdynų krūmi?
Ar lazdynų auginai,
Ar riešutį brindinai,
O gal unt kalnėlio uogas sirpinai,
O gal unt kalnėlio uogas sirpinai?
— Nei lazdyno auginai,
Nei riešučio brindinai,
Tik aš unt kalnėlio uogas sirpinai,
Tik aš unt kalnėlio uogas sirpinai.
Artojėliai arimuos,
Piemenėliai pabaliuos,
Jūs tik paklausykit mono giesmalas,
Jūs tik paklausykit mono giesmalas.

PASVYDO, PASVYDO

- Pasvyda, pasvyda,
Aušros žvaigžde pasvyda, pasvyda,
Ir gaideliai pragyda, pragyda.

Vieversys, vieversys,
Vieversėlis siausdamas, siausdamas
Soka, véju plaukdamas, plaukdamas.

Padungém, padungém,
Siaudžia, griaudžia padungém, padungém,
Vištos karkia palungém, palungém.

Saulala, saulala,
Saulala ti tekéja, tekéja,
Auksa žiedais mirgėja, mirgėja.

KIŠKIS

Sédì kiškis pilkas po ežia, po ežia,
Priédjs lig valiai sau miežiu, sau miežiu.
O medinčiai neregėja, kad kiškis tenai tupėja
Spakainiai, spakainiai.

Kai tik strielčiai kišk pamate, pamate,
Tuoj kiškelis ausis pastate, pastate.
Strielčiai žmonis varinėja, aplink kišk statinėja:
Neišbėgs, neišbėgs.

MORČIAUS MĒNUO STOJAS

Morčiaus ménuso stojas —
Pradžia pavasario.
Džiaugias gaspadoriai,
Kad sniegų nuvare.
Išlaisme pilkūsias avelas,
Kai prades žaliuoti žaliosios pievelas.

Untras menesėlis —
Saulala karštesnė,
Dienela ilgesnė,
Pievela žalesnė.
Paukšteliai, suskrenda paukšteliai,
Čiuļba ulba krūmai ir visi miškeliai.

259

SENIAU ŽMONĖS IŠ MALONĖS

Seniau žmones iš malones	Apsiženijo — apsimonijo,
Dieva apšvietima	Minki darbinykai,
Kaimynystėj, giminystėj	Ain išblyškį, serg po biškį,
Valug papratima	Ketojas kaip grikai.
Geria arielkėli	Seniau pipka medžio dikto,
Arba alutėli.	Variais apsodinta,
Kuku luku, luku kuku,	Šabaltošių prisijuosis
Geria alutėli.	Kaip ir brostvų švintų.
Šindei jauni, gražūs, sprauni	Šindei su cigarais,
Bijo suvėjima,	Papirosais gerais,
Kaimynystėj, giminystėj	Pukši pukši, pukši pukši
Néra sutikima.	Papirosais gerais.
Seniau Jonas ir Adomas,	Seniau pasogėla —
Metų trisdešimties,	Muštinj uždėjo,
Klausė tévo — dirvos, pievos —	O bernaitis, jii suskaitis,
Katros darbo imtis.	Kešenén jdėjo.
Šindei led išdyga,	Šindei be ūselių
Da kišenéj špyga:	Griebias už panelių;
Zenijasi, ausis kaso —	Capu lapu, lapu capu,
Kaip sunku gyvinti.	Griebias už panelių.

328

260

DABAR SVIETAS PRAPIČNESNIS

Dabar svietas prapičnėsnis,
Užu sanuosius mundrėsnis.
Nebāra, kaip buvo,
Trinyciai pražuvo
Su visu.

Kad čia senieji ataitū,
Pasiziūrāt, ką čia rastū:
Aina vaiskan potys
Lygiai ir bagoti,
Nežiūri.

Sapus tvorinius dėgino,
Naūjų budiūkų provino:
Vérian durys taukši,
O padlogai paukši
Kaip stiklai.

O tinai daugel suvoro,
Prie to prijomo kaip dvoro.
Kaip daugel pražuvo,
Kurie tinai buvo
Prijome.

Kožnas prijomų tų keikia,
Katrom išvažiuoti raikia:
— Kad būčia negimis
Arba tuoj numirjis —
Ne ti ait.

262

RAŠKIAU SODE OBUOLELI

Raškiau sodi obuolai —
Pamačiau bitaij,
Sédau graitai už stalilio,
Pajémiau plunksnaij.

Tu, bitala, tu, pilkoji,
Kaip tu procavoji,—
Kas tik volgo soldų madu,
Tavi minavoja.

Padék, dieve, mon rašyti,
Aiškiai apsakyti,
Kad galatų kožnas vienas
Gerai išmanyti.

Tu, bitala, tu, pilkoji,
Negali sparnelių,
Neši madu kaipo ladu
Unt sovo kojelių.

329

Nebūk skūpus, bitnikėli,
Kūčių vakarėli,
Nunéšk madaus sklénytalj
Bēdnom prasčiokėliu.

Ir kriauciukas negal siūti,
Siūlo nevaškovojis,
Kad kas duoda bičių voško,
Jama pabučiojis.

Ir bažnyčioj unt altoriaus
Voškinas žvakėlas.
Turi garbį ponas dievas
Iš mažos bitalas.

Kad kas miršta iš krikščionių,
Daga grebenycią,—
Tur patiekų to dušela
Iš storonas bičių.

263

KAIP TIK SAULELĖ SNIEGĄ NUŠILDE

Kaip tik saulala sniegų nušilde,
Dirvas ir pievas kvietkų pripilde.
Dirvas ir pievas kvietkų pripilde.

Iš visų šalių paukštės atskrinda,
Kožna patiekų dėl savj runda.
Kožna patiekų dėl savj runda.

Mažas bičelas pa pievų skraida,
Škadas nedara ir neišbraida.
Škadas nedara ir neišbraida.

Mažas skruzdelas kadyly siuva,
Kažnoj bažnyčioj be ta nebūva.
Kažnoj bažnyčioj be ta nebūva.

264

KANAPĒLĘ SĒJAU

Kanapalj sējau unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.

Kanopa¹ užaugo unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.

Kanopj nuroviau unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.

Kanopj pomerklau unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.

Kanopj paklojau unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.

Kanopj sujēmiau unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.

Kanopj išmyniau unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.
Ok vijo kanapijo, unt morių kraštėlio.

265

ATSIMINKI, BERNUŽELI

Atsiminka, bernuželi,
Sovo jaunas dienas,
Kai uliojai ir voikščiojai
Tu pas mani vienas.
Kai uliojai ir voikščiojai
Tu pas mani vienas.

Kas subatos vakarėlis,
Nedėlios rytėlis
Lunkei nuolat mani jaunu
Ir mono vargėli.
Lunkei nuolat mani jaunu
Ir mono vargėli.

¹ Kanopa — kanapė (tarm.).

Lunkydamas pasisakei
Ir motutį klausėjai:
— Ar zvolysi šliūbavoti
Dukračių mieliausiu.
Ar zvolysi šliūbavoti
Dukračių mieliausiu.

Motināla jom atsoke:
— Niara mono volios,
Pas mani tik rūtytālas,
Pas tāvą dalala.
Pas mani tik rūtytālas,
Pas tāvą dalala.

Aik, paklauska tatušeli,
Ar žadas dukrači,
Žadādomas tagu skiria
Jai visų dalači.
Žadādomas tagu skiria
Jai visų dalači.

Unt aitoriaus aprėdyta
Panela švinčiausia,—
Sukalbāsma potérēlius
Unt garbas didžiausios.
Sukalbāsma potérēlius
Unt garbas didžiausios.

267

JAUNAS BERNUŽELI

Jaunas barnuželi, tu mani mylājai,
O ant rudenėlio puikavot pradėjai,
O ant rudenėlio puikavot pradėjai,

Žadėjai man vesti, žadėjai mylāti,
O dabar nenori nei pasižiūrėti,
O dabar nenori nei pasižiūrėti.

Tatušelis pažadėjo
Ir runkas sudėjo:
— Bagaslovyk, poni dievi,
Imk mono dukrači.
Bagaslovyk, poni dievi,
Imk mono dukrači.

— Aisma abu bažnytālan
Unt áukštū aitoriu,
Kur taip šviesios žvokės daga
Unt aukso liktoriu.
Kur taip šviesios žvokės daga
Unt aukso liktoriu.

Ir sustiko vargonėliai,
Moršū grojidomi,
O aš jauna tarp sesiulių,
Dienėlių varkdoma.
O aš jauna tarp sesiulių,
Dienėlių varkdoma.

268

AR ČIA VISI SUGULE?

Ar čia visi suguļi,
Ar čia visi sumigi?
Išeik, miela motināla,
Atkelk dvoro vartelius.

Ir išėjo motuta,
Ir atkéla vartelius;
Klausia mielu duktarāli;
— Ar su visu atajai?

— Ne su visu, motuta,
Ne su visu, sanuta:
Nebār mono vainikėlio
Unt geltonu kasēliu.

269

KĄ GI AŠ TAU, STRIELČIUK, PADARIAU?

Kų gi aš tau, strielčiukai, padariau, padariau?
Ar iš sodo bitalas išvariau, išvariau?
Ar papjoviau bitinėli, riod ryd ritato,
Ar pilkujų avinėli, ritato, ritato?

Ar aš kolni kvietėlius numyniau, numyniau,
Ar giralāj kvietkėlius nuskyniau, nuskyniau?
Unt dirvono sadādamas, riod ryd ritato,
Po lapeli suāsdamas, ritato, ritato.

Kaip tik mani strielčiukas pamotā, pamotā,
Visus kelius šunėliais apstotā, apstotā,
Strielčius kiškį pyšku, pyšku, riod ryd ritato,
Graitai bāgau pagal miškų, ritato, ritato.

Ir pradėjo kraujėlis tekėti, tekėti,
Nebagaliu laukeliu pabėgti, pabėgti.
Ir pašovā akis koktoj, riod ryd ritato,
Ir padorā mani oklų, ritato, ritato.

O kur ošei biednas pasdėsiu, pasdėsiu.
Kur aš sovo galvaij priglausiu, priglausiu?
Mieli broliai, sesytālās, riod ryd ritato,
Priglauskit mono galvaij, ritato, ritato.

270

OI KLEBONE, KLEBONE

I dainininkė

— Oi klebonai, klebonai,
Tu, drūtasai ponai,

Ar daug turi pinių,
Paropijos surinktų?

Dāk pinigus unt stolo,
Auksu sidobrū sovo.

Pinigus unt stolo uždėjįs,
Boltas runkas susinérjs:

— Oi mon dievi, dievuliai,
Kū aš jaunas padariau!

Raiks mon turmi pasédét
Ir utalas papenėt.

II dainininkė ir lumzdells

Ramta dramta, dramtata,
Tu, drūtasai ponai.

Ramta dramta, dramtata,
Paropijos surinktų?

Ramta dramta, dramtata,
Auksu, sidobrū sovo.

Ramta dramta, dramtata,
Boltas runkas susinérjs.

Ramta dramta, dramtata,
Kū aš jaunas padariau!

Ramta dramta, dramtata,
Ir utalas papenėt.

Niar nei tāvo, nei močios,
Kas iš turmo išvaduos?

Turiu vieną broliukų,
Ir tū potj ledokų.

· · · · ·
Ramta dramta, dramtata,
Kas iš turmo išvaduos?
· · · · ·
Ramta dramta, dramtata,
Ir tū potj ledokų.

271

ŽADÉJAU, KETINAU DAVATKĒLE BŪTI

Žadéjau, kétinau
Davatkialu būti,—
Sumislijau, sudūmojau
Už bernélio aiti.

Žadéjau, kétinau
Arielkos negérti,—
Saldi gardi arielkiala,
Raikia jos ištrauktī.

Nuvažiavau unt bažnyčių
Kaip unt dyvū kokių.
Parvažiovus iš bažnyčios,
Jau širdis ne tokia.

Atsisādau užu stolo
Draug su seserēliu,
Pasižiūriu, unt galvalas
Nebār vainikēlio.

Alenyta — graži pana,
Lietuvos margoita,
Kuri niekad nežadéjo
Mylāt jaunikoičio.

Voikščiodama po darželį,
Dorybį pažino, —
Kas nenuskins nei šakelas,
Tas gyvins amžinai.

Atsisādus šal' vyrēlio,
Negaliu žiūréti.
Ai mono vyrēli,
Kur aš tavi dēsiu!

Vésčia, vésčia žalion girion,
Riščia prie užolo, —
Tagu mono vyrēli
Vilkai večeroja.

PAVASARI MERTAITĖS

- Pavosėj margoitas
Žolynus séjo,
Kai sulauké vasaralas,
Pasiskint turéjo.
- Pavosėj berniukai
Sémenis séjo,
Kai sulauké rudenélio,
Dél kvortos turéjo.
- Jau kad lietus neužlijo,
Bunda nederéjo,
Kai sulauké rudenélio,
Zénytis pradéjo.
- Ku jau taipo ištakéti,
Vélei netekéjus,
Vélei taipo pergyvinti,
Vyro naturéjus.
- Jis pats nieko neišmono,
Nuo kito girdéjo,
Prošé šimto, do ir kito,
Žirgo pakinkyto.
- Pasižiūriu jau jo gryčion,—
Né vieno bliūdėlio,
Pasižiūriu jo aruodi,—
Né vieno grūdėlio.
- Dyki namai, véjai švilpia,
Visa išpardouta,
Tabar kiemi šviežios važos,—
Žydo išvažiuota.

SAKYK, KO LIÜDI

- Sakyk, ko liüdi, panala,
Ko smūtni toms'os širdala.
Ar tau širdj spaudžia,
Ar kas kalbom plaudžia,—
Sakyk mon.
- Sakyk, jau kokia pričina
Tomstai širdaļ džiovina.
Jei girdi navinu,
Kad pamést ketinu,—
Nevieryk.
- Neklausyk žmonių liežuviu,
Nei kalbančių palaistuvu.
Neklausyk, panala,
Neviernu žodéliu.
Tu—mono.
- Jie kalba tik gailadami,
Dél mum pavydadami.
Kad tik mas supykum,
Tai tu jiems paliktum
Už mielu.

— Atstok, nešidyk, bernéli,
Pravārai¹ verksmo upéli,
Visų mono meilj,
Nurijai kaip seiļi.
Aik šalin!

Sakiau, bernéli, ne kartu,
Nelunkyk nei kiemo vartu.
Nelodyk šunéliu,
Neklumbink duréliu,—
Nelaisiu.

Aik sau jau unt tū panaļ,
Katrai nupirkai skaraļ.
Gal jū pasdabojai,
Kad jai dovanojai.
Aik unt ju!

Sakei, kad nickas neperskirs,
Jeigu tiktai grobo linta.
Tai goli perskirti,
Bo kožnam raiks mirti.
Raiks ir mum.

IŠARIAU TAKELIUS

- Išariau takélius
Par lygius laukélius,
Pamačiau panaļ,
Kelaliu einuncių.
- Pamačiau panaļ,
Kelaliu einuncių,
Kaip šviesių saulaļ,
Rytu užtekunčių.
- Padakdiev, bernéli,
Laukélius aporti.
Ar dar nepailso
Sirmieji žirgéliai?
- Ar dar nepailso
Sirmieji žirgéliai,
Ar dar nenuvargai,
Jaunasai bernéli?
- Sēskis, panytala,
Unt mono kelaliu,
Kalbašim abudu
Meiliuosius žodélius.
- Dakui, barnužéli,
Už meilu žodéli —
Aš prisisilsajau
Pas sovo téveli.
- Šviesus tas kraštélis,
Kur pučia véjelis,
O tas dar šviesénis,
Kur mono bernélis.
- Šviesus tas kraštélis,
Kur saula tekéjo,
O tas dar šviesénis,
Kur panala éjo.

¹ Pravārai — pravérei (farm.).

Kiek unt morių plūdžių,
Čysto undenėlio,
Tiek unt moni kalbų
Nuo jauno bernėlio.

Girdžiu aš nuo žmonių,
Kad tu moni peiki.
Išiup tau, berneli,
Man tav' nebereikia.

Aš tokį jaunikij
Žordų prižardyčia.
Alik iš mono okių,
Kad aš nematyčia.

Kaip aš tavi gavau,
Taip gausiu ir kitų,
Kad mani prilunkys
Vokarų ir rytų.

275

KAI MES VAŽIAVOM

Kai mas važiovom
Par Svilį¹ laukų,
Šimtų šimtai gulbių, unčių
Po upėlius plauko.
Šimtų šimtai gulbių, unčių
Po upėlius plauko.

Smėlį, vori volgo,
Undenėlį gėria,
Varpatėliai sukdami
Vivot, vivot šaukia.
Varpatėliai sukdami
Vivot, vivot šaukia.

O jūs, paukštala,
Jūs, mielos paukštala,
Pasakykit tikrų praudų,
Iš kurios vietalas.
Pasakykit tikrų praudų,
Iš kurios vietalas.

— Gimj mas miškuosi,
Augl̄ mas laukuosi
Ir aukštuos užoluos,
Médžių, baržų lopuos.
Ir aukštuos užoluos,
Médžių, baržų lopuos.

Sunéliai loja,
Jautėliai bliuvoja,
O géréliai su ožéliais
Šalabojų groja.
O géréliai su ožéliais
Šalabojų groja.

Unt Svilį lauko
Dobilai žydėjo,
Ti sustojoj barnužéliai
Meilingai kalbajo.
Ti sustojoj barnužéliai
Meilingai kalbajo.

Gražiai išaugo
Ir gražiai žydėjo,
Ti suvėjis jaunimėlis
Kaip paukščiai čiulbajo.
Ti suvėjis jaunimėlis
Kaip paukščiai čiulbajo.

Gražus ir slaukus
Svilių sodėlis,
Ti banguoja Nemunėlis
Apie jų laukėli.
Ti banguoja Nemunėlis
Apie jų laukėli.

276

MOSŲ SALIES JAUNIKAIČIAI

Mūsų salies jaunikoičiai
Apsitaisi kaip ponoičiai.
Liūli, ai liūli,
Apsitaisi kaip ponoičiai.

Unt galvalas kaškietėliai,
Unt rinkelių munkietėliai.
Liūli, ai liūli,
Unt rinkelių munkietėliai.

Unt kepuras žolias lunkas,
Žiba žiedėliai unt runkos.
Liūli, ai liūli,
Žiba žiedėliai unt runkos.

Jiem ploščiukai čerkasiniai,
Kalmieriai mašastiniai.
Liūli, ai liūli,
Kalmieriai mašastiniai.

Cebatėliai vaksavoti,
Tai jiem géra tuncavoti.
Liūli, ai liūli,
Tai jiem géra tuncavoti.

Kai važiuoja do toliau,
Apsitaiso do gražiau.
Liūli, ai liūli,
Apsitaiso do gražiau.

Ka'maškėla unt risorų
Ir žirgėliai laužia tvorų.
Liūli, ai liūli,
Ir žirgėliai laužia tvorų.

— Barnužéli, ko didžiuoji,
Ko kiemélin nevažiuoji?
Liūli, ai liūli,
Ko kiemélin nevažiuoji?

Žoda uošva šimtų kitų
Ir žirgėli pakinkytų.
Liūli, ai liūli,
Ir žirgėli pakinkytų.

— Pridak, uošva, šimtų tręcių,
Tai turėsi meilų svēcių.
Liūli, ai liūli,
Tai turėsi meilų svēcių.

¹ Vietoj Svilį galima minėti to kaimo vardą, kuriame esi (*daln. past.*).

Pas man dorbo neraiks dirbt,
Nei šeimynai volgyt virt.
Liūli, ai liūli,
Nei šeimynai volgyt virt.

Po seklyčių volkščiosi,
Čeverykom nešiosi.
Liūli, ai liūli,
Čeverykom nešiosi.

Neisi pėscia unt bažnyčių,
Nenušolsi nei kojyčių.
Liūli, ai liūli,
Nenušolsi nei kojyčių.

277

UŽ MIŠKO, MIŠKELIO

Už miška, miškelia,
Už žalia gojelia,—
Nér mūsų šalačej
Cnatlyvų panelių.
Nér mūsų šalačej
Cnatlyvų panelių.

Užžéla pušynai,
Užžéla eglynai.
Taisyčiau kelalj
Pas jaunų panelę.
Taisyčiau kelalj
Pas jaunų panelę.

Susiedkai, susiedkai
Raškys darži kvietkus.
Kų jaunas pablüdys,
Nei dievas nesüdys.
Kų jaunas pablüdys,
Nei dievas nesüdys.

283

AŠ PADAINUOSIU DAINŲ DAINELĘ

Aš padainuosiu dainų dainelj,
Aš dainų bernužėlis,
Aš dainų bernužėlis.

Akmuo be krauko, vanduo be sparnų,
Papartis be žiedelių,
Papartis be žiedelių.

292

TATATOI, OBELĖLE

Trejinė

Tatatoi, obalāla,
Lioi tatatoi, lylia,
Tatatoi, kur tu augai,
Lioi tatatoi, lylia?
Tatatoi, šaly kėllo,
Lioi tatatoi, lylia.
Tatatoi, ne vietalaj,
Lioi tatatoi, lylia.

Tatatoi, nukirs tavi,
Lioi tatatoi, lylia,

Tatatoi, brosvutėlis,
Lioj tatatoi, lylia.

Tatatoi, parvaš tavi,
Lioi tatatoi, lylia.

Tatatoi, sukraus tavi,
Lioj tatatoi, lylia.

298

LIOI ŽALIA RŪTA

Keturinė

<i>Užtarimas</i>	<i>Patarimas</i>
Lioi žalia rūta!	Rū'ytala žalioji, Rū'ytala žalioji,
Lioi žalia rūta!	Kas ti gražiai žydėjo, Kas ti gražiai žydėjo?
Lioi žalia rūta!	Kas ti vaikštinėja, Kas ti vaikštinėja?
Lioi žalia rūta!	Sese vaikštinėja, Sese vaikštinėja.

341

DOBILIO, TOTATA

Keturinė

Užtarimas

Dobilio, totata, totata,
Dobilio, totata, totata.

Dobilio, totata, totata,
Dobilio, totata, totata.

Dobilio, totata, totata,
Dobilio, totata, totata.

Patarimas

Dobilal, tatatoi, tatatoi,
Dobilal, tatatoi, tatatoi.

Dobilal žalialopi, tatatoi,
Dobilal žalialopi, tatatoi.

Dobilal pinkialopi, tatatoi,
Dobilal pinkialopi, tatatoi.

Untru žémį šluodamas.
Cibi ribi, oželi,
Nebijok vilkėlio.
Su kojalu patrépink,
Su ragéliu paborškink.
Trapu, trapu, boršku, boršku!
Šit oželis ir sublioja.
Ji vilkėlis jau papjova.
Jom masa unt sveikotų,
O mon skūra unt čebotų.

Besižinai, besižinai,
Bil mon skūrų atgrūžinai.
Aš, tu skūrų pasijėmus,
Einu par turgų įsirėmus.
Susitikau tijūnėli.

Aš tijūnui lobų žodij,
Mon tijūnas nė žodėlio.
Nusilažiau kuokų,
Uždaviau par kunkšl¹,
Subyréjo kaulaliai.
Ir susémiau geldalan,
Ir nunešiau sodélin,
Ir supyliau obelin,
Ir išdygo sadulyta.
Tu saduļi nusipjovus,
Pasidirbau skripkų.
Einu par laukų čirpydama,
Piemenélius linksmydama.
Einu mergū linksmintų,
Senū bobū koršintų.
Koršintų, koršintų, koršintų...

CIRU, ČIRU

Talaška

Ciru, čiru, duok pipirų,
Kad neduosi — nečiruosiu,
O kad duosi — pačiruosiu.

Čiru, čiru, pjaus kinkirų,
Kinkys kiaulų ratéliuos,
Veš kinkirų kapéliuos:
Kapéliu kapotų,
Kinkirų žabotų,
Zalių grybių rautų,
Baravykų krautų.

Baravyki von iš briki!
Liepša, liepša to dobra,
Raudonikas-pulkaunykas

Siuvo počiai čeverykas:
Čeverykos naujos —
Užukulniai kiaurūs,
Ek puko, puko, puko,
Pūkas siuvo čebatélius,
O Pūkiene drotvų verpe,
Unt pečiuko sadadama,
Par lungėlių žiūradama,
Žilų ožių ganydama.

Cibi ribi, oželi,
Tavi vilkas pjaus.
Atabaga vilkėlis,
Atastribulduoja,
Vienu ragu rimdamas,

SUSIVERSIU DAUG NYTELIU

Iš žaldimo „Viešiai“

Susivérsiu daug nytélių, švil birr,
Išsiausiu abrúséli, švil birr,
Dél svotélių dalyvvelių, švil birr.

Susivérsiu daugel nyčių, švil birr,
Išsiausiu aštuonnyčių, švil birr.

Susivérsiu unt dviejų nytélių, švil birr,
Išsiausiu stuomenélių, švil birr,
Dél svotélių dovanélių, švil birr.

¹ Par kunkšl — per mentę (tarm.).

TURĖJO SENELIS BALTAĄ OŽELĮ

Turėjo senėlis
Boltų oželi,
Kietom plutom péniamu,
Išrūgialam girdžiamu.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Aik, aik, oželi,
Nebijok vilkėlio:
Turi auks ragelius
Ir šilkinj barzdaži.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Dungų ragu raždamas,
Žémj barzdu šluodamas.
Dungų ragu raždamas,
Žémj barzdu šluodamas.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Oi tijūnai, tijūneli,
Nusišauk žibinkštaži,
Nusišauk žibinkštalj,
Nusimauk skūrytaži.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Pasisiūk šiūbytaži,
Atokarpų — kepuraži,
Atokarpų — kepuraži,
Atoražu — užmolalius.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Oi Budra, Budra,
Aik miškan medžiotuži,
Aik miškan medžiotuži —
Miško išteriotuži.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Vienoj pusėj tilto
Stovėjo vilkas,
Untroj pusėj tilto
Stovėjo lopa.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Ada lopa lošinius —
Taka vilkui ošaros.
Ada lopa lošinius —
Taka vilkui ošaros.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Einorių lauki
Pinki vilkai kaukia;²
Einorių zenklai
Rūros neužraukia.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

¹ Dainininkės pastaba: „O zenklai taip perversdavo:

Atabaga vilkėlis,
Atalepatuoja,
Pažiūrékit, mergyčiukės,
Kaip jis maskatuoja."

² Tuitodvary vyrai ragais pūsdavo. Vienas iš pagarsėjusių pūtėjų buvo St. Einoris (Nr. XXX sk.).

Atabaga vilkėlis,
Atalepatuoja.
Tiesiai baga unt ožkytas,
Net jis maskatuoja.¹

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Atabaga maška,
Net jai rūra broška.
Atabaga maška,
Net jai rūra broška.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

Einorių lauki
Pinki vilkai kaukia;²
Einorių zenklai
Rūros neužraukia.

Grajica svajomi triubam,
Igrajica zalubam,
Pad garom no kapka
Sizdrovu slovy jedna.

PUIKUS BERNIUKAS KIAULELES GANĘ

Puikus berniukas kiaulalus gane
Ir atsidusa, — oi dievi manal
Oi lylia, lylia, oi lylia, lylia,
Ir atsidusa, — oi dievi manal!

Kas raiks daryti, kai pasenésiu?
Ljsiu karklynén, ar neišdvésiu.
Oi lylia, lylia, oi lylia, lylia,
Ljsiu karklynén, ar neišdvésiu.

Vilkas giedojo, meška raudojo,
Puikų berniukų šunys kavojo.
Oi lylia, lylia, oi lylia, lylia,
Puikų berniukų šunys kavojo.

NUMIRĖ PALŠIS

Numire Palšis, nugojo,
Kurs po bažnyčias lakiojo.
Duok, dievi, pakajų,
Siok! tokį rojų
Tam Palšiui.

Numire Palšis, negyvas,
Bet kaip jis mire, tai dyvas.
Kas buva, tai buva,
Bumbizas pražuva
Unt amžių.

PADIENINKAS — TURGAUNINKAS

Keturinė

Padienynkas —
Turgaunykas.
Utarnykas —
Merginykas.

Ei tūto, tūtoi,
Ei lylio, lylioi.
Ei tūto, tūtoi,
Ei lylio, lylioi.

Seredala —
Suveigiala.
Cetvergélj —
Keps pyragélij.
Péntytala —
Totorių švinte.
Subatala —
Žydų nedėlia.
Nedélala —
Suveigiala
Ir mūsų sesilių
Rėdytoja.

Ei tūto, tūtoi,
Ei lylio, lylioi.
Ei tūto, tūtoi,
Ei lylio, lylioi.
Ei tūto, tūtoi,
Ei lylio, lylioi.
Ei tūto, tūtoi,
Ei lylio, lylioi.
Ei tūto, tūtoi,
Ei lylio, lylioi.

DILIO

Kapelija

<i>I patarimas</i>	<i>Rinkinys</i>	<i>II patarimas</i>
Gružtas, koltas, Gružtas, koltas.	Dilio, dilio, Dilio, dilio, Dilio, dilio, dilio, dilio, Dilio, dilio, dilio, dilio.	Kirvis mono, Kirvis mono, Kirvis mono tarboj tovo, Kirvis mono tarboj tovo.
Gružtas, koltas, Gružtas, koltas.	Siunte mani, Siunte mani, Siunte mani motinala Upén šolto undenélio,	Kirvis mono, Kirvis mono, Kirvis mono tarboj tovo, Kirvis mono tarboj tovo.
Gružtas, koltas, Gružtas, koltas.	Su variniai, Su variniai, Su variniai nešalaliais, Sidabrinias viedrulaliais.	Kirvis mono, Kirvis mono, Kirvis mono tarboj tovo, Kirvis mono tarboj tovo.

Grūžtas, koltas,	Su šilkinių,	Kirvis mono,
Grūžtas, koltas.	Su šilkinių,	Kirvis mono,
	Su šilkinių pasaitėliais,	Kirvis mono tarboj tovo,
	Su šilkinių pasaitėliais.	Kirvis mono tarboj tovo.
Grūžtas, koltas,	Ir užtiko,	Kirvis mono,
Grūžtas, koltas.	Ir užtiko,	Kirvis mono.
	Ir užtiko šiurkštus vėjas,	Kirvis mono tarboj tovo,
	Ir nupūta vainikėli.	Kirvis mono tarboj tovo.
Grūžtas, koltas,	Aš atgalio,	Kirvis mono,
Grūžtas, koltas.	Aš atgalio,	Kirvis mono.
	Aš atgalio verkodama,	Kirvis mono tarboj tovo,
	Vainikėlio jiešcodama.	Kirvis mono tarboj tovo.
Grūžtas, koltas,	Susitikau,	Kirvis mono,
Grūžtas, koltas.	Susitikau,	Kirvis mono.
	Susitikau tris broliarius,	Kirvis mono tarboj tovo,
	Tris broliarius dobilarius.	Kirvis mono tarboj tovo.
Grūžtas, koltas,	— Jūs, broliukai,	Kirvis mono,
Grūžtas, koltas.	Jūs, broliukai,	Kirvis mono.
	Jūs, broliukai doibiliukai,	Kirvis mono tarboj tovo,
	Ar nerodot ¹ vainikėlio?	Kirvis mono tarboj tovo.
Grūžtas, koltas,	— Kū mum duosi,	Kirvis mono,
Grūžtas, koltas.	Kū mum duosi?	Kirvis mono.
	Kū mum duosi, dovanosi,	Kirvis mono tarboj tovo,
	Mas atrodom vainikėli.	Kirvis mono tarboj tovo.
Grūžtas, koltas,	— Vienom duosiu,	Kirvis mono,
Grūžtas, koltas.	Vienom duosiu,	Kirvis mono.
	Vienom duosiu, dovanosi	Kirvis mono tarboj tovo,
	Aukso žiedu, rūtų kvietkų.	Kirvis mono tarboj tovo.

Grūžtas, koltas,	Untrom duosiu,	Kirvis mono,
Grūžtas, koltas.	Untrom duosiu,	Kirvis mono.
	Untrom duosiu, dovanosi	Kirvis mono tarboj tovo,
	Šilkų skuskų ir kasnykų.	Kirvis mono tarboj tovo.
Grūžtas, koltas,	Trečiom būsiu,	Kirvis mono,
Grūžtas, koltas.	Trečiom būsiu,	Kirvis mono.
	Trečiom būsiu oše pati,	Kirvis mono tarboj tovo,
	Trečiom būsiu oše pati.	Kirvis mono tarboj tovo.

331

OŽELIS

Laluka

Tas oželis, tprunki tprunka,
Késtarogis, tprunki tprunka,
Džiaugės margų, tprunki tprunka,
Darži rodži, tprunki tprunka.

332

OBELĖLĖ

Tutoi, obalāla,
Tutoi, kur užaugai?
Tutoi, ne vietalāj,
Tutoi, šaly kėlio.

333

SNAUDALĖLĖ

Snaudalāla snaudžia,
Kodelālį pošo.
Kodelālį pošo,
Linelius gadina.

¹ Nerodot — neradot (farm.).

LELIJA

Tos vienos lelijos pinki lopai. Lyliuta, lyliuta, lylia.	Trys, trys, trys, trys, keturi. Lyliuta, lyliuta, lylia.
O maž ir keturi, keturi? Lyliuta, lyliuta, lylia.	Do pridāk, do pridāk rūtų šokų. Lyliuta, lyliuta, lylia.

ANČIU TUPI TRYΣ PULKELIAI

Unčiu tupi trys pulkēliai, Untyta, untala.	Katrū šausma mas untaļi, Untytī, untaļ?
Untyta, untyta, Untyta, untala.	Untytī, untytī, Untytī, untaļi.
Untyta, untyta, Untyta, untala.	Untytī, untytī, Untytī, untaļi.
Katrai gelsvos yr kojalas, Untytai, untalai.	
Untytai, untytai, Untytai, untalai.	
Untytai, untytai, Untytai, untalai.	

SIRATOS GIESMĒ

Ak, bēdos mano, klapatai, Kur pasidēsiu be turtu?	Aisiu prie šalto kapelio, Raudosi mielo tévelio.
Kur aisiu, nuaisiu, Vis bēdas atrasiu	Šauksiu motinēlī Balsu gegutēlas,
Dēl savj.	Gal užgirs.

GASPADORIŠKA GIESMĒ

Jau saulala teka, gaili rasa krinta,
Kelkites, vaikeliai, dienela jau švinta.
Kelkites visi graitai, iš ūmo,
Skubinkites laukan graitai, iš dūmo.

Petras rugių sétų, Jonas apakėtų,
Jurgis šieno pjautų, Ona grybų rautų.
Baltrušis galvijų ganytų,
Kad iškados niekam jie nepadarytu.

NEPAIMTI DIEVO CŪDAI

Nepaimti dievo cūdai, Nevienodi žmonių būdai.	Visam svieti jieškot raikia, Katro žmogaus nieks nepeikia.
Nér unt svieto tos asabos, Katro visiems pasidabos.	Bük tu geras, bük tu blogas — Apkalbėtas būsi žmogus.
Nér unt svieto tos asabos, Katro visiems pasidabos.	Bük tu geras, bük tu blogas — Apkalbėtas būsi žmogus.

PAKLAUSYKITE, DRAUGELES

— Paklausykita, draugėlās, Vieversėlio dainuškėlās.	Bāga sniegas nuo saulalas, Vieversėliai rugienālās'.
Cir vir, vir, vir, vieversėlis, Kaip su tav' mon linksma diena.	Cir vir, vir, vir, vieversėlis, Kaip su tav' mon linksma diena.
Kaiaula šildžia sniegėli, Vieversėliai padirvėly.	Iš rugienų po šiaudėli Sunešioja sau namėli.
Cir vir, vir, vir, vieversėlis, Kaip su tav' mon linksma diena.	Cir vir, vir, vir, vieversėlis, Kaip su tav' mon linksma diena.

— Bādos mono, klapatēliai.—
Aina laukan artojēliai.
Cir vir, vir, vir, vieversēlis,
Kaip su tav' mon linksma diena.

Sopa moni galvytālī —
Pavēlinau sukt gūžtaļi.
Cir vir, vir, vir, vieversēlis,
Kaip su tav' mon linksma diena.

Kai tu laukēlī akēsi,
Aš unt okmenio čiuļbēsiu.
Cir vir, vir, vir, vieversēlis,
Kaip su tav' mon linksma diena.

343

KUKAVO, BURKAVO

Kukovo, kukovo sodi geguta,
Mislijau, kad šaukē mani motuta.
Oi lylia, oi lylia, oi lylia, lylia,
Mislijau, kad šaukē mani motuta.

Nei šaukia, nei laukia, o nei vadina,
Tik mani sirotū skurdžiai virkdina.
Oi lylia, oi lylia, oi lylia, lylia,
Tik mani sirotū skurdžiai virkdina.

Burkovo, burkovo sodi karvēlis,
Mislijau, kad šaukia mani tévelis.
Oi lylia, oi lylia, oi lylia, lylia,
Mislijau, kad šaukia mani tévelis.

Nei šaukia, nei laukia, o nei vadina
Tik mani sirotū skurdžiai virkdina.
Oi lylia, oi lylia, oi lylia, lylia,
Tik mani sirotū skurdžiai virkdina.

Giedojo, gledojo sod' lakštingēla,
Mislijau, kad šaukia mani sasala.
Oi lylia, oi lylia, oi lylia, lylia,
Mislijau, kad šaukia mani sasala.

Nei šaukia, nei laukia, o nei vadina,
Tik mani sirotū skurdžiai virkdina.
Oi lylia, oi lylia, oi lylia, lylia,
Tik mani sirotū skurdžiai virkdina.

344

PASĒJAU KANAPĒ

Pasējau kanopj, rūta,
Unt moriū krantēlio, rūta.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.

Išdygo kanopa, rūta,
Unt moriū krantēlio, rūta.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.

Užaugo kanopa, rūta,
Unt moriū krantēlio, rūta.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.

Nuroviau kanopj, rūta,
Unt moriū krantēlio, rūta.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.

Išmyniau kanopj, rūta,
Unt moriū krantēlio, rūta.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.

Suverpiau kanopj, rūta,
Unt moriū krantēlio, rūta.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.
Oi žaliuoja rūta, rūta,
Véjēlis pučia.

Numezgiau tinklalij, rūta,
Unt morių krantėlio, rūta.
 Oi žaliuoja rūta, rūta,
 Véjėlis pučia.
 Oi žaliuoja rūta, rūta,
 Véjėlis pučia.

Gaudysiu žuvalas, rūta,
Prie morių krantėlio, rūta.
 Oi žaliuoja rūta, rūta,
 Véjėlis pučia.
 Oi žaliuoja rūta, rūta,
 Véjėlis pučia.

347

PYPKĖS

Seniau pypkos médžio dirbtos,
Vóriu apsodintos,
O pajosty šabaldošius
Kaip ir brostva švinta.
O pajosty šabaldošius
Kaip ir brostva švinta.

Namie dūmai, lauki krūmai,
Ubagai kermošy,
O Juoziena, likus viena,
Ji Tamošių proše.
O Juoziena, likus viena,
Ji Tamošių proše.

Juozapiukas, labai jaunas,
Ilgai kojas aunas.
Puodžiuviena, gražiai juoda,
Mon pyrogo duoda.
Puodžiuviena, gražiai juoda,
Mon pyrogo duoda.

348

KŪMAS EINA

Kūmas aina par gryčių,
Kūma varda kruopyčių.
Čiutala, čiutyta,
Ciuta lylia lylioj.

Kūmas ajo par kiemų,
Kūma varda vištienų.
Čiutala, čiutyta,
Ciuta lylia lylioj.

Kūmas aina par sodų,
Kūma sėja rasodų.
Čiutala, čiutyta,
Ciuta lylia lylioj.

Kūmas kūmų pabučiovo,—
Rasodāla išlopovo.
Čiutala, čiutyta,
Ciuta lylia lylioj.

Kūmas kūmų lydėjo,—
Pusj sūrio jidėjo.
Čiutala, čiutyta,
Ciuta lylia lylioj.

351

PADAINUOSIM MES SUSTOJĘ

Padainuosim mes sustoji, oi,
Kaip paukšteliai žaliam gojy, oi, oi, oi.

Padainuosim mes susėdį, oi,
Kaip paukšteliai vienasėdy, oi, oi, oi.¹

Padainuosim mes sutūpį, oi,
Kaip paukšteliai pagal upį, oi, oi, oi.

Padainuosim mes suguļ, oi,
Kaip paukšteliai didin būry, oi, oi, oi.

352

ATJOJO BERNELIS

Atjojo bernelis par lygius laukelius,
Išeik, panytėla, atkelk jam vartelius.

Išėja panela sunkiai dūsaudama,
Atkėla vartelius griaudžiai raūdodama.

¹ Arba: Pas Paluij vienasėdy, oi, oi, oi (dain. past.).

ŠCESLYVOS JAUNOS PANELĖS

Šceslyvos jaunos panelas
Žydi kaip darži rūtelas.
Kožnas unt jas meilai žiūri
Ir už cnatlyvas jas turi.

Ir bernukai, katrie jauni,
Kad cnatlyvi, ir jie slauni.
Visi sako: žmonių vaikai,
Bo jie gražiai užsiliaiko,
Iš biednų, bagotų stonų,
Navat ir iš pačių ponų.

Brungus yr rūtų darželis,
Kur séja panos kvietkelius.
Laukia anos užaugimo
Ir žiedelių išlaidimo.

Tada panos ain lunkytų,
Sau gražiai pasiraškytų.
Unt galvelas užsidėjo
Ir meilai pasikalbėjo.
Lingvumėlis unt galvelas,
Linksmumėlis unt širdeles.

O kai blogai pasidaro,
Sarmata akis uždaro.
Nebér šlovės jai unt svieto,
Nei vainiko unt galvelas.

Kožnas jau jų akims varsto,
Niekas jau jos nebekinčia.
Nebér valios ait darželin,
Nei skint žalių rūtytelių.

ZALIAM DARŽE AŠ BUVAU

Sokis

Zaliam darži aš buvau,
Zaliam darži aš buvau.
Todrita, aš buvau,
Todrita, aš buvau.

Savo mylimų mačiau,
Savo mylimų mačiau.
Todrita, pamačiau,
Todrita, pamačiau.

Daug žodelių kalbėjom,
Daug žodelių kalbėjom.
Todrita, kalbėjom,
Todrita, kalbėjom.

Jam runkelį padaviau,
Jam runkelį padaviau.
Todrita, padaviau,
Todrita, padaviau.

Po darželį vaikščiojom,
Po darželį vaikščiojom.
Todrita, vaikščiojom,
Todrita, vaikščiojom.

O JŪS, MEDŽIAI, AZUOLĖLIAI

O jūs, medžiai, užolaliai,
Ko nebažaliuojat?
Kom nuloidat žalias šokas,
Ko nebamirguojat?
Kom nuloidat žalias šokas,
Ko nebamirguojat?

Katrie krito unt kalnėlio,
Tie ilglau pabuvvo;
Katrie krito pakalnälėj,
Tie greičiau supuvvo;
Katrie krito pakalnälėj,
Tie greičiau supuvvo.

Tie lapéliai nukrisdami
Teisybį parode,
Kad mum skirta, bernužéliam,
Dalis nevienoda,
Kad mum skirta, bernužéliam,
Dalis nevienoda.

AŠ UŽAUGAU RAŠKAŽÉLY

Aš užaugau raškažély
Pas savo tévelį
Ir nuojau unt upelį
Plukdyti žirgelio,
Ir nuojau unt upelį
Plukdyti žirgelio.

Ir pamačiau panytelių
Didelį pulkelį;
Žalioj lunkoj, lygioj pievoj,
Grébe jos šienelj.
Žalioj lunkoj, lygioj pievoj,
Grébe jos šienelj.

Ne tiek grébe, kiek valiavo,
Net lunka siūbavo,
O aš jaunas bernužélis
Labai aimanavau,
O aš jaunas bernužélis
Labai aimanavau.

Kai aš buvau mažutėlis,
Man' pieneliu girde,
Dvidešimt pirmų metelių
Ašarélam virkde.
Dvidešimt pirmų metelių
Ašarélam virkde.

AUGO SODE SERBENTAI

Ratelis

Augo sodi serbintai,	Augo kiemi panela,
Augo sodi serbintai.	Augo kiemi panela.
Augo sodi, širdela, serbintai,	Augo kiemi, širdela, panela,
Augo sodi, širdela, serbintai.	Augo kiemi, širdela, panela.
Ne dėl jūsų serbintai,	Ne dėl jūsų panela,
Ne dėl jūsų serbintai.	Ne dėl jūsų panela.
Ne dėl jūsų, širdela, serbintai,	Ne dėl jūsų, širdela, panela,
Ne dėl jūsų, širdela, serbintai.	Ne dėl jūsų, širdela, panela.
Dėl mažųjų bernelių,	Dėl didžiųjų bernelių,
Dėl mažųjų bernelių.	Dėl didžiųjų bernelių.
Dėl mažųjų, širdela, bernelių,	Dėl didžiųjų, širdela, bernelių,
Dėl mažųjų, širdela, bernelių.	Dėl didžiųjų, širdela, bernelių.

KAIPI TOS ROŽĖS GRAŽIAI ŽYDI

Ratelis

Kaip tos rožes gražiai žydi, Medžiai svyrusoja.	Duok runkelj, tark žodėli: Sveikas, mylimas! ²
Kaip tos rožes gražiai žydi, Medžiai svyrusoja.	Duok runkelj, tark žodėli: Sveikas, mylimas!
Tik aš viena nusiminus, Kad esu viena. ¹	Veski, veski pavaikščioti, Laimės pajieškot.
Tik aš viena nusiminus, Kad esu viena.	Veski, veski pavaikščioti, Laimės pajieškot.

¹ Kai vyrai rato vidury, dainuojama taip: „Tik aš vienas nusiminis, kad esu vienas.“² Tokiu pat atveju: „Sveika, mylimai!“

Viens unt kitų kreivai žiūri,
Tartum supykj.
Viens unt kitų kreivai žiūri,
Tartum supykj.

Sudiev, sudiev, bernužéli,
Raiks mum atskirk,
Sudiev, sudiev, dobiélëi,
Jieškok sau kitos.

APYNÉLIS

Ratelis

Apvynéli žoliasai,	Apvynéli žoliasai,
Apvynéli grožasai,	Apvynéli grožasai,
Tavi sodi sodino —	Tau nuroške spurgelius —
Man' mačiute augino.	Man numauste žiedelius.
Tavi sodi sodino —	Tau nuroške spurgelius —
Man' mačiute augino.	Man numauste žiedelius.

Apvynéli žoliasai,	Apvynéli žoliasai,
Apvynéli grožasai,	Apvynéli grožasai,
Tau geltoni spurgéliai —	Tu vyniojies unt tvoros —
Man raudoni veidéliai.	O man jaunai ošaros.
Tau geltoni spurgéliai —	Tu vyniojies unt tvoros —
Man raudoni veidéliai.	O man jaunai ošaros.

Apvynéli žollasai,
Apvynéli grožasai,
Tavi puodi virino —
Mani jaunu virkdino.
Tavi puodi virino —
Mani jaunu virkdino.

¹ Arba: „Sudiev, sudiev, mergužéla, ...sudiev, ielijéla. Jieškok sau kito.“

STOVI ŽIRGELIS

Stovi žirgelis kiemi pabalnotas,
Stovi žirgelis kiemi pabalnotas,
Kamanélam ižabotas,
Kamanélam ižabotas.

Neverk, teveli ir miela mačiute,
Neverk, teveli ir miela mačiute —
Kaip išjosiu, taip parjosiu,
Kaip išjosiu, taip parjosiu.

Verke tevelis ir sena mačiute,
Verke tevelis ir sena mačiute,
Mani jaunų išlaisdami,
Mani jaunų išlaisdami.

Jei neparjosiu, laiškelj rašysiu,
Jei neparjosiu, laiškelj rašysiu
Vilniaus miesti, Varšuvėlėj,
Vilniaus miesti, Varšuvėlėj.

SESIUL JAUNUOLĖL

Sesiul jaunoči,
Kū tu pamislijai?
Dél ta jauna bernužélia
Visus nutrotijai.

Zinai, kaip buvai,
Nežinai, kaip būsi.
Kai pateksi už bernelia,
Kaip smilgela džiūsi.

OI SESUTÉLE, KĄ SUDŪMOJAI?

Oi sesiutéla, kū sudūmojai,
Kad vainikélį prauliavojai.
Ai lylia, lylia, ai lylia, lylia,
Kad vainikélį prauliavojai?

Žalios rūtelás daržely vysta,
A jų šaknelás po žemém pūsta.
Ai lylia, lylia, ai lylia, lylia,
A jų šaknelás po žemém pūsta.

Kam gi pražudei jaunas dienelas?
Žiürék, — daržely vysta rūtelás.
Ai lylia, lylia, ai lylia, lylia,
Žiürék, — daržely vysta rūtelás.

Maži paukšteliai padungém skraido,
A jų téveliai purvelj braido.
Ai lylia, lylia, ai lylia, lylia,
A jų téveliai purvelj braido.

NUSIBODO MAN GYVENTI

— Nusiboda man gyvinti
Unt šia balta sveta,
Kad nevierniai apsirinka
Sirdis mana mielę.
Kad nevierniai apsirinka
Sirdis mana mielę.

Jūs, berniukai, jūs, ribokai,
Jūs, dieva mieliausi,
Ar nematet, neregéjat
Mano mylimiausia?
Ar nematet, neregéjat
Mano mylimiausia?

— Mes ir matem, ir regéjam
Tava mylimiaus;
Vidur marių plūduriuoja,
Šalia nindres guli.
Vidur marių plūduriuoja,
Šalia nindres guli.

Nusidrožčia šakačeli,
Kaip ir adatéli,
Ir parverčia sava širdj
Iš ta gailastélla.
Ir parverčia sava širdj
Iš ta gailastélia.

P A A I Š K I N I M A I

SKUDUČIŲ IR RAGŲ KOMPLEKTAI

Cia apžvelgsime skudučių ir ragų komplektus, kuriuos teko matyti ir jų derinimą užrašyti. Laikymės chronologinės eilės.

1. Savučių komplektas (8 uosiniai skudučiai)

Skaitant nuo aukštujų tonų vardai ir paženklinimas tokie: *x*, *unytės pridėčkas*, paženklinatas įramtėu kryželiu; 1. *titititititut*, arba *pirmasis*, paž. vienu ramteliai; 2. *tititititititut*, arba *antrasis*, paž. dviem ramteliais; 3. *kvepas*, paž. trim ramteliais; 4. *untutis*, paž. keturiais ramteliais; 5. *unytė*, paž. penkiais ramteliais; 6. *kuldukas pirmasis*, arba ūkas *pirmasis*, paž. šešiais ramteliais; 7. *kuldukas antrasis*, arba ūkas *antrasis*, paž. septyniuose ramteliais.

Skudučius padirbo ir suderino aplie 1916 m. Mykolas Paliulis (1848—1940), gyv. Savučių vnk. Vabalninko vls. Skudučiuoti M. Paliulis išmoko dar piešieniu būdamas, aplie 1860 m., savo gimtinėje, Svilių sodžiuje (Vabalninko vls.), iš senų žmonių. Ganydamas jis išmoko taip pat lumzdžiu, birbyne, ožio ragu tirilioti, o vėliau ir ragais, daudytėm pūsti; mokėjo sutartines giedoti, jas pašokti, paskudučiuoti, lumzdžiu bei daudytėmis sutaryti.

M. Paliulis skudučius savo namuose, gal būt, visą amžių turėjo, pats juos dirbo, kiekviena proga skudučiavo ir kitus mokė. A. Sabaliauskas rašo, kad aplie 1892 m. ir jis pats iš jo išmoko skudučiuoti.¹

1910 m. A. Sabaliauskas Lietuviai Mokslo draugijos metiniame susirinkime Vilniuje skaitė paskaitą apie lietuvių muziką ir muzikos instrumentus. Instrumentams demonstruoti jis buvo nusivežęs į Vilnių ir M. Paliulį su skudučiais, ožio ragu ir lumzdžiu. Savo muzikos instrumentų M. Paliulis namo nebeparsivežé, tačiau netrukus vėl naujus pavidirbo. Pas jį buvo atsilankę prof. A. R. Niemi, kompozitorius A. Kačanauskas.

Apie 1930 m. jo nurodymu sūnus Alfonsas padirbo triūbas, ir M. Paliulis išmokė aplinkinius vyrus triūbom pūsti.

¹ Žr. „Mūsų tautosaką.“ VI t., 137 psl.

A. Sabaliauskas iš jo yra užrašės ir išspausdinęs 8 muzikos dalykus (skudučiai, lumzdeliai). Šiame rinkiny dedame nemaža ir naujų iš jo užrašytų dalykų.

II. Svilių skudučiai (7 uosiniai skudučiai)

Vardai ir paženklinimas: 1. *pirmasis*, arba *tittitititut*, paženklintas vienu ramteliu; 2. *antrasis*, arba *tüütiüüüü*, paž. dvielem ramteliais; 3. *kvepas*, paž. trim ramteliais; 4. *untulis*, paž. keturiems ramteliais; 5. *unytė*, paž. penkais ramteliais; 6. *kuldukas pirmasis*, arba *ūkas pirmasis*, paž. šešliais ramteliais, ir 7. *kuldukas antrasis*, arba *ūkas antrasis*, paž. septyniais ramteliais.

Skudučius padirbo ir suderino Stanislovas Valackas (1834—1926), gyv. Svilių sōdžiuje (Vabalninko vls.). Kada skudučiai dirbtini, nežinoma. Derinimas užrašytas 1924 m. Skudučiai atrodė seni, kai kurie suskilię ir siūlu apvynioti, suvaržyti.

St. Valackas — plačiai pagarsėjęs liaudies muzikantas. Jis turėjo pasidirbęs penkiai triūbų komplektą, lumzdelį, biržynę, didžiąją švilių mokė ir kitus skudučiuoti, triūbom pūsti, lumzdeliu tirliuoti. 1910 m. jį aplankė prof. A. R. Niemi. A. R. Niemi Sviliuose nusipirkė kankles ir padovanovo Suomij literatūros draugui.¹ St. Valackas vadovavo skudučių ir triūbų orkestrams, buvo geras sutartinių giesmininkas. Su lumzdeliu, šviliu ir skudučiais ne kartą yra scenoje pasirodės per jaunimo tuošiamas gegužines bei vakarėlius.

Apie 1922 m. St. Valackas buvo iškviestas į Kauną ir ten vienos prieglaudos valikus bei karo invalidus mokė skudučiuoti. Iš jo A. Sabaliauskas 1907 m. yra užrašės tris skudučiuojamas sutartines, tris šiaip skudučiuojamus kūrinėlius, keturias lumzdžio ir vieną švilių melodiją, be to, keletą originalių dainų. Visus tuos dalykus išspausdino 1911 m. ir 1916 m. leidiniuose.

Maždaug apie 1918 m. ir šių eiliučių autorius arčiau susipažino su St. Valacku, pradėjo dalyvauti jo skudučių „kapelijose”, pūtė regais, mokėsi kitais muzikos instrumentais. 1924 m. užrašiau iš jo keletą skudučiuojamų sutartinių, keletą specialiai skudučiuojamų, regais pučiamų ir švilių aliektamų kūrimų, be to, kitokios instrumentinės muzikos ir šiaip vertingos tautosakines medžiagos: dainų, oracijų ir t. t.

Apie St. Valacką, kaip nepaprastą liaudies muzikantą, yra rašyta ir spaudoje: „Biržų žinose” (1924. VIII. 5), Amerikos lietuvių laikraščiuose „Laisvėje”, „Roselandie-

tyje” (Čikaga, 1925. III. 21.), nekrologas „Stanislovas Valackas mirė”, — „Biržų žinose” (1926. X. 24.).

Sioje knygoje dedami spausdinti ir nespausdinti iš jo užrašytų muzikos dalykai.

III. Gudelių skudučiai (8 skudučiai)

Skudučiai sužymėti ramteliais. Aukščiausio tono skudutuje (des²) išramtėtas kryželis (X). Kitiems šešiemis iš eilės — po 1, 2, 3, 4, 5 ir 6 ramtelius. Ilgasis, pats žemasis, skudutis ramtelio naturėja. Skudučiai atrodė seni.

Skudučius parodė man, kaip mokytojui, Biržų gimnazijos mokinė Binkytė 1925 m. atsivežusi į Biržus iš Gudelių sodežaus (Papilio vls.). Tais skudučiais jų scdžiuje skudučiuodavę. Kada skudučiai dirbtini, kaip jie vadinami, ji nežinojo.

IV. Staklių skudučiai (6 skudučiai)

Skudučiai be ramtelii, numeruoti arabų skaitmenimis. Sklyés daug labesnės už Gudelių skudučių, ir patys skudučiai plonesni, todėl juos lengviau pūsti.

Skudučius parodė apie 1926 m. Biržų gimnazijos mokinys Mykolas Tunkūnas iš Staklių (Biržų vls.). Jis mokėjo skudučiuoti ir dalyvavo gimnazijos skudutininkų būrelyje.

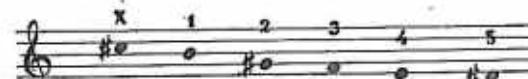
V. Biržų skurdutės (5 skudučiai)

Skudučiai, berods, nesuženklini. Ketvirtasis skudutis truputį aukštėsnis už f¹, bet žemesnis už fis¹, todėl diczas paimitas į skliaustelius.

Skudučius parodė mokiniai 1925 m. Skudučiai buvo, rodos, Biržų gyventojo Daividonio.

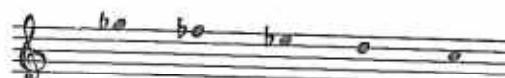
VI. Zizonių skudučiai (6 skudučiai be kuldukų)

¹ A. R. Niemi. Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimai.— „Mūsų tautosaka,” VI t., 1932, 140 psl.

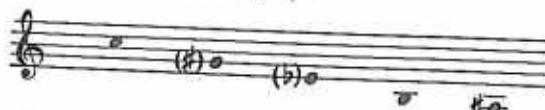
Skudučius mačiau 1926 m. Biržuose. Juos atnešė parodijų Biržų gimnazijos mokinys Bratėnas, atsižežęs iš Zizonių sodžiaus (Vabalninko vls.). Skudučiai, sakė, prieš pirmajį pasaulinį karą dūrbti. Mokinys Bratėnas skudučiuoti buvo išmokes savo sodžiuje ir daivavo gimnazijos skudutininkų būrelyje.

VII. Garšvų skudučiai (5 skudučiai)

Valkai atnešė garšvų ir prisidirbo skudučių. M. Pallulis (žr. I sk.) kiek paderino, ir visi pūtēme „Untytę“. M. Pallulis teigė, kad skudučiai skambėjo neblogai. Rytojus dieną skudučiai padžiūvo, kai kurie visai nedavė garso, kitų tonas pakito. Skudučiai dūrbti 1926 m.

VIII. Devenių skudučiai (5 skudučiai)

Skudučiai padaryti iš šaltokinio. Jų vardai tokie: *skudutis* (tarp g¹ ir gis²); *unt skudučia* (tarp es¹ ir e²); *kvapola* (h); *užtarystojai* (ais ir c²). Dar galis būti vienas skudutis, truputį žemesnis už *skudutį* (t. y. už g¹). Juokais vadinamas *griebk apačion*. Juo pučiamos *to-ta-ta-to*. Bet jo tuo metu komplekste nebuvu.

Skudučius padirbo ir soderino Motiejus Bičiūnas (1859–1932), gyv. Devenių km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. Jis buvo žymus Kvetkų apylankės skudutininkas ir ragų įtėjas. Visa Bičiūnų šeima mokėjo skudučiuoti, ragais pūsti, sutartines giedoti. Su sūnumumi — Juozu (gim. 1892), Adolfu (gim. 1900), Antanu (gim. 1903) ir dukterimis — Natalija (1897), Monika (gim. 1905) dažnai skudučiuodavo. Jo žmona Elzbieta Bičiūnienė (1861–1931) mokėjo ne tik skudučiuoti, sutartines giedoti, bet gerai ir ragais pūtė, ypač geros klausos reikalaujančiu ragu — *kvapola*. Bičiūnų šeima ir kankles turėjo. Pats M. Bičiūnas jas buvo pasidirbęs ir jomis skambino.

Skudučių derinimas ir skudučių bei ragų muzika užrašyta 1930 m.

IX. Rimkuškių skurdutės (4 skudučiai)

Juos mačiau pas A. Sabaliauską apie 1930 m. Jis juos buvo gavęs iš Rimkuškių sodžiaus (Biržų vls.). Skudučiai uosiniai, be ramtelio, seni. Trumpiausias (f¹) buvo suskilęs, siūlu apsuktas, bet balsą davė gerai. A. Sabaliausko tautosakos rankraštyje,

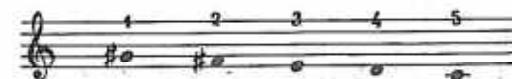
esančiame Lietuvos kaibos ir literatūros instituto tautosakos rankraštyne (LTR 587 (6), minimi ir šie skudučiai: „Man atnešė iš sodžiaus ir kitą komplektą skudučių, tik jau nebe pilna, tikt keturius, kurie esą labai seni, dūrbti dar vergijos laikais (prieš 1863 m.)“. Toliau duodamas tų skudučių soderinimus, kuris visai atitinka ir mano užrašytaji. A. Sabaliausko Rimkuškiuose užrašinėjo 1921 m.

X. A. Sabaliausko skudučiai (8 skudučiai)

I ši skudučių komplektą jeina ir minėtieji keturi Rimkuškių skudučiai (f¹, d¹, c¹ ir b). Kitus keturis prisidirbino A. Sabaliauscas. Jo skudučiai sužymėti taip: h¹ — įramtėtu kryželiu, a¹ — vienu ramteliu, g¹ — dvieju ramteliais, e¹ (arba es¹) — keturiais ramteliais. Rimkuškių skudučiai palikti be ramtelio, tik ant paskutinių trijų raudonu pieštuku užrašyti skaitmenys: 5, 6, 7.

XI. Bakšėnių skudučiai (5 skudučiai)

Skudučių vardai tokie: 1. *tutututututis*; 2. *tütütütütis*; 3. *kvapas*; 4. *untutas*; 5. *untita*. Dar buvęs vienas skudutis, už pirmajį aukščesnisi. Jo skudučių savininkas nesurado ir vardo nepasakė. Jis pučiamas drauge su pentkuoju. Dar gali būti du skudučiai, už penktajį žemesni, kurie vadinami *kuldukais*. „Bet jie gali būti, gali nebūti“, — aiškinė J. Davidonis.

Skudučius dirbo ir derino Jonas Davidonis (gim. apie 1880 m.), gyv. Bakšėnių Ažuolyno vnk., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. Skudučiuoti išmoko iš tévo, kuris gyveno Tuitodvary (artimame vlenkiemyje) apie 70 metų. Tuitodvaro vyrai lrgl buvo garsūs skudutininkai, ypač St. Einoris.

J. Davidonis mokėjo ir ragais pūsti, turėjo lumzdelį, juo tirliuodavo, o seniau grieždavo klarinetu.

Is jo užrašyti muzikos kūriniai 1932 m. vasara.

XII. Likalaukių skudučiai (6 skudučiai)

Skudučių vardu: 1. *tūtātis*; 2. *āututūtis*, arba *griebk apācion*; 3. *lakys*; 4. *ūntulas*; 5. *untýtis*; 6. *bosas*. Skudučiai ne vienu gręžtu gręžti: aukštesnių tonų skudučiai — plonesniu, žemesnių — storesniu. Skudučius dirbo ir suderino Dominkas Vaitiekūnas (gim. 1850 m.), gyv. Likalaukių km., Kupiškio vls. Tai garsus liaudies muzikantas, plačiai žinomas Kupiškio apylinkėje. Su juo teko susitikti 1932 m. vasarą. Nors senelis turėjo 82 m., bet skudučius lengvai pėtė ir mielei aiškinė.

Skudučius D. Vaitiekūnas dirbdavo ir kitiems žmonėms. Jis pasakojo: „Pernai skudučius padirbau Drulanui Serapiniokui. Prieš kokius penkerius metus — Didžprūdžių Vizbarui Petru (da gyvas). Salamiesčio vargamistrai, tuož po karo — Žekoniui Petri. Prieš vainas, — tėsiai toliau D. Vaitiekūnas, — mes taip pat turėdavom čia gilyčio skudučius ir dažnai pūsdavom. Daug kas turėdavo: ir Gyvakaruos, ir kitur. Lumzdeli turėdavau su šešiom skylutėm ir labai mokédavau: prie armonikos ir skripkos patropydavau.“

D. Vaitiekūnas mokėjo ragais pūsti, juos derinti ir sutartines giedoti. Jis taip pat gerai grojo armonika, kartais net laisydavo jas.

XIII. Šalnių skudučiai (6 skudučiai)

Skudučių vardai: 1. *tituūtitut*; 2. *titumūt*; 3. *kvepas*; 4. *untīlus*, arba *untītas*; 5. *untyté*. Laibasis (es²) vardo neturi. „Untyté“ pučiant, ji turi penktąsis pūtėjas drauge su penktuoju skudučiu (g³).

Skudučiai iš šaltekšnio medžio padaryti. Skudučių skylių išgręžtos gana plonu gręžtu, maždaug 12 mm diametro. Juos padirbo ir suderino Antanas Latvėnas (gim. 1856), gyv. Mešlinų km., Vabalninko vls., kilię iš gretimo Šalnių sodžiaus. Šalniai nuo seno garsėjo savo skudutininkais ir ragų pūtėjais. Šalniuose A. Latvėnas išmoko skudučiuoti ir ragais pūsti. Medžiaga iš jo užrašyta 1932 m.

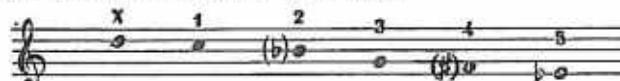
XIV. Braškių skurdutės (7 skudučiai)

Skudučiai mediniai. Juos mačiau Biržų muziejuje apie 1932 m. Skudučius dirbo pagarsėjęs Braškių sodžiaus (Biržų vls.) skudutininkas Venclovas (gim. apie 1862).

¹ Kupiškio vls. didelis sodžius.

XV. Zizonių Atkočiūno skudučiai (6 skudučiai)

Skudučiai mediniai, ramteliais sužymėti. Aukščiausias skudutis (d²) įrambtėtas kryželiu x, trečias skudutis (g¹) — kvepos, ketvirtas — untīkas, penktas — untytē. Pučiamieji skudučiai galai plonesni, antrieji galai storesni ir apvalūs.

Šį komplektą mačiau 1932 m. Kaune pas Valeriją Atkočiūną, skudučius gavusį Zizonyse (Vabalninko vls.) iš Stepono Atkočiūno. Šiai skudučiai, kiek jis prisimena, pūsdavę Zizonyse dar prieš 1902 m.

XVI. Gintautų skudučiai (6 skudučiai)

Skudučiai padaryti iš builio, be ženklių. Jų vardo: gis¹ — užtarytojas, e¹ — skudutis, d¹ — griebk apācion, c¹ — unt skudučio, a — kvapola, fis — šeštasis.

Skudučius padirbo ir suderino Juozas Bičiūnas (gim. 1854) Gintautų km., Panemunėlio vls. Jis yra žymus skudutininkas ir ragų pūtėjas, taip pat mokėjo kanklioti ir turėjo kankles dar iš dūminės gryčios, kalp sakydavo. Skudučius mačiau 1936 m. Knygoje spausdinama iš jo užrašyta skudučių ir ragų muzika.

XVII. Apšegos skudučiai (5 skudučiai)

Skudučiai uosiniai. Juos mačiau 1943 m. Pandėly. Atnešė parodyti III kl. mokinys Apšega. Jis teigė, kad skudučius padirbęs apie 1937 m. Jonas Apšega, Šakališkio vnk. (Pandėlio vls.), gim. 1879 m. J. Apšega mokėjo skudučiuoti ir lumzdeliu tirliuoti.

XVIII. Žilių skudučiai (5 skudučiai)

Jie yra Vilniaus Istorijos- etnografijos muziejuje (EM nr. 1). Inventoriaus knygose pažymėta, kad M. Brenšteinas juos pirkė 1907 m. Žilių km., Panemunėlio vls., Rokiškio aps.

Skudučiai, atrodo, uosiniai, be dugnu, kamščiamedžiais užkaišioti, be ramtelio. Skudučiai gana dailūs, ploni (plotis 1,5 cm, skylės diametras 1 cm). Pradžioj skudučiai buvo sužymėti taip (skaitant nuo trumpojo): I, II, III, IV ir V. Vėliau tie skaičiai perbraukti ir skudučiai pernumeruoti nuo ilgojo: I, II, III, IV, V. (Aš čia laikau pirmosios numeracijos.) Po kiekvienu skudučiu (skaitant nuo ilgojo) užrašytas, tur būt, jų tonas, būtent: do, re, mi, sol, si. Tačiau iškriindamas radau visai kitokį derinimą. Šio tipo skudučiai turi tą ypatybę, kad juos galima lengvai perderinti, pastumiant skudučio kamštį į vieną ar kitą galą. Tokiu būdu šis mano rastasis derinimas gal jau ir nebėra pirmynkštis Žilių kaimo skudučių derinimas. Tačiau, kaip ištyriau, jie negalejo būti saderinti ir taip, kaip prie eksponato užrašyta: do, re, mi, sol, si. Pavyzdžiu, trečiasis skudutis, po kuriuo užrašyta mi, dabar skamba la¹, kamštį pastūmuis giliu ir sulyginus su dugnu, gauname sol¹. Kamštį visai išėmus ir tik pirmu dugnui pridengus, gauname fa¹. Kokiu būdu galima gauti mi¹? Tas pati ir su ketvirtuoju skudučiu, panašiai ir su penktuoju: si galima šialp taip išgauti, bet tada pusė kamščio lauke kyšo. Tokių skudučių kalme nedirbdavo.

XIX. Lietuviai mokslo draugijos skudučiai (8 skudučiai)

Skudučiai uosiniai, sužymėti ramteliais. Aukščiausio tono skudučis (h¹) pažymėtas kryželiu, visi kiti skudučiai — 1, 2, 3, 4, 5, 6 ir 7 ramteliais. Skudučiai stamboki — ilgis 11—20,5 cm. Skylės gylis 10—18 cm, skylės diametras — 1,6 cm.

Iš kur skudučiai gauti, kieno dirbt, kada Lietuviai mokslo draugijai pateko, nežinoma. Tačiau kai kurie duomenys leidžia apytikriai spėti apie jų kilmę. Pirmiausia, skudučių saderinimas. A. Sabaliauskas savo knygoje „Lietuviai dažnai ir giesmių gaidos“ yra išspausdinęs keletą dalykų, paskudučiuotų kaip tik tokio derinimo skudučiai. Pvz., „Untyté“ (Nr. 92) skudučiuota visais aštuonais taip saderintais skudučiais. Skudučių numeracija iргi ta pati. Tie spausdinti kūrinėliai užrašyti iš Mykolo Paliulio 1908 m. Jie galėjo būti paskudučiuoti šiuo skudučių komplektu.

Antra, 1910 m. A. Sabaliauskas, skaičiudamas Lietuviai mokslo draugijoje paskaitą apie lietuvių muziką ir muzikos instrumentus, instrumentams demonstruoti buvo nusi-vežęs ir M. Paliul. Galimas daiktas, tie skudučiai ir buvo palikti Lietuviai mokslo draugijai.

Be to, šie skudučiai savo forma, padarymu, o ir saderinimu panašūs į jau minėtą Savučių komplektą (žr. I sk.), dirbtą apie 1916 m.

XX. Vilniaus Istorijos-etiografinios muziejaus skudučiai (6 skudučiai)

Skudučiai sužymėti ramteliais. Pučiamasis galas siauresnis (1,3—1,5 cm), antrasis galas beveik duktart storesnis (2,2—2,5 cm). Skylės išdegintos, apie 1 cm diametro. Skudučių ilgis 13,2—17,3 cm, skylės gylis 9—14,5 cm. Iš kur skudučiai pateko į muzieju, kol kas nežinoma.

Paminėsime čia ir tuos skudučių komplektus, kurių man pačiam neteko matyti, bet kurių derinimą ir tam tikrą žinių apie juos radome spausdintose šaltiniuose arba rankraščiuose.

XXI. Simpelliskių skurdutės

Skudučių vardai: *pirmoji, antroji, trečioji, kvepas, spaudalė* ir *untytė*. Šitaip saderintais skudučiais A. Sabaliauskas užraše skudučių muzikos iš M. Klibo (gim. 1840), gyv. Simpelliskių km., Biržų vls. Jis mokėjės kankliuoti, skudučiuoti ir ragais pūsti. Iš jo A. Sabaliauskas 1912 m. užraše ir vėliau išspausdino septynis skudučių muzikos dalykus.

Skudučių derinimas nustatytas pagal šiame leidinyje išspausdintą „Skurdutę“ (Nr. 65).

XXII. Dirvonakių skurdutės

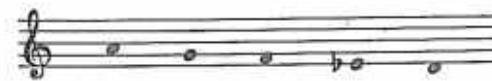
Pagal A. Sabaliausko išspausdintuosius dalykus — „Ridiką“ ir kitus (Nr. 52, 59, 75), skudučių derinimas nustatomas tokis:

Skudučių muzika užrašyta iš Jurgio Krisikėno, Dirvonakių km., Biržų vls., gim. 1846 m. Jis buvo žymus skudutininkas ir ragų pūtėjas. Iš jo A. Sabaliauskas 1912 m. užraše ir vėliau išspausdino tris skudučių ir du ragų muzikos dalykus. Drauge su M. Klibu J. Krisikėnas dalyvavo Biržų lietuvių vakare 1906 m., vadovavę skudučių ir ragų ansambliams.

XXIII. Nemunėlio Radviliškio skudučiai

Pagal A. Sabaliausko išspausdintą sutartinę „Sieno du kupečiu“ (Nr. 10), kuri buvo skudučiuojama Nem. Radviliškio apylinkėje, galima nustatyti ir radviliškėnų skudučių derinimą, būtent:

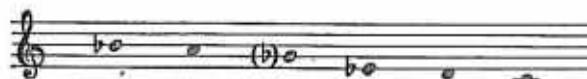

Žinoma, iš to dar negalima spręsti apie visą komplektą, kiek ir kokį jame buvo skudučių. Galimas daiktas, ši sutartinė pučiamā pagrindinius skudučius. Bet dar galėjo būti komplekto spiegas (aukštėsnis už a¹), o gal ir kuldukai (žemesni už d¹), kurie sutartinėse retai tevartojami.

Ši sutartinė užrašyta iš Martyno Gasiūno, 50 m., gyv. Nemunėlio Radvilišky.

XXIV. Burbullo skurdutės

Siai skudučiai 1937 m. Lietuvių tautosakos archyve išgroti į plokštelių du dalykai: „Atžagarinė“ ir sutartinė „Du žali beržellai“. Abu kūrinėliai išspausdinti 1938 m. „Tautosakos darbu“ V t., Nr. 335 ir 336. Sprendžiant iš muzikos, skudučiai buvo suderinti taip:

I plokštelių įgrojo Biržų skudutininkai, vadovaujami Kosto Burbulio, gim. 1889 m., gyvenusio Biržų mieste.

K. Burbulis — žymus biržėnų skudutininkas, ragų pūtėjas ir sutartinių giesmininkas. Jis nemaža yra prisidėjęs prie skudučių muzikos išlaikymo ir populiarinimo. K. Burbulis patys skudučius ir dirbdavo. 1918 m., gyvendamas Voroneže, pasidirbo skudučius, drauge su kompozitoriumi Šimkumi suderino ir mokė lietuvius karo pabėgelius skudučiuoti. Tas skudučių komplektas vėliau pateko į Klaipėdos konservatoriją. Kitas jo dirbtas skudučių komplektas yra Biržų muziejuje.

XXV. Rimkuškių skurdutės (antrosios)

A. Sabaliauskas 1921 m. Rimkuškių sodžiuje (Biržų vls.) užraše tokį skudučių derinimą:

A. Sabaliauskas rašo: „Skurdutes derinę jauni vyrai, kokį 25 metų. Ketvirtuoji skurdutė vadinas kvepale (Vabalninkų kvepas), penktoji — buldukas (Vabalninkų unytas), šeštoji — unytė, pirmoji — unytės pritarėja (Vabalninkų unytės pridėčkas).“ LTR 587.

XXVI. Gardino skudučiai

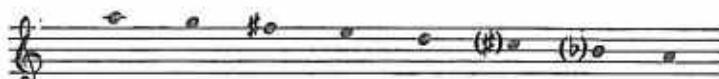
Apie 1909 m. Petrapilio Mokslo akademijos rūpesčiu į fonografą buvo užrašyta skudučių muzikos pavyzdžių iš buvusios Gardino gubernijos. Kompozitorius Tallat-

Kelpša iš fonografo išraše tris kūrinėlius, kuriuos spausdiname šioje knygoje. Skudučių skalė yra tokia:

XXVII. Gaigalų skudučiai

1935 m. į Tautosakos archyvo plokštelių įskudučiavo keletą dalykų papilečių vyrų — Juozas ir Edvardas Valionai, Gaigalų km. (Papilio vls.), Juozas Vasiliauskas iš Kupreliaus (Vabalninko vls.) ir Jonas Plepas (Plepybs), Dukurnių km. (Papilio vls.). Skudučiuota tokio derinimo skudučiai:

Toliau reikėtų paminti ir tokius atvejus, kada kai kurie žymesni skudutininkai, neturėdami savų skudučių, mokojo skudučiuoti ne vieną kurią partiją, bet visas. Tokie skudutininkai paprastai parinkdavo iš manų tinkamus skudučius, sudarydavo naują komplektą ir paaiškinavavo pūtimą. Naujai sudarytuose komplektuose derinimo požiūriu galima bent iš dalies laikyti atskirais komplektais ir kalbėti apie jų skalę.

XXVIII komplektas

Pelikas Gasparonis-Soltis, Kreivenių km., Kupiškio vls. (gim. 1887), 1932 m. skudučių neturėjo, bet mokojo skudučiuoti ir triūbom pūsti. P. Gasparonis parinko iš mano komplekto penkis skudučius ir paaškino, kaip „Tututų“ pūsdavo. Jo parinktujų skudučių skalė:

Skudučių vardai: 3. kvepas, 4. untutas, 5. untyta.

XXIX komplektas

Tas patis Pelikas Gasparonis-Soltis aiškinino, kad Bakšėnų piemuo septynis skudučius vartodavęs. Patį mažąjį skudučių pučiamą drauge su untyte, spiegū (spiegū) va-

dindavęs. Jis parinko iš mano komplekto septynis skudučius ir paaikino, kaip Bokšėnai „Tututi“ pūsdavo. Jo parinktu skudučių skale:

Spiegu jis émė iš pradžių h¹, paskui a¹ tonus. Skudučių vardai: 3. kvapas, 4. un-tatas, 5. untyta, 6. akas. Pats aukščiausias (h¹) a¹ — spiegas.

XXX komplektas

Stanislovas Einoris iš Tuitodvario vnk., Salamiesčio apyl. (Vabalninko vls.), gim. 1853 m., — žymus salamiestenų skudutininkas ir triūbų pūtėjas. Jis mokéjo smuiku groti, lumzdeliu tirliuoti, sutartines gledoti. 1932 m. skudučių nebeturėjo. Sutartinėms skudučiuoti jis parinko skudučius iš mano komplekto: man davė trečią ir penketą (t. y. f¹ ir d¹), pats paėmė antrą, ketvirtą ir šeštą (t. y. g¹, e¹, c¹). Supūtėm „Gegutę“, „Siaudžia loukai“ ir dar vieną (be vardo). „Tututututučiu“, specialiam skudučių kuriui, didesnio skudučių skaičiaus reikalaujančiam, jis parinko tokį šešių skudučių komplektą:

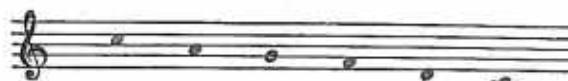
Skudučių vardai tokie pat, kaip Davidonio (žr. XI sk.).

XXXI komplektas

1932 m. vasarą teko aplankytai vieną iš seniausių pandėliečių — Antaną Vaičiūną, gyv. Giršteikiškių km., Pandėlio vls., gim. 1841 m. Jis skudučių neturėjo, bet skudučiuoti gerai mokéjo, atsiminė sutartinių šokį „Lioi trinkėla“. A. Vaičiūnas ragais ne-pūsdavę, nekanklinodavęs. „Ožio ragu“ pūsdavom, bet tai niekis, piemenų“ — pasakė jis.

Skudučių būdavę lili septynių. Iš jo užrašiau vieną „Kates“ variantą ir du naujus dalykus: „Üntuti“ ir „Kolę kepė“. Pūsdavę jie ir „Untyta“. Ji esanti panaši į „Üntuti“.

„Üntutiui“ parinko tokį skudučių komplektą:

Skudučius vadino taip: 1. tututū, 2. ut-ut-ūt, 3. kvapola, 4. untyta (su dviem — d¹ ir c²), 5. tū-tu-tūt.

XXXII. Svilių triūbos

Zymus vabalninkėmų skudutininkas St. Valackas (žr. II sk.) savo triūbas, kurias užrašiau 1924 m., buvo suderintę didžiosiomis sekundomis:

XXXIII. Savučių triūbos

Apie 1930 m. Alf. Paliulis (1891—1959), gyv. Savučių vnk. (Vabalninko vls.), padarbo triūbes ir drauge su M. Paliuliui (žr. I sk.) suderino. 1933 m. jų skale radau tokią:

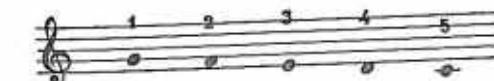
XXXIV. Biržų ragai

Apie 1935 m. Biržuose buvo padirbdintas ragų komplektas. Juo pūtė mokytojai, jaunimas, vietinių senelių mokomas. Ragai buvo suderinti didžiosiomis sekundomis:

XXXV. Stuburų triūbos

Ši triūbų komplektą padarė Matuzevičius iš Stuburų sodžiaus (Vabalninko vls., gim. apie 1810). Jis suderino Likalaukių D. Vaitiekūnas (žr. XII sk.) taip:

XXXVI. Dirvonaičių ragai

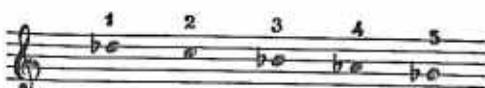
Tai bus, tur būt, tie patys ragai, kuriais vyrai pūtė 1905 m. Biržų lietuvių spren-vakare. Juos suderino birženai J. Krisikėnas (XXII sk.) ir M. Klibas (XXI sk.).

džiant iš A. Sabaliausko išspausdintos „Skurdutės“ ir „Ridiko“, ragai buvo suderinti didžiosiomis sekundomis:

XXXVII. Remeikių triūbos

Jas dirbo Remeikių kaimo (Vabalninko vls.) garsieji triūbų pūtėjai Ignas Banulius (1865–1940) ir Stasys Janauskas (1863–1956) apie 1936 m. Remeikių triūbų pūtėjai 1936 m. buvo pakvieti į Kauną, kur į fonografo plakštėles išrojo keturis triūbų muzikos dalykus. Sprendžiant iš užrašytų kūriniai, triūbos buvo suderintos taip:

Triūbų ilgis: pirma — 53 cm, antra — 59 cm, trečia — 65 cm, ketvirta — 75 cm ir penkta — 83 cm. Triūbų Remeikių vyrai namo nebeparsivežė. Jas nupirko Tautosakos archyvas. Dabar jos yra Vilniaus Istorijos-etnografijos muziejuje (inv. Nr. 2563).

Pora ragų komplektą 1932 m. buvo Biržų kraštotyros muziejuje. Ragai ten padinti dūdytomis. Jie gauti iš salamiesčių: Tuitodvario vnk. ir Bakšėnų km. Ju derinimas nežinomas. Bakšėnų dūdytų ilgis tokis: 1. tūtutis — 55 cm, 2. tūtatas — 77 cm, 3. kvepas — 80 cm, 4. antutas — 90 cm ir 5. antytė — 97 cm.

Apie eksponuojamų muziečių dūdytų vardus reikia pasakyti tai, kad jie kiek pakeisti, mėginti juos literatūrine kalba išreikšti. Bakšėnų ir Tuitodvario žmonės tik taip sakoj: kvapas, untutas, unytė.

St. Paliulius

PASTABOS

Knygos paaiškinimuose stengiamasi duoti daugiau žinių apie pačius pateikėjus. Jos surašytos prie pirmojo jų kūrinėlio. Vėliau jos nebekartojamos, tik skliaustuose nurodomas paaiškinimų numeris.

Zinios apie žymesniuosius skudutininkus ir ragų pūtėjus yra „Skudučių ir ragų komplektų“ skyriuje. Ivade ir paaiškinimuose, kalbant apie juos, skliaustuose pažymimas jų eilės numeris su raidėmis sk. (skudučių komplektas) arba rk. (ragų komplektas).

Gaidų ir tekstų skyriuose pažymėti vietovardžiai nurodo artimiausią žymesnį miestą ar miestelį, kurio apylinkėje užrašytas kūrinyis savo laiku gyvavo, kur pateikėjas jis išmoko. Pateikėjo gyvenamoji vieta dažnai ne ta pati, kur jis kūrinių išmoko.

Tų kūrinelių, kurios atlieka didesnis muzikantų skaicius, natose dažnai rasiame du vertikalius brūkšnius. Tas sąlyginis ženklas dedamas tada, kai ne visi muzikantai kartu pradeda groti. Natos iki to ženklų parodo, kaip paskiri muzikantai jstoja. Nuo ženklo jau visi yra išsiungę i grojimą. St. Paliulio užrašymuose tas ženklas suderintas su kartojimo pradžia. Iprastinis pakartojimo ženklas (dviejų vertikalių linijos su taškeliais) šiuo atveju nerašomas todėl, kad kartojama neribotas skaicius kartų. A. Sabaliausko natose palikta pačiam muzikantui suvokti savo ritminį motyvą ir jį kartoti. Jo natose dažniausiai paskutiniai vienas—du taktais jau yra kartojimo pradžia.

Chromatinis ženklas skliaustuose reiškia, kad jis gali būti, gali ir nebūti. Kartais instrumento (skudučio) garsas pustonio ribose svyrucia.

A. Sabaliausko rinkinių „Lietuvų dainų ir giesmių gaidos“ (1916 m.) prakalboje pasakyta: „Keturinėms giesmėms pôst taiso du ilgu ragu nevienodo ilgumo; jie išduoda po keletą balsų ir vadinas d a u d y t ê s“ (VIII psl.). Dėl to galima būtų manyti, kad visos keturinės sutartinės buvo daudytėmis pučiamos. Tačiau vietinių žmonių (St. Valacko, M. Paliulio, St. Einorio, V. Našlénienės ir kt.) tvirtinimu, ne visos keturinės buvo daudytėmis pučiamos. Todėl iš A. Sabaliausko keturinių į šio leidinio daudycių skyrių dedamos tik tas, kurios buvo vietinių žmonių žinomas, kaip daudytėmis pučiamos (žr. Nr. 129, 130, 131, 140, 141, 143, 144, 145, 150, 151, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 173).

Tą patį galima pasakyti ir apie kitų muzikos instrumentų skyrius. Lumzdelių, birbonytių, bandūrėlio skyriuose yra nemaža sutartinių dainų, laluškų, žaidimų melodijų. Jos priskirtos prie atitinkamo skyriaus, remiantis pateikėjo nurodymu. Daugelis tų pačių dalykų buvo atliekami įvairiais muzikos instrumentais, tačiau dažniausiai tuo instrumentu, į kurio skyrių kūrinėlis idėtas.

SUTRUMPINIMAI

- apyl. — apylinkės
aps. — apskritis
aug. — auges
gim. — gimęs
gyv. — gyvenęs
km. — kaimas
LMD — buvusios Lietuvių mokslo draugijos rankraščiai, esantieji LTSR Mokslo akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Lietuvių tautosakos rankraštyne.
LTR — LTSR Mokslo akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Lietuvių tautosakos rankraštynes
mel. — melodija
NS — A. R. Niemi ir A. Sabaliauskas. Lietuvių dainos ir giesmės. 1911 m.
paž. — pažymėta
plg. — palygink
pl. — fonografo plokšteliė
raj. — rajonas
rk. — ragų komplektas
SbG — A. Sabaliauskas. Lietuvių dainų ir giesmių gaidos. 1916 m.
sk. — skudučių komplektas
SP — St. Palūlio melodijų rankraščiai
TD — Tautosakos darbai
tek. — tekstas
vls. — valsčius
vnk. — vienkiemis

METRIKOS

SKUDUČIAI

1. Kieme žalia žolelė. Elzbieta Budriūnenė-Borisaitė, Svilų km., aug. Salnių km., Vabalninko vls., Biržų aps., gim. apie 1830 m. Užr. St. Palūlis 1932 m. SP, Nr. 232.

Šią sutartinę skudučiavio 2 žmonės 4 skudučiais. Abu turėjo po 2 skudučius. Pirmasis vadinosi užtarėjas, antrasis patarėjas. Sutartinę gledodavo taip pat dvi giesmininkės. „Vienu užtariam, kita patariam“, arba „čia užtar, čia patart“ — aiškinė El. Budriūnenė. Ji mokėjo daug sutartinių, mėgo skudučiuoti ir sutartines šokti.

2. Sode lapai. Elzbieta Savickienė-Rastauskaitė, Medinų km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls., Biržų aps., gim. 1862 m. Gumbellių km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. Užr. St. Palūlis 1937 m. SP, Nr. 214.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 4 skudučiais. Klekvienas turi po 2 skudučius. Giesmininkė mokėjo skudučiuoti, sutartines giedoti ir sutartines šokti. Skudučiuodavo ir specialius skudučių kūrinius: „Tututū“, „Utututū“.

3. Sode obuoliai. Milda Stakioniene-Jakubkaitė, Svilų km., Vabalninko vls., Biržų aps., gim. 1856 m. Petrošiškių km., Alizavos apyl., Vabalninko vls. Užr. St. Palūlis 1936 m. SP, Nr. 63.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 4 skudučiais. Šią sutartinę giedoti ir skudučiuoti M. Stakionienei padėjo V. Našlénienė (žr. 21). Ji atliko antrąją partiją.

M. Stakioniene — didelė alizaviečių giesmininkė, dainininkė ir instrumentinės muzikos mėgėja.

Jos tėvas turėjo kankles. „Kunkliai tamsūs, numaliavoti, gražūs. Rodos, septynių stygų. Stygos varinės, geltonos. Grajidavo ir dainuodavo...“ Tėvo brolis taip pat turėjo kankles, ir jie abu drauge skambindavo. „Jetuolis sakydavo, kad kai kada ir dvaran kunklius nusinešdavon, tai ir pasišokdavon.“

M. Stakionienei aiškinė: „Pienėnys turėdavo ragus su skyliutėmis (ožkų, ožlių). Didelius. Po keturias, po tris ir po penkias skyliutes. Gražiai tirliuodavo. Tirlitais vaidindavo... Iš alksnių nusisukdavo birbynėles („birbynėlas“) su skyliutėm. Tirliuodavo. Kas dindavo.“

Kas dindavo, tie slaugėsnį būdavo.“

M. Stakionienė gerai atsiminė, kaip šokdavo sutartines „Šimo gusto“ ir kitas, kaip giedodavo per linorūtę ir t. t. „Zasinyčiose tai būdavo visas giedojimas, — sako M. Stakionienė,— nuelnant į dvarą giedodavo, grįždavo namo — dar labiau giedodavo. Petroškių visai prie dvaro.“

4. Linelait, Sprindinėlė, gyv. Biržuose, gim. apie 1844 m. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 45.

Sutartinę gieda, kaip sakė pateikėja, „dviese“. Skudučiuoja 2 žmonės 4 skudučiai; pūsdave ją ir daudytėmis.

5. Dijūta kalneli. Jurgis Borisas (Usevičius), Bakšėnų km., Salamiesčio apyl. Vabalninko vls., Biržų aps., gim. 1866 m. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 46.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 4 skudučiai. Ją ir daudytėm pūsdavę.

Šią sutartinę giedodavusios ir šokdavusios 4 moterys. J. Borisas aiškinė: „Sakydavo moterys: pagiedosim kokią sutartinę. Kaip grolė grodavo jos vis keturių. Bakšėnuos šokdavo grotinės.“

Prie Zasinyčių dvaro (Alizavos apyl.) yra legendarinis kalnas, Dijokalniu vadina- mas. Apie jį laudis žino įvairių padavimų. Ši sutartinė kaip tik yra susijusi su tuo Dijokalniu.

6. Ale gi kokia. Jokūbas Gasparevičius, gim. 1846 m. Salamiestyje, Vabalninko vls., Biržų aps. Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 207.

Šią sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 4 skudučiai.

Spaudos draudimo metu J. Gasparevičius skaitė latviškai laikraščius ir knygas — „visokias istorijas“. Ir rašinėti mėgstas. Turėj prirašę gal keturių knygų. Mokejo skudučiuoti, triūbom pūsti, gerai atsiminė, kaip sutartines šokdavo. „Sepetos varnele“ kepdavo. Sutartines jis vadindavo *sutartinėmis giesmėmis* ir *sutartimis* (daugisk. vard. *sutařtys*).

7. Lioi šokėla. El. Budriūnenė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. I). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 115.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 4 skudučiai. Ją giedodavo ir šokdavo keturiose.

8. Nesakyk, Adomė! M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls., gim. 1848 m. Svilių km., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 278.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 4 skudučiai. Kiekvienas pučia po 2 skudučius. Sutartinė giedama taip, kaip ir skudučiuojama. Sutartinės tekstas improvizaciniu pobūdžiu, sukurta sutartinių šoko metu.

9. Silo gegutėlė. Martynas Klibas, gim. 1840 m. Simpeliškių km., Biržų vls. (žr. XXI sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 600.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 4 skudučiai.

A. Sabaliauskas rašo, kad M. Klibas „moka kankliuoti, skudučiuoti ir ragus pūsti“.

10. Šieno du kupečių. Martynas Gosiūnas, 50 m., Nem. Radviliškis, Biržų aps. Užr. A. Sabaliauskas prieš 1914 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 597.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai. Vienas turi 2 skudučius, antras — 3.

11. Šieno du kupečiai. Stanislovas Valackas, Svilių km., Vabalninko vls., Biržų aps. (žr. II sk.). Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 91.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai. Pirmas pučia komplektą ketvirtuoju ir šeštuoju skudučiu, antras — trečiuoju, penktuoju ir septintuoju. Skudučiuota Svilių skudučiai (žr. II sk.).

12. Pempė kuoduota. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 598.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai. Vienas turi 3 skudučius, antras — 2. Skudučiuota M. Paliulio skudučiai.

13. Perutti, ryta. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 599.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai. Vienas turi 3 skudučius, antras — 2. Skudučiuota M. Paliulio skudučiai.

14. Salavijas. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 602.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai. Vienas turi 3 skudučius, antras — 2. Skudučiuota M. Paliulio skudučiai.

15. Salavijas. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 226.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai, kaip Nr. 14. Skudučiuota St. Valacko skudučiai (žr. II sk.).

16. Gegutė. Stanislovas Einoris, Tuitodvario vnk., Salamiesčio apyl. Vabalninko vls., Biržų aps., gim. 1853 m. (žr. XXX sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 134.

Sutartinę pūtė 2 žmonės 5 skudučiai. Vienas turejo trečiąjį ir penktąjį skudučių (f¹ ir d¹), antras — antrajį, ketvirtajį ir šeštajį (g¹, e¹ ir c¹). „Gegutę“ ir daudytėm vyrai pūsdavo.

17. Be vardo ir be žodžių. St. Einoris, Tuitodvario vnk., Salamiesčio apyl. Vabalninko vls. (žr. XXX sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 133.

Cia ne sutartinė, bet specialus skudučių kūrinys. „Be vardo ir žodžių“ vadina- mata todėl, kad neturi žodžių ir pavadinimo. Skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai, kaip Nr. 16.

18. Siaudžia laukai. St. Einoris, Tuitodvario vnk., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. XXX sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 132.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai, kaip Nr. 16.

19. Ei varne, varne. Petras Petronis, Svilių km., Vabalninko vls., Biržų aps., gim. 1857 m. Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 181.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

„Šią sutartinę — sakė P. Petronis, — išmokau Svilius iš Kazimiero Mačio. Giedodavom vyrai prie alaus.“ P. Petronis mokejo skudučiuoti, triūbom pūsti, gerai dainuoti ir sutartines giedoti.

20. Dobilas. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1933 m. SP, Nr. 227.

Skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai. Ši sutartinė vadina ir „Dobilio“. Ji yra viena iš populiariausių giesmių.

21. Dobilio penki lapai. Viktė Našlentienė, Galvokų km., Vabalninko vls., Biržų aps., gim. 1851 m. Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 189.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai. O jei gieda, tai, pasak V. Našlénienės, „sustoję, arba trys“.

V. Našlénienė — žymiausia apylinkės giesmininkė, tikra sutartinių specialistė. Sutartinių daugiausia išmoko Sviliuose. Mokėjo šokti sutartines ir kitus senovinius šokių, gerai skudučiavo.

1936 m., kai šių eilučių autorius lankėsi pas ją, senutė gyveno, kaip kokia laumė, viena senoje dūmėnėje, sukrypusioje pirkelėje, savo rankdarbiais išpuoštoje. O tie rankdarbiai buvo iš šiaudelių ir spalvotų popierėlių padaryti papuošalai prie mažų trobelės langelių ir aprūkusius sienų bei lubų. Ant sienų buvo priklijuota įvairių dorovinių šūkių, sulypdyti iš didžiųjų laikroščių raidžių.

Sena, tiesiog muziejinė baudžiavos laikų trobelė senutės buvo rūpestingai puoselėjama ir jų išorės. Trobelės palangėse — rūtų darželis, pilnas įvairių gėlių, mažas kiemelių nušluotas, takelis smėliu išbarstytas.

Skaltyti mokėjo, rašyti — silpnai. Jos „biblioteka“ — keletas senų, aprūkusiu Vaiciškiaus laikų knygų. Žemės neturėjo, gyveno iš žmonių pašalpy. Vaikams ir suaugusiams V. Našlénienė organizuodavo įvairias pramogas su savotiškais vaikinimais, dažnomis ir šokliais, pati, nors ir pasenusi, aktyviai juosė dalyvaudeavo. Vaikus apdovanodavo savo darbo žaistiukais, vadinamais „titilėmis“. Vaikai ją malonial vadinavo Titilių Bobute. Iš jos rinkta tautosaka 1936, 1937, 1938 ir 1939 m.

22. Ažuolėlis. Krisius Dagys (1862—1933 m.), Kadarų km., Papilio vls., Biržų aps. Užr. St. Paliulis 1931 m. SP, Nr. 44.

Sutartintę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

K. Dagys mokėjo skudučiuoti ir ragais pūsti. Labai mėgo sutartines, mokėjo ir dainu.

23. Ažuolėlis. El. Budriūnienė, Svilių km., Vabalminko vls. (žr. 1). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 116.

Skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

24. Tuse. Kr. Dagys, Kadarų km., Papilio vls. (žr. 22). Užr. St. Paliulis 1931 m. SP, Nr. 43.

Skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

25. Lapė. Kr. Dagys, Kadarų km., Papilio vls. (žr. 22). Užr. St. Paliulis 1931 m. SP, Nr. 42.

Skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

26. Apynėlis. Banienė, gyv. Pandėlyje, gim. 1853 m. Papillyje. Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 169.

Sutartintę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

Banienė sutartinių išmokusi Biržų apyl. Mokėjo skudučiuoti ir buvo gera giesmininkė bei dainininkė. „Dainuodavom, kad net plyšdavo“, — pasakė ji.

27. Oželis. Banienė, Pandėlys (žr. 26). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 171.

Sutartintę skudučiuavo 3 žmonės. Tačiau Banienė parodė, kadip skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

28. Tindi rindi riuška. Banienė, Pandėlys (žr. 26). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 172.

Sutartintę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

29. Lioi žalia rūta. Elzbieta Janavičienė-Tamėnaitė, Suvaldzįjų km., Pandėlio vls., Rokiškio aps., gim. 1841 m. Ratkinų km., Suvalniškio apyl., Pandėlio vls., Rokiškio aps. Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 156.

Sutartintę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

El. Janavičienė — žinoma giesmininkė ir skudutininkė. Ji mokėjo įvairių šokių, iatukų „lenciągų“. Jos dėde turėjės dvejas kankles: 12 ir 24 stygom.

30. Svirtis sviro. El. Savickienė, Medinų km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. 2). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 210.

Skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

Spausdinata: „Sutartinės“, I t., Nr. 337.

31. Svirtis sviro. Elzbieta Bratėnaitė, Zizonių km., Vabalninko vls., gim. 1852 m. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 222.

Sutartintę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

El. Bratėnaitė mokėjo sutartinių, skudučiuoti, atsiminė šiek tiek senovės šokių.

Ši sutartinė trejinė.

Sutartinės trejinės muzikos instrumentais atliekamos įvairiai. Skudučiai ir daudytėmis dažniausiai pučia du žmonės. Vienas atlieka pirmąją trejinės dalį, antras tuo pačiu metu antrają. Lumždelių, atitinkamai suderintais, pučia ir išdesnis žmonių skaičius dvejopai: taip, kaip skudučiai (tik vieną trejinės dalį), ir taip, kaip giedama, t. y. kiekvienas sekantis pūtėjas, ištojės nuo antrosios trejinės dalies, pučia ir pirmąją, ir antrają trejinės dalį.

32. Darže rūtytė. M. Klibas, Simpeliškių km., Biržų vls. (žr. XXI sk.). Užr.

A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 601.

Sutartintę skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

33. Du žaliu berželiu. El. Paliulienė, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. 131). Užr. A. Sabaliauskas 1894 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 553.

Sutartinė išmokta Biržų apyl. Jos variantus skudučiuodavo ir vabalninkėnai. Tempos — viena ketvirtinė nata lygi 96 — mūsų pažymėtas skudučiavimui. Skyriaus „Keptas“ — viena ketvirtinė nata lygi 96 — mūsų pažymėtas skudučiavimui. Skyriaus „Kepturiese“ pradžioj A. Sabaliauskas tempa pažymėjo giedojimui: „Visos giesmės keturturiese“

nėra turi tempo einant maždaug ketvirtinė nata lygi 88; šokant gi ketvirtinė lygi 152.“

34. Du žali berželiai. Banienė, Pandėlys (žr. 26). Užr. St. Paliulis 1936 m.

SP, Nr. 170.

Skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiai.

35. Du žali berželiai. Kostas Burbulis, gyv. Biržuose, gim. 1889 m. Simpeliškių km., Biržų vls. (žr. XXIV sk.).

Spausdinama iš TD V t., Nr. 336. Sutartinės melodija.

36. Eitinė. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. A. Sabaliauskas prieš 1904 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 616.

Skudučiuoja 2 žmonės 5 skudučiais. Cia ne sutartinė, bet specialus skudučių kūrinys. Straipsnyje „Sutartinės ir mūsų muzikos įrankiai“ apie „Eltinę“ A. Sabaliauskas rašė: „Ją pūlavavo esant baudžiavai, eidami dvaran arba grįždami.“

37. Aviža, Sofija Vosylienė-Dūdaitė, Bakšėnų km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls., gim. 1873 m. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 225.

Sutartinę skudučiuoja 2 žmonės 6 skudučiais. Kiekvienas turi po 3 skudučius. Reikia dvių skudučių, suderintų c².

Spausdinta: „Sutartinių“ I t., Nr. 206.

S. Vosylienė gerai mokėjo sutartines giedoti, skudučiuoti. Sutartines išmoko daugiausia Bakšenuose jis Vosylienės-Užubalaite, kilusios iš Stuburų km. (Vabalninko vls.).

38. Polka. Domininkas Vaitiekūnas, Likalaukių km., Kupiškio vls., Panevėžio aps., gim. 1850 m. (žr. XII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 128.

Št. „Polkę“ pučia 2 žmonės 6 skudučiais. Kiekvienas turi po 3 skudučius, „Dvių lakių reikia“, — sako pateikėjas, t. y. reikia dvių skudučių, prima suderintu. „Polka“ D. Vaitiekūno sukurta, nes jis pasakė: „Mano paties išmislyta.“

39. Dudutis. 1935 m. skudučias iš fonografo plokštėlės išrojo Edvardas ir Juozas Valionai, Gaigalų km., Papilio vls., Biržų aps. LTR pl. 67 (3). Mel. iš plokštėlės išraše V. Serbenia.

40. Antis tupi ant kiaušinių. Igrojo Ed. ir J. Valionai (žr. 39). LTR pl. 67(2). Mel. iš plokštėlės išraše V. Serbenia.

41. Ančių tupi tryks pulkai. Igrojo Ed. ir J. Valionai (žr. 39), LTR pl. 67(1). Mel. iš plokštėlės išraše V. Serbenia.

42. Girių gegulė-kukavo. 1909 m. skudučias iš Petrogrado Mokslo akademijos rankinio fonografo velenėlius Igrojo nežinomi asmenys. Igrota Gardino gubernijo. Iš fonografo išraše J. Tallat-Kelpša. Melodija įteikta Lietuvų tautosakos rankraštynui 1935 metais. LTR 633(53).

43. Bitytė sode, soda uja. I Petrogrado Mokslo akademijos fonografo velenėlius igrojo nežinomi asmenys (žr. 42). Iš fonografo išraše J. Tallat-Kelpša. Melodija įteikta LTR 1935 metais. LTR 633(54).

44. Adata. I plokštėlę įdainavo: Marijona Smetonienė, 61 m., Teresė Dirsišienė, 70 m., abi Užulėnio km., Morta Jasikonienė, 66 m., Lėno km., visos Taujėnų vls., ir Karolina Masiulienė, 64 m., Jurgelionų km., Siesikų vls., visos Ukmergės aps. LTR pl. 271(4).

Tek. užr. J. Dovydaitis 1935 m. LTR 660(18).

Spausdinta TD V t., Nr. 112. J. Čiurlionytė ten pat rašo: „Pasakoja, kad ją seniai grodavę vyrai ant builio dūdelių, grįždami nemo iš lauko darbu“ (273 psl.).

45. Tututū. Juozas Svincickas, Nodiejiskių km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls., gim. 1878 m. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 298.

Skudučiuoja 3 žmonės 4 skudučiais. Pirmas ir antras turi po 1 skudutį, trečias — 2 skudučius.

J. Svincickas 4 metus buvęs Amerikoje, jis atsimena, kaip 1913 m. netoli Bostono Amerikos lietuvių skudučiavio.

46. Skurdutė. Rimkuškių km., Biržų vls. ir aps. Užr. A. Sabaliauskas 1921 m. iš vietinių žmonių. LTR 587(61).

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiais. Kiekvienas turi po 2 skudučius.

47. Kukorka I. M. Klitas, Simpeliskių km., Biržų vls. (žr. XXI sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 606.

Skudučiuoja 3 žmonės visais šešiais komplekto skudučiais. Skudučiai pasidalinami taip: pirmas pūtėjas turi trečiąjį ir šeštąjį skudutį, antras — antrąjį ir penktąjį, trečias — pirmąjį ir ketvirtąjį.

48. Ridikas. Vincas Pašakarnis, Trisakų km., Vabalninko vls., gim. 1864 m. Užr. St. Paliulis 1933 m. SP, Nr. 144.

„Ridiką“ pučia 3 žmonės 6 skudučiais. Vienas turi antrąjį ir ketvirtąjį skudutį, antras — pirmąjį ir trečiąjį, trečias — spiega (h¹) ir penktąjį (d¹). Skudučiuodavę vyrai dažniausiai ejami.

Vincas Pašakarnis pagarsėjęs apylinkėje muzikantas. Jis mokėjo ragais ir daudytėmis pūsti, pirmas apylinkėje pradėjo armonika groti. Buvo nagingas žmogus; tai sydavo armonikas, laikrodžius ir kitokius mechanizmus.

49. Šešios. St. Valackas, Svilų km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 610.

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiais. Vienas turi trečiąjį ir šeštąjį, antras — antrąjį ir penktąjį, trečias — pirmąjį ir ketvirtąjį skudutį.

50. Atžagarinė. K. Burbulis, Biržai (žr. XXIV sk.).
Biržų skudutininkai, vadovaujami Kosto Burbulio, įskudučiavo si kūrinį i LTR fonografą 1937 m. IV. 28 d. LTR pl. 599. Spausdinama iš TD V t., Nr. 335.

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiais. Kiekvienas turi po 2 skudučius.

51. Kukorka II. M. Klitas, Simpeliskių km., Biržų vls. (žr. XXI sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 607.

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiais. Skudučiai paskirstomi taip: pirmas pučia trečiuoju ir šeštuoju, antras — antruoju ir penktuoju, trečias — pirmuoju ir ketvirtuoju.

52. Be vardo. J. Krisikėnas, Dirvonaičių km., Biržų vls. ir aps. (žr. XXII sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 608.

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiais. Pirmas pučia trečiuoju ir penktuoju, antras — x ir antruoju, trečias — pirmuoju ir ketvirtuoju skudučiu.

53. Küli kepė. Antanas Vaičiūnas, Girsteikiškių km., Pandėlio vls., Rokiškio aps., gim. 1841 m. (žr. XXXI sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 294.

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiais. Kiekvienas turi po 2 skudučius.

54. Trijuos. Juozas Bičiūnas, Gintautų km., Kvetkų apyl., Panemunio vls., Rokiškio aps. (žr. XVI sk.). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 84.

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiais. Pirmas pučia antruoju ir šeštuoju, antras — trečiuoju ir penktuoju, trečias — pirmuoju ir ketvirtuoju skudučiu. Pirmojo partijo vadinas *skudutis*, antruo — *ant skudutę* (unt skudučio), trečiojo — *kvepalė* (kvapojai). Skudučiuota St. Paliulio skudučias.

55. „Triljuos“ po du kartus. J. Bičiūnas, Gintautų km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. (žr. XVI sk.). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 84 a.

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiai. Skudučiuota tais pačiais skudučiais, kaip Nr. 54. Ir atlikęjų partijos taip pat vadinas.

56. Tutučio ūkis. I Petrogrado Mokslo akademijos fonografo velenėlius išgroujo nežinomi asmenys (žr. 42). Iš fonografo išraše J. Tallat-Kelpša. Melodija įteikta LTR 1935 metais. LTR 633(55).

57. Kvepas drūtesnis už unutuj. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 611.

Skudučiuoja 4 žmonės 5 skudučiai. Pirmas pučia trečiuoju skudučiu, antras — kvepo partiją šeštuoju, trečias — unutučio partiją penktuoju ir ketvirtas — untytės partijos variantą antruoju ir ketvirtuoju skudučiu.

58. Atžagarinė. M. Klibas, Šimpeliškių km., Biržų vls. (žr. XXI sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 605.

Skudučiuoja 4 žmonės 6 skudučiai. Trys pūtėjai turi po vieną skudučių, ketvirtas — tris skudučius. Pirmas pučia antruoju Šimpeliškių komplekto (XXI sk.) skudučiu, antras penktuoju skudučiu pučia kvepo partiją, trečias — trečiuoju *splaudalės* (unutučio) partiją, ketvirtas trim skudučiais (pirmuoju, ketvirtuoju ir šeštuoju) pučia untytės partijos variantą.

59. „Ridikas“ arba „Intakas“. J. Krisikėnas, Dirvonakių km., Biržų vls. (žr. XXII sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 609.

Skudučiuoja 4 žmonės 6 skudučiai. Trys pūtėjai turi po vieną skudučių, ketvirtas — tris. Pirmas savo partiją pučia pirmuoju Dirvonakių komplekto (XXII sk.) skudučiu, antras — ketvirtuoju *splaudalės* partiją, trečias — antruoju kvepo partiją, ketvirtas savo partiją pučia trim skudučiais (x, 3 ir 5).

A. Sabaliausko pastaba: „Sako: rauk, rauk ridiką.“

60. Penkiesė. Anastazija Balaišienė-Silaikaitė, Suvaizdžių km., Pandėlio vls., Rokiškio aps., gim. 1852 m. Abonių km., Simonų vls. Užr. St. Paliulis 1932 ir 1936 m. SP, Nr. 290.

Skudučiuoja 4 žmonės 5 skudučiai. Pirmas pučia *tataito skuduti* antruoju skudučiu, antrasis — *ut, ut ū-tu-tu-tut* trečiuoju, trečias — dviem skudučiais (1 ir 4) pučia taip: *untyta, uti, uti, untytiukas uti, uti*. Ketvirtas pučia penktuoju skudučiu *u, u, ū*, kurį A. Balaišienė vadino ūku, arba *kvapū*.

Dainininkės jaunystėje jos gimtajame sodžiuje, Abonyse, vyrai labai megę skudučiuoti ir ragus pūsti. Kitur apylinkėje tos muzikos nebebuvo girdėti.

A. Balaišienė savo skudučių neturėjo. Ji parinko iš mano komplekto 5 skudučius, sakydama: „Skudučiuodavo tik penkiais“, ir aiškino, kaip reikia kiekvienu skudučiu pūsti. Okas turės būti „labai drūtas, žemas“.

Apie ragus ji taip pasakojo: „Pūsdavo penkiom triūbom-daudytėm. Ilgos būdavo. Tošim apvyniotas. Gražiai išpūsdavo. Daudytėm labai tarydavo.“

61. Penkiaglasė. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 89.

Skudučiuoja 4 žmonės 5 skudučiai. Pirmas pučia ketvirtuoju Svilių komplekto skudučiu *HIIHIIHIIHII*, antras — septintuoju kvepq, trečias — penktuoju *untutj*, ketvirtas — trečiuoju ir šeštuoju *rinklinj*. Skudučiuota Svilių skudučias (žr. II sk.).

62. Intapa s. 1935 m. I fonografo plokštėle išskudučiavo Juozas Vasiliauskas, Edvardas ir Juozas Valioniai, visi Gaigalų km., ir Jonas Plepas, 69 m., Dukurnių km., visi Papilio vls., Biržų aps. LTR pl. 66(3). Mel. iš plokštėles išraše V. Serbenta.

63. Intytiis. Išskudučiavo J. Vasiliauskas, Ed. ir J. Valioniai ir J. Plepas (žr. 62). LTR pl. 66(2). Mel. iš plokštėles išraše V. Serbenta.

64. Sumka. Pilypas Savickas, Medinų km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls., gim. 1863 m. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 308.

Skudučiuoja 4 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia pirmuoju, antras — antruoju ir trečiuoju, trečias — ketvirtuoju ir penktuoju, ketvirtas — šeštuoju skudučiu.

P. Savickas — žymus salamiestėm muzikantas. Moka visokiais muzikos instrumentais: skudučiais, triūbom, lumzdeliu, smuiku. Gaidy nepažįsta.

P. Savickas šešių skudučių komplektą sudarė iš mano skudučių ir išaiškino, kaip pūsdavo „Šumką“. Ji esanti senovinės suktinia. Idomu, kad skudučių komplektą parinko lygial tokį, kaip turėjo D. Vaitiekūnas (XII sk.). Trumpaiji skudučių *spliegiku* vadindavė. Labai grožėjos triūbų muzika, ypač Remeikiui. „Niekas taip nepūsdavo triūbom, kaip Remeikiai!“ — pasakė jis.

Lumzdeliu grodavo ne tik vienas, bet ir su kitais kartu. „Trim lumzdeliais gražiai supūsdavom: aš, Vaitiekūnas, Žekonis Juozapas. Kalėdų ryta mes trys Salamiesčio bažnyčioje prie vargonų grodavom.“

65. Skurdutė. M. Klibas, Šimpeliškių km., Biržų vls. (žr. XXI sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 604.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia Šimpeliškių komplekto (XXI sk.) antruoju skudučiu *tututututut*, antras — trečiuoju *HIIHIIHII*, trečias — ketvirtuoju *kvepo* partiją, ketvirtas — penktuoju *splaudalės* partiją, penkta — dviej skudučiais (1 ir 6) untytės partiją.

66. Bakšėnų „Untytė“. Jonas Davidonis, Bakšėnų Ažuolyno vnk., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls., gim. apie 1880 m. (žr. XI sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 109.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia Bakšėnų komplekto (žr. XI sk.) pirmuoju skudučiu *tututututut*, antras — antruoju *tutututut*, trečias — trečiuoju *kvepq*, ketvirtas — ketvirtuoju *untutj* (untula), penkta — dviej skudučiais (5 ir pačiu aukščiausiu) untytę.

67. Tututututututis. St. Einoris, Tuitodvario vnk., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. XXX sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 304.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia pirmuoju skudučiu *tututututut*, antras — antruoju *tutututut*, trečias — trečiuoju *untutj*, ketvirtas — ketvirtuoju *kvepq*, penkta — penktuoju ir mažuoju skudučiu *untytę*. Skudučiuota XXX-uoju skudučių komplektu.

68. Skudutis. J. Bičiūnas, Gintautų km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. (žr. XVI sk.). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 82.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia antruoju skudučiu, antras — trečiuoju *griebk apačion* partija, trečias — ketvirtuoju *ant skudučio*, ketvirtas — šeštuoju *kvepalę*, penktas — penktuoju ir pirmuoju skudučiu *užtarytojo* partija. Skudučiuota Gintautų skudučiai. Pirmąjai partijai galima pūsti ir trečiuoju skudučiu (*dis!*), o antrajai — antruoju (*!?*).

69. „*Skudutis*“ po du kartus. J. Bičiūnas, Gintautų km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. (žr. XVI sk.). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 82 a.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai, pasidalinę taip pat, kaip skudučiuodami Nr. 68.

70. Devenių „*Untyté*“. Motiejus Bičiūnas, Devenių km., Kvetkų apyl., Panemunio vls., Rokiškio aps. (žr. VIII sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 86.

Skudučiuoja 4 žmonės 5 skudučiai. Pirmas pučia pirmuoju skudučiu *skudučio* partija, antras — antruoju *ant skudučio* („*unt skudučio*“), trečias — trečiuoju *kvepalę* („*kvapoli*“), ketvirtas — ketvirtuoju ir penktuoju (aukščiausiuoju) *užtarytojas*. Skudučiuota Devenių skudučiai.

Ta patį dalyką skudučiavo ir 5 žmonės 6 skudučiai. Tada M. Bičiūnas penktajam pūtėjui parinko iš mano skudučių fis¹, pavadino jį *griebk apačion* ir sakė pūsti *tolatalo*. Jis pats pūtė *užtarytojas*.

71. Devenių „*Untyté*“ po du kartus. M. Bičiūnas, Devenių km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. (žr. VIII sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 86 a.

Skudučiuoja 4 žmonės 5 skudučiai ir 5 žmonės 6 skudučiai. Skudučiai tarp pūtėjų paskirstyti taip, kaip skudučiuojant Nr. 70. Skudučiuota Devenių skudučiai.

72. Gintautų „*Untyté*“. J. Bičiūnas, Gintautų km., Kvetkų apyl., Panemunio vls., Rokiškio aps. (žr. XVI sk.). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 83.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia antruoju skudučiu *skudutę*, antras — trečiuoju *griebk apačion*, trečias — ketvirtuoju *ant skudučio*, ketvirtas — penktuoju *kvepalę*, penktas — šeštuoju ir pirmuoju *užtarytoj*. Šešių skudučių komplektą J. Bičiūnas surinko iš mano skudučių.

73. Gintautų „*Untyté*“ po du kartus. J. Bičiūnas, Gintautų km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. (žr. XVI sk.). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 83 a.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Skudučius pūtėjai pasirinko taip, kaip skudučiuodami Nr. 72.

74. Untutis. A. Vaičiūnas, Girsteikiškių km., Pandėlio vls. (žr. XXXI sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 296.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia pirmuoju skudučiu *tututatutut*, antras — antruoju *ut-ut*, *untut*, trečias — trečiuoju *kvepalę*, ketvirtas — ketvirtuoju ir *užtarytoju untytę*, penktas — penktuoju *tütütüt*. Šešių skudučių komplektą A. Vaičiūnas surinko iš SP skudučių.

75. Škitis, kate! J. Krisikėnas, Dirvonakių km., Biržų vls. (žr. XXII sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 612.

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia trečiuoju ir penktuoju skudučiu, antras — x ir antruoju, trečias — pirmuoju ir ketvirtuoju. Skudučiuota Dirvonakių skudučiai (XXII sk.).

76. Škitis, kate! M. Klibas, Simpelikių km., Biržų vls. (žr. XXI sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 613.

Skudučiuoja 3 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia trečiuoju ir šeštuoju skudučiu, antras — antruoju ir penktuoju, trečias — pirmuoju ir ketvirtuoju. Skudučiuota Simpelikių skudučiai (XXI sk.).

77. Škitis, kate! M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1908 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 615.

Skudučiuoja 4 žmonės 6 skudučiai. Pirmas pučia pirmuoju ir antruoju skudučiu, antras — x ir trečiuoju, trečias — penktuoju, ketvirtas — ketvirtuoju. Skudučiuota M. Paliulio skudučiai (XIX sk.).

78. Škitis, kate! St. Valackas, Svilų km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Soballauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 614.

Skudučiuoja 4 žm. 5 skudučiai. Pirmas pučia antruoju skudučiu, antras — trečiuoju, trečias — ketvirtuoju, ketvirtas — pirmuoju ir penktuoju. Skudučiuota M. Paliulio skudučiai (XIX sk.).

79. Girsteikiškių „*Katé*“. A. Vaičiūnas, Girsteikiškių km., Pandėlio vls. (žr. XXXI sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 292.

Skudučiuoja 4 žmonės 5 skudučiai. Pirmas pučia antruoju skudučiu, antras — trečiuoju, trečias — ketvirtuoju *kvepalę*, ketvirtas — pirmuoju ir penktuoju. Komplektą A. Vaičiūnas sudarė iš mano skudučių.

80. „*Katé*“ arba „*Toli katé*“. M. Bičiūnas, Devenių km., Kvetkų apyl., Panemunio vls., Rokiškio aps. (žr. VIII sk.). Užr. St. Paliulis, 1930 m. SP, Nr. 88.

Skudučiuoja 4 žmonės 5 skudučiai. Pirmas pučia pirmuoju skudučiu, antras — antruoju, trečias — trečiuoju, ketvirtas — ketvirtuoju ir *užtarytoju* (aukščiausiuoju skudučiu). Skudučiuota Devenių skudučiai (VIII sk.), tik *užtarytojas* palintas iš mano skudučių (*h*!).

81. Likalaukių „*Katé*“. D. Vaitiekūnas, Likalaukių km., Kupiškio vls. (žr. XII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 130.

Skudučiuoja 5 žmonės 5 skudučiai. Penki komplektai skudučiai imami iš eilės, pradedant pirmuoju. Nedalyvauja šeštasis komplektas *bosas*. Skudučiuota Likalaukių skudučiai.

82. Salinių „*Katé*“. A. Latvėnas, Meilūnų km., Vabalninko vls., Biržų aps. (žr. XIII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 125.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Keturi turi po vieną skudučių, penktasis — du ir pučia *untytės* partijos variantą.

83. Bakšėnų „*Katé*“. Jonas Davidonis, Bakšėnų Ažuolyno vnk., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. XI sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 111.

„*Katé*“ pūsdavom penkiese! — sako J. Davidonis. Keturi turėdavo po vieną skudučių, penktas — du ir pūsdavo *untytės* partijos variantą. Skudučiuota Bakšėnų skudučiai (XI sk.).

84. Salinių „*Intakas*“. A. Latvėnas, Meilūnų km., Vabalninko vls. (žr. XIII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 124.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiais. Keturi turi po vieną skudutį, penktas – du ir pučia unytės partijos variantą. Skudučiuota Šalnių skudučiais (XIII sk.).

A. Latvēnas pasākē: „Intakas ir toks paukštis, už žvirblī tvirtesnis. Jo kļaušinai mēlyni. Cia pučiam taip, kaip intakas gieda: in-ts-ts-ts.”

85. Meilūnų „Intakas“. Mykolas Lapienė, gim. 1851 m. Meilūnų km., Vabalninko vis. Užr. St. Paliulis 1932 m. Sp. Nr. 121 ir 315.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Keturi turi po vieną skudutį, penktas dvieju skudučiais pučia unytės partijos variantą. Skudučiuota Šelnių skudučiai (XIII sk.). M. Lapienė mokėjo skudučiuoti ir triūbom pūsti. „Senlau skudučius vadindavo ir daudytėm, — alškino Jis. — Daudytėm gražiau, lagadnai būdavo. Skudučiai — negrūžu. Skudučiai būdavo šeši. Unytės du skudučiai.“ Apie ragų repertuarą Jis pasakė: „Triūbom pūsdavom „Kate“, „Intaka“, „Tututut!“.

86. Žilvitis. D. Vaitiekūnas, Likalaukių km., Kupiškio vls. (žr. XII sk.). Už.
St. Pallulis 1932 m. SP. Nr. 127.

Skudučiuoja 5 žmonės 6 skudučiai. Penkias pučia dviem skudučiais unytės paruošius variantą. Skudučių kita Salinų skudučių (XIII sk.).

88. Maršas. D. Vaitiekūnas, Likalaukių km., Kupiškio vls., Panevėžio aps. (žr. XII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m SP, Nr. 129.

Skudūčiuoja 6 žmonės 6 skudučiais. Kiekvienas pučia po vieną skudutį. Pasiek D. Vaitiekūno, šis kūrinys vadinamas ir „Untyte“. Skudučiuota Likalaukių skudučiais (XII sk.).

89. Tututis. Pelikas Gasparonis-Šoltis, Kreivenių km., Kupiškio vls., Panevėžio aps. (žr. XXVIII sk.). Užr. St. Paliulius 1932 m SP, Nr. 301.
Skudučiuoja 5 žmonės 5 skudučiai. Skudučiavimui P. Gasparonis sudarė kompleksinį mano skudučių (XXVIII sk.)

90. Bakšėnų „Tututis“. P. Gasparonis, Kreivenių km., Kupiškio vls. (žr. XXVIII skl. II° St. Palūnė 1032 m. SP Nr. 202).

Skudučiuoja 6 žmonės 7 skudučiai. Penktas pučia ištrytės varianta dviem sku-

dučiais: untyte ir spiegu. Seštas pučia ūku, žemaičių skudučiu. Tai vadinančias Bakšėnų piemenio „Tututis“, pučiamos 7 skudučiai. Komplektą P. Gasparonis surinko iš mano skudučių (XXVIII sk.).

91. Septyniglase. St. Valackas, Svilių km., Vabalminko vis. (žr. II sk.). Už.
St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 262.

92. „Septyniōs“ arba „Untytė“. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabolininko vls.
Užr. 1 skl.). Užr. A. Sabaliauskas 1908 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 603.

Skudučiuoja 6 žmonės 8 skudučiai. Kiekvienas pučia būdinguosius „Untytes“ motyvus. Pirmas pirmuoju skudučiu pučia *titititititit*, antras antruoju — *tititititit*, trečias trečiuoju — kvepo partiją, ketvirtas ketvirtuoju — *untutu*, penktas dvieim skudučiais (5 ir spiegū) pučia unytės melodiją. Seštas dvieim skudučiais (6 ir 7) pučia ūkų arba *kuldulkų* partiją. M. Palulio pastaba: „Da geriau čia unytel imti 6 ir x, o kuldulkams — 5 ir 7.“

Sis „Untytes“ variantas skudučiuojamas didžiausiui skudučių komplektui. Jis pločiausiai buvo skudučiuojamas vėlesniųjų skudutininkų. Pirmą kartą ši „Untytė“ buvo išspausdinta 1916 m. (SbC, Nr. 603). 1936 m. ji buvo įdėta į skudučių vadovėlį „Skudučiuotis“, tarybiniais metais ištraukta į 1950 m. Dalyvė žventės repertuarą ir 1949 m. „spausdinė, leidinyje „Skudučiai“. 1955 m.—skudučių pjesių rinkinje „Untytė“.

93. „Untytė“ atverstinių M. Paliulio, Savučių vnk., Vabalninko vis. (zr. I sk.) Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 282.

Skudučiuoja 6 žmonės 8 skudučiais. Si „Untyle“ vadinama „avterstine“ arba „azegarine“. Visos šios „Untytes“ partijos atliekamos taip, kaip ir paprastosios „Untytes“ (žr. Nr. 92), tik kitais skudučiais. Aukščiau skudučių partijos atliekamos žemaisiais skudučiais ir atvirkščiai. Pirmas pučia septintuoju skudučiu pirmąjį „Untytes“ partiją išlūžtaičiu, antras — šeštuoju skudučiu tiūlūlūlū partija, trečias — penktuoju skudučiu pučia kvepę, ketvirtas ketvirtuoju skudučiu — unutū, penktas trečiuoju ir spiegu pučia vartotojo melodiją, šeštas antruoju ir pirmuoju — kuldikų partiją.

94. Buvo dūda Vilniuj. Grasė Burkauskienė-Mikučionaitė, Tuitų km., Vašalninko vls., gim. 1878 m. Pačiaunės vnk. Jūžintų vis., Rokiškio aps. Užr. St. Palūlis 1933 m. SP. Nr. 310.

G. Burkauskienė mokėjo daug dainų, sutartinių ir pašokių giedotinių — „Oželį”, „Mikitą”. Visa tai išmoko Kamajų apyl. „Buvo dūda Vilniuj” skudučiuodavo, kaip jis sako, „kartais 7 arba 8 mergaitės. Zédma po skudutį turėdavo”. Dar skudučiuodavę „Keturios, keturios brolių klietys”. Anot jos, „vėl visos tos pačios mergaitės. Isto-
davo ir skudučiuodavo ne visos kartu, bet viena paskui kita”. G. Burkauskienė savo skudučiu neturėjo, todėl „Buvo dūda Vilniuj” skudučius parinko iš mano komplekto.

RAGAI

95. Ridiškės. J. Krisikėnas, Dirvonaičių km., Biržų vls. (Nr. XXII sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš StG, Nr. 619.

Pučia 4 žmonės 4 ragais. Pirmas pučia pirmuoju ragu, antras — antruoju, tretis — trečiuoju, ketvirtas — ketvirtuoju kvepą. Ketvirtas — trečiuoju ragu ima du garsus ir atlieka originalią partiją.

96. Intititis Kr. Dagys, Kadarū km., Papilio vis., Buzău sps. (L. M. S. C. 1931) Iulius 1931 m. SP. Nr. 131.

Pučia 4 žmonės 4 ragais. Pirmas pučia antruoju rago. kitos — trečiu.

kvepę, trečias ketvirtuoju — *spiaudalės* partija, ketvirtas penktuoju ragu pučia savo melodiją, palmdamas juo tris tonus. Pirmasis ragas nedalyvauja.

97. Skudutė. J. Krisikėnas, Dūrionakių km., Biržų vls. (žr. XXII sk.). Užr. A. Šallauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 618.

Ragus pučia penki žmonės vienais penkiais komplekto ragais.

98. Skudutis. J. Bičiūnas, Gintautų km., Kvetkų apyl., Panemunio vls., Rokiškio aps. (žr. XVI sk.). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 344.

Ragus pučia 5 žmonės. Trečiuoju ragu imami du garsai.

99. „Skudutis“ po du kartus. J. Bičiūnas, Gintautų km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. (žr. XVI sk.). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 345.

Ragus pučia 5 žmonės. Trečiuoju ragu imami du garsai.

100. Svilų „Untytė“. St. Valackas, Svilų km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 331.

Ragus pučia 5 žmonės. Trečiuoju ragu pučiamas *untytė* ir imami du garsai.

101. Savutičių „Untytė“. M. Paliulis, Savutičių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1933 m. SP, Nr. 323.

Ragus pučia 5 žmonės. Ketvirtuoju ragu pučiamas *untytė* ir imami du garsai.

102. Pagurių „Untytė“. K. Tručinskas, Apaččios vnk., Pandėlio vls., Rokiškio aps. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 333.

Ragus pučia penkiese. *Užtarytojas* pučiamas ketvirtuoju ragu ir imami juo du garsai. *Kvepas* pučiamas penktuoju.

K. Tručinskas gimė apie 1862 m. Pagurių km., Papilio vls. Ten ir užaugo. Jis buvo žymus to krašto skudutininkas, ragų pūtėjas ir kanklininkas. Viso to išmokęs daugiausia iš savo tėvo (1832—1912). „Mano tėvelis turėdavo bent dvejus kunklius: vienus didesnius, antrus mažesnius. Kunkliai jo buvo dirbtiniai. Jis išrodavo. Būdavo, atsiguls ant lovos, užsidės ant krūtinės ir skambindavo. Kunkliai buvo penkių stygų. Stygos varinės. Jas pirkdavo krautuvėse. Ties kiekviena styga vis būdavo skylutė gréblinio gražto.“

K. Tručinskas iškėlė dar naują, originalią kanklėmis skambinimo pozą. Jis paskokojo: „Kunklius dažniausiai laikydavo ant kairės rankos. Skambindavo tik dešine ranka. Kaire nieko nedarydavo. Taip pat, kaip mano tėvelis, skambindavo ir Raščiūnų Trečiokas. Butėnas kiek kitaip. Jis, kaip ir kitū, pasidėdavo ant kairės rankos. Su dešine skambindavo, o su kaire tilddydavo.“

Mokėjo dirbtinius skudutius, ragus. Ganydamas buvęs pasidirbęs ožio ragų keturiom skylutėm. „I galą idėdavom iš medžio padarytą birbynėlę. Tada būdavo lengva pūsti ir patirlioti. Vartodavom ir jaučio ragą su trimis skylutėmis.“ Apie didelių skudutinių senovęje K. Tručinskas taip pasakė: „Seniau, būdavo, tik siaudžiai, siaudžiai skudutiai. Eldavo, būdavo, rugius plovę, na, tai sutarykim — ir pūslavo.“

103. Maršas. D. Vaitekūnas, Likalaukių km., Kupiškio vls. (žr. XII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 339.

Ragus pučia penkiese. Trečiuoju (lakiu), ketvirtuoju (untuciui) ir penktuoju (untuciui) imama po du garsus. Šis kūrinyas vadinas *„Untytė“*.

104. Devenių „Untytė“. M. Bičiūnas, Devenių km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. (žr. VIII sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 341.

Ragus pučia penkiese. *Užtarytojas* pučiamas trečiuoju ragu ir juo imami du garsai.

105. Devenių „Untytė“ po du kartus. M. Bičiūnas, Devenių km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. (žr. VIII sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 342.

Ragus pučia penkiese. *Užtarytojas* pučiamas trečiuoju ragu ir juo imami du garsai.

106. Remeikių „Intakas“. 1936 m. IX, 14 d. į fonografo plokštelią įgojo L. Baniulis, 71 m., St. Janauskas, 74 m., J. Baniulis, 30 m., P. Matulis, 34 m., visi Remeikių km., Vabalninko vls., ir P. Gusevičius, 31 m., iš Vabalninko. LTR pl. 503(1).

107. Meilūnų „Intakas“. M. Lapienė, Mellūnų km., Vabalninko vls. (žr. 85). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 311.

Ragus pučia penkiese. Trečiuoju ragu imami du garsai.

108. Šalinių „Intakas“. A. Latvėnas, Meilūnų km., Vabalninko vls. (žr. XIII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 362.

Ragus pučia penkiese. Penktuoju ragu imami du garsai.

109. Trīšakių „Intakas“. V. Paškarnis, Trīšakių km., Vabalninko vls. (žr. 48). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 321.

Ragus pučia penkiese. Antruojį ir ketvirtuoju ragais imama po du garsus.

110. Kadarių „Intakas“. Kr. Dagys, Kadarių km., Papilio vls. (žr. 22). Užr. St. Paliulis 1931 m. SP, Nr. 285.

Ragus pučia penkiese. Antruojį ir ketvirtuoju ragais imama po du garsus.

111. Šalinių „Katė“. A. Latvėnas, Meilūnų km., Vabalninko vls. (žr. XIII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 324.

Ragus pučia penkiese. Ketvirtuoju ragu pučiamas *untytė* dviej garsais.

112. Likalaukių „Katė“ I. D. Vaitekūnas, Likalaukių km., Kupiškio vls. (žr. XII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 283.

Ragus pučia penkiese. Ketvirtuoju ir penktuoju ragais imama po du garsus.

113. Likalaukių „Katė“ II. D. Vaitekūnas, Likalaukių km., Kupiškio vls. (žr. XII sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 337.

Ragus pučia penkiese. Trečiuoju, ketvirtuoju ir penktuoju ragais imama po du garsus.

114. Toli katė. M. Bičiūnas, Devenių km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. (žr. VIII sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 346.

Ragus pučia keturlese. Nedalyvauja pirmasis raga. Ketvirtuoju ragu imami du garsai.

115. Škits, škits, katė M. Stakioniene, Svilų km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 326.

Ragus pučia penkiese. Ketvirtuoju ragu *untytės* partija pučiamas dviej garsais.

116. Meilūnų „Katė“. M. Lapienė, Mellūnų km., Vabalninko vls. (žr. 85). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 313.

Ragus pučia penkiesę. Ketvirtuoju ir penktuoju ragas imama po du garsus.
117. **Tytutitut.** A. Lalvėnas, Meilūnų km., Vabalninko vls. (žr. XIII sk.).
Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 340.

Ragus pučia penkiesę. Ketvirtuoju ragu imami du garsai.

118. **Gegutė.** St. Einoris, Tūlodyvario vnk., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. XXX sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 306.

Ragus pučia keturiese. Pirmasis ragas nedalyvauja. Trečiuoju ir penktuoju ragais imama po du garsus. Parašytus po natomis žodžius pūtėjai turėdavo galvoje ritmui šlokiytis.

119. **Gegutė.** Vasiliauskas, Bakšėnų km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls., gim. 1847 m. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 330.

Ragus pučia penkiesę. Ketvirtuoju ir penktuoju ragais imama po du garsus. Dėl žodžių po natomis žr. 118 paaiškinimą.

Vasiliauskas mokėjo skudučiuoti, ragais pūsti, kankliuoti, giedoti sutartines. Jo pastaba: „Seniai sutartines gledodavo, kaip grote grodavo, linus raudamos.“ Apie muzikos instrumentus jis pasakė: „Ragais pūsdavo „Gegutę“ penkiesę. Kunkliai mokėdavau kelius tuncius, kaip va ant skripkos grodavo. Kunklių 5 striūnos. Kunkliai uosinių. Pats buvau pasidirbęs. Labai skardūs.“ Daudytę buvo pasidirbęs ir po žabų krūva laikė, kad neperdiržiutų.

120. **Svyruoklė.** V. Pašakarnis, Trīšakių km., Vabalninko vls. (žr. 48). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 317.

Ragus pučia penkiesę. Trečiuoju, ketvirtuoju ir penktuoju ragais imama po du garsus.

121. **Buvo dūda Vilniuj.** V. Pašakarnis, Trīšakių km., Vabalninko vls. (žr. 48). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 319.

Ragus pučia penkiesę. Ketvirtuoju ir penktuoju ragais imama po du garsus.

RAGAS-DAUDYTĖ

122. **Ragas miške.** St. Sabaliauskas, gim. 1876 m. Krikštėnų km., Biržų vls. ir aps. Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 617.

Melodija pučiamą vienu ilgu ragu (daudytė), kuria imami keturi natūralūs garsai. A. Sabaliausko tempas buvo pažymėtas *Jento sostenuo* ir ketvirtinė nata lygi 72.

St. Sabaliauskas — tautosakininko A. Sabaliausko brolis. Jis mokėjo skudučiuoti, ragais pūsti, lumzdelių tirlioti.

123. ***. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 30.

124. **Ustovas Ignasius triūba.** M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 29.

Ignasius Umbrasas daug metų buvo Svilių sodžiaus kerdžium (nuo 1860 m.); geriausios apylinkės ožio rago pūtėjas. Čia spausdinama jo triūbos melodija.

125. **Augo sode obelėlė.** M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 106.

126. **Augo sode obelėlė.** El. Bratėnaitė, Zizonių km., Vabalninko vls. (žr. 31). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 105.

Rankraštyje pastaba: „Suktinė“.
127. **Dui, dui, dut da.** El. Bratėnaitė, Zizonių km., Vabalninko vls. (žr. 31). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 107.

Pateikėjos pastaba: „Taip loja vyras girtas, šokdamas, trepsėdamas.“
128. **Snaudalė snaudžia.** V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 237.

Ši kūrinėlį ne tik daudyle pūsdavo, bet ir lodavo žaidimo metu. Pateikėja pasakė: „Laluška. Nebūdavo pritarimo. Rotų šokam, o ji sėdžia vidury.“

DAUDYTĖS

129. **Ei rūta, rūtele.** Ona Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl., Biržų aps., gim. 1837 m. Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 451.

aps., gim. 1837 m. Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 451.

A. Sabaliausko pastaba prie sutartinės — „Lumždinė“. Tai reiškia, kad ją tek.

Nr. 16. A. Sabaliausko pastaba prie sutartinės — „Lumždinė“. Tai reiškia, kad ją tek.

O. Smilgienė — žymiausia A. Sabaliausko sutartinų giesmininkė ir dainininkė. A. Sabaliausko rašo: „Ir ypač iš jos užrašių ir supratau tą įdomią mūsų dainų rūši.

A. Sabaliausko rašo: „Ir ypač iš jos užrašių ir supratau tą įdomią mūsų dainų rūši.

Užrašinėtojo pastaba prie sutartinės — „lumždžio“. St. Valacko tvirtinimu, daugelį vadinančių „lumždinį“ ir daudytėmis pūsdavę. Be to, šią sutartinę skudučiuodavo.

131. **Gegutė.** Elzbieta Pallullenė-Gaideytė (1867—1923 m.), Savučių vnk., Ve-

balminko vls., aug. Paškevičiškio vnk., Biržų vls. Užr. A. Sabaliauskas apie 1894 m.

Spausdinama iš SbG, Nr. 550. El. Paliulienės, M. Paliulio (I sk.) ir kt. tvirtinimu, šią

sutartinę daudytėmis pūsdavo. Ją ir skudučiuodavo.

El. Paliulienė — M. Paliulio žmona. Ji mokėjo daug dainų ir sutartinių, mėgo skudučiuoti, taip pat galėjo nurodyti daug sutartinių, kurias daudytėmis pūsdavo, kurias skudučiuodavo. Iš jos A. Sabaliauskas apie 1894 m. užraše 5 sutartines ir 9 dainas.

132. **Gegutė.** V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 72.

Sutartinė keturinė, šoktinė.

133. **Šile gegelé kukavo.** El. Budriūnenė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 1). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 117.

134. **Tatatoi lakštutė.** El. Budriūnenė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 1). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 231.

— A. R. Niemi. Lietuvijų dainų tyrimėjimai. — Mūsų tautosaka, VI t., 138 psl.

Daudytėm pūsdavo du žmonės. Kiekviena daudytė imdavo tik po 2 garsus. Abu pūtėjai pradėdavo vienu metu. Kaip giedodavo, ar dvejös ar keturiös, pateikėja negalėjo griežtai tvirtinti.

135. Ažuolėlis. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1939 m. SP, Nr. 205.

136. Lioi liepa. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 35.

Daudytėm pūsdavo du žmonės. Kiekviena daudytė imdavo po 2 garsus. Jei pūtėjai buvo supratę („susigrojė“), abu pradėdavo vienu metu, kaip užrašyta. Jei nelaibai supratę, tai kartu nepradėdavo. Antrasis (patarėjas), išsklausydamas į pirmojo (užtarėjo) melodiją, ištodavo kiek vėliau, dažniausiai tada, kai užtarėjas pradeda savo melodiją antrą kartą iš pradžios. Savo melodijas pūtėjai kartodavo neribotą skaičių kartų, kiek tik norėdavo.

Giedodavo šią sutartinę, pateikėjo tvirtinimui, dvejös.

137. Žiba du perlialai. E. Budriūnenė, Svilų km., Vabalninko vls. (žr. I). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 119.

138. Katinėlis. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1939 m. SP, Nr. 196.

139. Katinėlis. Natalija Savickienė-Bičiūnaitė, Grūbiškio km., Vabalninko vls., gim. 1897 m., aug. Devenių km., Kvetkų apyl., Panemunio vls., Rokiškio aps. Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 329.

Ši sutartinė giedama trijës, o daudytėmis pučiamą, kaip užrašyta.

N. Savickienė yra pagarsėjusio skudutininko ir ragų pūtėjo Motiejaus Bičiūnės dukte (žr. VIII sk.). Ji mokėjo skudučiuoti ir sutartines giedoti.

140. Ryto, rytelio. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl., Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1911 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 563.

Sutartinė giedama keturiose. St. Valacko (II sk.) tvirtinimu, ją pūsdavo daudytėmis.

141. Kūpolio rožė. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl., Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 564.

Sutartinė giedama keturiose. St. Valacko (II sk.) tvirtinimu ją pūsdavo daudytėmis.

142. Labas vakaras. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 293.

Gierlama kiek kitaip, nekaip daudytėmis pučiamą. Užtaréjo ir pataréjo ritminiai motyval tie patys, pagrindiniai (akcentuojamieji) garsai irgi tie patys. Tik daudytėmis, pagal instrumento techniką, sutartinė atliekama vien natūraliai instrumento garsais, vietomis pažinant ir trečiąjį trigarsio garsą, o giedant — trečiojo garso pateikėja neimdavo ir įterpdavo vietomis sekundinių intervalų, ko daudytėmis nedaroma ir negalima padaryti.

143. Jei dagilio, dagilio. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl., Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 581.

Sutartinė keturinė. St. Einoro (žr. XXX sk.), V. Našlénienės (žr. 21) tvirtinimu, ją pūsdavo daudytėmis.

144. Mūsų brolelių želi kiemeliai. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl., Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 570.

Sutartinė keturinė. El. Janavičienės (žr. 29) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

145. Lelijėlė. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl., Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 568.

Sutartinė keturinė. El. Janavičienės (žr. 29) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

146. Našlaitė. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 191.

Sutartinė keturinė, šoktinė.

147. Goštautytė. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 61.

V. Našlénienės pastaba: „Goštauta yra kvietkas, kaip jerominas. Sakydavo: tai gręži goštautai Auga goštautos. Būdavę tokie vardai ponų, ponų, kur eidavo muzikai dirbtų.“ Sutartinė keturinė, šoktinė.

148. Obelyte, tūta. J. Gasparevičius, Salamiestis, Vabalninko vls. (žr. 6). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 327.

Daudytėm pūsdavo du žmonės. Užtaréjas imdavo du garsus, pataréjas tris. Keliose giedama, pateikėjas nežinojo.

149. Obelyt gražuolyt. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 291.

Daudytėm pūsdavo du žmonės. Abiem daudytėm imdavo po tris natūralius garsus. Pateikėja giedodama nors ir laikėsi, matyti, natūraliųjų garsų, bet vietomis „švelnino“ juos sekundiniiais intervalais (plg. 142 paaikš.). Šios sutartinės iš tos pačios pateikėjos yra užrašyti 3 variantai (1937, 1938 ir 1939 m.). Iš esmės pagrindiniai (daudycių natūraliaisiais) garsais variantai nesiskiria. Yra nežymaus skirtumo tik sekundiniuoose intervaluose. Się sutartinę pateikėja vadino šoktinę. Keliose giedama — nepasakė.

150. Obelyt gražuolyt. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl., Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 586.

Sutartinė keturinė. St. Valacko (II sk.), V. Našlénienės (žr. 21) žiniomis, ją daudytėmis pūsdavo ir skudučiuodavo.

151. Obelyt gražuolyt. J. Sabaliauskas, 70 m., Krirklių km., Biržų vls. ir aps. Užr. A. Sabaliauskas prieš 1914 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 572.

Sutartinė keturinė. St. Valacko (II sk.), V. Našlénienės (žr. 21) žiniomis, ją daudytėmis pūsdavo ir skudučiuodavo.

152. Sadūto tūto. S. Vosylienė, Baktšėnu km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. 37). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 284.

Się sutartinę dar skudučiuodavo ir giedodavo keturiose.

153. Sadūto tūto. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.) Užr. St. Paliulis 1933 m. SP, Nr. 149.

Daudytėmis pūsdavo du žmonės. Abiem daudytėm imdavo po du garsus. Sutartinė „Sadūto tūto“ yra viena iš populiariausų instrumentinės muzikos repertuarė. Ją ir skudučiuodavo, ir lumzdžiuodavo, ir kanklėmis skambindavo. Ji buvo plačial žinoma, daug jos variantų užrašyta. Kai giedodavo ją, tai, anot pateikėjo, dvejos. „Cia sutartinė ne jaunu, bet senų vyri ar mergų“ — pastebėjo jis.

154. Tūtoi sadūto. El. Budriūnenė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. I). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 118.

Daudytėm pūsdavo du žmonės, kiekvienas imdavo po du garsus (plg. 153 paašk.). Keliose giedama, pateikėja nepasakė.

155. Sadūto tūto. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 579.

Sutartinė keturinė. M. Paliulio (I sk.), St. Valacko (II sk.), El. Budriūnenės (žr. I) ir kt. žiniomis, ji pučiamas daudytėmis.

156. Atj oja raitu pulkeli s. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 575.

Sutartinė keturinė. St. Valacko (II sk.), El. Paliuhnenės (žr. 131) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

157. Aušrelė žvaigždelė. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 582.

Sutartinė keturinė. St. Valacko (II sk.), El. Paliullenės (žr. 131) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

158. Balti do bilėliai. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 583.

Sutartinė keturinė. St. Valacko (II sk.), V. Našlénienės (žr. 21) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

159. Jei čiuladytė. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 590.

Sutartinė keturinė. St. Valacko (II sk.), El. Paliulienės (žr. 131) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

160. Buvo dūda Vilniuj. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 560.

Sutartinė keturinė. Prie jos pastaba — „kapelija“. St. Valacko (žr. II sk.) tvirtinimu, ją pūsdavo ir daudytėm, ir skudučiais, ir birbyne arba lumzdžieliais pritardavo.

161. Lioi šokėla. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP Nr. 70.

Daudytėm pūsdavo du pūtėjai. Kiekvienas imdavo po du garsus. Giedodavo ją keturiose ir šokdavo.

162. Lioi šokėla. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 71.

161-osios mel. variantas. Daudytėm pūsdavo taip pat du žmonės. Pateikėjo tvirtinimu, ją ir skudučiuodavę 2 žmonės 4 skudučiais.

Sutartinė šoktinė, giedodavę keturiose.

163. Pa min rodyk, oželi. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 593.

Sutartinė keturinė, šoktinė. El. Janavičienės (žr. 29), V. Našlénienės (žr. 21) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

164. Uogel bruknel. El. Paliulienė, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. 131). Užr. A. Sabaliauskas apie 1894 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 573.

Sutartinė keturinė, šoktinė. El. Paliulienės (žr. 131) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

165. Tu, svotelis, ridulio. El. Janavičienė, Suvaldzlių km., Pandėlio vls. Rokiškio aps. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 174.

Sutartinė trijose, tačiau daudytėmis pūsdavo ne taip, kaip giedodavo.

Spausdinta „Sutartinių“ II t., Nr. 1077.

166. Buviso, Jurge! El. Jurkėnienė (Miškinienė), Šilžių km., Papilio vls. gim. 1867 m. Užr. A. Sabaliauskas 1892 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 574.

Sutartinė keturinė. St. Valacko (II sk.), SL Einorio (XXX sk.) žiniomis, ją daudytėmis pūsdavo.

167. Vakar pyniau vainiką. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 589.

Sutartinė keturinė. St. Valacko (II sk.), El. Paliulienės (žr. 131) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

168. Ko siūdi, ko liūdi? O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 578.

Sutartinė keturinė. M. Paliulio (I sk.), V. Našlénienės (žr. 21) žiniomis, ją daudytėmis pūsdavo.

169. Jei dagil, dagilėl. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 584.

Sutartinė keturinė. St. Einorio (XXX sk.), V. Našlénienės (žr. 21) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

170. A pynėlis augo. El. Janavičienė, Suvaldzlių km., Pandėlio vls. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 176.

Sutartinė trijose. Ji giedama kitaip, nekaip daudytėmis pučiamas.

Spausdinta „Sutartinių“ II t., Nr. 514.

171. Apynėli, tad uja. Užraše Simonas Stanevičius prieš 1829 m. Vituklės Eržvilko apyl. Spausdinamu iš S. Stanevičiaus „Dainos Žemaičių“, 1954 m., Nr. 30.

Pirmą kartą išspausdinta S. Stanevičiaus „Pažymės žemaitiškos gaidos“, 1833 m. Vėliau ją perspausdino: G. H. F. Neselmanas rinkinyje „Lithausche Volkslieder“, Berlin, 1853, Nr. 256; Ch. Bartėnas (Bartsch) rinkinyje „Dainų balsai“. Melodien litauischer Volkslieder. Erster Teil. Heidelberg, 1886, Nr. 133.

172. Pasidare genys alu. Adolfas Bičiūnas, Suvaldzlių km., Pandėlio vls. Rokiškio aps., gim. 1900 m. Devenių km., Kvetkų apyl., Panemunio vls. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 27.

Šią sutartinę pūsdavo pūtėjai vienbalsėmis daudytėmis taip, kaip giedodavo. Giedodavusios dvi glesmininkės, bet treji nių būdu.

A. Bičiūnas—M. Bičiūno (žr. VIII sk.) sūnus. Jis taip pat skudučiuodavo, ragais pūsdavo. Šią sutartinę išmokes iš savo motinos ir dėdienės Bičiūnienės Prancišienės, kurios dažniausiai dviese giedodavusios.

173. Obelėlė nendrelė. Katė Križanauskienė iš Kriauklių, Nem. Radviškio apyl., gim. 1842 m. Užr. A. Salaičius 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 580. Sutartinė keturinė. St. Valacko (II sk.), El. Paliulienės (žr. 131) žiniomis, ją pūsdavo daudytėmis.

174. Martelė. Banienė, Pandėlys (žr. 26). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 166. Sutartinė trejinė.

175. Aviža, Sprindinėlė, Biržai (žr. 4). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 40. Spausdinta „Sutartinų“ I t., Nr. 207.

176. Aviža. M. Lapienė, Meilėnų km., Vabalninko vls. (žr. 85). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 122.

Daudytėmis pūsdavo 2 žmonės. Pirmasis pūtėjas savo daudyste imdavo 3 gėrus, antrasis—2. Sutartinę pūsdavo ir skudučias.

Kaip giedodavo, ar trijos, ar keturių, pateikėjas nepaaškinė, matyt, nežinojo.

177. Lenkių ratų. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 318.

Šią sutartinę šokdavo.

178. Dilio melnyčia. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 314.

Pateikėjas pastaba: „Šokdavo visa vakaruška.“

179. Trisaklių „Katė“. V. Pašakarnis, Trisaklių km., Vabalninko vls. (žr. 48). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 328.

Cia ne sutartinė. Ši „Katė“ pučiamas trim daudytėm.

OŽIO RAGAS

180. Litu litauku. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 140.

Šią melodiją pūsdavo dar ir lumzdžiu, grieždavo smuiku.

181. Savučių pirmoji. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 250.

182. Savučių antroji. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 139.

183. Antano Savickėlio pirmoji. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 28.

A. Savickėlis apie 1862 m. ganė Savučiuose. M. Paliulis sako: „Tada dar ir aš ganiau. Katės piemenys ganė pas Matulį, vis turėdavo ožio ragus. Seniau ožkas ypač dvaruose laikydavo, tai ir ragų turėdavo parduct.“

184. Antano Savickėlio antroji. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 137.

185. Konstantino Aršeno. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 136.

186. Daunorių piemenio. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 135.

187. Svilių laukuose. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 38.

188. Varlė pupose. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 138.

Melodija patiriaavo M. Paliulis. Ją buvo girdėjęs A. Bičiūnas (žr. 172); jis ir pasakė jai žodžius.

189. Teresyte dukteryte. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 145.

Tirluodavo dar lumzdeliu ir didžiaja švilpa.

190. Ruoškis, sesute. Igrojo J. Musnikas (žr. 191). LTR pl. 409(1). Mel. iš plokštelių išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 337. Plačiai paplitusios liaudies dainos melodija.

191. Melodija moterims priekilti. 1936 m. ožragiu į fonografo plokštelię igrojo Jurgis Musnikas, 41 m., Vidikių, Žemaitkiemio vls., Ukmergės aps. LTR pl. 410(2). Mel. iš plokštelių išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 338.

Šią melodiją grodojo skerdžius anksti ryta, moteris keidamas.

192. Šeimininkės aplojojimas. Igrojo J. Musnikas (žr. 191). LTR pl. 410(3). Mel. iš plokštelių išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 339.

193. Melodija karvėms iš girtos susaukti. Igrojo J. Musnikas (žr. 191). LTR pl. 409(2). Mel. iš plokštelių išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 340.

194. Piemenų maršas. 1937 m. VII 7 d. ragu į fonografo plokštelię igrojo Bonifacas Brazinskas, 67 m., Pavidujo km., Šimkaičių vls., Raseinių aps. LTR pl. 671(4). Mel. iš plokštelių išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 342.

195. Piemenukų maršas. Igrojo J. Musnikas (žr. 191). LTR pl. 410(1). Mel. iš plokštelių išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 341.

196. Kerdžiau, remenčiau! Igrojo B. Brazinskas (žr. 194). LTR pl. 671(2). Mel. iš plokštelių išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 343.

ŠVILPA

197. Atvažiuoja Liucė. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 220.

198. Du namuos, du kapuos. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 221. Laluška.

199. Keibisių pas tėvus. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 630, tek. Nr. 59 a.
200. Arielykite, dylio. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. St. Paliulis 1923 m. SP, Nr. 151.
201. Senelis ganė aveles. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 261.
202. Mirkita. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1939 m. SP, Nr. 201.
- Sokis. V. Našlénienės pastaba: „Paskui apie žirnius kiti darbai. „Mirkita“ šeika nors ir dvidešimt. Dvi eilės, viena prieš kitą. Plaukšt ir kapt už pakinklio. Arteja ir nutacia.“
203. Mergelės, mergytėlės. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 244.
- Lojimas ir švilpa.
204. Labas rytas, uošvelei! V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 188.
- V. Našlénienės pastaba: „Cia ne sutartinė. Visos vienu balsu gieda. Mes sakydavom — judabrą pašoksim. Švilpa švilpdavo.“
205. Žibai žibinyčia. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 194.
- Švlpai ir skudučiai galima pritarti.
206. Oi tu, moteriške. Julė Kilinskienė, Svilių km., Vabalninko vls., Biržų aps. (gim. 1850 m.). Užr. St. Paliulis 1942 m. SP, Nr. 236.
- J. Kilinskienė buvo gera dainininkė, mokėjo sutartinių. Si daina iš jos išmoka apie 1914 m., tik užrašyta vėliau. St. Valackas ją švilpa švilpdavo.

LUMZDELIS

207. ***. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1908 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 622.
208. ***. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 629.
209. ***. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1908 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 623.
210. ***. St. Sabaliauskas, Krikštų km., Biržų vls. (žr. 122). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 625.
211. ***. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1912 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 624.
212. ***. Stasys Paliulis, Kaunas. Užrašyta fonografu 1936 m. XII. 22 d. LTR pl. 531 (1, 2). Spausdinama iš TD V t., Nr. 347.
- St. Paliulis gimė 1902 m. Savučių vnk., Vabalninko vls. Mokytojas. Lumzdeliu tirliuoti išmoko iš tėvo — Mykolo Paliulio.
213. Piemenų tirliavimas. St. Paliulis, Kaunas (žr. 212).
- Užrašyta fonografu 1936 m. XII. 22 d. LTR pl. 531 (3). Spausdinama iš TD V t., Nr. 348.

214. Tirliavimas. B. Brazinskas, Pavidaujo km., Šimkaičių vls. (žr. 194). Fonografu užrašyta 1937 m. VII. 7 d. LTR pl. 673 (2). Spausdinama iš TD V t., Nr. 349.
215. Ralio Anelė Andriūnenė, Bradesų km., Antazavės vls., Zarasų aps., gim. 1908 m. Kavolių km., Dusetų vls., Zarasų aps. Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 79.
- A. Andriūnenė mokėjo skudučiuoti, raliuoti, „Kūlinę dūdą“ dainuoti ir „Vilniaus dūdą“ šoki.
216. Ralio karvytę. M. Stakionienė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 253.
217. Ralio, mano jautis. Elzbieta Grigaliūnenė iš Legailių km., atitekėjusi iš Bobėnų km., 78 m., ir Ieva Pipinienė iš Juostaviečių km., atitekėjusi iš Bobėnų km., 70 m., abi Suosto apyl., Biržų aps. Užr. A. Sabaliauskas prieš 1914 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 441, tek. Nr. 35.
218. Ašai viena ganiau. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl., Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 439, tek. iš NS, Nr. 241, 242 ir iš SbG, Nr. 31, 32.
219. Ralio, ésk, karvyte. Katrė Vitartienė, Kašeliškių km., Nem. Radviliškio apyl., gim. 1858 m. Užr. A. Sabaliauskas 1911 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 440, tek. Nr. 33 ir 34.
220. Baubralio! El. Janavičienė, Suvaizdžių km., Pandėlio vls. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 180.
221. Ralio, raliula! M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 17.
222. Aš vienas ganiau. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 16.
223. Ralio, dar valio. Ona Pavidienė, Mikačių km., Deltuvos vls., Ukmergės aps., gim. 1863 m.
- Tekstą užr. J. Jurga 1938 m. II. 18 d. LTR 1412(20), Mel. LTR pl. 857(12).
- Spausdinama iš TD V t., Nr. 89.
224. Ralio, raliutytė. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užrašyta fonografu. LTR pl. 71 (6).
- Spausdinama iš TD V t., Nr. 91, kur antraštė pažymėta „Piemenų raliavimas“.
225. Stokit, gulkit, galvijellai! Stefanija Glemžaitė, Kupiškis, gim. 1885 m. Užrašyta fonografu 1937 m. I. 5 d. LTR pl. 535(3).
- Spausdinama iš TD V t., Nr. 90, pavadinta „Piemenų dalna“.
- St. Glemžaitė ir jos seserys — Kupiškio apylinkėje žinomas kaip garsios dainininkės. Stefanija moka įvairių rūsių sutartinių, daug dainų, vestuvinių lojimų, raliavimų ir skirtokios vertingos tautosakos, taip pat skudučiuoti. Atsimena, kad skudučiai sutartinėmis pritardavę, raliavimus piemenys lumzdeliu tirliuodavę, Didžiagrošių kalme (Kupiškio vls.) bandurėliu grodavę.
- St. Glemžaitė — rūpestinga lietuvių liaudies kultūros senienų rinkėja ir saugotoja. Jos gyvenamasis namas panešus į etnografinį muziejų.
- Jos sesuo Michalina Glemžaitė išleido knygą „Lietuvių tautiniai drabužiai“ (1955 m.), o Elvyra Glemžaitė-Dulaitienė — „Kupiškėnų senovė“ (1958 m.).

226. Lido karvelę. M. Stakionienė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 252.
 M. Stakionienės pastaba: „Karves meždamos lyduodavom. Mano močeka sakydavo: „Palyduokit, greičiau pienų atais.“
227. Rido, karvyte. O. Smilgienė, Gavėniškio km., Papilio apyl. Biržų aps. (žr. 129). Užr. A. Sabaliauskas apie 1910 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 442.
228. Avytės mano. Paulė Reinatišienė, 44 m., Simpeliškių km., Biržų vls. ir aps. Užrašyta fonografu. LTR pl. 594(S).
 Spausdinama iš TD V t. Nr. 92, „Ridavimas“.
229. Lopšinė. El. Janavičienė, Suvaizdžių km., Pandėlio vls. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 182.
230. Keibiskys pas tėtūšį. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1908 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 620.
231. Teresyte, dukteryte. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 626.
232. Tadeušas paleistuvis. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 627.
233. Tadeušas paleistuvis. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1908 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 621.
234. Dil, dil melynkas. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. A. Sabaliauskas 1907 m. Spausdinama iš SbG, Nr. 628.
235. Sidir vidir žolynėlis. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 57.
 V. Našlénienės pastaba: „Ši daina iš žaidimo „Pasaulio sutvėrimas.“
236. Labas rytas, uošvele. El. Janavičienė, Suvaizdžių km., Pandėlio vls. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 155.
237. Priédo sesilių pilnas suolas. El. Janavičienė, Suvaizdžių km., Pandėlio vls. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 184.
238. Nedélios rytiq. Albinas Liepus, Vilkija, Kauno aps. Užr. St. Paliulis 1933 m. SP, Nr. 147.
 A. Liepus gimė 1901 m. Rusijoje. Dainų išmoko iš motinos Veronikos Gaižutaitės, kilusios iš Beržtaragų km., Tauragnų apyl.
- A. Liepus, 1932 m. susipažinės su skudučiu ir ragų muzika, 11 skudučių komplектą praplatė chromatiškai iki trijų oktavų. Anykštinių mokinibus jis išmoko skudučiuoli gana sudėtingus muzikos dalykus, prie skudučių prijungdamas ir mokininių chorą.
239. Ei sim, broliai, pažiūrėtu. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Sių dainą išmoko Sviluose prieš 1875 m. Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 15.
240. A š viens žūnaitis. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 5.
 Dainą išmoko apie 1862 m. „Juozapas Bratėnas, bundinykas, rėkdavo ant lauko ardamas“, — paniškinė jis.

241. Augau pas tévelį. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 23.
 Dainą išmoko prieš 1875 m. Iškoniu km., Biržų vls. Jo pastaba: „Mane išmokė Pavilonaičios Iškoniu per Kairyčios Magdelenos (Kukelkienės) veselljas. Dar nė neženomas buvau ir Sviluose gyvenau. Aš buvau už muzikanta su skripka.“
242. Gėriau alutj. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 24.
 Sių dainą dainuodavo ir lumzdžieliu pūsdavo Sviluose prieš 1875 m.
243. Važis maliauotas. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 25.
244. Ant kalnelio vaikščiodama. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 3.
 A. Strazdo dainos melodija. Pateikėjo pastaba: „Brolis Tamošius išmoko iš Vaižmuožio Unčiškių¹. Aš jo nepažinau. Išmokau iš brolio. Sakydavo, kad ši daina Vienaižinskio.“
245. Taip gražiai siaudžia. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1925 m. SP, Nr. 264.
 Dainuota ir lumzdžiuota Sviluose prieš 1875 m.
246. Užaugo berželis. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 7.
247. Po sodeli, po gojelj. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 6.
 Artoja dainuodavo Sviluose prieš 1875 m.
248. Sių naktelię per naktytelę. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 20.
 Vyrai lumzdžiuodavo ir dainuodavo Sviluose prieš 1875 m.
249. Mes trys broliukai. El. Janavičienė, Suvaizdžių km., Pandėlio vls. Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 179.
250. Mes, du broliukai. P. Petronis, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 19). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 173.
251. Mes, du broliukai. Juozapas Paliulis, Geniškių km., Biržų vls., gim. apie 1887 m. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 37.
252. Tu, karveli mėlynasai. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 263.
253. Strazdas. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 9.
 A. Strazdo dainos melodija.
254. Ei tu, tu, tu, strazdeli. K. Valciūnaitė, Martinonių km., Pandėlio vls., Rokiškio aps. Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 153.
 A. Strazdo dainos melodijos variantas.

¹ Unčiškiai — Vabalninko vls. kaimas.

255. Pasvydo, pasvydo. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 11.
A. Strazdo dainos melodija.
256. Kiškis. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 8.
A. Strazdo dainos melodija.
257. Morčiaus mėnuo stoja. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 14.
A. Strazdo dainos melodija, Patelkėjo pastaba: „Mellonų Janikūnas dainavo.”
258. Oi gi gražus, gražus tolimasis dangus. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 21.
A. Vienišindžio dainos melodija.
259. Seniau žmonės iš malonės. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 18.
M. Paliulis išmoko iš senesnių žmonių prieš 1875 m. Sviliuose.
260. Dabar svietas prapičnesnis. Marijona Rasiulytė, Pandėlys, gim. 1876 m. Pažieviškių km., Pandėlio vls. Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 161.
261. Kur prapuolė tas kelelis? A. Andriūnienė, Bradesų km., Antazavės vls., Zarasų aps. (žr. 215). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 76.
262. Raškiau sode obuolėlį. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 200.
263. Kalp tik saulelė sniegą nušildė. Emilia Sakalienė, Bradesų km., Antazavės vls., Zarasų aps. Atitekėjusi iš Salynės, gimė 1876 m. Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 75.
264. Kanapėlę sėjau. A. Vaiciūnas, Girsteikiškių km., Pandėlio vls. (žr. XXXI sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 34.
265. Atsiminkti, bernužėli! K. Valčiūnaitė, Pandėlys (žr. 254). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 152.
266. Kolei gyvas gyvensiu. A. Liepus, Vilkija (žr. 238). Sia daina ir šeštadovo apie 1905 m. Užr. St. Paliulis 1933 m. SP, Nr. 148.
267. Jaunas bernužėli. Juozas Vaitiekūnas, Laičių km., Kupiškio vls., gim. 1902 m. Užr. St. Paliulis 1929 m. SP, Nr. 80.
- J. Vaitiekūnas — dainininkas, skudutininkas ir tautosakos rinkėjas, daug prisidėjo prie skudučių muzikos atgalinimo. 1930—1932 m. dalyvavo skudučių studentų ansamblje. J. Vaitiekūnas skudutėavo per radiją ir 1932 m. pirmosios studentų pavasario šventės metu Kaune. Jis mokėjo pusti ir regalis. Turi kupiškėnų darbo lumzdelį su aštuoniomis skytutėmis.
268. Ar čia visi sugulę? Kotryna Rasimavičienė-Veščiūtė, Suvaizdžių km., Pandėlio vls., gim. 1856 m. Palavėnietių km., Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 154.
- K. Rasimavičienė dainų išmokusi Pandėly. „Pandėly išmokau. Aš mergavau Pandėly” — aiškino ji. Sutartinių giesmių nemokėjo, bet įdomiai apie jas atsilėpė: „Tos trijų, keturių, kai iš tolo klausais, tai kaip vištų kudoja. Kai sutarydavo, regis, tai pagražu būdavo. Mano ellioj nebelabai begiedodavo.”

t

269. Ką gi aš tau, strielčiuk, padariau? Eizbelta Matulienė-Laužikaitė, Nodiejiškių km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls., gim. Keginių km., Kupiškio vls., čia ir dainas išmokusi. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 228.
270. Oi klebone, klebone. Banienė, Pandėlys (žr. 26). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 168.
- Allieka trys žmonės. Pirmas dainuoja pačią dainą, antras ta počia melodija — priedaini (po kiekvieno posmo) ir trečias, kartu su antruoju, priedainio melodiją pučia lumzdiel'.
271. Zadėjau, ketinau davatkėle būti. M. Rasiulytė, Pandėlys (žr. 260). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 164.
272. Pavasari mergaitės. M. Stakioniene, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 312.
273. Sakyk, ko liūdi. M. Stakioniene, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 305.
274. Išariau takelius. M. Stakioniene, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 307.
275. Kai mes važiavom. M. Stakioniene, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 302.
276. Mūsų šalies jaunikaičiai. M. Stakioniene, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 309.
277. Už miško, miškelio. Dainininkė kilimo nuo Pasvalio, gyv. Kaune. Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 259.
278. Po naujais meteliais. Darata Šarkūnaitė, Iškoniių km., Biržų vls., gim. 1873 m. Užr. St. Paliulis 1923 m. SP, Nr. 269.
- D. Šarkūnaitė, paprastai vadintama Daratyte, — neturtinga, tarnaudavo pas sveitimus prie valkų. Ji turėjo gerą balsą ir mokėjo daug senoviškų dainų, kurios lumzdeliai buvo pučiamos.
279. Atein mielas rudenėlis. D. Šarkūnaitė, Iškoniių km., Biržų vls. (žr. 278). Užr. St. Paliulis 1923 m. SP, Nr. 270.
280. Pražydėjo aguonėlė. D. Šarkūnaitė, Iškoniių km., Biržų vls. (žr. 278). Užr. St. Paliulis 1923 m. SP, Nr. 272.
281. Sia naktelė per naktelę. D. Šarkūnaitė, Iškoniių km., Biržų vls. (žr. 278). Užr. St. Paliulis 1923 m. SP, Nr. 275.
282. Kas ten rėkia, kas ten klykia? D. Šarkūnaitė, Iškoniių km., Biržų vls. (žr. 278). Užr. St. Paliulis 1923 m. SP, Nr. 274.
283. Aš padalinuosiu dainų dainelę. A. Liepus, Vilkija (žr. 238). Užr. St. Paliulis 1933 m. SP, Nr. 146.
284. Polka „Man žadėjo“. 1937 m. XI. 29 d. įgrojo Kazys Civilis, 39 m., Skomunų km., Pabaisko vls., Ukmergės aps. LTR pl. 770(3). Mel. iš plokštėlės išrašė J. Čiurlionytė.
285. Mangarytka. 1937 m. XI. 29 d. įgrojo K. Civilis (žr. 284). LTR pl. 770(1). Mel. iš plokštėlės išrašė J. Čiurlionytė.
- Šokio melodija.

286. Polka. 1937 m. XI. 29 d. įgrojo K. Civilis (žr. 284). LTR pl. 770(2). Mel. iš plokštėlės išraše J. Čiurlionytė.

287. Kadriūlės. 1937 m. XI. 30 d. įgrojo K. Civilis (žr. 284). LTR pl. 635(2). Mel. iš plokštėlės išraše D. Kuzinienė.

Penkų dalijų kadriūliaus melodija.

288. Padispanas. 1937 m. XI. 30 d. įgrojo K. Civilis (žr. 284). LTR pl. 635(6). Mel. iš plokštėlės išraše D. Kuzinienė.

289. Vestuviniškas maršas. 1937 m. XI. 30 d. įgrojo K. Civilis (žr. 284). LTR pl. 635(3). Mel. iš plokštėlės išraše D. Kuzinienė.

LUMZDELIAI

290. Eilėm susėdom. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 49.

V. Našlénienės pastaba: „Sutartinė trijös. Bet galima giedoti nors ir dešimty. Seniau tai ir zenklai, vyrai, mokėdavo giedoti. Kai ateidavo kam eilė, tai ir giedodavo.“ Kaip trejinės atliekanos muzikos instrumentais, žr. 31 paužkinimą.

291. Tututul, obeléle. Karalina Bočiūlienė-Augustauskaitė, Salamiestis, Vabalninko vls., gim. 1862 m. Pyragių km., Kupiškio vls. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 229.

K. Bočiūlienė mokėjo sutartinių ir dainų, taip pat skudučiuoti. Jos pastaba: „Ši sutartinė dvylikoj giedama. Lebiauslai sutartines giedodavo verpiant. Seniau giedodavo taip: kiek punktelį, tiek žmonių — penkiös, šešiös, dešimty, dvylikoj. Labai gražu būdavo, kaip skudučiai. Viena pradeda, tuož kita pagauna, iš tos trečia, ir taip einā aplinkul, kiek tik giedoto yra.“

Spausdinta „Sutartinių“ II t., Nr. 568.

292. Tatatoi, obeléle. Ieva Dagienė-Trečiokaitė, Kadarių km., Papilio vls., gim. 1878 m. Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 366.

Sutartinė giedama ir lumzdžiuojama trijose. „Eidavom viešiās, verpdavom ir giedodavom“, — aiškinė ji.

293. Lioi, lioi šalavija. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 67.

Pučiama dvielem lumzdeliais. Pradedama ne kartu. Antrasis įstoja, kai pirmasis pradeda savo partiją antrą kartą. Kaip sutartinė giedama, neišku. Pateikėja tik tiek tepasakė: „Kaip ir keturiós.“

294. Tūtoj sadūta. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 52.

Sios sutartinės lumzdžiuojamas skiriasi nuo giedojimo tuo, kad užtarėjas ir patarėjas pradeda ne kartu. Patarėjas įstoja, kai užtarėjas pradeda savo partiją antrą kartą.

Sutartinė keturinė, šoktinė.

295. Sūlino, dūlino. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 50.

Si trijös sutartinė lumzdžiuojama kitaip, nekaip giedama. Pirmasis savo lumzdelių pučia vien pirmają trejinės dalį, antrasis, nuo vidurio įstoja, pučia tik antrą trejinę dalį (plg. 31 paužk.).

296. Mes buviemo, tūto. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 51.

Sutartinė trijös.

297. Mes buviemo, tūto. El. Savickienė, Medinų km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. 2). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 211.

Sutartinė trijös.

298. Lioi žalia rūta. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 55.

Šios sutartinės lumzdžiuojamas skiriasi nuo giedojimo tik tuo, kad ne kartu pradeda. Patarėjas įstoja, kai užtarėjas savo partiją pradeda antrą kartą. V. Našlénienės pastaba: „Keturiös, šoktinė.“ Savos rūšies keturinė: užtarėja tik prieigsmi gieda, patarėja rinkinį renka.

299. Našlaitėlė. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 243.

V. Našlénienės pastaba: „Šoktinė“.

300. Gegutėlė sodeley kukavo. Įgrojo P. Kriukas ir J. Poška (žr. 301). LTR pl. 90(5). Mel. iš plokštėlės išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 346. Liaudies dainos melodija.

301. Čiūtyte rūtele. 1935 m. dvielem lumzdeliais į fonografo plokštelię įgrojo Povilas Kriukas ir Jurgis Poška, abu Pyragių km., Kupiškio vls., Panevėžio aps. LTR pl. 90(2). Mel. iš plokštėlės išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 345. Senovinio šokio melodija.

302. Svoč, svoč, pasgodokim. Įgrojo P. Kriukas ir J. Poška (žr. 301). LTR pl. 89(6). Mel. iš plokštėlės išraše J. Čiurlionytė.

Spausdinta TD V t., Nr. 344. Liaudies dainos melodija.

303. A tvožiuok, močiute. Jonas Mažeikis, gim. 1893 m. Kreivenų km., Kupiškio vls. Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 216.

Sutartinė trijös.

J. Mažeikis sutartinių šūmoko Kuosénuso (Kupiškio vls.) iš seserėčių Jonušaičių.

304. Dijūta kalneli. M. Stakioniene, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 65.

„Trijös. Seniau, kai muzikų maža būdavo, tai mes tas trijös ir pašokdavom.“

305. Dijūta kalneli. M. Stakioniene, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 65 a. Nr. 304-osios variantas.

306. Dijūta kalneli. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21).

Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 66.

V. Našlénienės pastaba: „Ogi mūsų Raudonbalė¹ yra taipgi Dijokalnis. Kai uogas rinkdamos pasiklysdavom, tai ant Dijokalnio susirinkdavom.“

307. Dobilio, totata. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 53.

¹ Raudonbalė — didelis šilas prie Trišakių km. (Vabalninko vls.), pagarsėjęs uogomis ir gyvatėmis.

V. Našlénienės pastaba: „Keturių, šeptinė. Pati prastoji, pirmiausia, labai sena. Ją šokdavo, kai mes mažos buvom. Kur dykos elna, negiedodamos, jos ūks! ū! ū! Ir zenklai ūksėdavo. Pakišdavo kojas. Sugriūdavom. Juoko!“

308. Lioi bajoraite. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 56.

V. Našlénienės pastaba: „Keturių, šeptinė. Šokdavo kitaip, nekaip „Dobilio“. Užtarėja gieda priegesmę, patarėja rinkinį renka.“

309. Tu, avinėll. El. Savickienė, Medinų km. Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. 2). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 212.

Gedama ir lumzdžiuojama trėjinių būdu.

310. Apynėlis. S. Vosylienė, Bakšėnų km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. 37). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 47.

S. Vosylienės pastaba: „Trijoje“.

311. Svirtis sviro. Banienė, Pandėlys (žr. 26). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 167.

Šią sutartinę ir skudučiai pūsdavę.

312. Valioj pieva, pievytėlė. P. Kriukas ir J. Poška (žr. 301). LTR pl. 90(1). Mel. iš plokštelių išrašė J. Ciurlionytė.

Sienaplūties dainos melodija.

313. Oi, rytiq, rytelj. Igojo P. Kriukas ir J. Poška (žr. 301). LTR pl. 89(5). Mel. iš plokštelių išrašė J. Ciurlionytė.

Liaudies dainos melodija.

314. Čigonėlis. Igojo P. Kriukas ir J. Poška (žr. 301). LTR pl. 89(4). Mel. iš plokštelių išrašė J. Ciurlionytė.

Senovinio šokio melodija.

315. Vestuvinius maršas. Igojo P. Kriukas ir J. Poška (žr. 301). LTR pl. 89(3). Mel. iš plokštelių išrašė J. Ciurlionytė.

Maršas grojamas populiaros vestuvinių dainos „Zirgeliai su kinkytli“ melodija.

316. Beržytės polka. Igojo P. Kriukas ir J. Poška (žr. 301). LTR pl. 89(2). Mel. iš plokštelių išrašė J. Ciurlionytė.

Istoje polkoje pirmasis lumzdelis groja melodiją, antrasis — akompanuoja, visą laiką gredamas tą pačią gaidą ir tą pačią ritminę figūrą.

317. Polka „Nedėlios rytelj“. Igojo P. Kriukas ir J. Poška (žr. 301). LTR pl. 89(1). Mel. iš plokštelių išrašė J. Ciurlionytė.

318. Trop, tropo lyliol. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 60.

Trijös. Trim lumzdžiai pučia.

319. Rimo, rimo tūto. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 33.

Si trijös sutartinė lumzdžiuojama trijų žmonių gerai suderintais lumzdžiai. Kiekvienas pučia tą pačią sutartinės melodiją — visą (abi dalis). Pirmasis solo pradeda. Kai jis ima pūsti antrają trejinęs dalį, istoja antrasis. Kai antrasis pradeda antrają trejinęs dalį, istoja trečiasis. Kai trečiasis pradeda antrają dalį, istoja vėl pirmasis ir t. t.

Sutartinę giedodavę taip pat trijös, dažniausiai eidami. „Aš Pašalnalėj buvau, o Maččios trys éjo grébę šieną ir giedojo trijös“ — alėkino pateikėjas. Daugiau teksto, kaip čia spausdinama, jis nėra girdėjės.

BIRBYNĖ

320. Čiru, čiru. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 251.

Si melodija yra iš V. Našlénienės atliekamo žaidimo „Labas rytas, uošvele, judabro“. Si melodiya yra iš V. Našlénienės atliekamo žaidimo „Labas rytas, uošvele, judabro“. Si melodiya yra iš V. Našlénienės pagal šią melodiją ilga lajušką išrašė.

321. Rūta. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 187.

Melodiija iš žaidimo „Vagi vede“.

322. Susiverslu daug nylielių. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 190.

Daina ir birbynei terkšlelimis pritardavo.

323. Čia tavo, čia mano. El. Bratėnaitė, Zizonių km., Vabalninko vls. (žr. 31). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 36.

El. Bratėnaitės pastaba: „Taip dainuodavo zenkiai, pasijuokdami iš mergų, sutartines giedančių.“

324. Turėjo senelis baltą oželį. M. Stakionienė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 64.

325. Puikus berniukas kiauleles ganė. El. Paliullenė, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. 131). Užr. St. Paliulis 1924 m. išmokes iš jos apie 1917 m. SP, Nr. 254.

326. Numirė Palūsis. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 10.

A. Strazio dainos melodija.

327. Padiekninkas—turgauninkas. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1939 m. SP, Nr. 203.

Pirmajų sutartinės dalį (užtarimą) pateikėja išmokusi iš kitų. Ją kaip lajušką išrašė.

Tada sutartinę dviejų birbynų arba lumzdžiai pradėjė pūsti.

328. Svetelis. El. Janavičienė, Suvaldzijų km., Pandėlio vls. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 157.

El. Janavičienės pastaba: „Sutartines gieda arba tūtuoj. Sakydavo: kaip gražiai

tūtuoj. Tūtuoj kaip gulbės.“

MIŠRIEJI ANSAMBLIAI

329. Avinėlis. M. Stakionienė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 3). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 336.

Vienas gieda arba lumzdžiai pučia, kitis du skudučiuoja.

330. Dilio. St. Valackas, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. II sk.). Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 335.

Vienas lumzdžiuoja arba gieda, rinkinį renka, kiti trys skudučiuoja.

331. Ožellė. V. Našlénienė, Galvokų km., Vabalninko vls. (žr. 21). Užr. St. Paliulis 1939 m. SP, Nr. 350.

Vienas laušką loja arba birbyne birbina, kiti keturi skudučiai pritaria.

332. Obelėlė. S. Vosylienė, Bakšėnų km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. 37). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 365.

Vienas gieda arba lumzdeliu pučia, o kiti trys skudučiai pritaria.

333. Snaudalėlė. El. Janavičienė, Suvaldžių km., Pandėlio vls. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 361.

Vienas dainuoja arba lumzdžiuoja, kiti trys skudučiai pritaria.

Buvo tokis žaidimas. El. Janavičienė aiškinė: „Kaip ir rauda. Vienu vildury gryčios sėdi, markatmoja, kad ją iškolioja, visi kiti rateliu eina ir dainuoja.“

334. Letija. El. Janavičienė, Suvaldžių km., Pandėlio vls. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1938 m. SP, Nr. 350.

Vienas gieda, trys skudučiai pritaria. Viejo giedojimo pūsdavo ir lumzdeliu.

El. Janavičienė aiškinė: „Ją visai giedodavo: ir ratuku, ir lenciuğu eidamos. Kaip ir sutartinė, bet iš vieno giedodavo. Kai pašidydavo, kad kaip vištis kudoja, tai iš vieno giedodavo.“

335. Ančių tupi trys pulkeliai. S. Vosylienė, Bakšėnų km., Salamiesčio apyl., Vabalninko vls. (žr. 37). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 364.

Dvi moterys sutartinę gieda ir du vyrai lumzdelliais pučia.

336. Siratos giesmė. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 359.

A. Strazdo žodžiai. Vienas gieda, du skudučiai pritaria.

M. Paliulio pastaba: „Dar aš mažas buvau, 1862 m. Juozapas Bratėnas ją dainavo.“

337. Gaspadoriška giesmė. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 357.

A. Strazdo žodžiai. Vienas giesmę gieda, kitas lumzdeliu pritaria ir trys skudučiuoja.

338. Nepaimti dievo cūdai. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 358.

A. Strazdai priskiriama daina. Vienas dainuoja, kitas lumzdžiuoja ir du skudučiuoja.

339. Buvo dūda Vilniuj. A. Andriūnenė, Bradesių km., Antazavės vls. (žr. 215). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 348.

Pirmieji du skudučiuoja, trečias dainuoja arba lumzdžiuoja ir ketvirtas dainuoja arba birbyne pučia.

A. Andriūnenės pastaba: „Dūdą šikdavo rateliu, kad tik būtų po porą. Kuo ratas didesnis, tuo gražiau. Vienas kitą kabindavo už ranką.“

340. Buvo boba Vilniuj. M. Gelaižienė-Plevokaitė, Gumbelių km., Vabalninko vls. gim. apie 1856 m. Vabalninko. Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 338.

Keturi skudučiuoja, o penktasis lumzdeliu pučia. Protarpais iš eilės, išskyrus antrą, vis vienas savo dvieju taktu melodiją padainuoja žodžiais.

M. Gelaižienė mokėjo skudučiuoti ir sutartinį dainų dainuoti. Jos pastaba: „Dar kai kas prideda: pumpure kepure, žirnių maišelis. Kiekvieną eilutę galima kartoti kiek norint kartą. Šitos sutartinėm vadindavos.“

341. Ratas rato nepaveja. K. Bočiulienė, Salamiestis (žr. 291). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 347.

Pirma atlikėjas lumzdeliu pučia ir keturi skudučiuoja. Protarpais iš eilės kiek vienas savo dvieju taktu melodiją padainuoja žodžiais.

342. Paklausykite, draugelės. M. Rasiulytė, Pandėlys (žr. 260). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 352.

Vienas atlikėjas dainuoja, kitas lumzdeliu pritaria ir trys skudučiuoja.

343. Kukavo, burkavo. M. Rasiulytė, Pandėlys (žr. 260). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 353.

Vienas atlikėjas dainuoja, kitas lumzdeliu pritaria ir trys skudučiuoja.

344. Paséjau kanapę. M. Rasiulytė, Pandėlys (žr. 260). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 355.

Vienas atlikėjas dainuoja, kitas lumzdeliu pritaria ir trys skudučiuoja.

345. Svočiule pumpure. El. Janavičienė, Suvaldžių km., Pandėlio vls. (žr. 29). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 349.

Vienas atlikėjas gieda arba birbyne pučia, o kiti keturi skudučiuoja.

346. Mano maišas. M. Gelaižienė, Gumbelių km., Vabalninko vls. (žr. 340). Užr. St. Paliulis 1937 m. SP, Nr. 288.

Pirma atlikėjas pučia lumzdeliu, antras – birbyne, kiti trys skudučiuoja. Protarpais kiek vienas iš eilės savo melodiją padainuoja žodžiais.

347. Pyrkės. M. Rasiulytė, Pandėlys (žr. 260). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 354.

Pirma atlikėjas dainuoja, antras birbyne pritaria, kiti trys skudučiuoja.

348. Kūmas eina. M. Rasiulytė, Pandėlys (žr. 260). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 356.

Pirma atlikėjas dainuoja, antras birbyne pritaria, kiti trys skudučiuoja.

BANDŪRĖLIS

349. Trandipolka. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 141.

M. Paliulio pastaba: „Grodavo skripka, lumzdžių, ožio ragu, bandūrėliu, išmokau iš Būčiaus Juozapo. Polkas seniau trandipolkom vadindavavo.“

350. Būčiaus Juozapo trandipolka. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1932 m. SP, Nr. 31.

M. Paliulio pastaba: „Kai aš visai mažas buvau, tai Būčius Juozapas jau turėjo skripką. Kai eidavo mergos šieną grębę, tai jis pakluonėj, gale pylimo, pagrodavo, tai jos su plovėjais pasukdavo suktini.“

351. Padainuosim mes sustoje. Savučių-Svilių apylinkėje, Vabalninko vls., dainuota apie 1914 m. Bandūrėliu girdėta grojant apie 1916 m. Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 257.

352. Atjojo bernelis. Svilių km., Vabalninko vls. Svilių jaunimas dainuodavo ir bandūrėliu grodavo. Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 351.

353. Šešelyvos jaunos panelės. M. Paliulis, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. I sk.). Užr. St. Paliulis 1930 m. SP, Nr. 22.

354. Žalliam darže aš buvau. Steponė Valčiulėnaitė, Svilių km., Vabalninko vls., gim. 1902 m. Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 289.

Apie 1918 m. Sviliucose jaunimas, šią dainą dainuodamas, šokdavo ir bandūrėliu grodavo.

St. Vaičiulėnaitė mokėjo skudučiuoti ir bandūrėliu pagroti, dažnai vadovaudavo rateliams, žaidimams.

355. O jūs, medžiai, qžuolėliai. Mykoloitiškių km., Kupreliškio apyl., Vabalninko vls. Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 363.

Šią dainą dainuodavo ir bandūrėliu grodavo.

356. Aš užaugau raškažely. Ernestas Vadlūga, Svilių km., Vabalninko vls., gim. 1902 m. Užr. St. Paliulis 1942 m. SP, Nr. 235.

Apie 1917 m. šią dainą Svilių apylinkėje jaunimas dažnai dainuodavo ir bandūrėliu grodavo.

E. Vadlūga — dainininkas ir šokėjas. Jis turėjo savo bandūrėli ir labai gerai grojo, mokėjo skudučiuoti, triūbom pūsti, dalyvavo St. Valacko skudučių ir triūbų „kapelijose“.

357. Augo sode serbentai. Julė Valčiulėnaitė, Svilių km., Vabalninko vls., gim. 1904 m. Užr. St. Paliulis 1942 m. SP, Nr. 234.

Apie 1918 m. ir vėliau pagal šią dainą Svilių apylinkėje jaunimas eidavo rateli.

J. Vaičiulėnaitė buvo gera dainininkė, šokėja, mokėjo daug ratelių ir įvairių žaidimų.

358. Kaip ios rožės gražiai žydi. St. Valčiulėnaitė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 354). Užr. St. Paliulis 1925 m. SP, Nr. 286.

Svilių apylinkėje pagal šią dainą jaunimas eidavo rateli apie 1918 m. ir vėliau.

359. Apynėlis. St. Valčiulėnaitė, Svilių km., Vabalninko vls. (žr. 354). Užr. St. Paliulis 1925 m. SP, Nr. 287.

Svilių apylinkėje jaunimas šokdavo tokį rateli apie 1917 m. ir vėliau. Berniukai šia melodija grodavo bandūrėliu, lumzdellais.

360. Stovi žirgelis. Petras Valackas, Svilių km., Vabalninko vls., gim. 1900 m. Užr. St. Paliulis 1924 m. SP, Nr. 383.

Šią dainą Svilių jaunimas labai dainuodavo ir bandūrėliu grodavo apie 1917 m.

P. Valackas gerai bandūrėliu grodavo. Seneliui St. Valackui (žr. II sk.), vadovaujant, jis taip pat skudučiuodavo ir triūbom pūsdavo.

361. Sesiu jaunuolėl. D. Šarkiūnaitė, Iškonų km., Biržų vls. (žr. 278). Užr. St. Paliulis 1923 m. SP, Nr. 271.

362. O i sesutéle, ką sudūmoja? A. Andriūnenė, Bradesių km., Antazavės vls., Zarasų aps. (žr. 215). Užr. St. Paliulis 1936 m. SP, Nr. 77.

363. A tein šaltas rudenėlis. Alfonsas Gabriūnas, Biržai, gim. apie 1910 m. Užr. St. Paliulis 1926 m. SP, Nr. 104.

364. Tu, bernuži, širdis mano. A. Gabriūnas, Biržai (žr. 363). Užr. St. Paliulis 1926 m. SP, Nr. 103.

365. Ką tu čia juodą, ilgą išstrauke? El. Paliullenė, Savučių vnk., Vabalninko vls. (žr. 131). Užr. St. Paliulis 1923 m. SP, Nr. 316.

Cia sutartinės melodija, žodžiai improvizuoti. El. Paliullenė aiškinė, kad seniai merginos taip buvo įjudusios sutartines giedoti, kad į sutartinės melodiją įpindavo kokių tik norėdavo žodžių. Ji papasakojo tokį įvykį: „Mergina, sutartines šokdama, pastebėjo, kad kita mergina iš pečiaus slaptai iššitraukė dešrą. Ji šokdama jai ir užgledojo: „Ką tu čia juodą, ilgą išstrauke?“ O ta, lyg niekur nieko, jai atgiedojo: „Cit, sesul, nesakyk, ir tau pusę duosi.“ Taip jos ir susikalbėjo.“

Šią sutartinę ir lumzdellais pūsdavo.

366. Nusibodo man gyventi. Ona Kilinskaitė, Svilių km., Vabalninko vls., gim. apie 1885 m. Užr. St. Paliulis 1923 m. SP, Nr. 258.

Ji dainą dažnavo apie 1912 m. Vėliau, apie 1917 m., šią dainą jaunimas bandūrėliu grodavo.